

Національний університет «Львівська політехніка»

**Університет Марії Кюрі-Склодовської
(м. Люблін, Польща)**

UMCS
UNIWERSYTET MARIII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
W LUBLINIE

**Університет Йоганна Кеплера
в Лінці (м. Лінц, Австрія)**

за участі:

**Молдавської економічної академії (м. Кишинів, Молдова),
Бухарестського університету Artifex (м. Бухарест, Румунія)**

МАТЕРІАЛИ

XVII Міжнародної наукової конференції

ФІНАНСОВИЙ РИНОК: ІНСТИТУЦІЇ ТА ІНСТРУМЕНТИ

3–6 червня 2018, м. Львів

Львів
Видавництво Львівської політехніки
2018

Ф 59 Матеріали XVII Міжнародної наукової конференції «Фінансовий ринок: інституції та інструменти». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 132 с

ISBN 978-966-941-179-2

Викладено матеріали, розглянуті на пленарному та секційних засіданнях XVII Міжнародної наукової конференції «Фінансовий ринок: інституції та інструменти». Матеріалами розкрито постановку та обґрунтування шляхів вирішення проблемних питань у сферах функціонування фінансових ринків загалом і їхніх інституцій зокрема, інструментарію регулювання цих ринків та управління їхніми інституціями, обліково-аналітичного забезпечення прийняття рішень суб'єктами фінансових ринків.

Матеріали становлять інтерес і можуть бути корисними для широкої наукової спільноти, керівників і фахівців інституцій фінансових ринків, підприємств і державних установ, викладачів економічних дисциплін, здобувачів наукових ступенів, слухачів системи підвищення кваліфікації, студентів.

Матеріали подано в авторській редакції

Відповідальний за випуск: І. В. Алексєєв

НАУКОВИЙ КОМІТЕТ

СПІВГОЛОВИ

Ігор Алексєєв, професор, доктор екон. наук, завідувач кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка»;

Єжи Венцлавскі (Jerzy Węclawski), професор, доктор екон. наук, завідувач кафедри банківської справи Університету Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Польща).

ЧЛЕНИ КОМІТЕТУ

Яніна Гарасім (Janina Harasim), професор, доктор екон. наук, Економічний університет в Катовіцах, (м. Катовіце, Польща);

Анатолій Загородній, професор, кандидат екон. наук, Національний університет «Львівська політехніка»;

Олег Кузьмін, професор, доктор екон. наук, директор інституту економіки і менеджменту, Національний університет «Львівська політехніка»;

Моніка Марцінковська (Monika Marcinkowska), професор, доктор екон. наук, Лодзький університет (м. Лодзь, Польща);

Сергій Охріменко, професор, доктор екон. наук, Молдавська економічна академія (м. Кишинів, Молдова);

Гельмут Перстеінер (Helmut Persteiner), професор, доктор екон. наук, Університет Йоганна Кеплера в Лінці (м. Лінц, Австрія);

Генрик Ронек, професор, доктор екон. наук, Університет Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Польща);

Наталія Чухрай, професор, доктор екон. наук, проректор з наукової роботи, Національний університет «Львівська політехніка»;

Ігор Яремко, професор, доктор екон. наук, завідувач кафедри обліку та аналізу, Національний університет «Львівська політехніка»;

Кшиштоф Яюга (Krzysztof Jajuga), професор, доктор екон. наук, Економічний університет у Вроцлаві (м. Вроцлав, Польща).

СЕКРЕТАР

Маріуш Кіція (Mariusz Kicia), кандидат екон. наук, Університет Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Польща).

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

СПІВГОЛОВИ

Ігор Яремко, проф., доктор екон. наук, завідувач кафедри обліку та аналізу Національного університету «Львівська політехніка»;

Войцех Містерек (Wojciech Misterek), кандидат екон. наук, доцент кафедри банківської справи Університету Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Польща).

ЧЛЕНИ КОМІТЕТУ

Марія Бондарчук, професор, доктор екон. наук, Національний університет «Львівська політехніка»;

Олег Височан, професор, доктор екон. наук, Національний університет «Львівська політехніка»;

Володимир Воськало, доцент, кандидат екон. наук, Національний університет «Львівська політехніка»;

Роберт Зайковські (Robert Zajkowski), кандидат екон. наук, Університет Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Польща);

Анна Коженювська (Anna Korzeniowska), кандидат екон. наук, Університет Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Польща);

Олег Матвійків, професор, доктор техн. наук, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків, Національний університет «Львівська політехніка»;

Марія Нашкерська, доцент, кандидат екон. наук, Національний університет «Львівська політехніка»;

Галина Партин, професор, кандидат екон. наук, Національний університет «Львівська політехніка»;

Любомир Пилипенко, професор, доктор екон. наук, Національний університет «Львівська політехніка»;

Ірина Скоропад, доцент, кандидат екон. наук, Національний університет «Львівська політехніка»;

Олена Тивончук, доцент, кандидат екон. наук, Національний університет «Львівська політехніка»;

Ірина Хома, професор, доктор екон. наук, Національний університет «Львівська політехніка»;

Людмила Шкварчук, професор, доктор екон. наук, Національний університет «Львівська політехніка».

СЕКРЕТАР

Андріана Мазур, доцент, кандидат екон. наук, Національний університет «Львівська політехніка».

ПРОБЛЕМИ ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Продовжуючи дослідження проблеми місцевих бюджетів в Україні [1] звертаємо увагу на проблему планування й виконання планів щодо місцевих бюджетів. Проблема планування й виконання місцевих бюджетів є достатньо давньою. В той же час вона завжди буде зберігати свою актуальність, оскільки зміни в економіці, у соціальній сфері вимагатимуть, як показує світовий досвід, збільшення фінансових ресурсів для потреб суспільства, бюджетної сфери зокрема, а відтак корекції не лише кількісних показників бюджетів, але й процесу планування. Ця проблема має історичне коріння, а тому розв'язання її можна очікувати тільки з великим плином часу і змінами не лише у процедурах планування, а головне в оволодінні персоналом, який формує та реалізує бюджетні плани, сучасних методик і відношення до зазначеного процесу. Не в останню чергу слід відзначити роль фактору достатності фінансових ресурсів. Недостатність фінансових ресурсів безперечно спрощує процес складання бюджету, натомість надто ускладнює узгодження напрямів спрямування коштів. Тільки на перший погляд здається легким процес планування при майже необмежених фінансових ресурсах. Проте, великий обсяг ресурсів викликає також великий обсяг планових розрахунків. При цьому структурувати бюджет за видами економічної діяльності також складно. Метою стабілізації бюджетного планування є забезпечення безперервного й оптимального, з позиції громадянського суспільства, функціонування державних і місцевих органів влади та управління.

Місцеві фінанси завжди були основою укріплення органів місцевого самоврядування. Водночас вдосконалення організування роботи фінансових органів сприяє фінансовому підсиленню соціально-економічних проектів місцевих органів влади. В економіці України відбуваються певні зміни. Вони викликають необхідність уточнення процедур у бюджетній діяльності, зокрема щодо планування. Окрім того українська економіка інтегрується, хоча й повільно та з певними проблемами, до європейської економіки, що ставить певні вимоги й до місцевих фінансів [2]. Децентралізація, що визнається переважною більшістю фахівців достатньо ефективною у порівнянні з іншими реформами, позначилась також щодо бюджетів. Проте, як виявилось, реформа децентралізації загострила необхідність дослідження нових специфічних обставин формування бюджетів місцевими органами влади [3; 4]. Змінюються умови функціонування органів місцевої влади, і разом з ними виникають проблеми фінансування соціальної інфраструктури в процесі бюджетної децентралізації [5]. Особливої уваги на сучасному етапі потребують питання організування фінансів об'єднаних територіальних громад (ОТГ).

Сказане вище вказує на різні напрями дослідження місцевих фінансів і місцевих бюджетів, що дає можливість зробити такі висновки. По перше, досліджувана проблема є багатоаспектною; по друге, місцеві фінанси і бюджети, зокрема, зазнають впливів з боку внутрішніх і зовнішніх фінансово-економічних факторів; по третє, з метою вчасного реагування на ці впливи і корегування бюджетного процесу необхідно проводити неперервні дослідження, моніторинг змін зазначених факторів і величин впливів.

Зіставлення загальних планових й фактичних видатків, проведених за рахунок власних надходжень бюджетних установ місцевих бюджетів Львівської області у 2013-2017 роках дає можливість побачити й проаналізувати такі дані (табл. 1.).

В цілому внаслідок аналізу рівня виконання плану видатків, проведених за рахунок власних надходжень бюджетних установ місцевих бюджетів Львівської області за період 2013-2017 рр. можна зазначити перший позитивний висновок - бюджетні плани виконувались. Другий позитивний висновок – це зростання обсягів бюджетного фінансування у цей період. Проте варто зазначити й певний недолік, що полягає у надто великих процентах перевиконання планових завдань.

**Розрахунок рівня виконання плану видатків, проведених
за рахунок власних надходжень бюджетних установ місцевих бюджетів Львівської області
за період 2013-2017 років**

Показники	Од. виміру	Суми видатків за роками				
		2013	2014	2015	2016	2017
План	тис. грн.	205088	221960	290214	431526	479698
Факт	тис. грн.	263184	337124	515493	516298	622765
Процент виконання плану*	%	128,33	151,89	177,63	119,64	129,82

*Розрахунки виконано авторами.

Звичайно, зростання власних надходжень до бюджетних установ є беззаперечно позитивним явищем. Воно певною мірою пояснює перевиконання планів видатків. Однак, виявлені в процесі аналізу занижені планові показники слід вважати недоопрацюванням працівників, які відповідають за складання і якість планів. Такий недолік необхідно усувати у подальших періодах. Заниження планових сум власних надходжень в окремих галузях може призводити до зайвих запитів щодо трансфертів з місцевих бюджетів і негативно впливати на інші галузі, від яких відволікаються кошти.

Підбиваючи підсумки слід констатувати таке. Аналіз виконання планів з видатків, проведених за рахунок власних надходжень бюджетних установ місцевих бюджетів Львівської області, свідчить не лише про зростання зазначених надходжень, але й про недоліки у плановій роботі відповідних бюджетних установ, що вимагає вдосконалення.

1. Алексєєв І, Демків О., Грица С. Видатки місцевих бюджетів в частині власних надходжень бюджетних установ / *Формування ринкової економіки в Україні*. ISSN 2078-5860. – 2018. – Вип. 40, частина 1.– С. 3-11. 2. Серьогін С.С. Реформування місцевих фінансів в умовах євроінтеграції / С.С. Серьогін // *Регіональне та муніципальне управління*, № 4-5 (30-31) квітень-травень 2016. С. 87-96. 3. Міценко Л.О. Формування і використання коштів місцевих бюджетів України в умовах децентралізації: теорія і практика / *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. www.economy.nauka.com.ua / № 1, 2018. 4. Онищенко С.В., Величко Ю.Є. Місцеві бюджети: проблеми їх наповнення та особливості використання в умовах бюджетної децентралізації / С.В. Онищенко, Ю.Є. Величко // *Молодий вчений*, № 5 (45), травень 2017. – С. 689-693.

І.В. Алексєєв, А.В. Мазур
Національний університет «Львівська політехніка»

МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЄКТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Довгострокові цілі, викладені у Паризькій Угоді, прийнятій на 21-й конференції сторін рамкової конвенції ООН зі зміни клімату, дають право стверджувати про необхідність налагодження механізму переходу на відновлювальні джерела енергії та поступової відмови від використання викопного палива. Важливим питанням для вирішення є розроблення також ефективного механізму фінансування заходів з переходу країни на відновлювальні технології, принципи економного енергоспоживання та збереження екологічного стану довкілля. Для налагодження механізму фінансування необхідних заходів з виконання Україною своїх зобов'язань як сторони Рамкової Конвенції ООН, першочерговим є виокремлення можливих шляхів залучення коштів. Зокрема, до них слід віднести наступні.

По-перше, одним з шляхів фінансування є міжнародне співробітництво. Зокрема, стаття 6 Паризької угоди [1] присвячена міжнародному співробітництву країн задля скорочення викидів парникових газів. Така співпраця передбачає наслідування основних ринкових принципів

Київського протоколу, проте не допускає проекти, які не мають вагомої екологічної складової, не відповідають критеріям сталого розвитку та не є прозорими у виконанні. Значна увага приділятиметься належному обліку одиниць, з метою уникнення подвійного зарахування скорочень для обох сторін-учасників механізму [2]. На даний момент Україна може налагоджувати міжнародну співпрацю у рамках використання одного з ринкових механізмів Київського протоколу – спільного впровадження.

Окрім цього, Україні слід розглядати також питання про укладення двосторонніх угод з ЄС для отримання допомоги з виконання своїх зобов'язань щодо скорочення викидів ПГ. Ця допомога могла б надаватися, наприклад, у формі передачі технологій з метою забезпечення короткострокових заходів модернізації та підвищення енергоефективності вітчизняної економіки [3].

По-друге, окрім зазначених вище гнучких механізмів Київського протоколу, існує також схема «зелених» інвестицій (СЗІ), яка являє собою добровільний механізм, що встановлюється країною-продавцем з метою гарантування покупцям цільового спрямування коштів від торгівлі вуглецевими кредитами на фінансування природоохоронних проектів та програм «озеленення». Основна відмінність СЗІ від проектів спільного впровадження полягає у тому, що виконання робіт СЗІ не потребує тесту на додатковість, а вуглецеві кредити можна продавати ще до досягнення скорочення викидів парникових газів. Потрібно зауважити, що на СЗІ не поширюються правила Київського протоколу, обсяг та умови використання надходжень затверджуються на двосторонній основі. Наразі у світі створення ринку СЗІ знаходиться на початковому етапі і досвід щодо їх використання є незначним [4].

По-третє, окрім викладених вище шляхів фінансування процесів сталого розвитку економіки варто згадати, що хоча ані в Конвенції, ані в Київському протоколі Україна не прописана як отримувач коштів, по факту в Україну йде різноманітна кліматична допомога від країн-донорів каналами Всесвітнього банку (проект Clean Technology Fund of Climate Investment Fund), через проекти UNDP¹ та проекти технічної допомоги окремих країн (USAID, EU, GIZ та інші) [2].

Одним з можливих шляхів фінансування процесів сталого розвитку економіки є налагодження дієвого механізму банківського кредитування з метою реалізації концепції сталого розвитку економіки шляхом, який ґрунтувався б на засадах державного та місцевого гарантування. Лише така політика сприятиме ефективному економічному та природному відтворенню країни та налагодженню співпраці з міжнародним співтовариством.

Розроблення проектів сталого розвитку на засадах приватно-публічного партнерства забезпечить зростання ефективності їх реалізації. Налагодження такого роду співпраці потребує законодавчо врегульованого механізму, який би передбачав умови та критерії до розроблення проектів сталого розвитку.

Механізм фінансування проектів сталого розвитку повинен об'єднувати усі сторони реалізації таких проектів з метою пришвидшення переходу держави до моделі сталого розвитку. Таким чином, запропоноване приватно-публічне співробітництво щодо розроблення та реалізації проектів сталого розвитку забезпечить максимальну відповідальність сторін щодо відповідності проекту критеріям відбору для участі у програмі та прозорості щодо прийняття рішення про надання державної підтримки для реалізації проектів сталого розвитку. З іншої сторони, запропонований механізм передбачає фінансування проектів, які успішно пройшли відбір за усіма критеріями, з залученням державної або місцевої підтримки.

1. *Текст Рішення 21-ої Конференції Сторін та Паризької Угоди / Conference of the Parties Twenty-first session Paris, 30 November to 11 December 2015. Durban Platform for Enhanced Action (decision 1/CP.17) Adoption of a protocol, another legal instrument, or an agreed outcome with legal force under the Convention applicable to all Parties. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09r01.pdf>.* 2. *Огляд 21-ї конференції сторін Рамкової Конвенції ООН та Київського протоколу. Робоча Група неурядових екологічних організацій*

¹ UNDP - United Nations Development Programme [<http://www.ua.undp.org>]

України з питань зміни клімату. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nesu.org.ua/wp-content/uploads/2016/02/Oglyad-peregovoriv-COP21.pdf>. 3. Дячук О.А. Стан та перспективи виконання міжнародних зобов'язань України в рамках Кіотського протоколу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe. 4. Буковинський В.С. Аналіз інвестиційних механізмів Кіотського протоколу / В.С. Буковинський, Н.А. Гусятинська, Т.М. Чорна // Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії (економіка, право). – Вип. 2. – 2013 р. – С. 11-22.

С.Я. Бабінська

Національний університет «Львівська політехніка»

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЦЕСІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Ризик є ймовірністю виникнення несприятливих ситуацій, які призводять до втрат та збитків, випадкових змін умов економічної діяльності, форс-мажорних обставин, настання якої-небудь несприятливої події для підприємства – від неістотних фінансових втрат до банкрутства або втрати бізнесу, отримання непередбачуваного результату тощо.

Причинами виникнення ризиків у процесі інформаційного забезпечення інноваційних проектів можуть бути значні витрати часу та вартість послуг спеціалізованих інформаційних фірм, які часто перевищують вигоду від отриманої інформації, в результаті чого ефективніше працювати з неповною інформацією. Сюди ж можна віднести обставини через які агенти можуть приховувати чи перекручувати інформацію. Це може бути наслідком неточних експертних оцінок, похибок технічних засобів передавання інформації тощо.

Крім цього, причиною виникнення ризику можуть бути події та чинники, які не враховані у процесі планування чи впровадження системи інформаційного забезпечення, але які можуть виникнути у процесі реалізації інноваційного проекту, а також небажаний розвиток подій. Ризик може бути зумовлений і науково-технічним прогресом (оскільки спрогнозувати його точно неможливо), наближеними методами оцінки інформації (зумовлюють її неповноту) та асиметрією інформації (виникає тому, що деякі учасники замовчують частину інформації через свої певні переконання).

Проте, неповнота та недостовірність інформації є основною причиною виникнення невизначеності, яка у свою чергу породжує виникнення ризику. Спрогнозувавши ризик, можна його запобігти або зменшити негативний вплив. Тому особливу увагу необхідно приділяти управлінню ризиками. Для цього автори [1, с. 189; 2, с. 229] рекомендують:

- виявити (ідентифікувати) ризики інформаційного забезпечення інноваційного проекту та визначити їх потенційну небезпеку;
- визначити способи зниження ризиків, які можуть виникнути у процесі інформаційного забезпечення інноваційного проекту;
- використати умови керованої невизначеності як переваги над конкурентами, що не вирішують подібних завдань;
- створити систему управління ризиками в процесі інформаційного забезпечення інноваційного проекту.

1. Дудар Т.Г. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник / Т.Г. Дудар, В.В. Мельниченко. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 250 с. 2. Карпунь І.Н. Інноваційний розвиток суб'єктів господарювання: методологія формування, механізми реалізації: монографія / І.Н. Карпунь, М.С. Хом'як. – Львів: Львівський державний інститут новітніх технологій та управління імені В'ячеслава Чорновола, 2009. – 432 с.

ОБЛІК ІНВЕСТИЦІЙ ЗА УМОВ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ

Сучасні умови господарювання ставлять принципово нові вимоги до інформації та її місця і ролі у процесі управління. Оскільки центральне місце в управлінській інформаційній системі займає підсистема обліку, вона має бути досить динамічною. Зокрема, очевидним є факт необхідності зміни обліку й значно більшої його адаптації до потреб управління

Досить актуальним є питання адаптації обліку до вимог, які диктуються системою менеджменту, оскільки ефективне управління на підприємствах є умовою успішної господарської діяльності.

Сучасний стан обліку інвестицій не задовольняє потреби менеджменту, особливо за умови використання сучасних методів управління інвестиційними проектами. Одним із провідних методів проектного менеджменту у сфері індустрії інформаційних технологій є управління проектами інформатизації за методологією SCRUM.

Управління інформаційним проектом можна охарактеризувати як діяльність з планування, організації, обліку і контролю, забезпеченню і управлінню ресурсами та їх опрацюванню, щоб досягнути конкретні цілі і завдання проекту ефективним і дієвим способом (рис. 1).

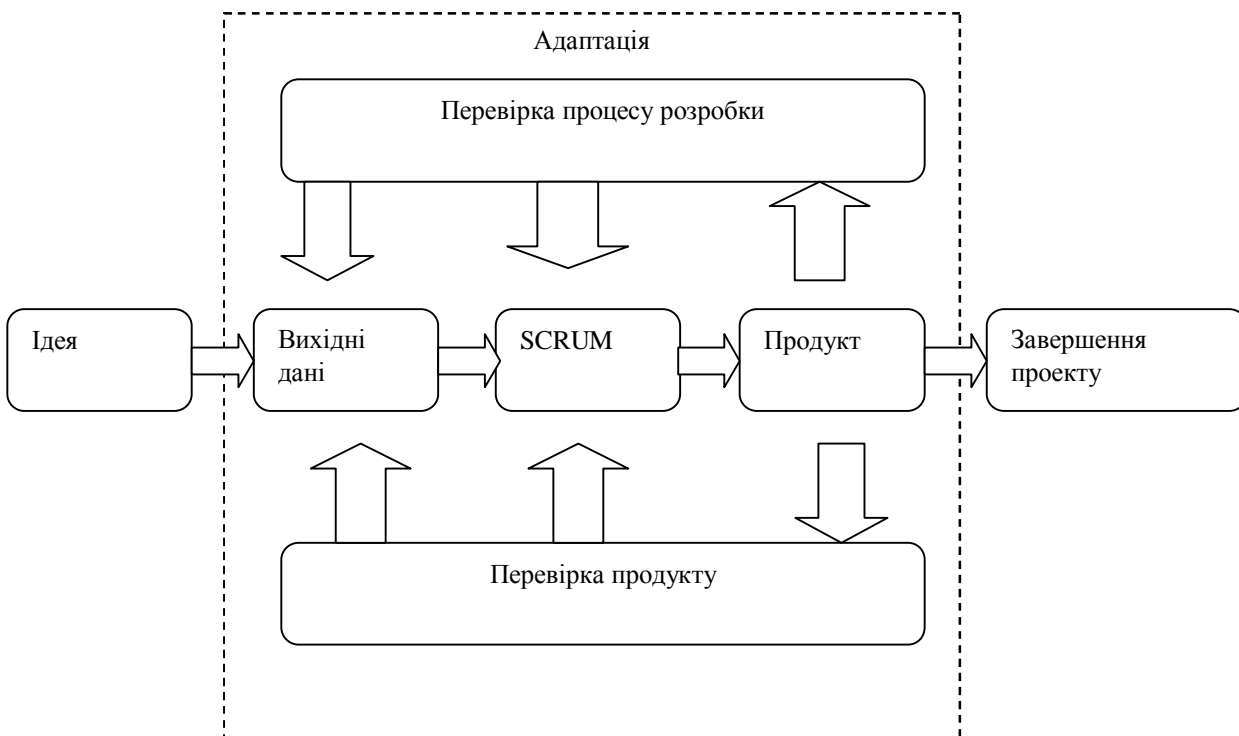

Рис. 1. Модель процесів у SCRUM- методології управління проектами

SCRUM - методологія управління проектами, яка застосовується при розробці інформаційних систем, а також для гнучкої розробки програмного забезпечення. Scrum це методологія яка застосовує різноманітні технологічні прийоми і процеси розробки інформаційних продуктів, яка дозволяє підвищити ефективність управління розробкою продукту[1].

Дана методологія була розроблена для того, щоб змінити спосіб за яким розробляються складні інформаційні проекти, однак практика доводить, що рамки Scrum є гнучкими і його

принципи можуть бути застосованими не тільки для інформаційних проектів, але і у більш широкій сфері для проектів в інших галузях промисловості.

Однією з головних відмінностей між традиційним (каскадним) підходом до управління інформаційними проектами та scrum-методологією є документація. За умови використання традиційного підходу документація готується на початку проекту, однак, більшість проектів, як правило, тривають деякий час, це не рідкість, коли встановлені стандарти та вимоги змінюються перетворюючи підготовлену документацію на нерелевантну. За умови використання scrum-методології, документація готується на час коротких ітерацій, тому вона значно менша за кількістю і не втрачає свою релевантність, для прийняття управлінських рішень у рамках певного проекту.

Незважаючи на те, що дана методологія найчастіше розглядається, як методологія управління проектами для розробників програмного забезпечення, досвід провідних компаній доводить, що scrum є універсальним і може запропонувати багато переваг для інших секторів. Він забезпечує чіткість, зменшує кількість відхилень і дає управлінню інструменти для швидкого реагування в сучасних умовах, що змінюються.

1. Демиденко М.А. Управління проектами інформатизації за методологією SCRUM : навч. посіб. / М.А. Демиденко; Нац. гірн. ун-т. —Д. : 2016. – 80 с. 2. Do accounting and scrum work together? – Режим доступу : <https://www.eylean.com/blog/2015/02/does-scrum-and-accounting-work/>

С.П. Барановська

Національний університет «Львівська політехніка»

МЕТОДИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Особливістю господарської діяльності підприємств у будь-якій сфері - це взаємозв'язок різнотипних факторів, що значною мірою спричиняють виникнення ризиків, які негативно впливають на результати фінансової діяльності, а також призводять до зниження конкурентоздатності й фінансової стійкості підприємств. Діяльність та ефективність функціонування підприємств залежатимуть від якісної та кількісної оцінки ризиків на різних етапах діяльності підприємства, що в свою чергу враховує ситуації, які ведуть до втрат. Аналіз ризиків дає змогу приймати оптимальні рішення щодо розвитку підприємства, а управління ними дозволить не лише убезпечити дієздатність підприємства від негативного впливу ризиків, а й отримати додатковий прибуток. Ризик як поняття постійно розвивається, збагачується за змістом у зв'язку з розвитком самої науки та предмету дослідження. Ризик повинен чітко тлумачитися як імовірність (можливість) відхилення фактичних результатів від бажаного (очікуваного) результату в діяльності людини. Сучасне управління ризиками представляє безперервний, всеохоплюючий процес збору інформації та прийняття рішення, що стосуються причин, форм прояву, методів попередження ризикових подій та подолання їхніх наслідків у процесі діяльності установи з найменшими втратами для бізнесу і середовища [1]. Менеджмент підприємства передбачає такий елемент, як управління ризиками. При цьому концепція управління ризиками повинна розглядатися у розрізі комплексного підходу, який стосується усіх процесів, що відбуваються на підприємстві. Тому можна стверджувати, що процес управління ризиками має стратегічний характер.

Використання сучасних інструментів стратегічного ризик-менеджменту є важливим напрацюванням, що дає можливість підприємствам досліджувати та оцінювати ризики, а також в певній мірі їх контролювати. Управління ризиками можливо здійснювати із застосуванням певних методів.

Виокремлюють такі основні методи зниження ризику: страхування, отримання додаткової інформації, розподіл ризику, лімітування, резервування, диверсифікація [2, с. 106]. При дослідженні

цього питання необхідно звернути увагу на важливість та ефективність ще таких методів, як перевірка партнерів з бізнесу та умов укладання контрактів, бізнес-планування, добір персоналу підприємства, організація захисту комерційної таємниці [3, с. 152]. Виокремлення тих чи інших методів попередження і зниження ризику залежить насамперед від ідентифікації ризиків, класифікації та здійснення моніторингу у різних сферах діяльності, виявлення суттєвих і нехтування несуттєвими, а також використання різних методик для аналізу ризику з урахуванням поведінки його суб'єктів. У виробничо-господарській діяльності підприємства використовують такі поширені інструменти мінімізації ризику: бартер, оренда, лізинг, факторинг, інжиніринг, консалтинг тощо.

1. Бортнікова Є.В. Історія походження та сутність понять «ризик», «ризик-менеджмент» та «операційні ризики» / Є.В. Бортнікова // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – 2012. -№8. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1336>
2. Гранатуров В.М., Шевчук О.Б. Ризики підприємницької діяльності. Проблеми аналізу. - К.: Зв'язок, 2000. – 152 с.
3. Лапуста М.Г., Шаршукіна Л.Г. Риски в предпринимательской деятельности. - М.: ИНФРА-М, 1998. – 223.

З.В. Билень

Національний університет «Львівська політехніка»

АВТОМАТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

ІС Підприємство в основному використовували малі та середні підприємства, а програму Парус - корпоративні підприємства України. Ці програмні продукти були адаптовані до вимог українського законодавства з точки зору бухгалтерського обліку господарської діяльності підприємств та організацій, а також форм їхньої фінансової звітності.

Підприємства які реалізують свою продукцію на експорт (особливо в країни дальнього зарубіжжя), а також з метою залучення іноземних інвестицій і позик та прийняття управлінських рішень для ведення обліку своєї господарської діяльності почали використовувати міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а для автоматизації ведення бухгалтерського обліку господарських операцій відповідні програмні продукти [1].

На початку 2014 року у зв'язку із розв'язанням Росією війни проти України, спочатку окупації а потім і анексії Криму, а також окупації частини Донецької та Луганської областей постало питання безпеки використання підприємствами України програмних продуктів російського походження. Почастішали кібератаки на підприємства енергетики які загрожували колапсом всієї енергосистеми України, та інші підприємства України.

Зважаючи на обставини що склалися, Президент України видав Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)»» [2]. Згідно цього Указу Додатку 2 під заборону використання підприємствами України попадали такі програмні продукти фірм як «1С», «Парус», «Галактика».

На цей час переважна більшість підприємств України (в Україні програмними продуктами «1С: Підприємство» користувалося близько 300 тис. підприємств) використовували програмні продукти фірми «1С», «Парус», «Галактика» російського походження через що постало питання якими програмними продуктами можна його їх замінити. Розглядалися можливості використання програмних продуктів країн Польщі, Чехії, Туреччини, продукти західної розробки аналогічного призначення: Microsoft Dynamics Ax, Dynamics Nav, IFS, Epicor, Infor, Oracle[3]. Основним їхнім недоліком є не адаптованість до українського законодавства.

В той же час бухгалтерська програма SAP Business One є прямою заміною 1С, але вона є значно дорожчою (ліцензія на 1ПК в 3-10 разів дорожча) від російського аналога тому використовувати її можуть собі дозволити великі підприємства України.

Доволі помірну ціну за ліцензію має програмний продукт MASTER:Бухгалтерія фірми IT-Enterprise. Він є повністю адаптований до українського законодавства, має непоганий функціонал, можливість ведення обліку необмеженої кількості юридичних осіб незалежно від форми власності, оперативне оновлення. Також фірма IT-Enterprise надає послуги з навчання персоналу підприємств для користування цим програмним продуктом та отримання ними відповідних сертифікатів.

1. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. – Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2016. – 360 с.; 2. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)"; 3. Чим замінити 1С? Чи є український аналог? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.finance.ua/ua/news/-/401756/chym-zaminyty-1s-chy-ye-ukrayins>.

М.К. Бондарчук

Національний університет «Львівська політехніка»

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В ОБ'ЄДНАННЯХ ПІДПРИЄМСТВ

Для вирішення проблем управління інноваційними перетвореннями в умовах санації об'єднань підприємств (ОП) актуальними є питання розроблення теоретичних і методичних засад щодо фінансового забезпечення інноваційних трансформацій ОП, управління інноваційними ризиками у ОП, діагностики можливих кризових явищ при інноваційному розвитку ОП, їх виникнення, а також впровадження цієї роботи на рівні об'єднань підприємств фінансового і промислового капіталу.

Дослідження теоретико-методичних засад фінансового забезпечення інноваційного розвитку ОП в умовах виникнення можливих кризових явищ вимагає вирішення таких задач:

• запропонувати тлумачення терміну інновації виробничо-господарської структури та окреслити напрями реалізації інновацій у ОП;

• обґрунтувати необхідність проведення санаційного дослідження інноваційного розвитку ОП;

• розробити систему показників, яка буде використовуватися фінансовими посередниками фондового ринку для характеристики використання акціонерного капіталу учасниками ОП, ефективності вкладення коштів інвесторів у цінні папери, а також визначення вартості цінних паперів та інше.

Для вирішення проблем антикризового управління інноваційними перетвореннями в ОП актуальними є питання розроблення – теоретичних засад щодо діагностики можливих кризових явищ при інноваційному розвитку ОП, їх виникнення, розвитку, методичного забезпечення, а також впровадження цієї роботи на рівні об'єднань підприємств фінансового і промислового капіталу.

ОП – це об'єднання нефінансових корпорацій з кредитно-фінансовими установами, всередині яких можна перерозподіляти фінансові ресурси на користь підприємств, які знаходяться на етапі інноваційних перетворень. Тобто в об'єднанні підприємств тимчасово вільні грошові кошти на одному підприємстві-суб'єкті групи – можуть скеровуватись на покриття дефіциту в грошових коштах інших підприємств, оскільки рух їх капіталів і швидкість обігу різні. Це дає економію грошових коштів тому, що не залучається ззовні позичковий капітал. Крім цього, тимчасово вільні грошові кошти підприємств вже в ролі фінансово-кредитного капіталу можуть

використовуватися для емісії цінних паперів, валютних операцій, надання кредитів тощо. Також потрібно зазначити, що перерозподіл грошових коштів шляхом проведення операцій з цінними паперами забезпечується такими активними учасниками ОП і фондового ринку, як: інвестиційні компанії, банки, страхові і трастові компанії тощо. Основними їх функціями є: ефективне управління фондовими цінностями, зниження фінансових ризиків під час інвестування, емісія цінних паперів та інші.

Відтак, участь у складі ОП банків, страхових, трастових, інвестиційних компаній і підприємств виробничої сфери полегшує фінансову взаємодію всередині групи, позаяк у фінансово-кредитних установах акумулюється основне джерело фінансування економіки – грошовий капітал.

При цьому ефективне вкладення грошового капіталу у цінні папери, як одного з джерел фінансування інноваційного розвитку, вимагає розробки системи показників, яка буде використовуватися зазначеними вище фінансовими посередниками фондового ринку для характеристики використання акціонерного капіталу учасниками ОП, ефективності вкладення коштів інвесторів у цінні папери, а також визначення вартості цінних паперів та інше.

А.Г. Бухтіарова
Сумський державний університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ

Розглядаючи прозорість як один з необхідних атрибутів управлінської діяльності будь-якої демократичної держави, важливо відзначити виняткову інноваційність цього феномену, його потужний вплив на демократизацію як самого управлінського простору, так і суспільного життя в цілому. У всіх індустріально розвинених країнах світу основною метою реформування є радикальне підвищення ефективності виконання державою своїх економічних функцій.

Принцип прозорості діяльності органів державної влади досліджується вітчизняними науковцями в контексті демократизації державного управління, формування громадянського суспільства в Україні. На думку яких, прозорість постає важливою характеристикою соціальних комунікацій органів державної влади, засобів масової інформації, громадян та громадських організацій. Цей феномен управлінського процесу задекларовано в десятках нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органів державної влади, але в жодному з них немає чіткого визначення його змісту.

У відповідності до міжнародних стандартів, що включають рекомендації питань щодо прозорості публічних фінансів, варто згадати Кодекс належної практики забезпечення прозорості в бюджетно-податковій сфері, прийнятий МВФ у 1998 р., який сприяв розробленню принципів і загальних положень дотримання вимог транспарентності бюджету. Структура цього акту, яка чітко встановлює напрями роботи стосовно досягнення відкритості бюджетного процесу, містить такі розділи:

- I. Визначення повноважень і відповідальності у бюджетному процесі;
- II. Доступність інформації про бюджет широкій громадськості;
- III. Відкритий процес складання та виконання бюджету, а також звітування про його виконання;
- IV. Забезпечення цільності бюджетних даних [0, с. 13-19].

Серед інших документів, щодо забезпечення прозорості бюджетного процесу, варто відмітити Рекомендації Найкращої практики транспарентності бюджету, які розроблено Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Так, ОЕСР розглядає бюджетну прозорість через повноту, своєчасність й систематизованість розкриття інформації та інших бюджетно-фінансових показників, а до змісту бюджетної прозорості висуваються вимоги не лише

щодо якості наданої бюджетної інформації, але й повноти охоплення (з представленням активів і зобов'язань уряду) [0, с. 35-41].

На відміну від законодавства країн Європейського Союзу, для вітчизняного бюджетного законодавства характерна відсутність жорстких бюджетних правил, що зумовлює необхідність та доцільність запровадження в Україні фіскальних правил з огляду на практику ЄС у сфері фінансової політики. Фіскальні правила повинні бути закріплені нормативно-правовими актами на законодавчому рівні та стосуватися питань не тільки процесу бюджетного/фінансового планування, але і виконання бюджету. Так, на випадок відхилення від даних правил, повинен бути розроблений автоматичний механізм їх коригування. У свою чергу, конкретні бюджетні процедури мають бути також закріплені у нормативно-правових актах. Так, на нашу думку, необхідно на законодавчому рівні заборонити внесення змін до поточного бюджету протягом бюджетного року, за винятком виникнення певних, чітко визначених обставин. Для того щоб забезпечити бюджетне збалансування в оптимальний спосіб, доцільно доручити розроблення або дозволити брати участь у розробленні макроекономічних прогнозів та проведенні оцінки бюджетних надходжень уже створеним науково-дослідним інституціям. При цьому важливо встановити незалежність цих інституцій та коло покладених на них функцій на законодавчому рівні [0, с. 1-6].

У 2017 році Україна займала 39 місце поміж 115 країн світу у рейтингу бюджетної прозорості з 54 балами зі 100. Але, варто відмітити, що даний показник є більшим за середній світовий рівень бюджетної прозорості, що складає 43 зі 100, що свідчить про поступове покращення рівня прозорості бюджетного процесу в Україні, адже у 2015 році ми мали 46 балів зі 100. Все у загальному вигляді позицію України у даному рейтингу можна порівняти з показниками більшості країн Східної Європи, що цілком відповідає прагненню Міністерства фінансів України увійти в ТОП-40 країн за рівнем бюджетної прозорості.

Отже, можна зробити висновок, що в Україні правове забезпечення прозорості публічних фінансів знаходиться на початковому рівні формування, та немає системного характеру. Так нормативно-правові акти, що регулюють питання прозорості бюджету, є занадто загальними і носять рекомендаційний характер. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом є важливим етапом розвитку для нашої держави, яка передбачає політичну й економічну інтеграцію. Саме тому, важливим етапом є використання досвіду країн членів ЄС для реформування поточного стану публічних фінансів. Розглянуті заходи можуть значною мірою покращити показники прозорості системи публічних фінансів, що, у свою чергу, забезпечить створення сприятливих умов для залучення інвестицій, активізації підприємницької діяльності та підвищенню рівня соціального забезпечення України. У свою чергу, з огляду на практичний досвід країн Європейського Союзу, запровадження чітких правил, які б отримали законодавче підкріплення, розробка дієвих механізмів та граничних фінансових показників, дозволить забезпечити прозорість системи публічних фінансів в Україні.

Дослідження виконане у рамках держбюджетної науково-дослідної роботи 0118U003585 «Формування системи забезпечення прозорості публічних фінансів як передумова боротьби з корупцією в Україні».

Гладченко Л. Прозорість державних фінансів як передумова ефективності державного управління. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. 2011. № 3-4. С. 35-41.
2. Гончаренко М. В. Європейські стандарти антикризового управління публічними фінансами. Актуальні проблеми державного управління. 2016. № 2. С. 1-6.
3. Іваницька О.М. Забезпечення прозорості державних фінансів і фінансової системи України. Наукові праці НДФІ. 2014. Вип. 4. С. 13-19.

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ ГРОМАД

Процес реформування міжбюджетних відносин та місцевого самоврядування в Україні з часу створення перших об'єднаних територіальних громад (ОТГ) і до сьогоднішнього дня є складним і характеризується досить повільними темпами.

Не є винятком і Закарпатська область, що вже не перший рік «пасе задніх» у загальному рейтингу по Україні за кількістю створених ОТГ. Однак, аналіз функціонування перших ОТГ Закарпаття за відповідними показниками демонструє помітні позитивні результати [1]:

- після об'єднання громади володіють значно вищим рівнем фінансових можливостей для здійснення своїх повноважень та покращення рівня життя кожного жителя;

- посилилася незалежність громад (рівень дотаційності бюджетів зменшився);

- стрімкий розвиток інфраструктури населених пунктів громад (збільшення обсягу капітальних видатків на 1-го мешканця);

- поступове перетворення бюджетів «проїдання» в бюджети розвитку (зменшилася питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах бюджетів).

Найбільш наглядно про зростання фінансової спроможності ОТГ свідчить динаміка зростання загальних власних доходів та з розрахунку на 1 мешканця ОТГ.

Аналіз дохідної частини бюджетів Тячівської та Вільховецької ОТГ (рис. 1) показав значне збільшення частки власних ресурсів у 2016 р. та 2017 р. – у 3 та 4 рази відповідно. З розрахунку на 1-го мешканця Тячівської ОТГ у 2016 р. показник власних доходів зріс вдвічі (на 1694,4 грн. на особу), а у 2017 р. ще на 12,5% (399,4 грн. на особу). Обсяг власних доходів на 1-го мешканця бюджету Вільховецької ОТГ зріс майже втричі у 2016 р. (на 350,6 грн. на особу), а у 2017 р. ще на 32,4% (171,5 грн. на особу) (рис. 2).

Дослідження реалізації фінансово-фіскальної децентралізації в Закарпатській області дозволило виявити існування проблем не лише загальнонаціонального характеру, а й специфічних регіональних:

- Закарпатська область єдина в Україні, де й досі немає затвердженого облрадою Перспективного плану формування ОТГ, що створює немало правових колізій та проблем у правильній реалізації реформи. Однак, в області розроблений справді обґрунтований і збалансований проект такого плану в кількості 53 ОТГ, тому є сподівання на те, що він нарешті, після більш як річної паузи, буде прийнятий сесією обласної ради;

- присутнє небажання обласної влади відпускати з під свого впливу у «вільне плавання» окремі території області з одного боку та небажання окремих сільських голів віддавати владу у руки одного голови громади – з іншого. Це вказує на потребу в налагодженні діалогу між громадою та представниками влади з метою мінімізації конфлікту інтересів;

- значна кількість самодостатніх громад Закарпаття сконцентровані в низинній природно-кліматичній зоні, в той час як громади гірських районів майже всі дотаційні, і вони воліють і надалі залежати від району, аніж ризикувати, стаючи на самостійний шлях розвитку. Тут необхідним є мотивувати громади до об'єднання шляхом, наприклад, формування спільного документу підтримки та розвитку ОТГ гірських районів, як з боку центральної влади, так і ОМС;

- багатонаціональність Закарпатського регіону, яка особливо відчувається в місцях компактного проживання угорців (Берегівський район) та румунів (Тячівський та Рахівський райони), де частка таких етнічних груп є значною. Тому коли мова йде про об'єднання подібних громад державні та місцеві органи влади зобов'язані враховувати інтереси їх жителів та знаходити узгоджені варіанти;

- у вже створених ОТГ Закарпаття існують проблеми з оприлюдненням публічної інформації і тому, громади, які об'єднуються не до кінця розуміють суть реформи, не бачать її кінцеву мету і, як наслідок, не поспішають робити практичні кроки. Виходячи з цього, виникає потреба у організації максимально прозорої діяльності місцевих органів влади та належного контролю з боку громадськості.

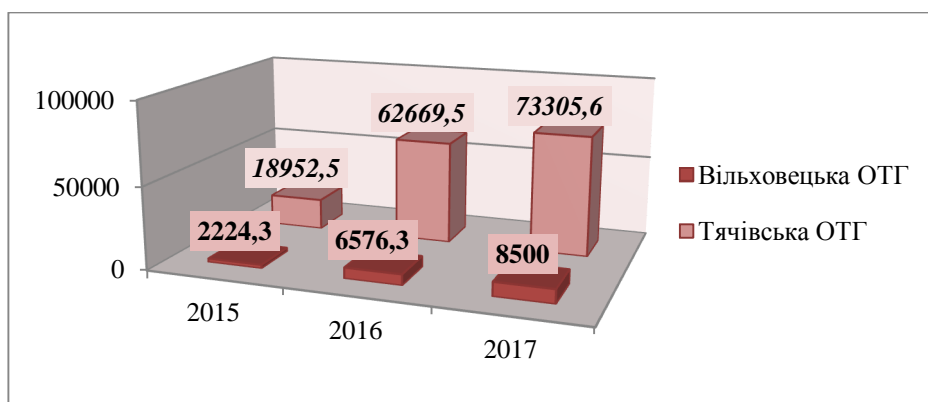

Рис. 1. Динаміка власних доходів бюджетів Тячівської та Вільховецької ОТГ Закарпатської області у 2015–2017 рр., грн.*

*Сформовано на основі джерел [2, 3, 4]

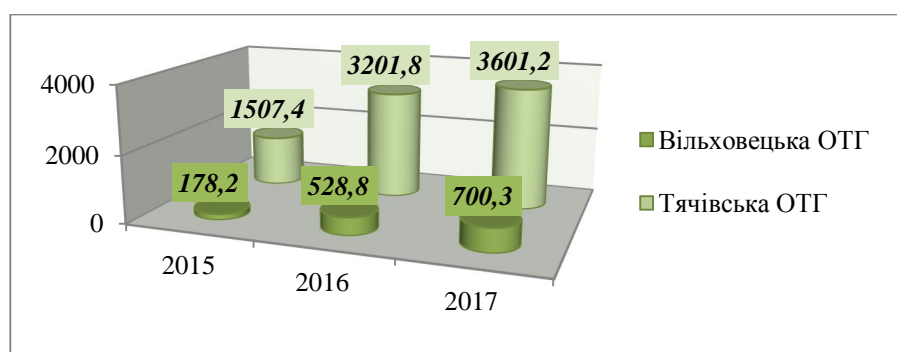

Рис. 2. Динаміка власних доходів на 1-го мешканця бюджетів Тячівської та Вільховецької ОТГ Закарпатської області у 2015–2017 рр., грн. на ос.*

*Сформовано на основі джерел [2,3,4]

Отже, на сьогоднішній день, процес реалізації реформи децентралізації на Закарпатті, як і в Україні загалом знаходиться на стадії, коли громади готові об'єднуватись, але вони мають бачити і розуміти конкретні вигоди об'єднаних громад. З цією проблемою можна справитися лише шляхом постійного діалогу з громадами, навчання управлінського корпусу органів місцевого самоврядування та муніципалітетів, та розуміння того, що підхід до кожної створеної територіальної громади повинен бути індивідуальним.

1. Офіційний сайт Асоціації міст України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.auc.org.ua/>. 2. Офіційний сайт Вільховецької об'єднаної територіальної громади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vilhovecka.gromada.org.ua/> 3. Офіційний сайт Тячівської громади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gromada.info/gromada/tyachivska/#3045> 4. Річна фінансова звітність Департаменту фінансів Закарпатської обласної державної адміністрації за 2015 – 2017 роки.

СФЕРИЧНА АБЕРАЦІЯ ЯК РІЗНОВИД ВІДХИЛЕНЬ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ ЗА УМОВИ ЇХ РУХУ ДО СПОЖИВАЧА

Якісна облікова інформація є наріжним каменем новітньої моделі менеджменту підприємств та організацій усіх галузей та форм власності.

Інформація, яка при русі від джерела до приймача, проходить через систему фільтрів бухгалтерського обліку може піддаватися аберації, тобто відхиленню від напрямку, за яким вона рухалася б за умови існування ідеальної інформаційної системи. Оскільки побудувати ідеальну у всіх відношеннях систему бухгалтерського обліку неможливо в принципі, явище аберації присутнє завжди [1, с. 6].

Сферична аберація пов'язана з порушенням концентричності обліково-інформаційних потоків. Важливим її наслідком є виникнення так званого «кільця розсіяння», яке включає частково опрацьовану інформацію вторинного характеру, своєрідний «інформаційний напівфабрикат», який хоча й не відповідає повністю запиту, однак містить всі необхідні дані для його задоволення в подальшому [2, с. 128].

Основні причини виникнення явища сферичної аберації стосовно обліково-інформаційних потоків три:

- 1) відсутність або недоліки вхідного контролю у системі бухгалтерського обліку;
- 2) неякісне первинне аналітичне опрацювання інформації, що отримується обліковою системою;
- 3) надто широкий діапазон різноманітної інформації, яка опрацьовується бухгалтерським підрозділом суб'єкта господарювання.

При цьому, в усіх випадках, інформація може опрацьовуватись та передаватись бухгалтерською службою вчасно, не містити жодних викривлень дисторсійного характеру (див. публікацію [3]), однак, водночас, бути малокорисною кінцевому споживачу.

Важливою ознакою сферичної аберації є та, що її виникнення жодним чином не пов'язане із реципієнтом інформації і негативні наслідки не можуть бути зменшені без відповідного регулювання системи бухгалтерського обліку, а також механізму отримання і первинного опрацювання інформації. Це означає, що вплив на одержувача облікової інформації з метою підвищення рівня її сприймання (наприклад шляхом проведення тренінгів, семінарів, курсів підвищення кваліфікації) зазвичай не знижує негативний вплив явища сферичної аберації. Не має критичного значення й фактор часу – швидкість опрацювання й передачі інформації не впливає на можливість виникнення абераційних дефектів сферичного типу.

Важливо також пам'ятати про парадокс, який характерний для цього явища: вибір технології, методів та/або інструментарію, що, здавалося б, забезпечують повне усунення негативного впливу сферичної аберації, одночасно може мати катастрофічні наслідки для ефективності рішень, які приймаються реципієнтом. Це виявляється у тому, що:

- 1) особа, яка приймає рішення, ігнорує бухгалтерську службу як первинне та транзитне джерело інформації та отримує інформацію виключно за межами системи бухгалтерського обліку самостійно або за допомогою інших структурних підрозділів підприємства. Це призводить до: дублювання інформації; необхідності витрачання значного часу та ресурсів для додаткового її опрацювання; монополізації окремих ланок інформаційного процесу виконавцями, які не мають достатньої кваліфікації чи досвіду; морально-психологічного перевантаження працівників тощо;

- 2) особа, яка приймає рішення, встановлює невинновано жорсткі нормативи для всіх операцій, пов'язаних з обробкою та передачею інформації, що усуває бухгалтерію з процесу прийняття рішень, штучно знижує її аналітичні можливості та перетворює на механістичний суб'єкт зі стандартним набором шаблонних функцій та дій.

Основним способом мінімізації негативних наслідків, пов'язаних із існуванням явища сферичної аберації, на сучасному етапі розвитку економічної думки, є налагодження ефективної системи вихідного (наступного) контролю на підприємстві. На перший план в такій системі повинна виходити робота із периферійною (неосновною) та/або абсолютно новою інформацією, яка проходить через систему бухгалтерського обліку. Суб'єкт контролю повинен чітко усвідомлювати ступінь впливу бухгалтерської служби на отримувану нею інформацію із зовнішніх джерел та внутрішньо згенеровану. Це забезпечує підґрунтя для співпраці між обліковою і контролюючими підрозділами зі створенням інтегрованої структури – обліково-контрольної підсистеми системи менеджменту суб'єкта господарювання. Ефективна комбінація функціональних ланок управління для усунення дефектів сферичної аберації можлива лише за умови коригування (а не лише перевірки) обліково-інформаційних потоків та чіткого налагодження зворотного зв'язку.

Таким чином, боротьба зі сферичною аберацією – це завжди балансування на грані ризику потрапити у павутину розмитої неконкретизованої інформації та фіктивного відчуття вибору єдино правильного рішення. І, в цьому плані, спроба усунути бухгалтера з комунікаційного процесу системи управління або поставити його у норми жорсткого догмату може призвести до ще більш згубних для суб'єкта господарювання наслідків.

1. Височан О.С. *Аберація інформаційних потоків у системі бухгалтерського обліку* / О.С. Височан // *Економіка і менеджмент – 2015: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : збірник наукових праць Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 23-24 квітня 2015 р.)* / Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара. – Том 8. *Управління економікою підприємства: національні особливості антикризового управління, облік та аналіз в системі управління діяльністю підприємств.* – Дніпропетровськ: Біла К.О., 2015. – С. 6-7.

2. Височан О.С. *Концептуалізація розвитку бухгалтерського обліку у суб'єктів, що здійснюють туристичну діяльність : монографія* / О.С. Височан. – Львів: Видавництво Тараса Сороки, 2015. – 312 с.

3. Височан О.С. *Облікова дисторсія: поняття, класифікація, причини виникнення та мінімізація негативних наслідків* / О. С. Височан // *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Економіка” : науковий журнал.* – 2017. – №5 (33). – С. 127-132.

П.І. Віблій, І.І. Лащик, І.Л. Данилів
Національний університет «Львівська політехніка»

МІЖНАРОДНІ РЕЗЕРВИ УКРАЇНИ ТА ЇХНЯ ДОСТАТНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Управління міжнародними резервами є складовою валютної політики Національного банку країни, оскільки впливає на ефективне використання інструментів валютного регулювання та сприяє стабілізації курсу національної валюти. Збільшення обсягу золотовалютних резервів є одним із важливих макроекономічних показників розвитку економіки, що забезпечує фінансову стійкість країни та запобігає кризовим явищам на валютному ринку. Актуальність цього питання підвищується, що пов'язано із останніми тенденціями розвитку провідних світових економік, нестабільністю фінансових ринків, коливанням валютних курсів тощо. Саме ці несприятливі фактори погіршили економічну ситуацію в нашій державі й одним із основних завдань національного банку є визначення оптимального співвідношення міжнародних резервів країни.

На 1 березня 2018 року міжнародні резерви України становили 18 409,8 млн. дол. США, що на 19,1% перевищує показники попереднього року. Загалом таке зростання відбулося за рахунок фінансової допомоги від Міжнародного валютного фонду в розмірі 1 млрд. дол. США, яка була надана на початку 2018 року [1]. Поповнення міжнародних резервів у лютому 2018 року відбулося насамперед за рахунок інтервенцій на валютному ринку. Позитивна зміна пропозиції валюти на міжбанківському ринку спричинена збільшенням надходжень валютної виручки від експортерів, а

також припливом капіталу нерезидентів при сприятливій кон'юктурі на світових ринках. Таким чином, Національний банк викупив надлишок валюти з метою поповнення своїх резервів.

На обсяг резервів ще вплинула переоцінка фінансових інструментів на суму 41,9 млн. дол. США. Крім того, до резервів ще надійшли кошти в розмірі 137,4 млн. дол. США від розміщення Урядом ОВДП, деномінованих в іноземній валюті [1].

Для того, щоб визначити чи є достатнім на сьогодні розмір міжнародних резервів України, необхідно обчислити відповідні показники, а саме: відношення золотовалютних резервів до імпорту країни, до валового внутрішнього продукту та відношення резервів до грошового агрегату М₂.

На початок 2017 року обсяг ВВП в Україні становить 93,27 млрд. дол. США, а обсяг міжнародних резервів 15,5 млрд. дол. США. Відповідно до наших обчислень, розрахований нами показник показує, що резервів в Україні вистачить на 17 днів при абсолютно непрацюючому господарстві, забезпечуючи рівень життя на попередньому рівні.

В Україні цей показник, враховуючи, що розмір імпорту на кінець 3 кварталу 2017 року становить 1323, 127 млрд. грн., дорівнює 0,5 місяця. Граничним значення цього показника є рівень 3 місяці. На жаль, в Україні цей показник значно відхиляється від зазначеного граничного й означає, що країна за півмісяця має адаптуватися та вирішити свої проблеми з імпортом (укласти контракти з іншими країнами, мобілізувати інтенсивне внутрішнє виробництво тощо).

Найбільш значним показником, який показує рівень достатності міжнародних резервів на думку, багатьох економістів, є відношення міжнародних резервів до імпорту країни. Даний показник розраховується за формулою (1) [3]:

$$MPmi = \frac{MP}{\frac{Imp}{12}} \quad (1)$$

де МР_{мі} – міжнародні резерви країни в місяцях імпорту; МР – міжнародні резерви країни, млрд дол. США; Імп – річний імпорт, млрд дол. США.

Наступний показник, який дозволяє оцінити рівень забезпеченості грошової маси валютними резервами обчислюється як відношення міжнародних резервів до грошового агрегату М₂. Обсяг грошового агрегату М₂ наприкінці 2017 року становить 1 176, 085 млрд. дол. США, обсяг міжнародних резервів - 18,8 млрд. дол. США. Після розрахунків знаходимо значення показника, яке становить лише 1,61% при нормативі 20%. В розвинутих країнах, де зберігається фіксований валютний курс значення показника є наближене до нормативного. У нашому випадку цей показник демонструє нам підвищену ймовірність настання валютної кризи, яка породжена масовим продажем національної валюти в країні.

Обсяг зовнішнього боргу України становить 117, 350 млрд. дол. США, що в 6,24 рази перевищує обсяги міжнародних резервів. В розвинутих країнах резерви перевищують річний обсяг зовнішнього боргу або зберігаються на рівні. Стосовно ситуації в Україні, то можемо сказати, що в Україні є певні проблеми з розрахунком за своїми короткостроковими зобов'язаннями.

Отже, на сьогодні спостерігається незначне зростання міжнародних резервів, проте їхня кількість є недостатньою для успішного функціонування країни. Збільшення міжнародних резервів сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості, створить міцний запас для стабільності нашої економіки в умовах несприятливих подій. Крім цього, це дозволить нам своєчасно виконувати боргові зобов'язання та сприяти стабілізації грошової одиниці.

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/index_2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua. 3. Пономаренко О. О. Достатність міжнародних резервів як фактор забезпечення фінансової стабільності [Електронний ресурс]: / О. О. Пономаренко. // Збірник наукових праць. – 2014. – №38. – С. 391–399. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=-2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/pprbsu_2014_38_41.pdf

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці, якій притаманна жорстка конкуренція між суб'єктами господарювання, висувають нові вимоги до системи управління, важливою функцією якої є контроль. Сьогодні виникла потреба в розробці нових концепцій і методів інформаційного забезпечення менеджменту, які б гарантували конкурентні переваги підприємства, сприяли зниженню рівня інформаційної невизначеності й пов'язаних з нею ризиків та підвищенню ефективності господарської діяльності.

Досліджуючи причинно-наслідкові зв'язки між контролем та прийняттям управлінських рішень, науковці визначають їх подвійну природу [1, с. 47]. З одного боку, контроль бере участь у створенні інформації, що використовується у процесі прийняття рішень, тобто контроль, поряд з плануванням, обліком та аналізом, відповідає за формування інформаційного забезпечення менеджменту. З іншого боку, керівники підприємств та організацій забезпечують контроль за виконанням прийнятих управлінських рішень, що, у свою чергу, передбачає прийняття рішень щодо вибору системи контролю (його масштабів, періодичності, форм), аналізу отриманої інформації та здійснення коригувальних дій.

Тобто, якість і результативність внутрішнього контролю як функції управління є запорукою ефективності управління загалом, про що зазначали у своїх наукових працях вчені, які досліджували питання теорії, методології та організації контролю, такі як С. В. Бардаш, Т. А. Бутинець, Г. М. Давидов, Є. В. Калюга, К. І. Редченко, В. С. Рудницький, О. І. Скаско, В. О. Шевчук та ін.

Створення ефективного внутрішнього контролю на підприємстві повинно бути зорієнтовано на поліпшення якості інформаційного забезпечення менеджменту достовірними і структурованими даними, необхідними для управління. Здебільшого саме внаслідок недооцінки ролі внутрішнього контролю і застарілих підходів до його організації та проведення знижується рівень результативності управління бізнесом, погіршується інформаційне середовище менеджменту підприємств.

Ефективний контроль покликаний оперативно встановлювати відхилення від прийнятих стандартів і порушення принципів законності, підвищувати ефективність та економію коштів, виявляти проблеми на максимально ранній стадії для їх вирішення, притягнення винних до відповідальності, забезпечення відшкодування втрат і вжиття заходів щодо недопущення таких порушень у майбутньому [2, с. 107].

Відповідно до визначеної ролі щодо інформаційного забезпечення менеджменту призначення внутрішнього контролю конкретизують сформульовані перед ним завдання, серед яких можна виокремити:

- запобігання здійсненню незаконних та економічно недоцільних операцій на етапі прийняття і виконання управлінських рішень;
- запобігання виникненню відхилень у процесі господарської діяльності від передбачених норм, планів, стандартів та інших нормативних документів;
- встановлення причин відхилень, осіб, які їх спричинили, та наслідків для господарської діяльності підприємства;
- визначення своєчасності та повноти відображення інформації про контрольовані об'єкти в обліку;
- встановлення фактичного стану об'єкта контролю на певний момент;
- оцінювання виконання управлінських рішень усіма структурними підрозділами підприємства;

- перевірка виконання функціональних обов'язків керівниками всіх рівнів управління, центрів відповідальності та окремими працівниками;
- оцінювання кінцевих результатів діяльності, внесків окремих працівників, продуктивності праці та творчої ініціативи задля стимулювання мотивації;
- розроблення і впровадження регулюючих заходів та перевірка результатів їх виконання;
- виявлення резервів зростання і стратегій розвитку підприємства.

Для здійснення належної оцінки якості та ефективності внутрішнього контролю, який проводять окремі суб'єкти (відділи, служби, підрозділи) підприємства, наділені такими повноваженнями, доцільно розробити індивідуальні критерії, що відображають особливості їхньої діяльності. Такими критеріями оцінки ефективності системи внутрішнього контролю з позиції формування належного інформаційного забезпечення менеджменту мають бути своєчасність, достовірність, достатність, надійність, релевантність і, безумовно, понесені при цьому витрати.

Важливе значення для удосконалення внутрішнього контролю як засобу інформаційного забезпечення менеджменту має застосуванням в управлінні сучасних інформаційних систем. Використання нових інформаційних технологій в процесі внутрішнього контролю дозволяє суттєво підвищити продуктивність праці фахівців цих підрозділів, забезпечити швидку взаємодію між всіма учасниками контрольного процесу, виключити випадки отримання помилкової інформації в процесі її обробки, оперативно контролювати виробничі та облікові процеси, відображені із застосуванням сучасних програмних продуктів.

Таким чином, як інструмент спостереження й оцінювання господарської діяльності підприємства внутрішній контроль забезпечує обґрунтування і прийняття ефективних тактичних й стратегічних рішень управлінською ланкою та перевірку їх виконання. Виходячи з цього, на підприємстві повинна бути організована така система внутрішнього контролю, яка створює достатні інформаційні ресурси, необхідні для ефективного управління.

1. Євтушенко О. Н. Управлінські рішення: сутність та характерні риси / О. Н. Євтушенко / Наукові праці. Державне управління. – 2014. – Випуск 237. – Том 249. – С. 47-51. 2. Натарова О. В. Оцінка стану державного контролю фінансового сектору / О. В. Натарова // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. – 2015. – № 1-2(1). – С. 106-109.

Т.І. Воскресенська

Національний університет «Львівська політехніка»

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ

Керівництво підприємства намагається з високим ступенем достовірності оцінити результати його роботи за відповідний період, при цьому важлива роль відводиться дослідженню ефективності праці, оскільки вона впливає на результати діяльності підприємства, його конкурентоспроможність, стратегічну спрямованість. Зазвичай, ефективність праці робітників підприємства визначається на основі такого відносного показника як продуктивність праці, який характеризує величину виробленої продукції (наданих послуг, виконаних робіт) за одиницю часу. Розрахунок продуктивності праці промислово-виробничого персоналу здійснюється в результаті співвідношення обсягу виробленої продукції до чисельності працівників. Що стосується визначення продуктивності праці обліково-аналітичного персоналу, то в економічній спеціалізованій літературі практично відсутні комплексні розробки стосовно визначення цього узагальненого показника для такої категорії працюючих.

Визначення продуктивності праці обліково-аналітичного персоналу першочергово залежить від виробничо-господарських особливостей діяльності досліджуваного підприємства. Зокрема,

доцільно відмітити, що при розрахунку продуктивності праці облікових працівників аудиторських чи консалтингових фірм, розрахунок зводиться до визначення обсягу наданих послуг (бухгалтерських, аудиторських, консультаційних) як у кількісному, так і у вартісному вимірах. В такому випадку визначення продуктивності праці окремого спеціаліста можна встановити з урахуванням таких показників, як: обсяг проведених аудиторських перевірок (учать у аудиторських перевірках); обсяг клієнтів (включаючи ФОПів) для яких ведеться облік, формується і подається звітність; обсяг наданих консультацій з питань оподаткування, обліку та звітності; обсяг відкритих позовних справ у клієнтів за помилки допущені при веденні обліку, нарахуванні та сплаті податків та зборів, тощо. Тобто визначення продуктивності праці в аудиторських чи консалтингових фірмах переважно зводиться до використання методики пропонованої для промислово-виробничого персоналу, з відповідною проекцією на специфіку, якої необхідно дотримуватися при розрахунку продуктивності праці бухгалтерів. Вона полягає в тому, що у цій сфері господарської діяльності кінцевим продуктом виробництва є відповідний вид аудиторських чи бухгалтерських послуг.

Водночас залишається проблемним питанням визначення продуктивності праці обліково-аналітичного персоналу середньостатистичного промислового підприємства, оскільки прямо встановити співвідношення роботи бухгалтера, з її результатами не завжди вдається. Визначення продуктивності праці бухгалтера з урахуванням кількості виписаних первинних, зведених документів чи їх сукупності за відповідний період (день, тиждень, місяць, квартал, рік) унеможливує проведення якісної оцінки продуктивності його праці через слабку інформативність зазначених показників. Це зумовлене й тим, що, наприклад, у підприємств оптово-роздрібної торгівлі кількість виписаних накладних буде значно більшою, ніж промислових підприємств, а це в свою чергу не покаже наскільки якісно чи неякісно працює бухгалтер на підприємстві. За таких обставин при визначенні продуктивності праці бухгалтера у сфері виробництва, торгівлі, надання послуг доцільно скористатися непрямыми показниками, такими як:

- величина штрафів, пень за недотримання законодавства з питань оподаткування, обліку та звітності, регулярність їх застосування до підприємства;
- кількість самостійно виправлених помилок у деклараціях, розрахунках до завершення граничного терміну їх подання чи сплати податків і зборів;
- кількість годин, днів роботи у позаробочий час;
- оптимізація податкового навантаження (використовуючи законні способи) як в загальній сумі, так і в розрізі окремих податків і зборів, платником яких є підприємство тощо.

Пропонований перелік непрямих показників визначення продуктивності праці обліково-аналітичного персоналу може бути доповнений з урахуванням галузевих та індивідуальних особливостей відповідного суб'єкта господарювання. Використання одного із непрямих показників визначення продуктивності праці бухгалтера не дасть точної інформації про якість його роботи, тому необхідно використовувати групу показників з урахуванням їх вагомості і впливу на величину продуктивності праці бухгалтера.

Керівництво підприємства, незалежно від сфери господарської приналежності зацікавлене у зростанні продуктивності праці як промислово-виробничого персоналу, так і обліково-аналітичного, тому доцільним є контроль таких показників, які впливають на продуктивність праці бухгалтера як: економія робочого часу (раціональне його використання), зменшення (або уникнення) штрафів, пень за організацію, ведення обліку, формування та подання звітності, своєчасності та повноти сплати податків і зборів, удосконалення навиків роботи з використовуваними на підприємстві бухгалтерською програмою й програмними додатками для формування і подання звітності у контролюючі органи, тощо.

Крім того, на більшості вітчизняних підприємствах продуктивність праці бухгалтерів не завжди корелюється з величиною їх заробітної плати, що може бути де-стимулюючим фактором, який впливає на їх продуктивність. Продуктивність праці обліково-аналітичного персоналу як загалом, так і за відповідним працівником характеризує не тільки ефективність роботи бухгалтерської служби, але й впливає на визначення чисельності працівників обліково-аналітичної

служби підприємства, тобто на організаційну структуру і відділу бухгалтерії, і суб'єкта господарювання загалом, а як наслідок на величину його сукупних витрат.

Таким чином, з наведеної вище інформації слідуює, що одним із дієвих підходів визначення продуктивності праці обліково-аналітичного персоналу є використання непрямого інтегрального показника, з узгодженням вагомості одиничних показників, які входять в його склад. Пропонований підхід до визначення продуктивності праці бухгалтерів може використовуватись і для визначення продуктивності роботи фінансово-економічних служб з урахуванням їх функціональних обов'язків та галузевої специфіки підприємства.

Н.М. Воськало, В.І. Воськало
Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВІДСТРОЧЕНИХ ПОДАТКОВИХ АКТИВІВ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Необхідність використання в обліку відстрочених податкових активів та зобов'язань обумовлена прийняттям П(С)БО 17 «Податок на прибуток», що продовжив реформу бухгалтерського обліку. Значною мірою прийняття цього П(С)БО обумовлювалося необхідністю врегулювання розбіжностей у підходах щодо обчислення податку на прибуток. У податковому обліку податок на прибуток визначався на основі Закону України «Про оподаткування прибутку підприємства», в основі якого лежало «правило першої події», що сприяло переслідуванню фіскальних цілей держави. В основі ж П(С)БО 15 «Дохід» та П(С)БО 16 «Витрати» покладено міжнародні принципи обліку, зокрема, принцип нарахування та відповідності витрат доходам. Таке різноманітне «законодавче регулювання» призводило до визначення різних сум при обчисленні податку на прибуток, котрі обумовлювалися не лише відмінностями у датах здійснення господарських операцій, а й у підходах до обчислення амортизації, оцінки капітальних інвестицій тощо. Використання в обліку рахунків 17 «Відстрочені податкові активи» та 54 «Відстрочені податкові зобов'язання» дозволило на певний час «гармонізувати» податковий та бухгалтерський обліку податку на прибуток.

Спроби запровадження ф.7 фінансової звітності, що відображала б податкові різниці, зустріли спротив професійних бухгалтерів через їхню занадто деталізацію та були скасовані. Із прийняттям Податкового кодексу відбулося поступове зближення бухгалтерського та податкового підходів до обчислення податку на прибуток. Спираючись на принцип нарахування Податковий кодекс передбачав перелік витрат та доходів підприємства, що формували базу оподаткування. З метою врегулювання відстрочених активів та зобов'язань був прийнятий ПБО «Податкові різниці», проте, й він втратив чинність після поправок у Податковий кодекс, котрі передбачають обчислення податку на прибуток визначеного на основі фінансової звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень Кодексу.

Отож, таким еволюційним шляхом законодавчо було мінімізовано кількість розбіжностей, що виникають у бухгалтерському та податковому обліку при обчисленні податку на прибуток. Більше того - поділ у Податковому кодексі платників на малих та великих дозволяє не використовувати в обліку малих підприємств (у яких річний дохід складає менше 20 млн. грн.) відстрочених активів та зобов'язань.

Проте, у бухгалтерському обліку виникають певні невідповідності щодо відображення відстрочених податкових активів та зобов'язань, оскільки більшість таких активів та зобов'язань носять тимчасовий характер та змінюються кожної дати нарахування податку на прибуток. Так як підприємства, що зобов'язані відображати відстрочені активи та зобов'язання (підприємства із доходом більше 20 млн. грн.) сплачують податок на прибуток щоквартально, то й їхня сума теж

змінюватиметься в цей час. Тобто, відстрочені активи та зобов'язання носять, здебільшого, короткостроковий характер, що свідчить про їхнє некоректне відображення у складі необоротних активів та довгострокових зобов'язань відповідно. Виходячи із цього твердження, слід також відкоригувати відображення відстрочених активів та зобов'язань у фінансовій звітності, зокрема у Балансі (Звіті про фінансовий стан).

Відповідно до Податкового кодексу України об'єктом оподаткування є фінансовий результат, визначений у фінансовій звітності відповідно до національних чи міжнародних стандартів скоригований на податкові різниці. Різниць, які збільшують фінансовий результат, є більше, ніж тих, які його зменшують. І, як правило, останні виникають як продовження операцій, які збільшували фінансовий результат. Наприклад, нарахування резерву сумнівних боргів (1000 грн.) у бухгалтерському обліку відображається як витрати, а у податковому – збільшує фінансовий результат. Таким чином виникають відстрочені податкові активи, адже на цю суму доведеться донарахувати податок на прибуток. У бухгалтерському обліку це запишемо проведенням Дт 17 Кт 641 180 (1000*18 %). Списання безнадійної дебіторської заборгованості (600 грн.), які відповідає ознакам п.14.1.11 ПКУ, за рахунок створеного резерву у бухгалтерському обліку не призведе ні до виникнення доходів, ні витрат (Дт 38 Кт 361, на суму 600 грн.). А у податковому – вона зменшить фінансовий результат, що б мало бути відображене проведенням: Дт 98 Кт 54 на суму 108 грн. (600*18 %). Враховуючи те, що це друга операція, яка є наслідком формування резерву, доцільно не відображати відстрочені податкові зобов'язання, а списувати відстрочені податкові активи проведенням: Дт 98 Кт 17.

У примітках до річної фінансової звітності інформація щодо відстрочених податкових активів та зобов'язань розкривається у розділі XII «Податок на прибуток». Причому частина рядків (1220-1235) – це ті ж самі дані, які відображені у Балансі без надання жодної додаткової інформації. Однак, тут також відображаються зміни (збільшення, зменшення) відстрочених податкових активів та зобов'язань, які розкриваються у Звіті про фінансові результати та у Звіті про власний капітал.

Отже, відстрочені податкові активи та зобов'язання за своєю суттю не можуть відноситись до необоротних активів та довгострокових зобов'язань, так як малі підприємства мають право не розраховувати податкові різниці (чим вони і користуються), а великі – звітуються щоквартально і, відповідно, розраховують податкові різниці щоквартально, що призводить до їх змін протягом одного року. Таким чином їх необхідно відображати у складі оборотних активів або поточних зобов'язань. Дискусійним є використання рахунку 54 «Відстрочені податкові зобов'язання», адже прибуток, який підлягає оподаткуванню береться з фінансової звітності, яка складена відповідно до стандартів обліку, а у ПКУ немає жодного виду доходу який б не враховувався в податковому обліку. Різниця ж, які зменшують фінансовий результат є, як правило, наслідком операцій, які у попередні періоди, збільшували фінансовий результат і, відповідно, обліковувались на рахунку 17 «Відстрочені податкові активи».

В.О. Ганусич, Я.В. Шевця

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У КРУГООБІГУ КАПІТАЛУ

Господарська діяльність людини не можлива без застосування природних ресурсів. Тенденція до практично безкоштовного їх поглинання призвела до екологічного дисбалансу в окремих регіонах та на планеті в цілому. Побудова системи екологічного обліку на рівні господарських суб'єктів та на загальнодержавному рівні дозволить отримувати максимально об'єктивну інформацію про природні ресурси та екологічний стан території для оперативного та стратегічного управління ними.

На проблемі вартісного вираження процесу природокористування наголошують ряд вчених в останні десятиріччя: P. Bartelmus, R. Costanza, H. Daly, P. Leinster, P. Ekins, K-G. Mäler, S. Aniyar, Å. Jansson, B. Fisher, R. Turner, P. Morling, Й.Я. Даньків, І.В. Замула, П.О. Куцик, В.Ф. Максимова, Р.В. Кузіна, О.О. Нестеренко, В.К. Макарович, В.М. Жук, В.О. Шевчук, Х. Скоп. Без її розв'язку не можливо знайти ефективні важелі раціонального природокористування та контролювати процес порушення екологічної рівноваги.

Функція грошей як міри вартості дозволяє здійснити кількісний вираз усіх економічних процесів і явищ на всіх стадіях суспільного відтворення. Якщо використання природних ресурсів не знаходить вартісного виразу, то автоматично випадає з аналізу процесу суспільного відтворення як базової економічної категорії, яка дозволяє з'ясувати механізм відновлення матеріально-речових факторів виробництва. Серед факторів виробництва, які виділяє сучасна політична економія (земля, капітал, праця, підприємницький талант, інформація), земля переважно розглядається як невідновлювальний фактор.

Під землею як фактором виробництва розуміють природні блага, що забезпечують процес виробництва. До такого фактору відносяться наступні елементи природи: сільськогосподарські землі; ліси; води океанів і морів, озер, річок, а також підземні води; хімічні елементи земної кори, іменовані корисними копалинами; атмосфера, атмосферні і природно-кліматичні явища і процеси; космічні явища і процеси; простір Землі як місце розміщення речових елементів економіки, а також навколосемний простір [1].

Земля в цій сукупності факторів розглядається як основоположний фактор виробництва, що має ряд специфічних ознак:

1. Земля є кількісно обмеженим фактором виробництва. Площа землі чітко обмежена поверхнею суші нашої планети і становить лише 29% від загальної площі.

2. Земля є невідтворюваним фактором виробництва. Це дар природи й у разі втрати тієї чи іншої частини природного багатства його практично неможливо штучно відтворити.

3. Земля на відміну від інших факторів виробництва, є фізично непереміщуваним фактором виробництва, що суттєво обмежує можливості вибору профілю сільськогосподарського виробництва для суб'єктів господарювання.

4. Земля як фактор виробництва при належному її використанні на основі досягнення науково-технічного прогресу та агротехніки має здатність не зношуватися фізично та не старіти морально;

5. Земля широко використовується і в несільськогосподарському виробництві як територія для розташування виробничих будівель, розміщення транспортних та інших комунікацій, добування корисних копалин та ін. [2, с. 123]

Отже, земля як фактор, який уособлює ресурси природного походження, з одного боку визнається політичною економією. З другого ж, недооцінюється, практично визначається як безкоштовно отриманий ресурс, який потребує лише витрат на видобуток та використання. Такий підхід і сприяв становленню споживницького відношення до природних ресурсів, недооцінки їх обмеженості та реально високої цінності для людства.

В загальноприйнятій теорії кругообігу капіталу такий фактор виробництва як земля вже зовсім відсутній. У класичну формулу товарообігу (Гроші – Товар - Гроші') не включають дію факторів виробництва природного походження, які отримані без додаткових затрат, але створюють необхідні умови для виробничого процесу, а також процесів розподілу та споживання.

Безумовно, природні ресурси залучені у кругообіг капіталу, без них цей процес був би неможливим. Більш прогресивним є підхід теоретиків, які включають у перелік факторів виробництва екологію.

В. Базилевич визначає екологічний фактор як систему спеціалізованих видів трудової діяльності та витрат, спрямованих на раціональне використання природних ресурсів, охорону навколишнього середовища, а також його відтворення. [2, с. 125] Він відзначає, що екологічний фактор в сучасних умовах набуває все більшого значення як на мікро-, так і на макрорівні.

На мікроекономічному рівні екологічний фактор може або здешевлювати випуск конкретної продукції, або навпаки, значно збільшувати витрати виробництва. Практика господарювання показала, що впровадження дорогих за вартістю, але економічно споживаючих вихідну сировину та природозаощаджуючих новітніх технологій, є економічно вигіднішим за всіма параметрами, ніж витрати підприємства на очищення та утилізацію відходів, що утворюються на кінцевій стадії виробничого процесу.

На макроекономічному рівні стало очевидним, що зростання суспільних екологічних витрат справляє суттєвий вплив на динаміку окремих показників господарської діяльності держави – продуктивність суспільної праці, обсяги ВВП та національного доходу. [3, с. 125-126]

Включення у систему обліку і звітності інформації щодо використання природного капіталу важливо для організації процесу управління його використанням як повноцінним фактором виробництва.

Потребує розробки процедура верифікації цих даних, на важливості якої наголошує В.К. Макарович [4, с. 21].

Без конкретної грошової оцінки екологічних активів, екологічних процесів та екологічних зобов'язань не можливо отримати відповідну релевантну інформацію. В якості нових об'єктів обліку, вони мають знайти відображення у системі інтегрованої звітності. Хоча відновлення екологічної рівноваги лише опосередковано впливає на процес і умови виробництва, воно має стати важливою метою господарської діяльності людини.

1. Седов В.В.. *Экономическая теория: В 2 ч. Ч. 1. Введение в экономическую теорию: Учеб. пособие / Челябин. гос. ун-т. Челябинск, 2002. 115 с.. https://bizbook.online/ekonomika_teoriya/zemlya-kak-faktor.html* 2. *Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 7-ме вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2008. – 719 с.* 3. *Мочерний С.В. Економічна теорія: підручник / С. В. Мочерний, М. В. Довбенко. - К. : "Академія", 2004. - 856 с. http://libfree.com/153731068_ekonomikakrugooborot_kapitalu.html#281* 4. *Макарович В.К. Верифікація показників інтегрованої звітності / В.К. Макарович // Облік, аналіз, аудит і оподаткування в умовах глобалізації економіки : тези доповідей I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Ужгород, 21 квітня 2017 р.). – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. – 468 с. – С. 319-322.*

П.М.Гарасим, Н.М.Клим

Національний лісотехнічний університет України

РЕНТНА ПЛАТА ЗА СПЕЦІАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ У БЮДЖЕТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Еколого-економічне значення діяльності лісгосподарських підприємств посилює роль екологічної, економічної і податкової політики держави. Податкові платежі, які сплачують підприємства лісового господарства впливають на формування бюджетної системи України. Норми вітчизняних законодавчих актів передбачають платність за використання природних ресурсів та збереження і відновлення навколишнього природного середовища. У частині податків за використання природних ресурсів особливим для лісового господарства є рентна плата за спеціальне використання природних ресурсів. Вона нараховується у формі лісових такс на деревину.

Платниками рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів є лісокористувачі - юридичні особи, їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи, що не мають статусу юридичної особи, постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи з джерел їх походження з України або виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, фізичні особи (крім фізичних осіб, які мають право безоплатно без видачі спеціального

дозволу використовувати лісові ресурси відповідно до лісового законодавства), а також фізичні особи - підприємці, які здійснюють спеціальне використання лісових ресурсів на підставі спеціального дозволу (лісорубного квитка або лісового квитка) або відповідно до умов договору довгострокового тимчасового користування лісами [1].

Об'єктом оподаткування є деревина на пні (деревина, заготовлена в порядку рубок головного користування, деревина, заготовлена під час проведення певних заходів та інше (ст.256.2 ПКУ). Basis оподаткування є лісові такси на деревину, заготовлену у порядку рубок головного користування, заготовленому під час проведення заходів щодо поліпшення якісного складу лісів, їх оздоровлення, посилення захисних властивостей у деревостанах віком понад 40 років) та інше (базу розширено з прийняттям ПКУ) [1; 2].

Незважаючи на те, що рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів займає лише 0,1% податкових надходжень у структурі усіх доходів зведеного бюджету України [3], вона, є складовою собівартості заготівлі знеособленого км. деревини (займає 11% у собівартості) та одним із джерел формування фінансових ресурсів в частині рентних платежів за використання природних ресурсів підприємств.

Аналіз структури рентних платежів за використання природних ресурсів у податкових надходженнях доходів зведеного бюджету України подано у табл.1.

При формуванні бюджетної системи України здійснюється розподіл фінансових ресурсів за видами бюджетів (державного і місцевих бюджетів). Так, зведеним бюджетом України передбачено такий розподіл рентної плати за видами бюджетів: державний, республіканський, обласні, міські (міст Києва та Севастополя); міст республіканського, обласного підпорядкування; районні; міст районного підпорядкування; селищні; сільські; об'єднані територіальні громади (табл. 2) [4, с.51].

Таблиця 1

Аналіз структури рентних платежів за використання природних ресурсів у податкових надходженнях доходів зведеного бюджету України, тис.грн.

№	Показник	Роки			Абс.відхилення	
		2014	2015	2016	2015 до 2014	2016 до 2015
1.	Податкові надходження	367511931,1	507635899,7	650781678,6	140123968,7	143145778,9
2	Рентна плата за використання природних ресурсів, в.т.:	33596691,8	41958190,1	46608398,3	8361498,3	4650208,2
	- рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	623883,4	853219,9	1062444,1	229336,5	209224,2
	- рентна плата за спеціальне використання води	1265012,2	1108151,1	1397803,2	-156861,1	1286952,1
	- рентна плата за користування надрами	19620441,3	38008279,9	49780812,6	18387838,6	11772532,7
	- рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України	-	1985274,6	2068475,5	1985274,6	83200,9
	- плата за використання ін. природних ресурсів	3430,6	3264,5	4423,2	-166,1	1158,7
	- рентна плата за транспортування	-	-	1294439,7	-	1294439,7
3.	Питома вага рентних платежів за використання природних ресурсів, %:					
	у структурі податкових надходжень	9,14	8,27	7,16	-0,87	-1,11

№	Показник	Роки			Абс.відхилення	
		2014	2015	2016	2015 до 2014	2016 до 2015
4.	Питома вага рентної плати за використання природних ресурсів,%:					
	у податкових надходженнях	0,17	0,17	0,16	-	-0,01
	у рентних платежах за використання природних ресурсів	1,86	2,03	2,28	0,17	0,25

Розраховано за даними відділу статистики державних фінансів Департаменту державного бюджету Міністерства фінансів України [4, с. 25, 42]

Таблиця 2

Розподіл рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів за видами бюджетів

№ з/п.	Показник	Роки		
		2014	2015	2016
1.	Державний бюджет	33,1	32,2	31,2
2.	Республіканський, обласні, міські (міст Києва та Севастополя)	33,4	32,4	31,3
3.	Міст республіканського, обласного підпорядкування	0,7	0,6	0,3
4.	Районні	0,1	0,3	0,1
5.	Міст районного підпорядкування	1,1	0,8	0,9
6.	Селищні	3,8	3,7	4,0
7.	Сільські	27,8	29,9	30,0
8.	Об'єднані територіальні громади	-	-	2,1

Використання у вітчизняній практиці податків, які дають змогу вилучити частину ренти підприємств лісової галузі для фінансування потреб відтворення лісових ресурсів сприятиме стимулюванню екологічно збалансованого та ощадного лісочористування.

1. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/275517/page3>. 2. Про справляння у 2018 році рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів: Лист ДФС України від 01.02.2018 №3000/7/99-99-12-03-04-17. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/zagalnodержavnji-podatki/rentni-plat/rentna-plata5/listi-/72799.html>. 3. Бюджет України 2016: Статистичний збірник. Підготовлено відділом статистики державних фінансів Департаменту державного бюджету Міністерства фінансів України. Міністерство фінансів України. - Київ - 2017, 315 с. 2. Звіт за 2017 рік: <http://komekolog.rada.gov.ua/uploads/documents/35328.pdf>

В. В. Гик

Національний університет «Львівська політехніка»

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В КЛАСТЕРІ

Вітчизняна система обліку в сучасних умовах ринкової економіки не справляється з тим потоком складної, різноманітної та багатогранної інформації. Сучасні виклики глобалізації та світові інтеграційні процеси в суспільстві зумовлюють створення нових вимог до якості інформаційного забезпечення управління та перегляду місця і значення бухгалтерського обліку. Базовими положеннями, які визначають порядок організації та ведення бухгалтерського обліку й формування інформації для зовнішніх та внутрішніх користувачів є принципи.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2] принцип бухгалтерського обліку – це правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності. Проф. Малюга Н. М. зазначає, що «З одного боку, принципи є елементом регулювання методології бухгалтерського обліку. В такому контексті вони тлумачаться по-різному: правила, норми, інструкції, вимоги, рекомендації, обмеження, якісні характеристики. З іншого боку, принципи бухгалтерського обліку трактуються як основоположні концепції» [1, с. 114-115].

У Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [3] визначено сім основних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності: повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування, превалювання сутності над формою, єдиний грошовий вимірник.

У науковій літературі крім вищезазначених принципів, окремі науковці виділяють ряд інших, які притаманні для діяльності кластеру. Так, Хмельницька О. Н. робить акцент на специфічному принципі, що впливає на формування корпоративних та трансферних фінансових результатів кластера – «принцип зацікавленості у результатах діяльності». На думку автора зацікавленість у результатах діяльності у рівній степені властива кожному підприємству, що входить до кластеру, в цілому кластеру, контрагентам і державі [4, с. 145]. Вважаємо, що даний принцип більшою мірою має відношення до загальних принципів управління, аніж до принципів бухгалтерського обліку.

На наш погляд прикладну цінність має використання принципу «єдиної економічної одиниці», який полягає в тому, що група економічно пов'язаних суб'єктів господарювання, об'єднаних у кластер, розглядається як єдине ціле, а відповідно і система бухгалтерського обліку. При цьому варто зауважити, що не порушується один з основних принципів бухгалтерського обліку – автономності, оскільки кожен учасник кластеру не втрачає своєї правової чи економічної незалежності та не несе відповідальності за зобов'язання інших учасників.

Зазначений принцип може стати основним при формуванні консолідованої фінансової звітності у кластері, під якою слід розуміти фінансову звітність об'єднання, у якому активи, зобов'язання, власний капітал, дохід, витрати та потоки грошових коштів учасників спільної діяльності подаються як такі, що належать єдиному економічному суб'єкту господарювання.

Важливо зазначити, що принцип «єдиної економічної одиниці» можна застосовувати з метою формування фінансової звітності виключно для об'єднань суб'єктів господарювання, для яких характерними є мережеві зв'язки. Концепція діяльності кластеру як об'єднання підприємств має ряд відмінних рис з концепцією «консолідованих груп» (коли материнська компанія володіє та/або контролює дочірні), які полягають у меті та формі створення, складі та механізмі взаємодії між учасниками, центральному органі управління, територіальному розміщенні та інших (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика ознак кластеру та консолідованої групи

Ознака	Кластер	Консолідована група
Мета діяльності	Підвищення конкурентоспроможності	Підвищення прибутковості
Механізм взаємодії між учасниками	Мережевий	Вертикальний, горизонтальний
Територіальне розміщення	Концентрація в одному географічному районі	Територіальна концентрація не обов'язкова
Центральний орган управління	Координаційний центр	Материнська компанія

При цьому можна виділити дві основні особливості, що властиві для консолідованої фінансової звітності у кластері:

1) незважаючи на згаданий вище принцип «єдиної економічної одиниці», потрібно пам'ятати, що вона не є звітністю юридично самостійного суб'єкта господарювання, однак формуючи її можна отримати загальне уявлення про діяльність об'єднання для цілей контролю та аналізу.

2) процедура та методика складання консолідованої звітності у кластері відрізняється від стандартної (підприємств корпоративного типу), оскільки для останніх характерними є принципи контролю як основа для консолідації. Тому, формування фінансової звітності у кластері не регламентується вимогами МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність».

Практичне застосування запропонованого принципу дозволить підвищити інформативність системи бухгалтерського обліку та забезпечить можливість для оцінки ефективності діяльності кластера.

1. Малюга Н. М. Принципи бухгалтерського обліку: суперечності регламентації / Н. М. Малюга // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнародний збірник наукових праць. 2006. № 1(4). С.112-127. 2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Закон України від 07.02.2013 № 73. 3. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996. 4. Хмельницькая О. Н. Методические подходы к формированию информации о корпоративных и трансфертных финансовых результатах кластера / О. Н. Хмельницькая // Проблемы современной экономики. 2014. № 4 (52). С.143-146.

О.І. Грицай

Національний університет «Львівська політехніка»

ЕЛЕКТРОННЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПДВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Запровадження електронного документообігу та адміністрування податків, яке за останні роки набрало значних темпів розвитку, спросило процедуру ведення обліку на вітчизняних підприємствах. Система електронного документообігу в Україні регламентується низкою законодавчих актів: «Про інформацію» від 02.10.92 р. № 2657-ХІІ, «Про Національну програму інформатизації» від 04.02.98 р. № 74/98, «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 04.02.98 р. № 75/98, «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.03 р. № 852-ІV.

Перевагами електронного документообігу є економія коштів та часу на придбання бланків документів, їх заповнення та подання відповідним контрагентам. Щодо електронної звітності, то безпаперова технологія забезпечує арифметичний контроль показників, постійну актуальність звітних форм, уникнення черг при її поданні та надходження підтвердження про прийняття.

Система електронного адміністрування податків базується на електронній взаємодії ДФС та суб'єкта господарювання. Кожному платнику податків відкрито електронний кабінет, десформовано можливість відслідковування розрахунків за усіма податками та платежами до бюджету.

Незважаючи на значні переваги, зумовлені формуванням електронних документів, існує багато невіршених проблем, зокрема щодо безпеки електронного документообігу, адже, як сідчить минулорічний досвід, несанкціоноване проникнення можливе як у інформаційні системи підприємств так і державних органів; невістарчає досвідчених працівників для супроводу електронного адміністрування податків та ведення бухгалтерського обліку. Електронне адміністрування системи оподаткування ускладнюється небажанням відходу від корупційних схем, а часті законодавчі зміни дезорієнтують бухгалтерів підприємства у справлянні податків, і найбільше це стотується ПДВ.

Попри підвищений інтерес науковців [1, 2, 3] до розгляду сучасної практики справляння ПДВ, існує низка питань, які залишаються недостатньо висвітленими, а також часто неоднозначно трактуються, як вітчизняними законотворцями, регуляторними службами так і суб'єктами господарювання.

Призначенням системи електронного адміністрування ПДВ є забезпечення безперервного оперативного контролю за формуванням цього податку, з метою запобігання зловживань шляхом незаконного отримання відшкодування ПДВ. Система уможливіє формування процесу регулювання податкових зобов'язань і кредиту оперативно, а не по закінченню звітного періоду. При цьому сума відшкодування ПДВ з бюджету не може перевищувати суму надходжень цього податку.

Недоліки сучасного справляння ПДВ у нашій державі наступні:

- значна кількість нормативно-регуляторних документів, які регламентують та розяснюють специфіку заповнення податкових документів та звітних форм з ПДВ;
- часто змінюються форми декларацій з ПДВ, податкових накладних та розрахунків коригувань, а також правила їх складання;
- виписки, отриманні з електронної системи є складними для розуміння;
- визначення реєстраційного ліміту ПДВ потребує детального аналізу;
- визнання податкового кредиту та зобов'язань часто обтяжені значною кількістю додаткових документів, які слід оформляти для підтвердження їх правомірності;
- недосканальність електронних ресурсів для реєстрації податкових накладних та подання податкової звітності;
- відсутність встановленої форми для подання пояснень у ДФС, що ускладнює тлумачення ситуації суб'єкта господарювання щодо особливостей показників сформованої податкової декларації;
- прерогатива перевірки правильності складання податкових накладних залишається за їх одержувачами;
- складність процедури кодування товарів та послуг згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД) та Державним класифікатором продукції та послуг (ДКПП).

Попри розроблені довідники з УКТ ЗЕД та ДКПП, обрати правильний код при формуванні податкової накладної доволі складно, що затягує процес реєстрації податкових накладних в ЄРПН та відшкодування ПДВ.

Удосконалення справляння ПДВ в Україні можливе лише на законодавчому рівні, з цією метою пропонується:

- зменшення частоти внесення змін у нормативні акти, які регламентують справляння ПДВ;
- спрощення структуру податкової звітності з ПДВ та процедури її коригування;
- створення єдиної інформаційно-комунікаційної платформи органів державного адміністрування податків на сайті Мінфіну, без завантаження спеціального програмного забезпечення;
- посилення безпеки подання електронних документів та звітності через удосконалення системи конфіденційності;
- удосконалення довідників УКТ ЗЕД та ДКПП шляхом розширення деталізації та конкретизації кодів та забезпечення їх функцією он-лайн підтримки.

1. Буркова Л. А. Переваги та недоліки запровадження електронного обліку та адміністрування ПДВ / Буркова Л. А., Коваленко І.В. Фінансовий простір № 1 (25) 2017, С. 20-24 [Електронний ресурс] <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1701/17blatap.pdf>. 2. Воськало Н. М., Воськало В. І. Особливості бухгалтерського обліку ПДВ в системі електронного адміністрування // Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень: Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 листопада, 2015 р., м. Львів). – 2015. – С. 91–93. 3. Дугар Т. Є. Проблема адміністрування податку на додану вартість на сучасному етапі [Електронний ресурс] / Т. Є. Дугар // Економіка і суспільство. – 2016. – Вип. №2. – С. 689–693.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ КАПІТАЛЬНИХ ВКЛАДЕНЬ

Ефективне управління діяльністю підприємства в сучасних умовах неможливе без удосконалення методології оцінки ефективності діяльності підприємства, що базується на теорії наукових досліджень. На сьогодні проблема оцінки ефективності діяльності підприємства недостатньо розроблена та потребує більш глибокого наукового вивчення в силу того, що саме комплексний науковий підхід до удосконалення механізму аналізу ефективності діяльності підприємства дозволить забезпечити якісні інформаційні потоки для прийняття оптимальних управлінських рішень та підвищення прибутковості компаній.

В наукових джерелах розкриваються різні підходи до оцінки ефективності. Найбільш широко в економічних дослідженнях представлені такі підходи, як ресурсний, витратний, ресурсно-витратний.

Ресурсний підхід розглядає економічну ефективність як загальну оцінку кінцевих результатів діяльності при використанні залучених за певний період часу ресурсів для забезпечення цього виду діяльності. В даному підході не враховуються поточні витрати.

Витратний підхід передбачає порівняння економічних результатів з поточними витратами, які безпосередньо пов'язані з їх досягненням. Тобто даний підхід зосереджений на оцінці і мінімізації витрат.

Ресурсно-витратний підхід враховує як певну оцінку наявних ресурсів, так і оцінку поточних витрат. Характеризуючи ресурсно-витратний підхід до визначення категорії економічна ефективність, слід зазначити, що він відображає тільки ефективну або неефективну роботу підприємства і дає можливість порівняти результат діяльності на галузевому рівні.

Розгляд ефективності як складної, багатоаспектної категорії зумовило появу нових підходів до оцінки ефективності. Серед них варто виокремити підходи: багатокритеріальний, вартісний, ризик-орієнтований, інтегрований.

Класифікація підходів з точки зору визначення показника ефективності діяльності передбачає поділ підходів на дві групи: без розрахунку інтегрального показника і з розрахунком інтегрального показника.

Для побудови моделей комплексної оцінки ефективності діяльності підприємства пропонуємо, в якості показника оцінки ефективності діяльності підприємства, використання функції методу кореляційно-регресійного аналізу. При розрахунку інтегрального показника оцінки ефективності діяльності визначається вплив часткових показників, які представляють відповідні групи.

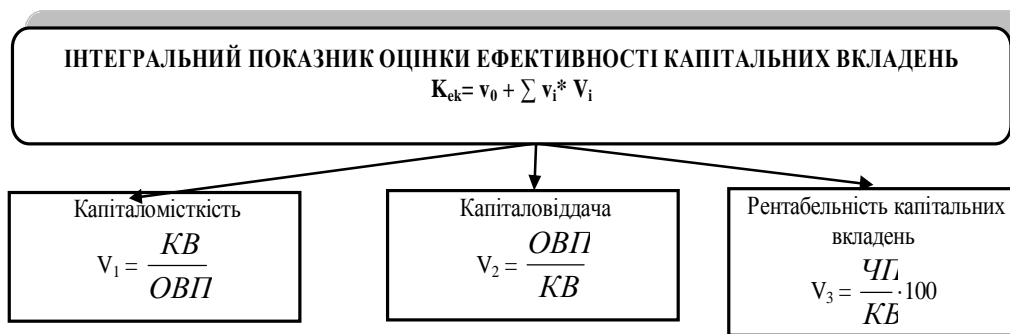
В рамках нашого дослідження розглянемо частину комплексної оцінки ефективності діяльності підприємства, а саме: оцінку ефективності капітальних вкладень в розрізі капіталомісткості, капіталовіддачі та рентабельності капітальних вкладень.

Автори погоджуються з думкою А.В. Гречко [1], що підтвердження тісноти зв'язку показників, які визначають окремі часткові показники ефективності за допомогою кореляційно-регресійного аналізу, забезпечить можливість побудувати модель залежності ефективності діяльності підприємства від показників діяльності підприємства, а також визначити можливий приріст функції (інтегрального показника), при зміні факторів, які увійдуть у рівняння.

Узагальнюючий інтегральний показник аналізу капітальних вкладень (K_{ek}) пропонуємо розраховувати на основі часткових показників (V_i) (рис. 1).

Вихідні показники визначаються на основі Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Сукупний дохід) та статистичної звітності.

Побудова моделі залежності часткового показника від показників певних груп за функціональною складовою, забезпечить можливість визначення залежності інтегрального показника ефективності. Використання методу множинної регресії, дасть можливість визначити, які часткові показники мають найбільший вплив на інтегральний показник ефективності.

*Рис.1. Модель аналізу ефективності капітальних вкладень**

*Умовні позначення (рис.1): K_{ek} – інтегральний показник оцінки ефективності капітальних вкладень, v_0 — незалежний коефіцієнт рівняння, v_i — коефіцієнти впливу часткових показників на інтегральний показник ефективності, V_i – частковий показник ефективності використання капітальних вкладень (V_1 - V_3),

Питання методології та методик оцінки ефективності діяльності підприємств як і раніше вимагають подальших досліджень з метою їх адаптації до постійно динамічних змін в економіці країни.

Вихідні показники визначаються на основі Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Сукупний дохід) та статистичної звітності.

Побудова моделі залежності часткового показника від показників певних груп за функціональною складовою, забезпечить можливість визначення залежності інтегрального показника ефективності. Використання методу множинної регресії, дасть можливість визначити, які часткові показники мають найбільший вплив на інтегральний показник ефективності.

Питання методології та методик оцінки ефективності діяльності підприємств як і раніше вимагають подальших досліджень з метою їх адаптації до постійно динамічних змін в економіці країни.

Таблиця 1

Показники ефективності використання капітальних вкладень

Показник	Позначення	Формула	Рекомендоване значення	Економічне трактування
Капіталомісткість, грн.	(V_1)	$\frac{KB}{ОВП}$	зменшення	Показує скільки капітальних вкладень необхідно або припадає фактично на виробництво одиниці продукції.
Капіталовіддача, грн.	(V_2)	$\frac{ОВП}{KB}$	збільшення	Характеризує, скільки вироблено продукції з кожної гривні капітальних вкладень
Рентабельність капітальних вкладень, %	(V_3)	$\frac{ЧП}{KB} \cdot 100$	>0, збільшення	Характеризує розмір приросту чистого прибутку на 1 грн. капітальних вкладень
<p><i>Умовні позначення: ОВП – обсяг випуску продукції (якщо об'єктом дослідження є торгове підприємство або підприємство сфери послуг, то показники випуску продукції замінюють на показники реалізації, а саме: чистий дохід від реалізації), KB – капітальні вкладення.</i></p>				

Запропонована методика аналізу ефективності капітальних вкладень дозволить підвищити якість прийняття обґрунтованих управлінських рішень і, відповідно, сприятиме реалізації стратегічного розвитку компанії. Означені методичні підходи доцільно використовувати в подальших дослідженнях для проведення оцінки якості управління діяльністю підприємства.

1. Гречко А.В. Оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства [Електронний ресурс] / А.В. Гречко, А.С. Гречухін // Ефективна економіка. – 2016. – № 1. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2016/44.pdf.

РЕЄСТРАЦІЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ЄС

Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» є новим концептуальним підходом провадження аудиторської діяльності, передумовою якого був певний компроміс серед аудиторів-практиків, представників професійних громадських об'єднань та науковців. Прийняття закону зумовлено тим, що орган регулювання – АПУ не відповідав сучасним вимогам європейської практики. Існуюча модель регулювання призводили до занепаду аудиторської діяльності в Україні. Аудиторська палата України була визнана єдиним регулятором аудиторської діяльності, їй було надано право ведення реєстрів аудиторів, що згодом трансформувалося у додаткові вимоги для допуску на ринок суб'єктів аудиторської діяльності. АПУ, не будучи органом суспільного нагляду в розумінні європейських директив, мала значні повноваження: сертифікація аудиторів, контроль якості аудиторських послуг, обов'язкове підвищення кваліфікації аудиторів, дисциплінарна відповідальність. При цьому не було ніякого контролю від державних органів та зі сторони аудиторської спільноти.

З метою приведення норм Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» у відповідність до законодавства ЄС, зокрема Директиви Європейського парламенту та Ради 2006/43/ЄС від 17.05.2006 р. «Про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності» та для забезпечення участі суспільного нагляду при реалізації державної політики у сфері аудиторської діяльності, розглянемо інформаційне наповнення реєстрів щодо їх відкритості (табл.1).

Таблиця 1

Перелік інформації, наведеної в реєстрах, яка має публічний характер

Закон. акти	Інформація, яка підлягає оприлюдненню
<p>Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 № 2258-VIII</p>	<p>Стаття 21. Розділи Реєстру та відомості, що підлягають оприлюдненню у Реєстрі</p> <p>«3. Реєстр повинен містити таку інформацію про суб'єктів аудиторської діяльності:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) найменування, організаційно-правова форма для юридичних осіб та прізвище, ім'я та по батькові аудитора, який одноосібно провадить аудиторську діяльність, із зазначенням форми її здійснення (фізична особа - підприємець чи провадження незалежної професійної діяльності); 2) номер реєстрації у Реєстрі; 3) ідентифікаційний код аудиторської фірми (для аудиторів, які одноосібно провадять аудиторську діяльність, реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (не оприлюднюється) (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган та, мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта); 4) місцезнаходження аудиторської фірми та контактна інформація (номери телефонів електронна адреса, адреса веб-сторінки за наявності); 5) контактна інформація аудитора, який одноосібно провадить аудиторську діяльність (номери телефонів, електронна адреса, адреса веб-сторінки за наявності); 6) перелік засновників (учасників) аудиторської фірми, у тому числі прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), країна громадянства, найменування, країна резидентства, місцезнаходження, ідентифікаційний код (не оприлюднюється), якщо засновником є юридична особа - частки кожного із засновників (учасників) у статутному капіталі, контактна інформація щодо кожної особи (номери телефонів, електронна адреса); 7) відомості про органи управління аудиторської фірми, прізвище, ім'я, по батькові, дата обрання (призначення) осіб, які обираються (призначаються) до органу управління аудиторської фірми, номери реєстрації у Реєстрі (за наявності), контактна інформація щодо кожної особи (номери телефонів, електронна адреса), обраної (призначеної) до органів управління; 8) відомості про кількість аудиторів, які є працівниками суб'єкта аудиторської діяльності, із зазначенням їх номера реєстрації у Реєстрі;

Закон. акти	Інформація, яка підлягає оприлюдненню
	9) дані про відокремлені підрозділи аудиторської фірми, у тому числі місцезнаходження, контактна інформація (номери телефонів, електронна адреса, адреса веб-сторінки за наявності); 10) номери реєстрації у публічних реєстрах аудиторських фірм в інших країнах (за наявності) із зазначенням країни та найменування органу реєстрації; 11) дата і номер рішення про проходження перевірки системи контролю якості аудиторських послуг (за наявності)» [1].
Директива Європейського парламенту та Ради 2006/43/ЄС від 17.05.2006 р. «Про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності»	Стаття 17 визначає: «1. До державного реєстру включається принаймні така інформація щодо аудиторських фірм: (a) назва, адреса та реєстраційний номер; (b) правова форма; (c) контактні дані, основна контактна особа та, за потреби, адреса сайту; (d) адреси всіх офісів у державі-члені; (e) повні імена й реєстраційні номери всіх аудиторів, які працюють на аудиторську фірму або з якими вона пов'язана як з партнерами або в інший спосіб; (f) повні імена та юридичні адреси всіх власників та акціонерів; (g) повні імена та юридичні адреси всіх членів адміністративного або керівного органу; (h) за потреби, членство в мережі та перелік назв і адрес фірм-членів мережі та філій, або зазначення місця, де таку інформацію оприлюднено; (i) усі інші реєстрації як аудиторської фірми в компетентних органах інших держав-членів та як суб'єкта аудиторської діяльності в третіх країнах із зазначенням назви (назв) органів (органу) реєстрації та, за наявності, реєстраційного номеру (реєстраційних номерів)» [2].

Отже, відсутність оприлюднення даних може суттєво ввести в оману користувачів реєстру та стимулювати фальсифікації при проведенні або інших процедур відбору та призначення аудиторських фірм. Як ми бачимо, норми щодо обов'язкового оприлюднення вказаної вище інформації є в чинному законі.

Вважаємо, що в Україні сформована модель регулювання ринку аудиторських послуг, яка функціонує у відповідності до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та спирається на кращий зарубіжний досвід і рекомендації міжнародних організацій. На нашу думку, такий концептуальний підхід до моделі регулювання українського ринку аудиторських послуг на даному історичному етапі розвитку держави і суспільства є найбільш прийнятний.

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/Laws/show/2258-19>. 2. Директива Європейського парламенту та Ради 2006/43/ЄС від 17.05.2006 р. «Про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу zakon.rada.gov.ua/go/994_844.

О.М. Демчук

Таврійський державний агротехнологічний університет

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕ ВИПЛАТУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Доходи фізичних осіб у вигляді заробітної плати становлять більшу частину доходів громадян більшості країн світу, в тому числі в Україні. В Україні внаслідок теперішнього хиткого стану економіки та недосконалості податкового законодавства значна частка доходів фізичних осіб знаходиться в тіні та не бере участь у наповненні державного бюджету. А отже, головним завданням державної політики є виявлення прихованих доходів, їх «висвітлення» та організація оплати праці в установах, підприємствах, організаціях.

Для отримання необхідної інформації про відповідальність установ, організацій, підприємств при невчасній виплаті заробітної плати, було досліджено Кодекс законів про працю України станом на 2018 рік, новини Державної служби України з питань праці та статті з відповідної теми.

За затримку або не виплату заробітної плати передбачено відповідальність, а також відповідні штрафи та санкції - що являють собою - суми, які відповідальна особа має сплатити за невиконання вимог чинного законодавства.

Види відповідальності, штрафи та санкції передбачені чинним законодавством України:

1. Фінансова відповідальність.

Юридичні та фізичні особи – підприємці, які використовують найману працю, згідно зі статтею 265 КЗпП несуть фінансову відповідальність у розмірі **трьох мінімальних зарплат**- за порушення встановлених термінів виплати зарплати працівникам, інших виплат, передбачених законодавством про працю, більш ніж за один місяць або виплату не в повному обсязі.

2. Адміністративна відповідальність.

Відповідно до ст. 41 КУпАП визначено **адміністративну відповідальність** за порушення встановлених термінів виплати заробітної плати або виплату її не в повному обсязі, що веде за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та громадян-суб'єктів підприємницької діяльності від 30 до 100 н.м.д.г.

3. Кримінальна відповідальність.

Згідно зі статтею 175 ККУ за безпідставну не виплату заробітної плати громадянам більше ніж за один місяць, вчинену умисно керівником підприємства, установи або організації незалежно від форми власності, передбачається покарання у вигляді:

- штрафу від 500 до 1000 н.м.д.г.;
- виправних робіт на строк до двох років;
- позбавлення волі на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Якщо не виплата вчинена внаслідок нецільового використання коштів, призначених для виплати заробітної плати, передбачається покарання у вигляді:

- штрафу від 1000 до 1500 н.м.д.г.;
- обмеження волі на строк до трьох років;
- позбавлення волі на строк до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Значне посилення відповідальності на протязі 2017-2018 рр. має як позитивні так і негативні сторони.

Позитивними сторонами підвищення відповідальності за невчасну виплату заробітної плати є:

- 1) Зменшення кількості правопорушень щодо питань праці;
- 2) Видача заробітної плати у встановлені строки;
- 3) Легалізація доходів фізичних осіб;

Однак, підвищення розмірів штрафів та санкцій мають більшість негативних наслідків, таких як постійне давлення та малий бізнес, підвищення рівня безробіття, що на даний момент в Україні є негативним фактором та ще однією проблемою для економічного розвитку країни.

Отже можна сказати, що підвищення рівня відповідальності роботодавців через не виплату заробітної плати є однією з головних завдань державної політики України, однак не завжди підвищення штрафів та застосування санкцій є правильним рішенням та методом покращення стану економіки в розрізі заробітної плати, тому як крім зменшення кількості правопорушень щодо питань праці, виникає також підвищення рівня безробіття, що в Україні на 2018 рік і так досить високий.

РОЛЬ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

Для збільшення темпів зростання економіки та якісних зрушень в її структурі необхідні інвестиції в інновації. На даний час вітчизняна економіка, на жаль, неспроможна розв'язати подібне завдання, так як відчуває нестачу коштів, що можуть бути спрямовані на її розвиток. На шляху до нової конкурентоспроможної економіки неможливо обійтися без фінансових інновацій, які повинні активно залучатися з метою переведення економіки на інноваційний тип розвитку.

Вибір джерел і форм фінансування інноваційної діяльності залежить від етапів інноваційного процесу (фундаментальні, прикладні дослідження, розробки, впровадження та комерційне використання). Із наближенням до етапу освоєння нової продукції роль держави поступово знижується, а приватного капіталу зростає [1, с.216].

Фінансові ринки не раз відіграють роль каталізаторів змін у структурі і динаміці розвитку економіки. В процесі технологічних революцій фінансовий капітал сприяє залученню необхідних інвестицій у створення інноваційної інфраструктури.

Фінансові інновації (ф'ючерси, опціони, інтернет-банкінг, мобільний банкінг тощо) дають змогу розвивати наявні банківські технології, адаптувати їх для конкретних категорій інвесторів і споживачів в плані сполучення ризику й прибутковості, підвищують ефективність платіжних систем. Основними функціями фінансових інновацій є допомога в здійсненні руху коштів у часі й просторі, об'єднанні коштів; керуванні ризиками, залученні необхідної інформації для підтримки прийняття рішень, сприянні продажу/купівлі товарів та послуг з допомогою платіжних систем; скороченні трансакційних витрат і підвищенні ліквідності платіжних систем. Фінансові інновації, що включають нові фінансові інструменти й технології, ініціюють масштабні перетворення фінансових ринків [2, с.11-12].

Найпоширенішими видами базових фінансових інструментів є валюта, грошові кошти у формі кредитів і депозитів, цінні папери, фондові індекси. Похідними фінансовими інструментами (деривативами) є форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони і своп-контракти, призначенням яких є зниження та страхування ризиків, які виникають на різних етапах інноваційного процесу. Інноваційні технології та стратегії у сфері корпоративних фінансів можуть передбачати, наприклад, викуп власних активів з використанням левериджу для збалансування ризиків і покращення умов для розвитку.

Конкуренція, потреби зниження трансакційних і операційних витрат, необхідність стимулювання інновацій, зростання вимог до страхування інноваційних ризиків у фінансовій сфері є основними чинниками розвитку фінансових інновацій. На сучасному етапі традиційні підходи до ведення бухгалтерського обліку не відповідають вимогам сучасної інтелектуальної економіки, що веде до невідповідності даних публічної звітності і реального стану підприємства та його ринкової вартості. Тому важливо вести активний пошук нових підходів задля виправлення становища. Так, відомо, що компанія Skandia розробила звітність, яка містить так розділи як: фінанси, клієнти, процеси, оновлення та цілі розвитку, що дає можливість її партнерам та клієнтам розуміти цілі розвитку компанії і сприяти процесам її інноваційних перетворень.

Важливим напрямом розвитку системи фінансування інноваційної діяльності в Україні має стати венчурне фінансування. Венчурний капітал розподіляє фінанси відповідно до стадій життєвого циклу [3, с.175]:

А – Seed («компанія для посіву») – багатообіцяючий проект чи бізнес-ідея. На цьому етапі потрібен порівняно незначний обсяг «посівного капіталу» (seed finance) для про- ведення додаткових досліджень та створення пілотних зразків, необхідних для вдалого старту на ринку %;

В – Start-up («пускова» стадія розвитку фірми) – починає бізнес і намагається створювати позитивну ринкову історію;

C – Early stage (рання стадія розвитку) – на цій стадії активно випускається готова продукція і поступово нарощується обсяг продаж;

D – Expansion (розширення) – підприємство досягло значних обсягів продаж і потребує додаткових інвестицій для збільшення обсягів виробництва й збуту та проведення додаткових маркетингових досліджень;

EXIT – (вихід) – злиття, поглинання або IPO (первинне публічне розміщення акцій); венчурні фонди прагнуть вивести вкладені кошти з дивідентами за допомогою власного досвіду і бізнес-мереж.

В Україні за останні роки з'являється все більше фінансово-технологічних стартапів у галузі проведення платежів, використовуються фінансові операції за допомогою технологій краудфандингу і краудлендингу, Інтернет-портали для підприємців, які пропонують зручні сервіси ведення електронного бізнесу та управління фінансами. Все має створити можливості впровадження світового досвіду у галузі застосування міжнародних електронних фінансових технологій. Тому в Україні важливо розробити комплекс заходів з метою подальшої реалізації Цифрового порядку денного на основі Digital agenda for Europe (A Europe 2020 Initiative) [3, с. 103].

У подальшому фінансові інновації повинні відігравати все більш вагомую роль в інноваційному процесі, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності економіки і створить умови для залучення інвестицій в реалізацію перспективних наукових розробок.

1. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін. ; НАН України. – К., 2015. – 336 с. 2. Федулова Л. Фінансові інновації в модернізації економічної системи /Л. Федулова, Н.Лебедева. Світ фінансів. – 2011. №4. – с. 7-18. 3. Замлинський В.А. Сучасний стан та перспективи розвитку венчурного інвестування як складової фінансового забезпечення інноваційної діяльності України /В.А. Замлинський. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2014. №5-6 (76-77). – с.172-179.

В.Й.Жежуха

Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ РЕІНЖІНІРИНГУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Вивчення теорії і практики дає змогу зробити висновок про те, що реінжиніринг бізнес-процесів – одна із ключових передумов покращення ефективності управління, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу, а також посилення його конкурентних позицій на іноземних ринках. Попри те, реалії сьогодення не дають змогу трактувати його як поширене явище в українському бізнес-середовищі. Очевидно, що це зумовлене низкою проблем, які слід досліджувати. Узагальнено їх слід класифікувати на економічні, соціально-психологічні та організаційні.

Економічні проблеми реінжинірингу бізнес-процесів на вітчизняних підприємствах спричинені перш за все браком фінансових ресурсів не лише для впровадження заходів в межах реінжинірингу, а й для нормального забезпечення виробничо-господарської діяльності загалом. Окрім того, варто констатувати проблему складності залучення потрібних обсягів довгострокового фінансування проектних заходів та проблему високої вартості кредитних ресурсів. Низький рівень ефективності заходів з реінжинірингу може бути пов'язаний і з наявністю проблеми фрагментарного оцінювання потреб споживачів та дослідження кон'юнктури ринку. Тим самим, не враховуються вимоги й очікування ринку, а це основне в умовах ринкової економіки.

Соціально-економічний вектор проблем реінжинірингу на вітчизняних підприємствах пов'язаний насамперед із нерозумінням керівниками абсолютної більшості компаній необхідності

кардинальної зміни існуючих бізнес-процесів. Окрім того, варто виокремити й проблему застосування авторитарного стилю керівництва під час реалізації окремих етапів реінжинірингу.

Низький рівень ефективності заходів з реінжинірингу бізнес-процесів вітчизняних підприємств може бути спричинений і групою проблем організаційного характеру. Перш за все в аналізованому контексті слід виокремити проблему низького рівня кадрового забезпечення реінжинірингу бізнес-процесів. Як відомо, персонал – ключовий чинник успіху впровадження нових управлінських технологій, у т.ч. й реінжинірингу. Також слід констатувати проблеми необґрунтованості ідеї реінжинірингу (коли лише частково здійснюється аналізування ідеї кардинальної зміни бізнес-процесу, коли нечітко розуміють необхідні ресурси й очікувані результати, коли відсутнє ретельне обґрунтування проектних заходів тощо), необґрунтованості мети й очікуваних результатів реінжинірингу (мова йде про нецілеспрямованість реінжинірингу, неоднозначність трактування його цілей різними стейкхолдерами, «розмитість» таких цілей тощо), нечіткості ролей та сфер відповідальності в робочій групі, «розмитості» фаз розроблення і фаз впровадження заходів з кардинальної перебудови бізнес-процесів тощо.

Вирішення цих ключових проблем підвищить не лише якість реінжинірингу бізнес-процесів на вітчизняних підприємствах, а й забезпечить можливість активізування діяльності компаній у цьому напрямку.

І.В. Жиглей, Д.М. Захаров

Житомирський державний технологічний університет

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Проблема розвитку країни, її регіонів та підприємств через підвищення конкурентоспроможності надзвичайно важлива. Особливо гострою дана проблема є для країн, які потерпають від військових конфліктів. Продуктивною теорією для обґрунтування підходів до пошуку шляхів вирішення проблем, що існують в країні є концепція соціального капіталу. В рамках даної концепції виникає можливість виявити ресурси, які будуть базовими для економіко-соціального розвитку та оцінити неекономічні фактори розвитку. Соціальний капітал – це ресурс, що впливає на економічне зростання і створення суспільних благ. Однак, попри значну кількість досліджень соціального капіталу, дана концепція ще не використовується в повній мірі, не існує повного його розуміння та перспектив застосування. Пов'язано це, насамперед, з відсутністю підходів до його оцінки та складністю вимірювання.

Відновлення держав, що сьогодні потерпають від війни, не схожа на потреби держав, що постраждали від стихійних лих, або країн Західної Європи після закінчення Другої світової війни. Найбільша відмінність полягає в тому, що країни, які відбудовуються, як правило, є "слабкими", коли від них вимагається широка інституційна спроможність.

При формуванні інституційної спроможності основою для ефективного її функціонування має бути соціально-економічна система, що здатна до якісного зростання та саморозвитку. З урахуванням того, що Україна – це країна, що має різноманітні умови для розвитку в регіонах, потрібно наголошувати на відсутності єдиної моделі перетворень.

Сьогодні держава, підприємства та інвестори починають все більшою мірою усвідомлювати значення соціальних ресурсів для розвитку. Особливо значимо це для підприємств. Кожне підприємство має свою специфіку в залежності від накопиченого капіталу, матеріального, людського та соціального. При цьому, для менеджменту важливо так визначати стратегію та будувати політику управління, щоб вона відповідала цілям і інтересам, в першу чергу, своїх працівників та населення регіону, де знаходиться підприємство. Зміна пріоритетів в цьому

напрямку, допомагає в створенні можливостей вирішувати складні соціальні завдання з мінімальними витратами.

Беззаперечним є факт негативного впливу війни як на економіку, так і на суспільство. При дослідженні соціального капіталу постає питання його впливу в умовах війни. В першу чергу, його прояв спостерігається в об'єднанні громадян, націлених на досягнення будь-яких спільних інтересів. Така тенденція підтверджується і в працях А. де Токвіля. Йому вдалося довести, що бажання американців до об'єднання для задоволення загальних потреб і загальних інтересів – важлива умова становлення демократії [2]. Соціальний капітал, джерелом походження якого є група, сприяє росту співпраці, підвищує ефективність управління та рівень соціалізації. Наслідком цього є зміцнення колективних норм і довіри. Р. Патнем визначав соціальний капітал як «зв'язок між індивідами, соціальними мережами та нормами взаємності і довіри, які випливають з них» [1], приділивши значну увагу соціальним мережам.

Говорячи про сутність соціального капіталу, потрібно приділяти увагу декільком елементам: 1) суттєвою характеристикою соціального капіталу є той факт, що він втілюється в соціальних відносинах суб'єктів, а не в суб'єктах або об'єктах як таких; 2) як різновид капіталу, соціальний капітал для підтримки свого існування і збереження ефективності вимагає відповідних вкладень або інвестицій. Однак виміряти рівень і обсяги інвестиційних вкладень досить важко, якщо не неможливо на сьогодні; 3) будучи, по суті, суспільним благом, соціальний капітал зростає в процесі його використання. Він створює міцні відносини, що базуються на взаємній довірі, що веде, в свою чергу, до створення спільних цінностей; 4) проявляючись в суспільних відносинах, соціальний капітал відображає структуру зв'язків і може бути корисний при аналізі соціальної структури суспільства. Включеність в певну мережу відносин на певний соціальний рівень дозволяє суб'єктам використовувати ресурси цієї мережі для досягнення своїх цілей.

Розвиток економіки під час військових дій та після них, завжди потребує нових методів та засобів, тобто не існує уніфікованого підходу, який би містив у собі план з відновлення та реконструкції. Здійснення відбудови вимагає вивчення ряду проблем, які стосуються: причин виникнення конфлікту та шляхів їх вирішення; повне (тимчасове) припинення бойових дій; початкові економічні умови та рівень розвитку країни; ступінь міжнародної політичної підтримки.

При відновленні економіки та суспільства, увагу слід приділяти ключовим структурним елементам соціального капіталу: соціальні норми, соціальні мережі, довіра, що впливають на солідарність, готовність до спільних дій в суспільстві та толерантність. Довіра створює умови для готовності до спільних дій, що можна розглядати в якості індикатору вимірювання довіри. Соціальна солідарність означає певну спільність позицій суб'єктів, що забезпечують схильність до взаємодії.

Реконструкція економіки під час війни потребує: 1) донорської допомоги. При цьому важливим питанням для донорів є вибір пріоритетного напрямку інвестування, хоча безумовно, першочергова допомога повинна спрямовуватись відновлення основних послуг для задоволення прожиткових потреб найуразливіших верств суспільства; 2) зменшення факторів ризику, які спровокували конфлікт. Аналітики наголошують на необхідності скорочення "горизонтальних нерівностей" (тобто нерівності між групами, визначеними регіональними, етнічними ознаками, класом, релігією) через спеціальні цільові програми, спрямовані на стимулювання широкого розвитку. Безумовно, донорська допомога стимулює розвиток як економічного так і соціального капіталів.

Отже, соціальний капітал є вагомим чинником стабільності соціально-економічного розвитку. Він ефективно впливає на головні галузі суспільного життя, що особливо потрібно в умовах війни: економічний розвиток, політичне управління, демократію, освіту, школу, охорону здоров'я, управління природними ресурсами.

1. Putnam, R. D. Making Democracy Work: Civic traditions in modern Italy [Text] / R. D. Putnam. - Princeton, Nj : Princeton University Press, 1993. 2. Токвіль, А. Демократія в Америці [Текст] / пер. с франц. ; предисл. Г. Д. Ласки. - М.: Прогресс, 1992. - 554 с.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ: НЕОБХІДНІСТЬ, МОДЕЛІ ТА ФОРМИ

2008 року на світовому фінансовому ринку, який за його видами поділяють на валютний, грошовий, фондовий і страховий ринки та ринок коштовних металів, з'явився новий фінансовий феномен, який суттєво відрізнявся від інших інструментів цього ринку – біткойн (від англ. Bitcoin, що об'єднує два терміна: bit – мінімальна одиниця комп'ютерної пам'яті та coin – монета). Біткойн є грошовою одиницею віртуальної (цифрової) валюти, код якої генерують за певною формулою в результаті складних математичних обчислень з використанням комп'ютерів. Згодом, а саме 2011 року, біткойн та інші цифрові валюти назвуть криптовалютами, а сегмент фінансового ринку, на якому відбувається їхня емісія, видобуток (майнінг) та обіг (купівля-продаж) – ринком криптовалют. Цей ринок на сьогодні є найменш урегульованим і, водночас, найбільш ризиковим ринком.

Ризиковість ринку криптовалют зумовлена насамперед загрозами (дестабілізуючими чинниками) для фінансових ринків, зокрема:

відсутністю будь-якого регулювання ринку криптовалют з боку монетарних регуляторів через те, що вони позбавлені реальних можливостей ефективно впливати на віртуальні джерела формування криптовалют;

обмеженістю грошових функцій – основних ознак конкретного вияву сутності грошей, що дає підстави фінансовим регуляторам багатьох країн, зокрема й України, стверджувати, що складна природа криптовалют не дозволяє визнати їх ані грошовими коштами, ані валютою чи валютною цінністю, ані електронними грошима, ані цінними паперами, ані грошовим сурогатом;

надзвичайно великою кількістю різнорідних видів криптовалют (понад 2500), які можуть дуже різнитися між собою технічними та фінансовими характеристиками;

непрогнозованістю, надзвичайною динамічністю та потужними коливаннями курсів криптовалют, особливо тих, які користуються найбільшим попитом;

відсутністю гарантій щодо повернення інвестованих у криптовалюти коштів, адже їх не вважають банківськими депозитами, які гарантуються державними фондами гарантування вкладів;

необхідністю технічних передумов організації обігу криптовалют, а через це і технічними ризиками;

можливістю використання криптовалют для фінансування злочинних та терористичних акцій, а також для відмивання грошей та побудови фінансових пірамід.

Кожен з названих чинників є певною загрозою для фінансових ринків, що і зумовлює необхідність державного регулювання криптовалют. Моделей, а, відповідно і форм такого регулювання, може бути декілька [1]:

репресивна – передбачає заборону обігу криптовалют;

очікувальна – заборона на операції у валюті відсутня, проте наявні застереження щодо їх здійснення;

консервативна – базується на ліцензуванні та використанні інструментів регулювання операцій з криптовалютами;

ліберальна – офіційне визнання криптовалют та операцій з ними.

Звичайно, за першої моделі регулювання валютного ринку, яка передбачає абсолютну заборону криптовалют, не можна говорити про найменший вплив держави на обіг криптовалют, адже держава не визнає цього інструмента фінансового ринку, а відповідно, – і необхідності його регулювання.

Ліберальна ж модель регулювання ринку криптовалют мала б передбачати:

формування та реалізацію державної політики у цій сфері;

створення сприятливих умов для функціонування та розвитку ринку криптовалют;

гарантування прав власності на криптовалюти та доходи від них;
захист прав та інтересів учасників ринку криптовалют;
контроль за прозорістю та відкритістю цього ринку.

Для очікуваної та консервативної моделей властивими мали б бути окремі елементи з перерахованих вище елементів ліберальної моделі.

Поки що серед регуляторів фінансових послуг відсутній єдиний підхід щодо визначення правового статусу криптовалют та регулювання операцій з ними. Усі ризики за використання в розрахунках криптовалют несуть тільки учасники розрахунків. Неврегульований ринок криптовалют є загрозою стабільності глобальних фінансових ринків та фінансовій безпеці кожної держави.

Державне регулювання ринку криптовалют необхідне як самій державі, так і учасникам цього ринку. Учасники ринку криптовалют отримують доходи, інколи дуже великі. До тих пір, поки держава законодавчо не визнає криптовалюти, вона не має права визнавати і доходи від них та оподатковувати їх, що зменшує надходження до бюджету. Водночас, учасники ринку криптовалют були б значно захищеними, якщо б держава визнавала та захищала їхні права, а вони б мали змогу страхувати ризики, пов'язані з емісією, видобуванням та обігом криптовалют. Формування необхідної правової бази щодо обігу криптовалют є передумовою побудови цивілізованого ринку цього віртуального фінансового інструменту.

І.Волосович С.В. Віртуальна валюта: глобалізаційні виклики і перспективи розвитку // Науковий журнал «Економіка України». – 2016. – №4 (653). – С. 68-78.

А.Г.Загородній, В.Я. Оліховський

Національний університет «Львівська політехніка»

ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ КАРТ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ

Концепція податкового планування – це система поглядів платників податків щодо максимального використання можливостей чинного законодавства з метою зменшення податкових платежів чи відтермінування їх сплати і відповідно – збільшення доходів і прибутків суб'єктів господарювання. Вона базується на відповідних принципах, а її реалізують, використовуючи методи, інструменти та схеми мінімізації податкових платежів, що дає змогу контролювати виконання податкових зобов'язань, підвищити ефективність планування податків, відтермінувати чи мінімізувати податкові платежі.

У свою чергу інформація щодо методів, інструментів і схем податкового планування має бути конфіденційною і водночас зрозумілою. Доступ до неї повинні мати лише менеджмент і працівники підприємства, які безпосередньо або частково задіяні у реалізації концепції податкового планування. При цьому останні мають володіти неповною інформацією, а лише тією, яка дає їм змогу виконувати їхні функції.

Реалізація концепції податкового планування на підприємстві вимагає від виконавців чіткої та послідовної його організації. Підвищення ефективності реалізації цієї концепції можливе у разі використання технологічних карт податкового планування (ТКПП), які дають змогу забезпечити процес податкового планування внутрішніми нормативними документами, зменшити ризики при реалізації концепції податкового планування та сформувати передумови для ефективної діяльності підрозділів, які займаються податковою мінімізацією.

ТКПП – документ складений на кожну схему, метод чи інструмент мінімізації податкових платежів, що містить інструкції та рекомендації щодо податкового планування з метою зменшення податкового навантаження на підприємство. Користувачами ТКПП є безпосередньо відділ податкового

планування або уповноважений фахівець податкового планування (бухгалтер, фінансовий директор, юрист тощо) та працівники, які задіяні на одному з етапів податкового планування.

Оцінювання економічної ефективності ТКПП є важливим для прийняття керівництвом підприємства управлінських рішень щодо доцільності їх впровадження. Інформація, отримана в результаті оцінювання ефективності використання ТКПП дає змогу виявити слабкі сторони, недоліки та проблеми, які виникли у процесі реалізації концепції податкового планування й усунути їх, реалізувати заходи для покращення управління податковими платежами, внести корективи у методи, інструменти, ТКПП, оцінити ефективність роботи служби податкового планування. Його здійснюють за допомогою показників ефективності використання ТКПП та коефіцієнта ефективності використання ТКПП.

Ефективність використання ТКПП (EB_{TK}) розраховують як відношення корисного ефекту (результату) від використання ТКПП у вигляді зменшення сум сплачуваних податкових платежів внаслідок застосування ТКПП до витрат на його отримання (витрат на розроблення ТКПП) за певний час:

$$EB_{TK} = \frac{E_{TK}}{\sum B_{TK}}, \quad (1)$$

де E_{TK} – ефект від використання ТКПП, грн; $\sum B_{TK}$ – сума витрати на розроблення ТКПП, грн.

Витрати на розроблення ТКПП – це виражені в грошовій формі витрати на придбання матеріалів для розроблення ТКПП (законодавчо-нормативної літератури, спеціалізованих періодичних друкованих та електронних видань, журналів, газет, електронних довідників з бухгалтерського та податкового обліку, з податкового права, податкового планування та інших матеріалів), оплата праці та відрахування з неї працівників, зайнятих розробкою і впровадженням ТКПП, амортизація основних засобів, нематеріальних активів та малоцінних необоротних матеріальних активів, що безпосередньо задіяні у розробленні і впровадженні ТКПП, витрати на господарські потреби, витрати на послуги зв'язку, оренду необоротних активів, ремонт та оновлення необоротних активів, витрати на переписку, консультування з органами контролю чи з консультантами податкового планування, послуги консалтингового підприємства з розроблення ТКПП тощо.

Витрати на розроблення ТКПП (B_{TK}) розраховують за формулою:

$$B_{TK} = B_m + B_{on} + B_{cf} + B_a + B_K + B_i, \quad (2)$$

де B_m – матеріальні витрати пов'язані з розробленням ТКПП; B_{on} – витрати на оплату праці розробників ТКПП; B_{cf} – відрахування на соціальні заходи розробників ТКПП; B_a – амортизація необоротних активів задіяних у розробленні ТКПП; B_K – послуги консалтингових підприємств; B_i – інші витрати, пов'язані з розробленням ТКПП.

Для оцінювання економічної ефективності використання ТКПП також використовують коефіцієнт ефективності використання ТКПП (K_{ETK}), який характеризує частку зекономлених податкових платежів у загальній структурі податкових платежів підприємства. Його розраховують за формулою:

$$K_{ETK} = \frac{E_{TK}}{\sum \Pi}, \quad (3)$$

де $\sum \Pi$ – сума податкових платежів підприємства, грн.

Обмеженість часу, засобів здійснення податкового планування, згадженість та швидкість оперативного реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовищ (в.т.ч. мінливість законодавчо-нормативної бази) та донесення ідей до виконавців стали передумовою для розроблення і застосування ТКПП.

З допомогою ТКПП підприємство має змогу на належному рівні (з мінімальними ризиками) зорганізувати роботу виконавців, розподілити обов'язки і відповідальність між ними, здійснити реалізацію концепції податкового планування за допомогою методів, інструментів та схем податкового планування. Складена грамотно і з урахуванням усіх нюансів системи оподаткування ТКПП, дає змогу досягти поставленої мети. Неякісно ж складена технологічна карта може спричинити підприємству збитки.

ПОДАТКОВА КОНКУРЕНЦІЯ ТА КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ

Поняття «податкова конкуренція» вже набуло широкого використання в сучасній фінансовій літературі, проте деякі теоретичні аспекти цього явища все ще залишаються недостатньо розробленими. Це, зокрема, стосується, такого базового поняття теорії конкуренції, як конкурентні переваги, які стосовно податкової конкуренції набувають суттєвої специфіки.

В міжнародній податковій конкуренції конкурентні переваги визначаються:

- 1) цільовою настановою (обраною моделлю) податкової конкуренції;
- 2) специфікою національної податкової системи;
- 3) організацією податкового адміністрування та податкового контролю.

З точки зору цільової настанови слід розрізнити недиференційовану (широку) та сфокусовану модель податкової конкуренції. Перша з них націлена на залучення мобільних факторів виробництва незалежно від напрямів та ефективності їх використання. Вона реалізується шляхом зменшення або загального податкового навантаження або податкового навантаження на капітал та працю. Друга модель передбачає пріоритетне залучення мобільних факторів виробництва в найбільш перспективні, з позицій забезпечення сталого соціально-економічного розвитку, сфери (наприклад, інновації, енергозбереження та енергоефективність, розвиток ІКТ та цифрової економіки й т. ін.). Ця модель передбачає створення та використання конкурентних переваг не тільки в податковій сфері (наприклад, існування дієвої інноваційної інфраструктури тощо).

Конкурентні переваги в податковій конкуренції певною мірою залежать від конструкції національної податкової системи, яка, в свою чергу, визначає структуру податкових надходжень та загальний рівень оподаткування. Так, податкові системи, що характеризуються значною питомою вагою ресурсних податків, забезпечують відносно невеликий рівень оподаткування мобільних факторів виробництва. Зменшення податкового навантаження на капітал може бути забезпечено заміною корпоративного податку на доходи податком на виведений капітал (досвід Естонії), проте така структура податкової системи не є поширеною в світовій практиці та відповідає першій (недиференційованій) моделі податкової конкуренції.

Сферою прояву конкурентних переваг в податковій конкуренції є також податкове адміністрування та контроль. Простота та невелика вартість для платників податків реєстраційних процедур, адміністрування та контролю може розглядатися як конкурентна перевага, проте, як свідчить світовий досвід, переваги такого роду можуть бути відносно швидко відтворені іншими країнами.

Серед інших факторів, що визначають характер та стійкість конкурентних переваг в податковій конкуренції, слід відзначити: особливості національної податкової політики (в частині вибору інструментів податкового регулювання та протидії відтоку мобільних ресурсів виробництва) рівень податкової культури, менталітет платників податків та деякі інші. В доповіді розглянуто механізм впливу цих факторів та особливості різних видів конкурентних переваг.

ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Соціально-економічний розвиток країни та її регіонів залежить від можливості територіальних одиниць до саморозвитку на основі ресурсної самодостатності. Процеси реформування економічних та політичних процесів в Україні відбуваються під впливом євроінтеграції, що вимагає розробки реанімаційних заходів щодо забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку регіонів на основі удосконалення системи управління державними та місцевими фінансами в сфері податково-бюджетних відносин між центром та регіонами. Реформа фіскальної децентралізації в Україні стає необхідною умовою для успішного здійснення реформування інших сфер. Однак для її успішної реалізації необхідним є внесок людських ресурсів.

Дуальність фіскальної децентралізації з точки зору людського чинника проявляється у наступному: з одного боку, реформа фіскальної децентралізації, а саме її результат залежить від людського потенціалу країни, регіону, територіальної громади, підприємств відповідної території; з іншого – успішна реалізація реформи фіскальної децентралізації створює передумови для розвитку людських ресурсів в регіоні на основі самофінансування.

Проблемно-орієнтований підхід управління людськими ресурсами – «це підхід орієнтований на вирішення проблеми як певного теоретичного або практичного завдання, що в свою чергу передбачає адаптивність, гнучкість, уміння своєчасне приймати управлінські рішення з використанням наявних ресурсів» [1]. Отже, в умовах проведення реформи фіскальної децентралізації застосування даного підходу дозволяє виявити проблеми в ході реалізації реформи та задіяти дієві методи та механізми управління людськими ресурсами органів виконавчої влади, громадськості, бізнесу та населення регіону щодо їх вирішення.

Для ефективної реалізації реформ з фіскальної децентралізації потрібно задіяти людський (в даному випадку кадровий) потенціал органів місцевого самоврядування для формування та реалізації відповідних механізмів щодо координації територіальних органів виконавчої влади. Мова йде про самоуправління – спроможність органів місцевого самоврядування до управлінського процесу на основі створення ефективних механізмів управління суспільними відносинами в регіоні та забезпечення ефективної взаємодії суб'єктів в ланцюжку відносин «держава-регіон-бізнес-громадськість» для забезпечення довгострокового соціально-економічного розвитку регіону.

Об'єктивна оцінка потреб регіонів, проблеми й можливості їхнього рішення найбільш раціональними способами повинні бути пріоритетними компетенціями місцевих органів влади у зв'язку з безпосередньою наявністю в них необхідних ресурсів (інформаційних, людських і т.п.), а також комплексом інструментів для оперативного прийняття управлінських рішень. Отримання синергетичного ефекту можливо за наявності ефективних організаційно-управлінських механізмів, що базуються на професійних компетентностях людських ресурсів. Високий професіоналізм представників регіональної влади дозволяє розробити дієві механізми управління ресурсною базою регіону, координації між суб'єктами регіонального розвитку: бізнесу та влади, влади та громадськості, бізнесу та громадськості.

Завдяки законодавчим змінам та механізмам самоуправління та самофінансування в регіонах протягом 2017 року надходження до загального фонду місцевих бюджетів України (без урахування міжбюджетних трансфертів) склали 192,7 млрд грн, що на 46,0 млрд грн або на +31% більше у порівнянні з 2016 роком. За останні три роки від початку реформи фінансової децентралізації доходи місцевих бюджетів зросли у 2,8 рази – із 68,6 млрд. грн у 2014 році до 192,7 млрд грн за підсумками 2017 року [2]. Це стало можливим завдяки розширенню повноважень і підвищенню зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, реалізації заходів щодо залучення резервів їх наповнення тощо.

Однак існують і певні недоліки та ризики: по-перше, збільшення доходів місцевих бюджетів знецінюється через значний рівень інфляції (43,3% у 2015 р.; 13,7 у 2017 р.); по-друге, спостерігається незначний обсяг місцевих податків у структурі податкових надходжень та їх обмежений перелік для забезпечення фінансової самодостатності регіонів з урахуванням їх особливостей; по-третє, не всі регіони однаково успішні у провадженні реформи фіскальної децентралізації, що свідчить про недостатній рівень підготовки органів місцевого самоврядування у проведенні реформи фіскальної децентралізації в регіоні; кадровий склад об'єднаних територіальних громад характеризується низької обізнаністю у питаннях фіскальної децентралізації, фінансової грамотності тощо, що знижує ефективність використання фінансів, які закріплюються за бюджетами місцевих громад.

Іншим важливим аспектом фіскальної децентралізації є можливість місцевих органів влади стимулювати розвиток людського потенціалу в регіоні через збільшення фінансових повноважень органів регіонального рівня. Стимулювання самодостатності розвитку регіонів потребує спрямування державної політики регіонального розвитку на забезпечення регіону висококваліфікованими кадрами; розвитку інтелектуального капіталу; налагодження конструктивного співробітництва між навчальними закладами, науково-дослідними установами і підприємствами регіонів; стимулювання розвитку соціального партнерства; підвищення рівня інноваційної та інвестиційної спроможності регіонів; формування сприятливого інвестиційного клімату; розвиток приватно-державного партнерства тощо.

Таким чином, проблемно-орієнтований підхід до управління людськими ресурсами в умовах фіскальної децентралізації має бути спрямований на два аспекти: перший – це формування та використання кадрового потенціалу регіональних органів влади для підготовки висококваліфікованих державних службовців, які обізнані в законодавчих аспектах проведення реформи фіскальної децентралізації, здатних формувати управлінські механізми щодо управління фінансовими ресурсами в регіоні для забезпечення самофінансування; спроможні координувати на рівні регіону підприємництво, громадськість, навчальні заклади тощо; другий – це можливість органів місцевого самоврядування спрямовувати фінансові ресурси на розвиток людських ресурсів в регіоні: регіональні програми підтримки малого підприємництва; зайнятості населення тощо.

1. Діалектика розвитку підходів управління людськими ресурсами / В. І. Лантєв // Інтелект XXI. – 2017. - № 6. – С. 155-160. 2. Сайт Децентралізація влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.decentralization.gov.ua/>.

І.М. Івашків, М.І. Абрамик

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТОВАРОВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

В сучасний період товаровиробники агропродовольчої продукції мають проблему пов'язану з нестачею фінансових ресурсів, а саме обігових коштів для використання їх у операційному циклі підприємства. В кожному році актуальним постає питання для товаровиробників продукції АПК залучення грошових ресурсів у різних фінансово-кредитних інституціях, які в свою чергу пропонують широкий спектр фінансових послуг для сільськогосподарських підприємств.

В результаті багато дрібних та середніх агровиробників є не в змозі здійснювати на відповідному рівні свою фінансово-господарську діяльність через відсутність грошових коштів. Нестача власних обігових ресурсів під час проведення весняно - та осінньо - польових робіт в умовах постійного подорожчання паливно-мастильних матеріалів, насінневого матеріалу та засобів захисту рослин призводить до зниження потенційного рівня урожайності відповідних сільськогосподарських культур.

Основною проблемою для товаровиробників сільськогосподарської продукції є відсутність ліквідної застави, тобто майнового забезпечення, що є часто є несприятливим фактором для надання їм фінансово-кредитною установою певної суми позики.

Важливим у сьогоднішній період для вирішення даної проблеми є впровадження в Україні аграрних розписок, які покликані суттєво допомогти аграрним підприємствам вирішити проблему з фінансуванням, оскільки оформлення їх відбувається від декількох днів до декількох тижнів. Перевагою аграрних розписок є те, що заставою для надання позики під неї виступає майбутній урожай, який отримує сільськогосподарський товаровиробник.

Важливим аспектом є те, що ця форма кредитування набуває все більшої популярності серед дрібних та середніх товаровиробників в Україні, оскільки дозволяє їм отримувати доступ до відносно дешевих фінансових ресурсів і розпоряджатися ними відповідно до своїх власних потреб на підприємстві.

В Україні станом на 19.02. 2018 року видано в Україні 117 аграрних розписок 1 472 млн. грн. (табл. 1.)

Таблиця 1

Види наданих аграрних розписок сільськогосподарським товаровиробникам в Україні станом на 19.02.2018 р.

Види аграрних розписок	Кількість, шт.	Вартість, млн. грн
Видано усього		
- в тому числі	227	1472
- Товарні	84	857
- Фінансові	133	615

Джерело: [1]

Як свідчать дані табл.1 за кількістю виданих аграрних розписок тільки 33% від усіх наданих сільськогосподарських товаровиробникам, припадає на товарні, а решту (63%) – на фінансові.

Отже, механізм упровадження аграрних розписок в Україні покликаний суттєво допомогти із фінансовим забезпеченням дрібним та середнім товаровиробникам агропродовольчої продукції, а головне пришвидшити процес залучення фінансових коштів у фінансово-господарську діяльність сільськогосподарських підприємств.

1. Аграрна гра: чи зможе хтось із українських банків нагодувати аграріїв дешевими кредитами у 2018 році? Режим доступу: Електронний ресурс <https://agroday.com.ua/2018/02/27/agrarna-gra-chy-zmozhe-htos-iz-ukrayinskyh-bankiv-nagoduvaty-agrariyiv-deshevymu-kredytamy-u-2018-rotsi-ch-2/>. 2. Стецюк П.А. Проблеми фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств //П.А. Стецюк //Облік і фінанси АПК. - 2004. – №4.

Г.І. Кіндрацька

Національний університет «Львівська політехніка»

**БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ:
ФАКТОРИ СТРИМУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Фінансово-кредитні проблеми діяльності і розвитку малих підприємств (МП) зумовлені, зокрема, обмеженим доступом до банківських кредитів, як важливого джерела поповнення основного і оборотного капіталів МП, підвищення їхньої ділової активності чи подолання кризових явищ. Можливості кредитування МП у певний момент часу є результатом дії різноманітних факторів, які впливають одночасно на кредитора і позичальника.

В останні роки розвиток банківського сектору економіки України переживає глибоку кризу, яка зумовлена як негативними загальноекономічними тенденціями, так і політикою Національного банку України (НБУ). Зокрема, за 2013-2017 рр. відбулося істотне скорочення кількості (зі 176 до 93) банків, які мали ліцензію на здійснення банківських операцій, за умови одночасного зростання частки державних банків у структурі активів банківської системи України (до 52% станом на 1.01.2017 р.) [1]. Зменшення банківських установ обмежує можливості МП залучати фінансові ресурси, а також посилює незахищеність грошових коштів, які зберігаються на рахунках у банках. Водночас позитивним явищем вважають збільшення кількості державних банків, оскільки вони активно кредитують малий бізнес.

До тривожних тенденцій належать: масовий відтік депозитів у національній та іноземній валюті внаслідок недовіри до банківської системи України, зростання короткострокових (до одного року) вкладів і проблемних кредитів. Як показує практика, банківські установи зорієнтовані на кредитування великих позичальників, що, своєю чергою, впливає на вартість фінансових ресурсів для МП, а також формує підвищені вимоги до позичальників. Опитування, проведене НБУ серед кредитних менеджерів 65 банків України, щодо стану кредитного ринку у четвертому кварталі 2017 р. та очікувань на перший квартал 2018 р. показало, що банки готові активізувати кредитування МП шляхом зниження відсоткових ставок, підвищивши при цьому вимоги до застави для забезпечення гарантій повернення кредитних коштів [2].

В Україні кредитують МП здебільшого великі банки, які через розгалужену мережу відділень та філій акумулюють значні кошти клієнтів, на відміну від світової практики співпраці малого бізнесу з невеликими спеціалізованими банківськими установами (наприклад, земельними чи кооперативними банками), які застосовують індивідуальний підхід до позичальника.

Крім перелічених вище, до основних факторів стримування кредитування МП для кредитора відносять: економічну та політичну нестабільність в Україні, великі обсяги неякісних кредитів, високий кредитний ризик, відсутність необхідного заставного забезпечення, короткі терміни кредитування, недосконалу систему захисту кредиторів, низьку фінансову стійкість і збитковість діяльності МП, недовіру банків до фінансової звітності МП, недостатню фінансову грамотність їхніх керівників.

Активізації кредитування МП і підвищенню стійкості кредитних портфелів комерційних банків, на думку деяких експертів, сприяє залучення гарантій міжнародних організацій під невисокі відсоткові ставки.

Загалом МП для забезпечення діяльності потребують порівняно невеликих сум фінансових ресурсів і на досить короткий термін. Обмежують отримання кредитів такі фактори: недосконалі процедури оцінювання кредитоспроможності позичальника; жорсткі вимоги до застави, враховуючи, що вартість основних засобів незначна, або їх частина отримана в оренду; проблеми формування якісних бізнес-планів; відсутність кредитної історії у МП, які лише започатковують свій бізнес.

Показово, що основним фактором збільшення попиту на кредити для великих підприємств є насамперед забезпечення діяльності обіговими коштами та збільшення капітальних інвестицій, а для МП - зниження відсоткових ставок. Як свідчать результати опитування понад 1800 представників малого і середнього бізнесу, на проблеми низької доступності кредитів і високі відсоткові ставки у 2016 р. вказали лише 19% і 17% респондентів відповідно. Однак аналогічне опитування за результатами другого кварталу 2017 р., хоч і менш репрезентативне, «вловило» певні зміни: 44% опитаних віднесли низьку доступність і високі ставки кредитів до найважливіших проблем бізнесу [3].

Враховуючи перелічені вище фактори стримування банківського кредитування для кредитора і позичальника, важливою передумовою розвитку МП є розширення доступу до альтернативних джерел: венчурного фінансування, фінансового лізингу, факторингу, форфейтингу, якими активно користуються у багатьох країнах, тоді як в Україні вони лише розвиваються. Наприклад, невдовзі на розгляд Верховної Ради України буде винесено законопроект про фінансовий лізинг з метою розширення ринку, захисту лізингодавців і споживачів.

Загалом, незважаючи на доцільність банківського кредитування МП, однозначно сформулювати і проранжувати фактори стримування для кредиторів і позичальників досить проблематично, оскільки відсутня прозора і достовірна інформація, зокрема статистична, щодо ведення малого бізнесу в Україні та доступу МП до кредитних ресурсів. Наприклад, НБУ почав оприлюднювати дані про кредитування малих і середніх підприємств., а також результати квартального опитування банків щодо умов їхнього кредитування лише з листопада 2017 р. Все це впливає на результати оцінювання кредитоспроможності МП, ускладнює взаємний вибір між потенційними кредиторами і позичальниками, провокує виникнення ризикових ситуацій у кредитуванні малого бізнесу.

1. Показники банківської системи [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442 &cat_id =34798593.
2. Опитування про умови кредитування за I квартал 2018 року: Аналітичний звіт НБУ. – Випуск № 13 (25). 3. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/publications/USAID%20LEV/LEV_ABCA_report_Cost_of_#doing_business.pdf

Л.Г. Кльоба

Національний університет «Львівська політехніка»

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

17 січня 2018 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки та затвердив план заходів з її реалізації, які Міністерство економічного розвитку і торгівлі розробило разом з провідними експертами ІТ-сфери. Цей документ - це фактично дорожня карта цифрової трансформації економіки України [1].

Концепція передбачає перехід від сировинного типу економіки, яка споживає природні ресурси до високотехнологічних виробництв та ефективних процесів за допомогою ІТ-технологій та комунікацій. План заходів визначає ключові політики, першочергові сфери, ініціативи та проекти «цифровізації» України на найближчі 3 роки: розвиток цифрової інфраструктури – широкопasmовий інтернет має бути по усій території України; цифровізація освітніх процесів та стимулювання цифрових трансформацій у системі освіти, медицині, екології, безготівкової економіки, інфраструктурі, транспорті, громадській безпеці, тощо.

У класичному розумінні поняття “цифрова економіка” означає діяльність, в якій основними засобами (факторами) виробництва є цифрові (електронні, віртуальні) дані як числові, так і текстові. Цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, стрімкий розвиток та поширення яких вже сьогодні впливають на традиційну (фізично-аналогову) економіку, трансформуючи її від такої, що споживає ресурси, до економіки, що створює ресурси. Саме дані є ключовим ресурсом цифрової економіки, вони генеруються та забезпечують електронно-комунікаційну взаємодію завдяки функціонуванню електронно-цифрових пристроїв, засобів та систем.

Цифровий розвиток передбачає виконання комплексу завдань, що позитивно вплинуть на економіку, бізнес, суспільство та життєдіяльність країни в цілому. Основними цілями цифрового розвитку є: прискорення економічного зростання та залучення інвестицій; трансформація секторів економіки в конкурентоспроможні та ефективні; та цифрова модернізація промисловості та створення високотехнологічних виробництв; доступність для громадян переваг та можливостей цифрового світу; реалізація людського ресурсу, розвиток цифрових індустрій та цифрового підприємництва.

Успішний досвід Швеції, Кореї, Естонії, Ірландії, та Ізраїлю свідчить, що безпосередній ефект від комплексного розвитку цифрової економіки становить 20% ВВП. Дорожня карта виконання Концепції розвитку цифрової технології передбачає виконання низки заходів, мета яких

- подолання цифрового розриву шляхом запровадження та використання новітніх технологій зв'язку та передачі даних, а також всебічне запровадження цифрових технологій – від запровадження цифрових робочих місць до приєднання до цифрових ініціатив сучасного світу протягом п'яти років. Затверджений Кабінетом Міністрів України план заходів передбачає, що до 2021 року завдяки розвитку цифрової економіки - це дасть як мінімум +5% до ВВП.

Цифровий розвиток економіки України – це комплекс механізмів, мотивацій та стимулів розвитку цифрових технологій, а відтак розгалуженої цифрової інфраструктури, задля використання можливостей держави, посилення її конкурентоздатності, а також зростання благополуччя громадян. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018 рік передбачає запровадження близько двох десятків кроків, в тому числі проведення досліджень цифровізації промисловості та бізнесу, визначення базових цифрових послуг, підготовку заходів з модернізації освіти, а також формування прогнозів цифрового розвитку України до 2020 року.

Широке розповсюдження інтернету по Україні дозволить поширити використання цифрових сервісів на багато сфер. Так, збільшення кількості користувачів з 5 млн у 2016 році до 15 млн уже у 2021 дозволить 95% усіх магазинів, салонів, сервісів проводити розрахунки безготівково. Це зменшить витрати на друк паперових грошей і сприятиме виходу економіки з тіні. Зросте продуктивність праці і доходи громадян. Рівень корупції значно зменшиться, бо переважна більшість транзакцій буде проходити в електронній формі і автоматично у кількох реєстрах. Цифрова сфера може формувати понад 300-400 тис. нових робочих місць по усій країні, міста стануть зручнішими, перейдуть на цифрові платформи управління інфраструктурою і сервісом [1].

Цифровізація реального сектору економіки є головною складовою частиною цифрової економіки та визначальним чинником зростання економіки в цілому, зокрема і самої цифрової індустрії, як виробника технологій. Цифрові технології в багатьох секторах є основою продуктових та виробничих стратегій. Їх перетворювальна сила змінює традиційні моделі бізнесу, виробничі ланцюги та процеси, зумовлює появу нових продуктів та послуг, платформ та інновацій.

Цифрові технології в Україні повинні бути доступними як з точки зору організаційно-технічного доступу до відповідних цифрових інфраструктур, так і з фінансово-економічної точки зору, тобто через створення умов та стимулів, які будуть заохочувати бізнес до цифровізації. Результатом такої діяльності стане модернізація економіки, її оздоровлення та конкурентоспроможність.

Цифровізація дозволить Україні наповнити всі сфери життя сучасними електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливить інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створить кіберфізичний простір. Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки визначено, що цифровізація полягає у прискоренні вдосконалення існуючих та створенні нових цифрових галузей економіки, а також трансформації всіх сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні. З огляду на це, на нашу думку, досить перспективними вбачаються подальші дослідження науковцями результатів та оцінки наслідків впровадження цифровізації в Україні.

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-2018-2020-roki>.

АЛГОРИТМ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ НА ЕТАПАХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Змінність етапів життєвого циклу підприємства та його перспективні плани розвитку і функціонування перебувають у тісному взаємозв'язку. Перехід підприємства на новий етап часто супроводжується коригуванням стратегії, що викликано зміною у характері впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ. Відповідно, оцінювання маркетингової стратегії підприємства на кожному з цих етапів дасть змогу не тільки діагностувати проблеми, які виникли або можуть виникнути під час її реалізації, але й оперативно обрати ефективні коригувальні заходи. Такі коригувальні заходи можуть бути суттєвими і охоплювати велику кількість змін у стратегії або несуттєвими і стосуватись коригування окремих елементів стратегії.

Оскільки маркетингова стратегія є похідною від основної (генеральної) стратегії підприємства, то будь-які зміни у ній також повинні перебувати у взаємозв'язку з цією стратегією. Важливість оперативного та своєчасного внесення змін, які дадуть змогу продовжити або відновити відповідний етап життєвого циклу підприємства або продукції, зростає з огляду на швидкозмінність зовнішнього середовища, особливо це стосується зміни характеру споживчого попиту і можливостей конкурентів відреагувати відповідним чином на ці зміни [1-3].

Зазначені проблеми можна розв'язати застосуванням сформованого алгоритму оцінювання ефективності маркетингової стратегії підприємства, яка б дала змогу отримати об'єктивну оцінку такої стратегії на різних етапах життєвого циклу цього підприємства.

Алгоритм оцінювання ефективності маркетингової стратегії на етапах життєвого циклу підприємства доцільно здійснювати у такій послідовності етапів:

- постановка мети оцінювання (діагностика проблеми, пов'язаної з реалізацією маркетингової стратегії на відповідному етапі життєвого циклу підприємства);
- вибір завдань оцінювання (розробка комплексу чітких і вимірюваних дій, виконання яких дасть змогу забезпечити повне досягнення мети оцінювання);
- формування системи показників оцінювання (вибір показників повинен бути обґрунтованим і варіюватись відповідно до життєвого циклу підприємства);
- вибір системи обмежень (система обмежень залежить від ресурсного потенціалу підприємства та можливостей його застосування);
- визначення коефіцієнтів вагомості показників (різним етапам життєвого циклу відповідають різні коефіцієнти вагомості показників);
- встановлення знаку показника (позитивний знак показника є передумовою для включення його до цільової функції максимізації, а негативний – до цільової функції мінімізації);
- формування цільової функції (постановка математичного виразу функції, що пов'язує мету (показник, що оптимізується) з керованими змінними в задачі оптимізації);
- встановлення меж оцінювання;
- розрахунок значення інтегрального показника ефективності маркетингової стратегії підприємства;
- аналіз інтегрального показника ефективності (співставлення з очікуваним, минулим, плановим або прогнозованим значенням показника);
- визначення переліку коригувальних заходів на основі значення показника ефективності;
- висновок про мету досягнуто коригування мети або (залежно від результатів аналізу).

Щодо результатів такого оцінювання та застосування їх у практичну діяльність підприємств, то вони, як зазначалось, повинні завершатись впровадженням коригувальних кроків, здійснення яких має на меті продовження життєвого циклу товару. Їх характер орієнтовно може стосуватись змін у:

- товарній політиці підприємства (вдосконалення продукції, розширення асортименту, перехід на виготовлення інших видів продукції, пропозиція додаткових і супутніх послуг, підтримання високого рівня післяпродажного обслуговування тощо);
- ціновій політиці (коригування цін на продукції, розробка гнучкої системи знижок тощо);
- політиці розподілу (коригування мережі розподілу під потреби клієнтів, освоєння нових ринкових сегментів тощо);
- політиці комунікацій підприємства (коригування або ширше застосування засобів маркетингових комунікацій тощо).

Варто зазначити, що застосування запропонованого алгоритму пов'язане з деякими проблемами, зокрема: відсутністю нормативних значень показників для оцінювання співставлення і порівняння, проблема вимірювання великої кількості якісних показників, значний вплив людського фактору при оцінюванні перспектив, складність врахування впливу швидкозмінних факторів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, залежність вагомості показників оцінювання ефективності маркетингової стратегії від етапу життєвого циклу, необхідність обґрунтування рішення про внесення змін у маркетингову стратегію і впровадження відповідних коригувальних дій [4-5].

Період життєвого циклу підприємства визначає характер маркетингової стратегії, формує основний стратегічний акцент, впливає на вибір критеріїв оцінювання ефективності стратегії та показників оцінювання. Тривалість життєвого циклу підприємства значною мірою залежить від мети, змісту та ефективності маркетингової стратегії підприємства. Крім цього, варто зазначити, що здатність підприємства до реорганізації діяльності стрімко зростає при підвищенні ефективності його маркетингової стратегії. Таким чином, зростають можливості відтворення (реорганізації) діяльності підприємства на будь-якому етапі його життєвого циклу. Основною передумовою виникнення таких можливостей є застосування ефективної маркетингової стратегії, яку за необхідності можна коригувати в залежності від впливу внутрішніх і зовнішніх факторів.

1. В. Чан Кім, Рене Моборн Стратегія блакитного океану / В. Чан Кім, Рене Моборн, пер. з англ. - К.: Клуб сімейного дозвілля, 2016. – 383 с. 2. Чухрай Н. І. Сутність і класифікація методів оцінювання ефективності маркетингових стратегій вартісно-орієнтованих підприємств / Н. І. Чухрай, З. О. Коваль // Актуальні проблеми економіки. - 2013. - № 7. - С. 118-129. 3. Коваль З.О. Аналіз маркетингової стратегії вартісно-орієнтованого підприємства на різних етапах життєвого циклу / З.О. Коваль // III Міжнародна науково-практична конференція «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства», 27-28 квітня 2017 р.. – Львів. Видавництво Львівської політехніки, – С. 136-137. 4. Коваль З.О. Оцінювання ефективності маркетингових стратегій на етапах життєвого циклу вартісно-орієнтованого підприємства / З.О. Коваль // Вісник НУЛП. – 2017. - №862. – С. 268-274. 5. Коваль З.О. Аналіз ефективності цінових стратегій підприємств / З. О. Коваль // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку Вісник НУЛП. – 2009. - №862. – С. 75-79.

І. Ю. Кондрат, Н. Б. Ярошевич, М. В. Ливдар
 Національний університет «Львівська політехніка»

ПАРАДОКС СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я США ТА УКРАЇНИ

За Індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018, опублікованим Всесвітнім економічним форумом, Україна посідає 81 місце серед 137 країн. За рівнем охорони здоров'я на протязі останніх років Україна стабільно посідає 82-84 місце, за очікуваною тривалістю життя – 92. При цьому в 2018 році у Державному бюджеті України передбачено на охорону здоров'я 86,96 млрд. грн, тоді як у 2017 році виділено 75,17 млрд. грн. Із цієї суми 60,42 млрд. грн. становитимуть загальнодержавні видатки та кредитування системи охорони здоров'я, зокрема, 57,37 млрд. грн. – медична субвенція з Держбюджету місцевим бюджетам. Незважаючи на щорічне зростання видатків, система охорони здоров'я в Україні занепадає, стикаючись з такими проблемами, як старіння населення, зростання і

поширеність хронічних захворювань, необхідність застосування сучасних, але дорогих, медичних технологій тощо. Тому забезпечення фінансової стабільності системи охорони здоров'я в контексті взаємодії здоров'я нації та економіки стає пріоритетним.

Вплив стану здоров'я населення (смертність, захворюваність, інвалідність) на економічний розвиток є чітким. За розрахунками експертів, збільшення очікуваної тривалості життя на 10% при народженні забезпечує економічне зростання на 0,3-0,4 відсоткових пункти на рік [1]. Результати іншого дослідження [2] емпірично доводять існування прямої залежності між витратами на охорону здоров'я та тривалістю життя. Встановлено, що збільшення загальних витрат на охорону здоров'я на 1000 дол. США за ПКС на 1 особу спричиняє збільшення тривалості життя в країні в середньому на 3,96 роки. Проте, чи збільшення інвестицій в охорону здоров'я в Україні сприятиме покращенню здоров'я населення, чи спричинить парадокс, подібний до того, який має місце в США.

Парадокс полягає в тому, що найбагатша держава світу щороку все більше витрачає на охорону здоров'я, але стан здоров'я населення гірший, ніж в інших розвинених країнах. За даними ОЕСР, у 2017 році США витратили на охорону здоров'я найбільше у світі - 17,2% ВВП. У цій країні дуже висока якість медичного обслуговування, найкращі розробки біомедичних та медичних послуг, новітніх медичних технологій, фармацевтичних продуктів та інновацій в галузі лікування. Для порівняння, у середньому держави-члени ОЕСР витрачають на сферу охорони здоров'я 9% ВВП. Однак, середня тривалість життя у державах ОЕСР становить 80,6 років. США на 36-му місці з середньою тривалістю життя 78,3 року (75,6 - чоловіки, 80,8 - жінки). Тобто збільшення суми фінансових ресурсів не вирішує проблему покращання здоров'я населення.

Елізабет Х. Бредлі та Лорен А. Тейлор глибше дослідили цей парадокс і дійшли висновку, що порівняно з іншими країнами ОЕСР США витрачають значно менше на соціальні послуги, такі як субсидоване житло, доступні дитячі садочки, допомога вдома для людей з обмеженими можливостями, що опосередковано впливає на стан здоров'я та добробут. У рейтингу комбінованих витрат (на медицину і соціальні послуги) США займають вже 13 місце серед більшості розвинених країн світу [3].

Соціальні детермінанти здоров'я, як їх визначає ВООЗ, це умови, в яких люди народжуються, ростуть, живуть, працюють та старіють. Ці обставини формуються за рахунок розподілу грошей, влади та ресурсів на глобальному, національному та місцевому рівнях [4]. Вони пов'язані з економічною стабільністю, освітою, зайнятістю, відносинами в суспільстві, способом життя тощо, і впливають на стан здоров'я населення не менше, ніж генетика та охорона здоров'я. У США співвідношення витрат на соціальні послуги до витрат на охорону здоров'я є найнижчим з усіх країн ОЕСР. З 2000 до 2011 року за 1 дол. США, витрачений на охорону здоров'я, країна витратила ще 1,00 дол. США на соціальні послуги, тоді як країни ОЕСР за кожний долар, витрачений на охорону здоров'я, витрачають додаткові 2,50 долара на соціальні послуги [3].

Для оцінювання впливу обсягу загальних витрат (державних і приватних) на охорону здоров'я в Україні на одну особу на середню очікувану тривалість життя населення проаналізуємо співвідношення між річними темпами зростання згаданих витрат і тривалості життя в динаміці (рис. 1).

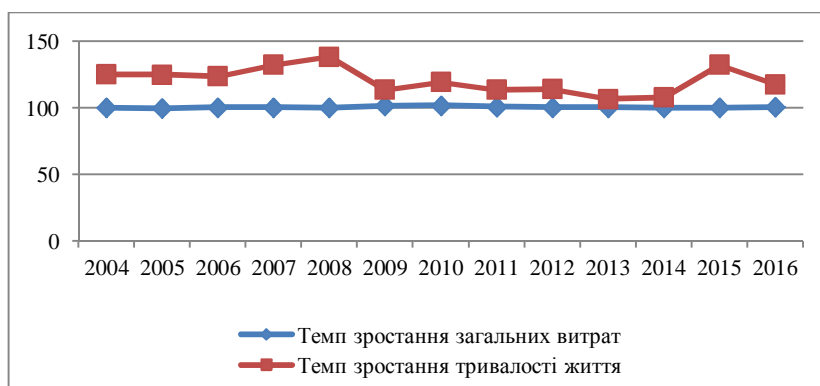

Рис. 1. Темпи зростання загальних витрат на охорону здоров'я на одну особу та середньої очікуваної тривалості життя населення в Україні.

Джерело: <http://www.database.ukrcensus.gov.ua>;

http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publzdorov_u.htm.

Оскільки темп зростання витрат на охорону здоров'я в Україні на одну особу за 2003-2016рр. перевищує темп зростання середньої очікуваної тривалості життя населення в середньому на 20%, то, аналогічно до США, в Україні має місце парадокс системи фінансування охорони здоров'я, що вимагає підвищення ефективності розподілу та використання коштів.

1. <http://www.oecd.org/els/health-systems/health-data.htm>. 2. Мальований М.І. Стан та проблеми державного фінансування охорони здоров'я в Україні / М.І. Мальований // Проблеми економіки. – 2013. – № 4. – С. 116–124. 3. Bradley, Elizabeth H., and Taylor, Lauren A., *The American health care paradox: why spending more is getting us less*. PublicAffairs, 2013, 248p. 4. WHO (World Health Organization). 2012. *What are the social determinants of health?*http://www.who.int/social_determinants/sdh_definition/en/(accessed June 8, 2017).

Н.С. Косар, Н.Є.Кузьо

Національний університет «Львівська політехніка»

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ НА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ

Сучасний етап розвитку економіки України визначається наявністю позитивних тенденцій до економічного зростання, на темпи якого впливають можливості банківської системи забезпечити підприємства та організації необхідними кредитними ресурсами.

2017 р. - це перший позитивний рік у функціонуванні банківської системи України після трьох кризових років діяльності. Зменшилася кількість збиткових банків в Україні до 18 (у 2016 р. їх було 33), а у 2018 р. очікується їх скорочення до 10 [1]. Банківські установи зуміли стабілізувати власну базу фондуювання, пошвидко кредитуювання, покращили фінансові результати. Протягом 2017 р. не відбувалося значних змін у структурі банківського сектору. Хоча кількість комерційних банків скоротилася на 14, проте частка цих 14 банківських установ у загальних активах банківської системи України була незначною і складала 1,7%. На рис. 1 подана інформація про зміну кількості комерційних банків України протягом 2008-2017 рр.

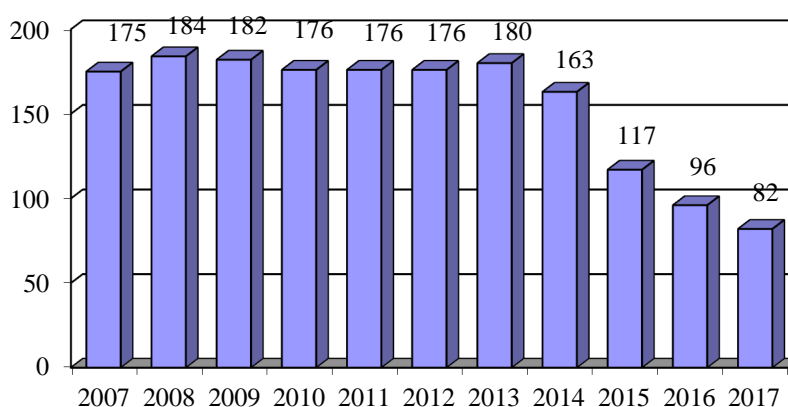

Рис. 1. Динаміка кількості комерційних банків України у 2007-2017 рр. [2]

Комерційні банки України характеризуються високим рівнем капіталізації. Сьогодні у нашій країні працює 82 банківські установи, з яких 64 мають рівень адекватності капіталу вищий за 15%.

Вхідними бар'єрами на ринок банківських продуктів України є сформований імідж банку на ринку, величина його клієнтської бази, певний розмір статутного капіталу, необхідність отримання

ліцензій на надання різних видів банківських послуг, наявність ноу-хау у проведенні операцій через Інтернет. До вихідних бар'єрів банківської установи з ринку належать насамперед виконання нею своїх зобов'язань перед клієнтами, акціонерами та державою.

Найважливішими завданнями комерційних банків України в умовах сьогодення є відновлення кредитування економіки та фізичних осіб. Надалі очікується зростання попиту на кредити із сторони малого та середнього бізнесу, що створює сприятливі можливості для розвитку банківської системи України, сфери торгівлі і логістики. Найбільшими корпоративними позичальниками, за рахунок яких відбулося зростання обсягів кредитування у 2017 р. були держмонополії, торговельні та сільськогосподарські підприємства [3]. При цьому кредитні ставки для корпоративних клієнтів та фізичних осіб протягом 2017 р. майже не змінилися.

Для прогнозування показників ринку банківських продуктів України важливим є визначення взаємозв'язку між внутрішнім валовим продуктом країни та величиною кредитів банківської системи. Для побудови економетричної моделі використано метод найменших квадратів (МНК) з використанням даних табл. 1.

Таблиця 1

Визначення взаємозв'язку між внутрішнім валовим продуктом та величиною кредитів банківської системи України

Роки	Внутрішній валовий продукт, млрд. грн.	Величина кредитів банківської системи України, млрд. грн.
2007	720,731	485,368
2008	948,056	792,244
2009	913,345	747,348
2010	1082,569	755,030
2011	1302,079	825,320
2012	1411,238	815,327
2013	1454,931	911,402
2014	1586,915	1006,358
2015	1988,544	1009,768
2016	2385,367	1005,923
2017	2982,920	1074,702

Складено на основі [2, 4]

На підставі проведених розрахунків встановлено, що модель впливу величини кредитів банківської системи на внутрішній валовий продукт має вигляд

$$\hat{y} = -1421,68 + 3,44 \cdot x.$$

Для цієї моделі визначено критерій Фішера, який становить 23,12. За статистичними таблицями F-розподілу з ступенями вільності 1 та 9 при рівні ймовірності 0,95 значення $F_{кр} = 4,84$. Так як $F > F_{кр}$, то побудована економетрична модель адекватна статистичним даним генеральної сукупності.

Розрахунок коефіцієнту еластичності дозволив встановити, що при збільшенні на 1% обсягів кредитування комерційних банків України внутрішній валовий продукт зросте на 1,24%, що сприятиме розвитку економіки.

1. Як працювали банки в 2017 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/2018/02/21/32447528>. 2. Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/bank/stat/count.php>. 3. Огляд банківського сектору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=64531883. 4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrstat.org>.

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ФІНАНСУВАННЯ СПОРТУ В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОНОМ

Затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 115 «Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року» [3] передбачає стимулювання фізичної активності населення та створення умов залучення дітей та молоді до занять у дитячо-юнацьких спортивних школах, розвитку резервного спорту, піднесення авторитету України у світовому спортивному співтоваристві тощо. Зважаючи на значне число завдань, вважаємо за доцільно дослідити сучасний стан фінансування спорту в Україні та джерела перспективного фінансування задекларованих урядом напрямів розвитку спорту в Україні.

У табл. 1 наведено обсяги фінансування спорту в Україні за 2014-2017 рр.

Таблиця 1

Обсяг фінансування спорту в Україні за 2014-2017 рр.

Роки	2014	2015	2016	2017
Обсяг фінансування спорту з державного бюджету, тис. грн.	13858	16228	16885	23750
Обсяг фінансування спорту на 1 особу, грн.	107	154	116	185
Обсяг фінансування спорту у % до ВВП, %	0,3	0,3	0,2	0,3

Джерело: сформовано авторами за даними [2]

За даними табл. 1 можемо зробити висновок, що за період 2014-2017 рр. в Україні зростає загальний обсяг фінансування спорту з державного бюджету (приріст за аналізований період складає 9892 тис. грн., тобто 71,3%), так і витрати на фінансування спорту на 1 особу (із 107 грн. у 2014 р. до 185 грн. у 2017 р.). Наявна динаміка є позитивною і покликана сприяти розвитку спорту в Україні. Проте наявного фінансування є недостатньо для забезпечення належного функціонування спортивних закладів різного рівня. Отримані кошти на фінансування спорту розподіляються в Україні так: 1) на забезпечення функціонування Міністерства молоді та спорту України; 2) на молодіжні спортивні програми; 3) на підтримку спорту «високих досягнень». Недофінансованими сьогодні залишаються дитячо-юнацькі спортивні школи, на функціонування яких припадає близько 10% усього бюджетного фінансування спорту в Україні.

Можемо порівняти досвід іноземних країн та України з питань занять та фінансування спорту. Найвищий рівень занять «спортом для всіх» спостерігається у Фінляндії (80 %), достатньо високий – у Норвегії (73 %), Великій Британії (70 %) та Чеській Республіці (67 %). В Італії та Іспанії лише кожен третій охоплений спортивною діяльністю, а в Україні – лише 21 % населення [1]. Досвід провідних країн Європи вказує на необхідність популяризації та забезпечення доступності спортивних занять для українців.

Сьогодні в Україні з усіх джерел фінансування спорту на 1 особу припадає 556 грн., а з державного бюджету – лише 185 грн. За обсягом річних видатків на спорт на 1 особу Україна майже у 30 разів поступається Фінляндії, у 15 разів – Японії та Австралії, у 10 разів – Німеччині [1-2]. Система фінансування спорту в Великій Британії будується на державній підтримці «спорту для всіх» та приватних інвестиціях у «спорт високих досягнень». Основа спортивних досягнень країни – це уроки фізкультури в школах і вузах. Особливо талановиті діти потрапляють в поле зору професійних клубів і федерацій. Майданчик для демонстрації талантів – міжшкільні та міжвузівські змагання. Крім держоргану і федерацій в Великій Британії є урядове агентство UK Sport, третина бюджету якого – це дотації з фонду національної лотереї.

В Італії спорт практично повністю фінансується за рахунок прибутку лотерейних операторів і футбольних тоталізаторів. Аналогічні практики успішно застосовуються в Австрії, Греції, Данії,

Франції, Литві тощо. В цілому оператори лотерей в ЄС витратили у 2017 р. на благодійність близько 20 млрд. євро, більша частина яких була спрямована на підтримку спорту [1-2].

Фактично в Україні маємо проблему в системі організування роботи спортивних закладів. Україна досі зберігає радянську систему, де всіма питаннями розвитку спорту керує держава. Крім того, сьогодні маємо розмиті функції учасників процесу, а саме: держава, федерації з видів спорту, органи місцевого самоврядування, клуби, спонсори та меценати, батьки, організатори спортивної роботи в навчальних закладах і силових структурах – численна кількість учасників та незрозуміла система відповідальності за отримані результати (спортивні), а також відсутність чіткого розуміння «замовника» спортивної послуги. Немає ефективної взаємодії між учасниками, їхня діяльність не взаємодоповнює, а часто суперечить одна одній, переслідуючи різні цілі та маючи різні завдання і пріоритети.

Вважаємо, що, насамперед, необхідно забезпечити автономію спорту шляхом передачі управлінських повноважень національним федераціям із видів спорту, зокрема у розрізі питань організування, проведення і регулювання правил змагань, комплектування й управління збірними командами, дисциплінарної відповідальності, ведення (облікування) рекордів; навчання та сертифікації суддів і тренерів; стандартів функціонування спортивної інфраструктури для проведення змагань і навчально-тренувальної роботи тощо. Центральною ланкою управління мають стати спортивні клуби, об'єднані федераціями, причому цей статус мають отримати діючі спортивні школи всіх форм власності.

Усі етапи руху грошових коштів на фінансування спорту мають бути прозорими, передбачуваними, побудованими на відкритих конкурентних умовах.

Отже, проаналізувавши стан фінансування спорту в Україні та закордоном, можемо зробити висновок про необхідність законодавчо розмежувати повноваження та відповідальність держави, органів місцевого самоврядування, федерацій, спортивних клубів, тренерів, батьків, спортсменів, спонсорів, меценатів і забезпечити їхню ефективну взаємодію, а також застосовувати інноваційні підходи до фінансування спорту, які є широко розповсюдженими у світі. І лише тоді матимемо змогу забезпечити розвиток спорту в Україні, побудувати необхідні спортивні комплекси, забезпечити спортсменів необхідним інвентарем та зробити спорт доступним для усіх бажаючих.

1. Москальов А. А. Сучасний стан фінансування сфери фізичної культури і спорту в Україні / А. А. Москальов // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2013. – Вип. 1. – С. 282–287. 2. Офіційний сайт Міністерства молоді та спорту України [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://dsmsu.gov.ua/index/ua>. 3. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 115 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року» [Електронний ресурс] // Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249793397>.

О. О. Коць, В. І. Ярута

Національний університет «Львівська політехніка»

ІНФЛЯЦІЙНЕ ТАРГЕТУВАННЯ ЯК СТРАТЕГІЯ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД ВСТАНОВЛЕННЯ ТАРГЕТА ІНФЛЯЦІЇ

У сучасних економічних умовах все більшого поширення набуває монетарна політика в вигляді режиму інфляційного таргетування.

Є ряд основних передумов для запровадження інфляційного таргетування:

- правова й економічна незалежність центрального банку;
- розвиненість технічної інфраструктури, що передбачає наявність кваліфікованих аналітиків та наявність статистичної бази для прогнозування достовірного рівня інфляції;

- розвиненість фінансової системи, що передбачає наявність стійкої банківської системи, розвинений фінансовий ринок, високоліквідний ринок державних цінних паперів;
- поєднання досконалої структури економіки, мінімального рівня доларизації та стійкості до коливань обмінного курсу і світових цін на сировину [1, с. 428].

Режим інфляційного таргетування характеризується такими ознаками як:

- оголошення середньострокової цифрової мети для інфляції – таргета інфляції;
- інституційна домовленість про цінову стабільність як пріоритетну мету монетарної політики;
- прозора монетарна політика, яка дає змогу визначати чіткі цілі та приймати відповідні рішення на основі розуміння каналів впливу інструментів монетарної політики на інфляцію;
- якісна методологія для здійснення прогнозу інфляції [2].

Перевагами інфляційного таргетування є:

- прозорість та прогнозованість дій центрального банку;
- чітке формування інфляційних очікувань суб'єктів господарювання [3, с. 20].

За умови переходу до режиму інфляційного таргетування необхідним є вибір індикатора монетарної політики – таргета інфляції. У багатьох країнах, які запровадили режим інфляційного таргетування, таким індикатором є індекс споживчих цін. Інформацію про таргети інфляції у різних країнах наведено в табл. 1.

Серед досліджених країни в Україні проголошено найвищий таргет інфляції. За даними НБУ з 01.01 2019 р. планується зниження його значення до $5\pm 1\%$, проте й надалі це буде одним із найвищих рівнів. Це зумовлено значними темпами інфляційних процесів в Україні впродовж 2014-2018 рр., труднощами зі стримування інфляції у помірних темпах, низькою ефективністю антиінфляційної політики.

Таблиця 1

Таргети інфляції у різних країнах світу

Країна	Таргет інфляції
Великобританія	2%
Польща	2,1%
Чехія	1,9%
Румунія	2,5±1%
Канада	2,3%
Молдова	3,7±1%
Угорщина	3%
Вірменія	4%
Сербія	1,4%
Грузія	3%
Україна	6±2%

Джерело: систематизовано авторами за даними офіційних сайтів центральних банків відповідних країн за станом на 01.04 2018 р.

Перехід до режиму інфляційного таргетування робить монетарну політику прозорішою та зрозумілішою для населення і суб'єктів господарювання, а для НБУ формує важелі забезпечення макроекономічної стабільності. Основне призначення режиму інфляційного таргетування полягає у створенні бази для формування довіри до влади та прогнозованості інфляції, що забезпечує надійну основу для ведення бізнесу в країні. Тому перехід НБУ до інфляційного таргетування є виправданим та доцільним.

1. Коць О. О. Інфляційне таргетування як стратегія ГКП: закордонний та вітчизняний досвід / О. О. Коць, П. Г. Ільчук, І. Л. Данилів // Економіка та суспільство. Електронне наукове

фахове видання. – 2017. – №11. – С. 426-43 2. Овдієнко В. М. Проблеми запровадження інфляційного таргетування в Україні / В. М. Овдієнко, Т. І. Батракова. // Економіка і суспільство. – 2016. – №7. – С. 800–803. 3. Уткина О.О. Необхідність таргетування інфляції в Україні / О.О. Уткина // Виклики часу. – 2014. – № 12. – С. 19-22. 4. Петррик О. Проблема вибору цільового показника монетарної політики НБУ / О. Петррик, Ю. Половньов. // Вісник НБУ. – 2003. – №7. – С. 9–12

П. О. Куцук

Львівський торговельно-економічний університет

БІЗНЕС-МОДЕЛЮВАННЯ В ПОКРАЩЕННІ ІНФОРМАТИВНОСТІ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ

Стрімкий розвиток сучасних технологій, зростання й ускладнення конкуренції на міжнародному, національному й локальному рівнях, зростання вимог до прозорості (прозорості) бізнесу, подання інформації про бізнес-моделі компанією, що звітує, стає важливим інструментом забезпечення конкурентних переваг та іміджевих вигод.

Бізнес-модель як лаконічне описове і графічне відображення способів провадження економічної діяльності компанією, конкретизує та роз'яснює логіку, закладену нею в її місію, демонструє прогрес у досягненні стратегічних цілей і виконанні планів діяльності; висвітлює напрями та види діяльності компанії, її ринки збуту, ключових партнерів, структуру доходів і витрат, чинники унікальності ціннісної пропозиції тощо; визначає перспективи розвитку компанії та принципи організації її бізнесу з погляду залучення ключових ресурсів і капіталу.

Бізнес-моделі поки що не посіли належного місця у вітчизняній обліковій практиці, причому це стосується як сфери фінансової звітності, так і сфери підготовки різних нефінансових звітів, таких як звіти про прогрес (COPs), про сталий розвиток (за стандартами GRI 3 або GRI 4), про соціальну відповідальність тощо. Дослідження практики застосування бізнес-моделювання 54-а українськими компаніями показало, що лише 11,1% (6 з 54) застосовували бізнес-моделі для розробки своєї облікової політики, 5,6% (3 з 54) використовували бізнес-моделі для підготовки річної фінансової звітності і 13,0% (7 з 54) – нефінансової. Лише деякі компанії (ПАТ «Оболонь», ТОВ «Лайфсел», КПМГ) оприлюднюють інформацію про свою бізнес-діяльність у спосіб, який дає змогу користувачам зрозуміти основні чинники успіху та пропоновану цінність. Але навіть ці компанії не пропонують належної візуалізації бізнес-моделі, яка б допомогла зрозуміти ланцюг створення цінності та його причинно-наслідкові зв'язки.

Згідно з дослідженням, опублікованим міжнародною аудиторською компанією КПМГ за результатами анкетування 90 компаній з 10 розвинених країн світу, лише 21% річних звітів містять графічне відображення бізнес-моделі [1].

Це призводить до того, що користувачі корпоративної звітності не мають можливості зрозуміти, як відбувається процес формування вартості бізнесу, а їх уявлення про бізнес компанії залишається обмеженим.

Значною мірою ця проблема вирішується за рахунок використання компаніями Міжнародного стандарту інтегрованої звітності (МСІЗ, розробленого у грудні 2013 р.). Стандарт передбачає обов'язкове подання інформації про бізнес-модель компанії, яку визначає як «систему трансформації ресурсів через її комерційну діяльність, у продукти та результати, спрямовану на досягнення стратегічних цілей компанії і створення цінності протягом короткострокового, середньострокового і довгострокового періодів» [2, с. 27]. У стандарті окремо розглядається така важлива проблема, як наявність у компанії декількох бізнес-моделей (насамперед, це стосується таких багатoproфільних диверсифікованих корпорацій, як група компаній СКМ, група «Приват», холдингова компанія «Континіум» та ін.).

Належне висвітлення інформації у річному звіті компанії, згідно з вимогами МСІЗ, вимагає виокремлення відповідних груп операцій і властивих бізнес-моделей з метою вичерпного пояснення того, як працює компанія. Для цього кожна бізнес-модель має бути охарактеризована окремо, а також наведено синергетичний ефект від їх поєднання у межах однієї організації.

Оскільки один і той самий продукт, робота чи послуга може вироблятися (виконуватися, надаватися) різними способами, за допомогою різних видів капіталу, ресурсів, технологій, процесів тощо, є підстави стверджувати, що компанія може використовувати, принаймні, теоретично, необмежену кількість бізнес-моделей, які описують різні способи створення цінності.

У різних бізнес-моделях можна виокремити подібні характеристики, подібну структуру або подібне поведіння. Така подібність зумовлюється використанням відповідних концепцій, зокрема, концепції поділу бізнес-діяльності за трьома основними формами: 1) бізнес, орієнтований на клієнтів; 2) бізнес, орієнтований на інновації; 3) бізнес, орієнтований на інфраструктуру. Вони цілком можуть існувати у межах однієї компанії, але в ідеалі повинні бути «розділені» з метою уникнення конфліктних ситуацій або небажаного впливу [3].

Щоправда, відсутність єдиного підходу (шаблону) до подання інформації про бізнес-модель компанії дещо знижує цінність такої інформації для користувачів (погіршується порівняльність звітності різних компаній, зменшується сфера застосування типових аналітичних інструментів). Запропонована канва бізнес-моделі значною мірою вирішує цю проблему (рис. 1).

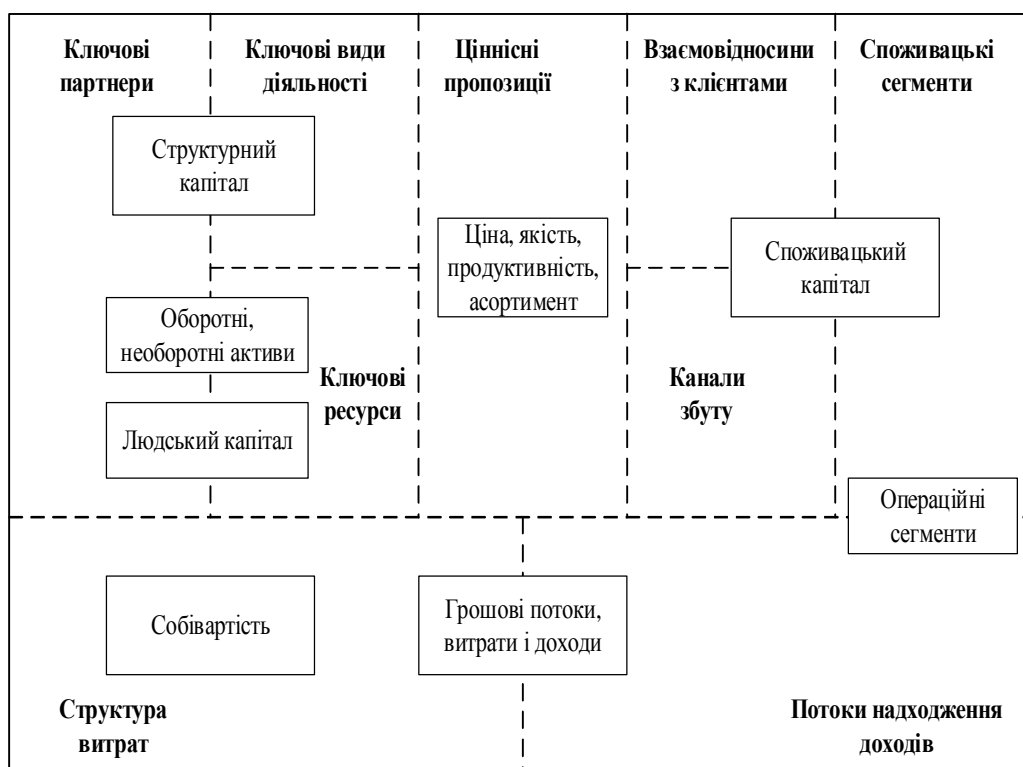

Рис. 1. Інтегрування показників звітності у канву бізнес-моделі (авторська розробка)

Універсальність та адаптивність канви бізнес-моделі дають змогу не тільки отримати єдину методологічну основу для висвітлення інформації про чинні бізнес-моделі у річній звітності компаній, а й інтегрувати у них важливі показники фінансової та управлінської звітності фірми.

Таким чином, інформаційний контроль і моніторинг змін у галузі, своєчасне оновлення бізнес-моделі забезпечують сталий розвиток компанії, а також сприяють кращому задоволенню інформаційних потреб користувачів публічної звітності та інших зацікавлених осіб.

1. Улучшение корпоративной отчетности: результаты исследования КТМГ международной практики на развитых рынках: XVII Ежегодный конкурс годовых отчетов

[Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://fs.moex.com/files/8775> 2. Международный стандарт интегрированной отчетности. – Лондон : International Integrated Reporting Council, 2013. – 40 с. 3. Трейси М. Маркетинг ведущих компаний. Выбери потребителя, определи фокус, доминируй на рынке / М. Трейси, Ф. Вирсема. – М. : Вильямс, 2007. – 304 с.

І.І. Лащик, П.І. Віблій, А.М. Гонтківська
 Національний університет «Львівська політехніка»

СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Економічна нестабільність нашої держави характеризується розбалансованістю економічної системи та невизначеністю напрямів розвитку основних економічних процесів, призводить до зменшення внесення обсягів прямих іноземних інвестицій в економіку держави, а також уповільнення активності інвестиційної діяльності країни [1, с. 107]. Основною передумовою покращення та створення ефективної економіки в Україні є інвестиційна діяльність.

Дослідження інвестиційної діяльності на сучасному етапі проводять багато вітчизняних науковців-економістів, зокрема: К.В. Балдін, І.А. Бланк, М.Я. Дем'яненко, І.О. Іртищев, М.І. Савчук, М.І. Стегней, О.Б. Мирончук та ін.

За даними Державного комітету статистики у січні-червні 2017 року в економіку України іноземними інвесторами з 75 країн світу вкладено 711,2 млн.дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу) (рис.1).

Рис.1. Прямі інвестиції (акціонерного капіталу) за 2010-2017 рр.

Станом на 01.07.2017 найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність – 26,4% та підприємств промисловості – 26,7 % [4]. Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 01.07.2017 року становив 38981,5 млн.дол. США (рис.2).

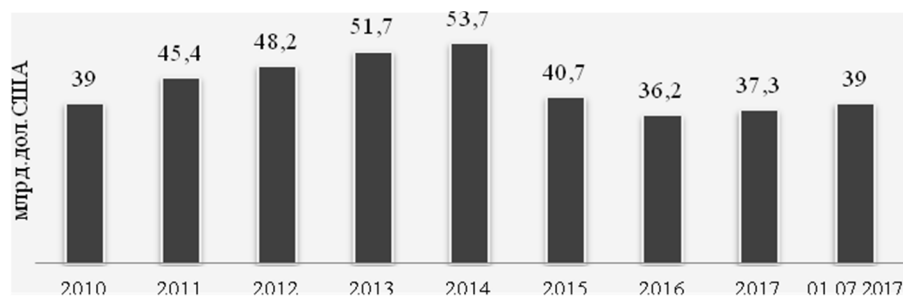

Рис.2. Прямі іноземні інвестиції (акціонерного капіталу) в Україні за 2010-2017 рр.

До основних країн-інвесторів належать Кіпр –25,5 %, Нідерланди – 16,2%, Російська Федерація – 11,4%, Велика Британія – 5,5%, Німеччина – 4,5%, Віргінські Острови –4,3%, і Швейцарія – 3,9%. Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у 2017 року залишаються: промисловість – 33,2%, будівництво – 13,9%, сільське, лісове та рибне господарство – 16,1%, інформація та телекомунікації –5,0%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,7%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 7,7%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 3,5% (рис.3).

Рис.3. Розподіл освоєних капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності у 2017 році (у % до загального обсягу)

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у 2017 року освоєно 74,3 відсотка капіталовкладень [4].

Україна залишається не досить привабливою для інвестицій, а також присутнє порушення інтеграції до світового господарства і стабільності на зовнішній ринках. Проте спостерігається покращення інвестиційного клімату в Україні у міжнародних рейтингах. Наприклад, за даними рейтингу Doing Business у 2017 році Україна піднялася на один щавель вище у порівнянні із 2016 роком і посіла 80 позицію. Важливим фактором є те, що у рейтингу Moody's Investors Service покращила свій кредитний стан в міжнародному економічному списку із «стабільного» на «позитивний». Покращення кредитного стану України відбулося за рахунок проведення структурних реформ. Для подальшого покращення інвестиційного клімату України актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

1.Крамаренко І.С. Стан інвестиційної діяльності України в умовах економічної нестабільності / І.С.Крамаренко // Економіка і суспільство. – 2016 - № 2. – С.107-113. 2. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. №1560 - XI// Відомості Верховної Ради. — 2002. — № 47. — с. 646. — Режим доступу: rada.gov.ua. 3.Рудь Л.П. Макроекономічний аспект інвестиційної діяльності в Україні / Л.П. Рудь //Комунальне господарство міст. – 2012. – № 106. – С. 128–132. 4.Статистична інформація Державного комітету статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК ДЛЯ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Враховуючи динамічні та перманентні зміни в економіці, деякі теоретичні і практичні поступки у сучасних регламентаціях щодо структури та змісту аудиторського висновку за результатами аудиту річної звітності та звітних даних небанківських фінансових установ не відповідають потребам практики. Недостатньо аргументованими є оновлена структура звіту незалежного аудитора за результатами виконання завдання з надання впевненості щодо річної звітності небанківських фінансових установ та перелік питань, які визначають його змістове наповнення, виходячи зі специфіки діяльності таких суб'єктів господарювання.

Потреба у теоретичному та практичному вирішенні зазначених вище проблем обумовлюють актуальність теми дослідження, визначають його мету та основні завдання публікації.

Метою дослідження є аналіз базових методологічних положень та розроблення практичних рекомендацій щодо формування аудиторського висновку за результатами аудиту річної звітності та звітних даних небанківських фінансових установ.

Для досягнення поставленої мети передбачалося проаналізувати методологічне та нормативне забезпечення формування звіту незалежного аудитора для небанківських фінансових установ, окреслити його базову структуру та виокремити ключові чинники, які впливають на змістове наповнення висновку незалежного аудитора таких суб'єктів господарювання.

Структуру та зміст аудиторського висновку (звіту незалежного аудитора) визначено Міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (МСА) видання 2015 року (прийнятих в якості національних згідно з рішенням Аудиторської палати України від 04.05.2017 року № 344), базовими з яких є МСА 700 (переглянутий) «Формування думки та складання звіту щодо фінансової звітності» та МСА 705 (переглянутий) «Модифікація думки у звіті незалежного аудитора».

Відповідно до норм вищенаведених стандартів аудиту структура аудиторського висновку для суб'єктів господарювання, цінні папери яких допущені до організованих торгів та концептуальною основою складання фінансової звітності, щодо якої виконується завдання з надання впевненості є міжнародні стандарти обліку та фінансової звітності, мають такий вигляд: 1) Адресат аудиторського висновку (звіту незалежного аудитора); 2) Звіт з аудиту фінансової звітності, який включає в себе такі параграфи: думка; основа для думки; ключові питання аудиту; інша інформація; відповідальність управлінського персоналу та тих, кого наділено найвищими повноваженнями, за фінансову звітність; відповідальність аудитора за аудит фінансової звітності; 3) Звіт щодо вимог інших законодавчих і нормативних актів; 4) Обов'язкові реквізити звіту незалежного аудитора: підпис від імені аудиторської фірми, повне ім'я аудитора або обидва підписи, як доречно в конкретній юрисдикції; адреса аудитора; дата і номер аудиторського висновку.

Під час формування параграфу «Ключові питання аудиту» та розділу аудиторського висновку «Звіт щодо вимог інших законодавчих і нормативних актів», крім норм Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг видання 2015 року, необхідно враховувати методичні рекомендації щодо аудиторських звітів, що подаються до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за результатами аудиту річної звітності та звітних даних фінансових установ за 2017 рік, затверджені Розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 01.02.2018 року № 142.

У зазначених методичних рекомендаціях передбачено деталізований перелік можливих ключових (суттєвих) питань аудиту річної звітності та звітних даних небанківських фінансових установ: оцінку подальшої безперервної діяльності фінансової установи; формування (зміну)

статутного капіталу; достовірність оцінки активів фінансової установи за їх справедливою вартістю; дотримання порядку знецінення активів; наявність/відсутність активів на тимчасово окупованих територіях та їх оцінка; визнання доходу, отриманого від інвестування активів; операції з пов'язаними особами; обов'язкові критерії та нормативи, а саме: достатність капіталу, платоспроможність, ліквідність, прибутковість, якість активів та ризиковість операцій; формування резервів; судові позови та їх можливість їх суттєвого впливу на діяльність фінансової установи; структура інвестиційного портфелю фінансової установи; суттєві операції фінансової установи (операції, які становлять 10% і більше від загального розміру активів); застосовані до фінансової установи заходи впливу; розмір дебіторської заборгованості, яка виникла за не фінансовими операціями; порядок, розмір та строк залучення субординованого боргу; наявність прострочених зобов'язань.

Також акцентовано на розкритті в розділі «Звіт щодо вимог інших законодавчих і нормативних актів» аналітичної інформації щодо дотримання установою законодавчих та регуляторних вимог у такому розрізі: відповідність Правилам про надання фінансових послуг, вимогам чинного законодавства України; відповідність Договорів про надання фінансових послуг Правилам про надання фінансових послуг, затверджених фінансовою установою; виконання вимог щодо надання інформації споживачам фінансових послуг; відповідність приміщення регуляторним вимогам; своєчасне та достовірне інформування Нацкомфінпослуг про зміни в інформації щодо фінансової установи; дотримання фінансовою установою обмежень щодо суміщення провадження господарської діяльності та залучення активів від фізичних та юридичних осіб; належні заходи безпеки, в тому числі: наявність сейфів для зберігання грошових коштів, встановлення охоронної сигналізації, дотримання вимог щодо проведення готівкових розрахунків; розкриття в повному обсязі по інформації щодо змісту статей балансу, питома вага яких 5% і більше, а саме: дебіторська заборгованість, інші поточні зобов'язання.

Внаслідок аналізу базового методологічного та нормативного забезпечення щодо формування аудиторського висновку за результатами аудиту річної фінансової звітності та звітних даних небанківських фінансових установ охарактеризовано його структуру та узагальнено ключові питання, притаманні для змістового наповнення звіту незалежного аудитора щодо річної фінансової звітності таких установ. Сформульовані удосконалені засади формування аудиторського висновку за результатами аудиту річної фінансової звітності та звітних даних небанківських фінансових установ дадуть можливість якісно покращити структурне та змістове наповнення звіту незалежного аудитора таких суб'єктів господарювання та розширити його інформаційну місткість.

І. В. Луцюк

Національний університет «Львівська політехніка»

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

Однією із необхідних передумов підвищення конкурентоспроможності підприємства в ринковому середовищі є забезпечення належної якості продукції (робіт, послуг) та її постійне покращення, при цьому важливим є створення балансу між прагненнями до зростання якості та мінімізації витрат. Джерелом інформації для управлінського персоналу, що реалізує заходи, пов'язані із впровадженням, підтримкою та удосконаленням системи управління якістю, є облікова система підприємства, а достовірність та релевантність продукуюваної нею даних повинна бути підтверджена засобами внутрішнього контролю.

Будучи тісно пов'язаною з ділянкою технологічного контролю якості, підсистема контролю витрат на якість в першу чергу спрямована на визначення доцільності понесених витрат, їх впливу на досягнення управлінських цілей у сфері якості продукції, формування рекомендацій щодо усунення виявлених недоліків та удосконалення поточного стану об'єкта контролю.

В сучасних динамічних висококонкурентних економічних умовах управлінський персонал очікує від результатів контролю не лише констатації наявних недоліків та відхилень, а реальних рекомендацій щодо удосконалення діючої системи управління та її обліково-інформаційного забезпечення. Отже, внутрішній контроль не повинен обмежуватись виключно “діагностикою” системи бухгалтерського обліку на предмет встановлення її відповідності фактичним показникам, але бути зорієнтованим в першу чергу на покращення стану об’єкта контролю.

Аналіз напрацювань науковців [2, 3] дає можливість виокремити завдання внутрішньогосподарського контролю витрат на якість та доповнити їх завданнями, пов’язаними з переходом до активного контролю:

- оцінка обґрунтованості та економічної доцільності здійснених витрат на якість;
- встановлення правильності відображення витрат на якість в системі рахунків бухгалтерського обліку та достовірності їх величини;
- розроблення пропозицій щодо коригування методики обліку витрат на якість в межах правового поля із врахуванням тенденцій зміни інформаційних потреб користувачів;
- оптимізація функціональних обов’язків структурних підрозділів підприємства з метою максимально ефективного формування та вчасного подання звітних форм щодо витрат на якість зацікавленим особам;
- коригування параметрів існуючої системи управління засобами контролю, спрямоване на оптимізацію витрат на якість;
- прогнозування витрат на якість в середньо- та довгостроковій перспективі за умов: відсутності будь-яких дій щодо коригування стану об’єкта контролю; імплементації заходів щодо оптимізації витрат, запропонованих контролером.

Ефективність застосовуваних процедур залежить від належним чином сформованої інформаційної бази контролю витрат на якість, що включає три блоки інформації:

1. Нормативно-правова інформація: Податковий кодекс України, П(С)БО 16 «Витрати», Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг), інструктивні документи міжнародних та вітчизняних організацій із стандартизації та сертифікації, затверджені на підприємстві нормативи витрат.

2. Обліково-звітна інформація: первинні та зведені облікові документи в розрізі елементів витрат на якість (накладні, лімітно-забірні карти, акти списання ТМЦ, відомості нарахування амортизації, розрахунково-платіжні відомості, акти виконаних робіт, акти про брак, калькуляції собівартості продукції, акти претензій тощо); облікові реєстри відповідно до обраної на підприємстві форми обліку по рахунках 23 «Виробництво», 24 «Брак у виробництві», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності»; фінансова звітність, зокрема ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», ф. 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

3. Інші інформаційні джерела: сертифікати якості, звіти відділу контролю якості, договори, маркетингові дослідження тощо.

Методологія внутрішньогосподарського контролю пов’язана із цілою низкою методичних прийомів, які в найбільш загальному вигляді можна поділити на: документальні, розрахунково-аналітичні, органолептичні [1]. Вибір методичних прийомів, що можуть бути застосовані в процесі контролю витрат на якість, залежить від виду цих витрат: превентивних витрат та витрат на оцінку якості, витрат від невідповідної якості. До першої і другої групи витрат можуть бути застосовані переважно методи документального контролю, серед яких перевірка по суті, формальна перевірка, арифметична перевірка, аналітична перевірка, перевірка коректності бухгалтерських проведень, нормативно-правова перевірка; та розрахунково-аналітичні методи, що застосовуються для визначення структури витрат на якість, порівняння звітних і базових показників, моделювання функції витрат тощо. Для третьої групи витрат, до якої належить зокрема брак у виробництві, поряд з документальними та розрахунково-аналітичними методами застосовуються органолептичні прийоми, зокрема інвентаризація, технологічні експертизи, експеримент.

Таким чином, функціонування системи управління якістю на підприємстві обумовлює необхідність застосування нових підходів до організації системи внутрішнього контролю, модифікацію контрольних завдань та виокремлення специфічної ділянки контролю витрат на якість продукції.

1. Бардаш С. В. *Метод внутрішнього контролю: теоретичний аспект* / С. В. Бардаш // Науковий вісник НАСООА. – Вип. №1. – 2012. – С.29-32; 2. Бондар Т. Л. *Внутрішній контроль якості продукції та витрат на її забезпечення* / Т. Л. Бондар // Причорноморські економічні студії. – 2016. – Вип. 4. – С. 92-98; 3. Пархоменко В. М. *Методика здійснення внутрішнього контролю витрат на якість на етапах життєвого циклу продукції: дослідження та розробка* / В. М. Пархоменко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2011. – №3 (21). – С. 266-274.

Л.М. Лучишин

Національний університет «Львівська політехніка»

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА

Податок на прибуток відіграє ключову роль при оподаткуванні господарюючих суб'єктів. Винятковість податку на прибуток полягає й у тому, що механізм його справляння дозволяє найбільш органічно забезпечувати практичне поєднання фіскальної та регулюючої функцій податків. Існування прямо пропорційної залежності між розміром прибутку і сумами податку знижує мотивацію виробників щодо об'єктивності визначення бази оподаткування, викликає процеси ухилень від сплати, використання податкових тіньових схем при визначенні податкового зобов'язання. Власне недосконалість законодавства зумовлює розвиток застосування таких схем та суперечностей у податковому законодавстві.

В останні роки податок на прибуток підприємств, перебуває у центрі уваги українського уряду та бізнесу. За своєю природою він є потужним фіскальним інструментом для стимулювання інвестицій та економічного розвитку країни. В умовах економічної кризи було проведено ряд реформ щодо його коригування. З 2015 року, в Україні діє порядок адміністрування податку на прибуток підприємств, який, за своєю будовою, є досить стандартною системою в міжнародній практиці. Така класична європейська модель оподаткування прибутку підприємств є найпоширенішою серед країн ЄС (окрім Естонії). Втім, це не означає, що вона є безпроблемною та прийнятною для України з огляду на інституційний, політичний та економічний рівень розвитку України. Її супроводжують ряд загальновідомих недоліків, серед яких такі основні:

1. Постійна та значна девальвація національної валюти, яка призвела до накопичення від'ємного значення об'єкта оподаткування (збитки минулих періодів пов'язані з курсовими різницями), що в свою чергу відкриває можливість для зловживань з базою оподаткування. Ці збитки переносяться на майбутні періоди і нівелюють поточні податкові зобов'язання. Накопичені збитки, які переносяться на майбутні періоди, можуть знизити доходи з податку на прибуток протягом кількох наступних років, оскільки збитки можна переносити протягом необмеженого періоду.

2. Наявність певною мірою ризиків які виникають при здійсненні господарських операцій, зокрема, коригування на суми нарахованих резервів, списання безнадійної заборгованості, здійснення оцінки об'єктів обліку (активів, зобов'язань, капіталу, доходів або витрат). Такі ризики виникають у суб'єктів господарювання з доходом за звітний рік 20млн.грн. і більше, які зобов'язані здійснювати коригування фінансового результату на податкові різниці, передбачені п. 134 розділу III ПКУ [2].

3. Платники податків з доходом меншим, ніж 20 млн грн, мають можливість не застосовувати коригування на податкові різниці. У зв'язку з цим, вони можуть використовувати

широкий спектр законних інструментів обліку для зменшення фінансового результату та зниження податкового навантаження з податку на прибуток.

4. Фіскальна ефективність податку на прибуток підприємств. В сучасній економічній літературі фіскальна ефективність податків переважно асоціюється з їхньою питомою вагою у ВВП, доходах бюджету, податкових надходженнях. Як свідчать дані Міністерства фінансів, при загальній тенденції зростання сум податкових надходжень у ВВП, частка надходжень з податку на прибуток підприємств значно скоротилася (з 5,3% до 2% ВВП впродовж 2007-2017 років). За результатами 2017 року надходження з податку на прибуток до Державного бюджету склали 44,3 млрд. грн., з яких 24 млрд. грн. складають переоплати. В загальній структурі податкових надходжень податок на прибуток знизився з 15 до 8,5%.

Враховуючи статистику надходжень з податку на прибуток підприємств в останні роки та переоплати цього податку, можна сказати, що цей податок не є бюджетоутворюючим. Динаміка надходжень з податку на прибуток підприємств в останні роки свідчить про поступове зменшення значення цього податку у формуванні доходної частини бюджету країни. Ситуація з очікуваними надходженнями від цього податку в умовах економічного падіння та збитковості підприємств дедалі погіршується. Наведені вище системні недоліки перетворили податок на прибуток підприємств в Україні на дієвий механізм фіскального тиску на сумлінних платників податку. Як наслідок, фіскальна ефективність податку на прибуток підприємств досить низька. Ця система неефективна і створює умови для використання великими компаніями складних схем для того, щоб уникнути оподаткування. Про це також зазначають зарубіжні та українські експерти.

Недавно уряд повернувся до ідеї запровадження в Україні податку на виведений капітал замість податку на прибуток. Податок на виведений капітал важко назвати популярним. З поміж розвинутих юрисдикцій він застосовується лише в Естонії. Проте такий механізм позитивно сприймається інвесторами, які там працюють. Однак Україна за своїм економічним станом, територією, населенням та політичними ризиками відрізняється від Естонії. Основна мета впровадження податку на виведений капітал закладена в назві закону, яким передбачено введення даного податку. Як випливає з назви, закон спрямований на поліпшення інвестиційного клімату в Україні. Принцип справляння податку тільки в момент розподілу прибутку спрощує ведення податкового обліку, в першу чергу, за рахунок відсутності необхідності підтверджувати правомірність понесених витрат і сформованих збитків. Завдяки цьому спрощується ведення обліку для цілей оподаткування, істотно звужується сфера податкового контролю і, відповідно, поле для потенційного конфлікту між фіскальними органами і платниками податків. Більше того, платник податків отримує можливість вирішувати, коли він готовий сплатити податок – без необхідності робити це з певною періодичністю. Це дає йому свободу для маневру і стимулює реінвестиції в українську економіку. У свою чергу, це повинно стимулювати надходження до держбюджету інших податків. Також нова система може стати наступним кроком до припинення каналів сумнівної податкової мінімізації в сфері податку на прибуток. Очікується, що ці фактори повинні сприятливо позначитися на інвестиційній привабливості України в міжнародному рейтингу. Податок на виведений капітал повинен вирішити немало проблем, а саме, дозволить створити більш сприятливі умови для залучення інвестицій в Україну, позитивно вплине на ділову та інвестиційну активність, а також знає спрощення фінансова звітність підприємств. Звітність стане більш прозорою, зрозумілою та привабливою для інвесторів, зменшиться кількість підстав для проведення податкових перевірок. Як наслідок — зменшиться кількість судових справ, які блокують великі суми спірних податків. Бухгалтерський облік підприємств буде виконувати притаманну йому статистичну функцію, а саму звітність треба буде готувати у меншому обсязі, лише стосовно визначеного кола операцій з виплати дивідендів та прирівняних до них платежів.

Запровадження податку на виведений капітал не буде легким і безболісним. Передусім, втрат знає державний бюджет як мінімум на перших етапах впровадження системи. У довгостроковій перспективі її ефективність спрогнозувати важко, особливо з урахуванням тяжіння українського бізнесу до пошуку законодавчих лазівок для непрозорої податкової оптимізації. Також

існує імовірність, що зі скасуванням податку на прибуток в класичному розумінні Україна може здобути славу своєрідного офшору, що негативно позначиться на її міжнародному іміджі.

Введення податку на виведений капітал потребує вирішення низки питань: про долю збитків, накопичених платниками податків до введення податку, про доцільність збереження авансового внеску при виплаті дивідендів, про періодичність подання звітності, про долю третьої групи єдиного податку, про порядок застосування системи до неприбуткових організацій, тощо.

Очевидно, що для ефективної роботи податку на виведений капітал буде потрібно комплексне реформування всієї системи оподаткування України, а також вдосконалення і лібералізація валютного регулювання.

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. 2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи [Електронний ресурс] : Закон України від 28.12.2014 р. № 71-VIII. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/71-19/print1453386900937086>. 3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/index>. 4. Податок на прибуток підприємств у доходах державного бюджету України [Електронний ресурс] / <http://podatok.vlasnasprava.info/podatkovyj-kodeks/komentari-ekspertiv/>

А.В. Мазур, М.І. Вишнеvsька

Національний університет «Львівська політехніка»

«BLOCKCHAIN» – МОЖЛИВІСТЬ ЧИ ЗАГРОЗА ДЛЯ ФОНДОВОГО РИНКУ?

“Fintech Revolution” – це промисловість, що робить фінанси більш економічно ефективними, дружніми для споживачів та прозорими. Останніми роками глобальні інвестиції в фінансові технології (Fintech) збільшились загальним обсягом понад 24 млрд. дол. у 2017 році. До основних галузей включаються банківські послуги, платіжні (системи) послуги, страхування, управління активами, а також фондові біржі [3].

У випадку фондових бірж, основні інновації Fintech, як очікується, повинні надходити від реалізації технології розподіленої облікової книги або «blockchain» для більш ефективного та прозорого управління інфраструктурою ринків. За даними Всесвітнього економічного форуму, понад 25 країн інвестують в блокчейни, подають понад 2500 патентів та вкладають в них 1,3 млрд. дол. До 2027 року очікується, що 10% світового ВВП буде акумульоване завдяки технології розподіленої облікової книги [1].

Для того, щоб захистити свій бізнес від нових потенційних конкурентів у галузі технологій та телекомунікацій, всі основні біржі на разі є особливо активними у вивченні блокчейнів. Вони створюють стартапи для дослідження технологій (Лондонська фондова біржа (LSEG), Чиказька товарна біржа (CME Group), Франкфуртська фондова біржа (Deutsche Borse) та розробляють програми для побудови нової ринкової інфраструктури або частково замінюють існуючі (NASDAQ та Австралійська фондова біржа (ASX).

Технічно «blockchain» є ланцюжком блоків, в якому кожен блок містить інформацію про певну кількість транзакцій і може бути доданий в бази даних хронологічно (таким чином утворюючи «ланцюжок») лише після того, як це було перевірено комп'ютерами в мережі («nodes» або «вузли») разом з посиланням на попередній блок. Після цього копія оновленого блокчейну зберігається на всіх комп'ютерах членів мережі, завдяки чому досить складно змінити або змінити будь-яку деталь у «історії транзакцій» будь-яких окремих гравців [2].

На поточному ринку валют та торгівлі акціями, операції, як правило, здійснюються через треті сторони – брокерські центри та клірингові будинки, які спрощують замовлення в обмін на заздалегідь визначені комісійні. Це може бути відносно затягнутим процесом (особливо для фінансових установ), а також свідчити про збільшення комісійних у випадках, коли беруть участь більше одного посередника. Проте, використовуючи прозорий та децентралізований бухгалтерський облік – технологію «Blockchain», можна створити прямий зв'язок між учасниками, які могли б завершити свої операції через мережу брокерів та незалежних трейдерів однорангової мережі. Таким чином, поки учасники виконуватимуть замовлення через інтернет-торгівельну платформу, основна функція бек-офісу та остаточного регулювання будуть завершені шляхом використання блок-схеми, для підвищення ефективності та ліквідності ринку. Графічно відмінність технології розподіленої облікової книги від класичного централізованого обліку наведено на рис.1.

«Blockchain» діє універсально, створюючи більш продуктивний та економічно ефективний торговий процес, при цьому мінімізуючи затримки третіх сторін або зберігачів, а також фактично скасовуючи відповідні витрати аудиту. Така технологія може забезпечити миттєвий і реальний час торгів, який може виявитися вирішальним в умовах нестабільної та постійно мінливої структури, такої як іноземна валюта [2].

Рис. 1. Технологія розподіленої облікової книги та класичного централізованого обліку

Однак, відсутність регулювання створює ризиковане середовище, це в значній мірі проблема з біткоїнами або іншими мережами, що базуються на технології «blockchain». Через відсутність регуляторного нагляду, шахрайство та маніпулювання ринком є звичайним явищем. Навіть будучи спекулятивним інвестором криптовалют, таких як Bitcoin, Litecoin чи Ether, завжди існує шанс, що їх обмін або он-лайн гаманець, де зберігаються монети, буде зламане або ж заборонено урядом відповідно до програми боротьби з тіньовою економікою тощо [1].

Отже, на ряду із значними можливостями для фондового ринку, блокчейн ставить також серйозні загрози. Останнім яскравим доказом цього була справа із криптовалютою «Onecoin» – нещодавно виявлена як схема «Понці» (фінансова піраміда Ч. Понці) яка, як вважають, пограбувала інвесторів на мільйони доларів. Усі вони думали, що мають справу з «наступним біткоїном». Як і в багатьох галузях технологій, в останні роки законодавці в значній мірі не в змозі йти в ногу з новаторами (або шахраями), що призводить до виникнення багатьох схем, основаних на «FOMO» – синдромі втрачених можливостей (Fear of missing out).

1. Hatkinson-Kent L. How Would Blockchain Impact on the Stock and Currency Markets?[Електронний ресурс]/ Luke Hatkinson-Kent // Comparethecloud. – 2018. Режим доступу: <https://www.comparethecloud.net/articles/blockchain-impact-stock-currency-markets/>; 2. Geranio M. Fintech in the exchange industry: potential for disruption?/ M. Geranio // Masaryk University Journal of Law and Technology. – 2017. Режим доступу: <https://journals.muni.cz/mujlt/article/view/6679>; 3. World Economic Forum (2017) The Future of Financial Services // Beyond Fintech: A Pragmatic Assessment Of Disruptive Potential In Financial Services [online]. Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_The_future_of_financial_services.pdf.

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

В сучасних кризових умовах функціонування для вітчизняних підприємств дедалі більшого значення набуває діагностика їхнього фінансового стану, що формує обґрунтовану інформаційну базу про сильні й слабкі сторони цієї сфери, загрози її погіршення чи перспективи покращення. Керівництво бізнес-структур неабияк зацікавлене в отриманні та оперуванні обґрунтованими й структурованими результатами фінансової діагностики, адже на їх підставі одержує можливість ухвалювати грамотні управлінські рішення щодо уникнення кризового стану чи його подолання, підтримання фінансової стабільності, підвищення прибутковості, ліквідності, ділової активності, тощо.

Як відомо, на сучасному етапі індикаторна база діагностика фінансового стану підприємницьких структур є доволі широкою та налічує декілька сотень фінансових показників від вузькоспеціалізованих до інтегральних. При цьому найбільш повно характеризують фінансовий стан чотири сфери показників, а саме: рентабельність, ліквідність, фінансова незалежність та ділова активність. Слід зауважити, що лише за допомогою розрахунку репрезентативних індикаторів із усіх чотирьох зазначених фінансових сфер, порівняння одержаних фактичних значень із відповідними критеріями та грамотного агрегування у єдиний інтегрований показник можна зробити комплексний висновок про фінансовий стан підприємства. Поряд із використанням індикаторно-критеріальної бази важливого значення набуває грамотна ідентифікація конкретного фінансового стану та надалі його інтерпретація із обґрунтованими рекомендаціями щодо покращення чи зміцнення.

На засадах вивчення європейського та вітчизняного досвіду фінансової діагностики у теоретичному, практичному та нормативно-правовому аспектах запропоновано виокремлювати такі типи фінансового стану суб'єктів господарювання [1]:

1. Безризиковий стан.
2. Стан дестабілізації.
3. Передкризовий стан.
4. Стан технічного дефолту.
5. Стан фактичного дефолту.

Нижче стисло охарактеризуємо кожен із вищеперелічених типів фінансового стану на засадах виокремлення найбільш репрезентативних тенденцій, що його характеризують, та надання чітких обґрунтованих рекомендацій щодо вирішення проблем чи зміцнення сильних сторін у фінансовій сфері.

Так, без ризиковий стан загалом демонструє позитивні параметри у прибутковості, ліквідності, фінансовій незалежності підприємства, що засвідчує відсутність будь-яких ознак загрози банкрутства найближчим часом. Підставою для діагностування неплатоспроможності суб'єкта господарювання стали незначні відхилення у сфері загальної ліквідності та ділової активності, які на даному етапі негативно не впливають на фінансові параметри функціонування підприємства в цілому та його фінансову стабільність.

Стан дестабілізації відображає перші слабкі сигнали потенційної неплатоспроможності підприємства, що підтверджується певними негативними тенденціями в окремих сферах фінансового стану, зокрема мова йде або про фінансову нерезультативність, або про падіння ділової активності, або про незначні відхилення у сфері загальної ліквідності.

Передкризовий стан репрезентує наявність істотних проблем у сферах фінансової результативності, незалежності, ділової активності та існування негативних тенденцій у динаміці, спостерігається часткове погіршення ліквідності, що свідчить про прямування підприємства до банкрутства.

Стан технічного дефолту відображає падіння або відсутність фінансової результативності, погіршення ліквідності, формування фінансової залежності та невідповідну ділову активність, що вказує на наявність явних «технічних» ознак банкрутства. Однак, при цьому можливим є вихід підприємства з такого стану на засадах реалізації комплексу обґрунтованих санаційних заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного та соціального характеру, спрямованих на відновлення платоспроможності, прибутковості, структурної рівноваги капіталу та конкурентоспроможності.

Стан фактичного дефолту свідчить про фактичне банкрутство підприємства, оскільки воно характеризується неплатоспроможністю, порушеною структурою капіталу, відсутністю або недостатнім рівнем фінансової результативності, економічною неактивністю. Мова йде, як правило, про добровільну або примусову ліквідацію підприємства, визнання його банкрутом, або реорганізацію під впливом зовнішніх суб'єктів згідно з чинним законодавством.

Варто зазначити, що розроблена ідентифікаційно-інтерпретаційна база є комплексною, оскільки дає змогу охарактеризувати фінансовий стан суб'єкта господарювання за чотирма ключовими сферами прибутковості, ліквідності, фінансової незалежності та ділової активності і таким чином забезпечує одержання інтегрованого висновку про фінансовий стан підприємства. Крім того, запропонована ідентифікаційно-інтерпретаційна база є гармонізованою із кращою європейською діагностичною практикою, оскільки побудована на підставі вивчення зарубіжного теоретичного, нормативно-правового та практичного досвіду у цій сфері з використанням європейської термінології. Це відповідно забезпечуватиме комплексне структуроване уніфіковане та однозначне тлумачення фінансового стану діагностованого об'єкта як вітчизняними, так і європейськими суб'єктами оцінювання.

1. Мельник О.Г. Гармонізація та уніфікування нормативно-методичної та інтерпретаційно-ідентифікаційної бази соціально-економічної діагностики в умовах європейської інтеграції: [монографія] / О.Г. Мельник, М.Є. Адамів. – Львів: Видавництво: «Центр Європи», 2016. – 220 с.

Б.Є. Мерщій

Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС» СумДУ

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Забезпечення прозорості бюджетної системи є одним з найважливіших механізмів, що дозволяє суспільству виявляти найбільш актуальні бюджетні проблеми та контролювати подальший процес їх вирішення. Відсутність достатнього рівня прозорості бюджетної інформації ставить під питання ефективність діяльності органів державної влади та піддає загрозі принципи представницької демократії. Оптимальний процес фінансової децентралізації в свою чергу є наслідком дотримання балансу інтересів держави та громадянського суспільства. Протягом усього часу незалежності відбувалися поступові бюджетні реформи, проте вони не були системними та зазвичай не містили в собі ознак достатнього рівня відкритості та прозорості. Ідеї прозорості в бюджетному процесі перш за все включають в себе складові відкритості бюджетної інформації, адекватного рівня та ефективності бюджетного нагляду, громадської участі в бюджетному процесі. Лише за умов дотримання даних умов прозорості можна досягти оптимального рівня фінансової децентралізації бюджету, що означатиме ефективність здійснюваної урядом реформи.

В процесі дослідження було порівняно стан прозорості вітчизняної бюджетної системи з аналогічними показниками країн східної Європи, що вже є членами ЄС на основі індексу відкритості бюджету, що складається міжнародною організацією International Budget Partnership.

Отримані результати вказують на те, що Україна знаходиться на 9 місці з 11 досліджуваних країн Східної Європи. Оцінка рівня відкритості бюджетної інформації України становить 54 бали зі 100 можливих, що відповідає обмеженому стану доступності інформації для громадськості. Для порівняння середньосвітовий показник відкритості складає 42 бали, а в регіоні Східна Європа – 59 балів. Серед проблемних аспектів транспарентності, що потребують вдосконалення, можемо виділити покращення ступеню оприлюднення інформації стосовно стану позабюджетних фондів, зокрема пенсійного фонду. Потребує розширення й перелік інформації стосовно зовнішнього боргу в контексті структури боргових інструментів, розміру відсоткових ставок, власників боргових зобов'язань. Беззаперечно слід надавати більшого ступеня участі громадськості в бюджетному процесі.

В процесі оцінки стану проведення реформи фінансової децентралізації з допомогою таксонометричного підходу було встановлено, що за 2014-2017 рр. відбулися реальні зміни на краще, що відобразилося на індикаторах оцінки. Найвищого рівня інтегральний показник фінансової децентралізації досяг у 2017 році, що пояснюється зростанням частки місцевих бюджетів у ВВП, зменшенням трансфертної залежності від місцевих бюджетів, зростанням частки податкових надходжень в бюджеті, зростанням автономії за доходами. Позитивні зрушення в напрямку зростання самостійності місцевих бюджетів закладені в тому числі й завдяки підґрунтю в формі зростання рівня транспарентності бюджетного процесу.

Отже, здійснення реформи фінансової децентралізації має бути нерозривно пов'язано зі зростанням транспарентності бюджетного процесу, оскільки синергетичний ефект від поєднання цих двох аспектів призведе до реального зростання задоволення потреб громадян.

Н.О. Микитюк

Національний університет «Львівська політехніка»

МОЖЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ДЕРЖАВИ ДО ФІНАНСУВАННЯ МЕДИЧНИХ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

Сучасний світ зараз неможливо уявити без інноваційного розвитку, який невіддільний від поняття стартапів, які виникають у всіх сферах діяльності.

Як відомо, основними джерелами фінансування стартапів залежно від стадій їх розвитку, сфер реалізації та можливості залучення можуть бути: особисті заощадження стартаперів, модель «ЗД», грантові організації; краудфандинг, бізнес-ангели, бізнес-інкубатори, венчурні фонди, банківські кредити, державне фінансування [1].

Однак національна інноваційна екосистема ще недостатньо розвинута, особливо з позицій можливостей залучення вітчизняних інвестицій, і наслідком цього є те, що багато потенційно успішних стартапів створюються в Україні, але їх подальший розвиток здійснюється за її межами. І медична сфера не є винятком у цьому. Зокрема, одразу кілька проектів авторства українських фахівців присвячені аналізу роботи серцево-судинної системи і профілактиці захворювань за допомогою штучного інтелекту, проте успіху вони зазнали лише за межами країни [2].

Медична реформа в Україні, ініційована прогресивними державниками, в найкоротшій перспективі спрямовуватиметься в тому числі і на стимулювання інновацій в медичній сфері.

На 2018 рік з Державного бюджету заплановано на програму Досліджень, наукових і науково-технічних розробок, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері охорони здоров'я 147349,8 тис. грн., що на 24,7% більше порівняно з 2017р. [3]. Фінансування зазначених видатків заплановано як з загального, так і спеціального фондів, причому частка фінансування з останнього зросла порівняно з попереднім періодом на 5,62% і становить 54,48% у 2018 році. Однак, в загальному обсязі видатків Державного бюджету на медичну галузь України частка видатків на зазначену програму становить лише 0,55%, що безумовно є «піщинкою в морі» з огляду на перспективи інвестування в медичні стартапи.

Одним із шляхів вирішення проблеми «відтоку» медичних інновацій, які могли б слугувати розвитку вітчизняної системи охорони здоров'я – це сприяння та підтримка новаторами від держави та бізнесовим середовищем вчених та винахідників. Зокрема вперше в Україні оголошено конкурс біомедичних стартапів, ініційований Українською медичною асоціацією Великобританії, «Дім інновацій», Vorsch Ventures у співпраці з Міністерством охорони здоров'я, мета якого – надати різноманітні інструменти розвитку медичним ноу-хау в Україні.

1. Дуб А. Р. Джерела фінансування стартапів та можливості їх залучення в Україні / А.Р.Дуб, М.-С. Б. Хлопецька // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України.- 2016. - Вип.1.- С. 87-92. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu2016_122 2. Глуценко Н. 5 медичних стартапів з України, про яких дізнався світ / Ніна Глуценко.-Режим доступу: <https://innovationhouse.org.ua/>. 3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» від 07.12.2017 року № 2246-VIII.

Н. В. Мороз

Національний університет «Львівська політехніка»

КРЕДИТУВАННЯ УРЯДОМ УКРАЇНИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ЗАХОДІВ НАСЕЛЕННЯ

В Україні розвиток енергоефективності відбувається повільними темпами, рівень енергозбереження не відповідає європейським стандартам. Показник питомого енергоспоживання у житлових будинках перевищує у 3 рази відповідний показник у європейських країнах.

Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України визначає потребу інвестицій у розмірі 17 млрд. дол. на термомодернізацію багатоквартирних будинків.

З жовтня 2014 року діє «Урядова програма відшкодування частини суми кредиту на придбання енергозберігаючого обладнання та/або матеріалів», згідно якої з державного бюджету передбачено відшкодування для ОСББ 40% або 70% (для домогосподарств, які отримують субсидії) суми енергоефективного кредиту, та для фізичних осіб 20% або 35% (для фізичних осіб, яким призначено субсидію).

На рис. 1 наведено динаміку кредитів, виданих уповноваженими банками, фізичним особам та ОСББ на придбання енергозберігаючого обладнання / матеріалів. Станом на 01.11.2014 р. видано 140 кредитів на суму 2,3 млн. грн., на 01.08.2016 р. – 145 666 кредитів на суму 1514,6 млн. грн., а станом на 11.12.2017 р. 274662 кредити на суму 5052,2 млн. грн.

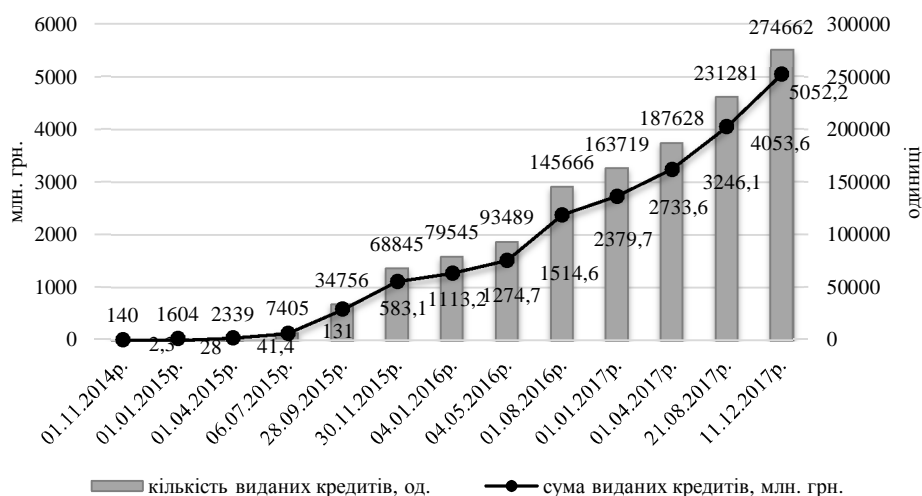

Рис.1. Динаміка кредитів, виданих уповноваженими банками, фізичним особам та ОСББ на придбання енергозберігаючого обладнання / матеріалів
Джерело: складено автором на основі даних [1]

Найменший обсяг виданих кредитів фізичним особам та ОСББ станом на 11.12.2017 р. у Миколаївській області – 83,92 млн. грн., Луганській – 84,49 млн. грн. та Херсонській – 199,4 млн. грн., найбільший обсяг кредитів видано у Львівській області на суму 442,96 млн. грн., високий показник у Києві та області (434,43 млн. грн.) і Сумській області (364,19 млн. грн.). Середній показник за регіонами становить 210,5 млн. грн.

На рис. 2 наведено динаміку кредитів, виданих уповноваженими банками, ОСББ на придбання енергозберігаючого обладнання / матеріалів. Станом на 11.12.2017 р. видано 1248 кредитів на суму 210,5 млн. грн., на 01.08.2016 р. – 311 кредитів на суму 30,7 млн. грн., а станом на 06.07.2015 р. було видано 5 кредитів на суму 0,6 млн. грн.

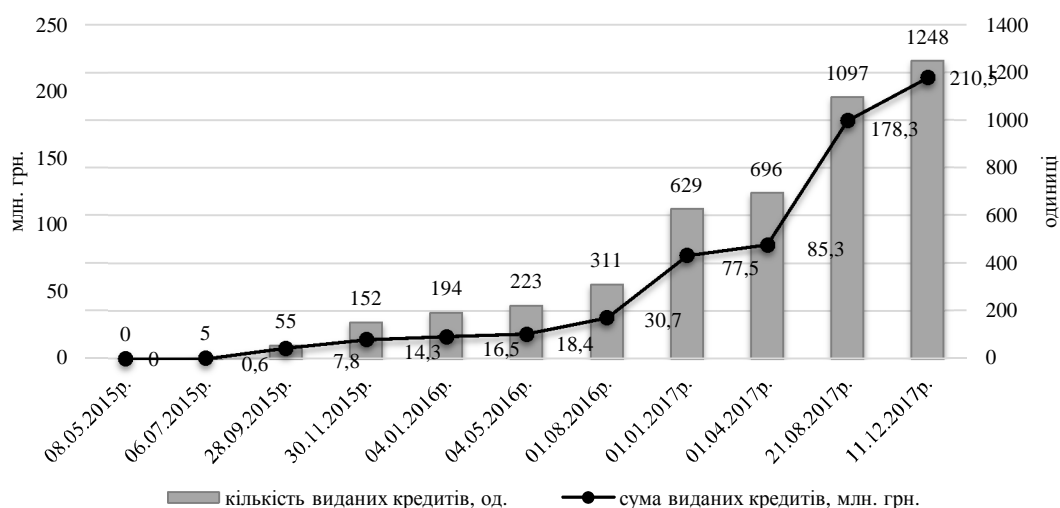

Рис. 2. Динаміка кредитів, виданих банками, ОСББ на придбання енергозберігаючого обладнання і матеріалів

Джерело: складено автором на основі даних [1]

Лідером серед регіонів за обсягом виданих кредитів ОСББ станом на 11.12.2017р. є Волинська обл. (37,75 млн. грн.), Запорізька обл. отримала 25,31, Київ та область 23,15 млн. грн. Львівська область отримала 13,09 млн. грн. Середній показник за регіонами становить 8,77млн. грн.

Частка виданих кредитів ОСББ на кінець серпня 2017 р. становила лише 0,5 % від загальної кількості наданих кредитів та 4,5 % від загального обсягу наданих кредитів на енергоефективні заходи (рис. 1-2). Це свідчить про те, що розвиток енергоефективності відбувається надто низькими темпами, що не здатне чинити значного впливу на розв'язання існуючої проблеми в цілому. Оскільки термомодернізацію необхідно проводити комплексно, запроваджуючи ефективні енергозберігаючі заходи цілих будинків, а не окремих квартир.

1. Урядова програма з енергоефективності для населення, ОСББ та ЖБК / Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. URL: http://saee.gov.ua/sites/default/files/12_2017_INFO_NEW.pdf. (дата звернення 21.03.2018р.)

ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

У сьогоденні кожна держава намагається займати передові місця серед інших у рейтингах, пов'язаних із розвитком і використанням інновацій. Першочергово це стосується розвитку банківської системи як одного із ключових факторів для отримання стійкої економіки, так як банки відіграють важливу роль у процесі акумулювання та перерозподілу фінансових ресурсів у країні. Залучення іноземного капіталу в національну економіку завжди було пріоритетним завданням для розвитку кожної держави, оскільки це збільшує її потенціал на міжбанківському ринку кредитування. Банківська система не виняток і є досить привабливим сектором для інвестування фінансових ресурсів.

Залучення іноземних ресурсів у національну економіку має як позитивний так і негативний вплив на її розвиток. Для того, щоб іноземні інвестиції приносили користь вітчизняним установам та самій країні, державі потрібно запроваджувати ефективні механізми входу на національний ринок, сформувані привабливий інвестиційний клімат та контролювати всі процеси на ринку, удосконалити нормативну базу регулювання банківської діяльності.

Присутність на національному ринку банків з іноземним капіталом створює здорову конкуренцію та стимул для покращення роботи вітчизняних банків, збільшення банківських послуг та покращення їх якості, запровадження менеджменту з іноземним досвідом, впровадження новітніх технологій, покращення системи безпеки, нарощення капіталу, здешевлення кредитних ресурсів та збільшення терміну їх користування, впровадження в роботу персоналу міжнародних стандартів, підвищення кваліфікації працівників. Крім позитивних наслідків присутні і негативні фактори впливу іноземних інвестицій на економіку держави, насамперед, можливе як раптове збільшення іноземного капіталу, так і його відплив, оскільки іноземні акціонери можуть відкликати свій капітал для інвестування у більш вигідніші проекти з більшим прибутком та фінансовим захистом. Раптове нарощення іноземного капіталу на банківському ринку держави може похитнути суверенітет у сфері грошово-кредитної політики. Для того, щоб від іноземних інвестицій отримувати лише позитивні зміни в національній економіці потрібно запроваджувати нормативно-правову базу, яка б встигала за змінами на міжнародному ринку для отримання максимальних результатів.

Згідно з рішенням Правління Національного Банку України від 10 лютого 2017 року № 76-рш банки розподілено на групи:

1. Банки з державною часткою – держава прямо чи опосередковано володіє часткою понад 75% статутного капіталу банку.
2. Банки іноземних банківських груп – контрольні пакети акцій яких належать іноземним банкам або іноземним фінансово-банківським групам.
3. Банки з приватним капіталом – серед кінцевих власників істотної участі є один чи кілька приватних інвесторів, що володіють не менше 50% статутного капіталу [1].

До першої групи входить 6 банків: ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «Укресімбанк», АТ «ОЩАДБАНК», АБ «УКРГАЗБАНК», АТ (публ.) «Український банк реконструкції та розвитку», ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР». До групи банків іноземних банківських груп входять 25 банків, до групи банків з приватним капіталом – 63 банки. Найбільшою довірою серед населення України користуються банки з іноземних банківських груп, серед топ 5 зайняли останні позиції і державні банки такі як Ощадбанк та Укресімбанк, це досить не погана позиція серед конкурентів з іноземним капіталом (табл. 1).

Рейтинг надійних банків на українському банківському ринку

№	Назва банку	Країна походження
1	Райффайзен банк Аваль	Австрія
2	КредіАгріколь Банк	Франція
3	Укрсиббанк	Франція
4	Ощадбанк	Україна (державний)
5	Укресімбанк	Україна(державний)
6	Кредобанк	Польща
7	Сітібанк Україна	США
8	ПроКредит Банк	Німеччина
9	Укргазбанк	Україна (державний)
10	Альфа-Банк	Люксембург
11	Укрсоцбанк	Люксембург
12	ОТП Банк	Угорщина
13	Правекс-банк	Італія
14	ПУМБ	Україна

Складено на основі джерела [1]

Така довіра до банків сформована за рахунок наявного достатнього капіталу, за рахунок якого формується надійний кредитний портфель. Банки з капіталом походження із Франції, Австрії та Польщі користуються найбільшою популярністю. Банк із США Сітібанк Україна працює лише з юридичними особами і не зважаючи на це займає позицію у десятці. У рейтингу присутній банк, капітал якого походить із України – це Перший Український Міжнародний Банк.

Наявність іноземного капіталу у банках на національному ринку однозначно потрібне, це дозволяє запозичити іноземний досвід ведення банківської діяльності, удосконалити банківські послуги та розвиток банківської системи в цілому. Щоб банки з іноземним капіталом не витіснили з ринку національних, потрібне нормативне регулювання їхньої діяльності в Україні, це збереже незалежність у грошово-кредитній політиці, дозволить самостійно розвиватись і не залежати від зовнішніх факторів.

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.

М.М. Нашкерська

Національний університет «Львівська політехніка»

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Рівень суспільного та економічного розвитку країни безпосередньо залежить від якості роботи бюджетних установ, через які держава виконує свої функції. Бюджетні установи створюються органами державної влади чи місцевих органів і, відповідно, фінансуються коштами державного чи місцевого бюджетів.

Проблема фінансування діяльності бюджетних установ існувала завжди, проте в останні роки особливо загострилася. Із кожним наступним бюджетним періодом обсяг фінансування установ, як правило, зростає, проте ефективність їх використання викликає багато питань.

Основною формою фінансування бюджетних установ є кошторисне фінансування. Кошторисне фінансування – це покриття видатків, спрямованих на виконання установою покладених на неї функцій, коштами як загального, так і спеціального фондів. Надходження і видатки коштів бюджетної установи сформульовано у кошторисі.

Згідно з Бюджетним кодексом кошторис - основний плановий фінансовий документ бюджетної установи, який на бюджетний період встановлює повноваження щодо отримання надходжень і розподіл асигнувань на бюджетні зобов'язання та здійснення платежів для виконання установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень [1]. Кошторис є основним фінансовим документом доходів і видатків установи. Він складається окремо за коштами загального і спеціального фондів.

Надходження до загального фонду можуть бути із двох джерел – державного та місцевого бюджетів. Кошти спецфонду формують власні надходження бюджетних установ, які поділяють на такі групи:

1) надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством;

2) інші джерела власних надходжень бюджетних установ.

Першу групу формують такі надходження як: плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю; надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності; плата за оренду майна бюджетних установ; надходження бюджетних установ від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна).

Другу групу формують: благодійні внески, гранти та дарунки; кошти, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів, кошти, що отримують вищі та професійно-технічні навчальні заклади від розміщення на депозитах тимчасово вільних бюджетних коштів, отриманих за надання платних послуг; кошти, що отримують державні і комунальні вищі навчальні заклади, наукові установи та заклади культури як відсотки, нараховані на залишок коштів на поточних рахунках, відкритих у банках державного сектору для розміщення власних надходжень, отриманих як плата за послуги, що надаються ними згідно з основною діяльністю, благодійні внески та гранти; кошти, отримані від реалізації майнових прав на фільми, вихідні матеріали фільмів та фільмокопій, створені за бюджетні кошти за державним замовленням або на умовах фінансової підтримки [1].

На основі аналізу бюджетної звітності установ (ми аналізували звітність освітніх, медичних закладів, місцевих органів влади) можемо стверджувати, що в середньому понад 85 % видатків на виконання свої функції установи покривають коштами загального фонду. Спецфонд формують надходження від надання послуг на платній основі. Водночас практично відсутні надходження від реалізації грантів, міжнародної співпраці, спонсорської допомоги.

На основі аналізу бюджетної звітності можемо стверджувати, що лівова частка коштів як загального, так і спеціального фондів спрямовується на покриття комунальних послуг установи і оплату праці, тоді як коштів на ресурси, що споживаються в процесі надання послуги (наприклад медикаменти в процесі лікування), не вистарчає. Проблема дефіциту фінансових ресурсів характерна для усіх бюджетних установ, незалежно від їх галузевого спрямування (найбільш гостро у медичній галузі).

Для вирішення проблем фінансового забезпечення бюджетних установ варто скористатися досвідом провідних європейських країн. В умовах дефіциту фінансових ресурсів вищому менеджменту вдалося концептуально переорієнтувати принципові підходи у функціонуванні бюджетних установ - зі збільшення фінансування діяльності на ефективність (результати) діяльності. Щоб зменшити фінансове навантаження бюджетних установ, частину їх послуг було передано приватним структурам. Роздержавлення пов'язане із новим підходом фінансування надаваних послуг: «гроші за пацієнтом», «гроші за студентом».

Така форма бюджетного фінансування найбільш ефективна для фінансування освітніх, медичних закладів. Такий підхід сьогодні закладається й у концепцію медичної реформи. Тобто держава фінансує гарантований пакет послуг, що надається установою споживачеві на безоплатній основі, тоді як частину витрат на комунальні послуги, оплату праці тощо установі доведеться покривати із надходжень спеціального фонду. За таких умов менеджменту установ необхідно працювати над збільшенням надходжень спеціального фонду. Наприклад, до пакету послуг, що надається державою безкоштовно, пропонувати споживачам додатковий асортимент послуг на

платній основі, співпрацювати із міжнародними організаціями задля отримання грантів, спонсорської допомоги тощо. Менеджмент установи повинен працювати над диверсифікацією джерел надходжень до спеціального фонду.

Таким чином, бюджетні установи, створені державою для реалізації її функцій, залишаючись неприбутковими установами за правовою природою, повинні працювати як повноцінні суб'єкти господарювання за економічною сутністю (залучати кошти як з бюджету так і з інших джерел).

1. Бюджетний кодекс: Кодекс від 08.07.2010 № 2456-VI (редакція від 01.01.2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page>

В.В. Овчарук

Національний університет «Львівська політехніка»

БАГАТОАСПЕКТНІСТЬ ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Теоретичне обґрунтування сутності поняття «адміністрування» є ключовим завданням на шляху до вдосконалення побудови та використання систем такого адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів, що зумовлене актуальністю вимог сьогодення.

Вивчення теорії і практики дає змогу зробити висновок про те, що поняття «адміністрування» доволі часто вживається у вітчизняній та іноземній науковій літературі, однак, здебільшого, без належного теоретичного обґрунтування його змісту. Так, найбільш поширеним це поняття є у податковій науці, де активно застосовується словосполучення «адміністрування податків». Окремо слід звернути увагу на поширеність у вітчизняній науці та практиці понять публічного адміністрування, кадрового адміністрування, механізму адміністрування митних ризиків тощо.

Цікавими є результати узагальнень І.П. Яковлева [3, с.121], який акцентує увагу на тому, що поняття «адміністрування» у теорії і практиці застосовується для опису: управління та його механізму; виконання адміністративних розпоряджень у судовій гілці державної влади; виконавчо-розпорядчої діяльності держави; процесів сплати загальнообов'язкових платежів; науки державного управління тощо.

О.В. Серов [2, с.18] розглядає багатоаспектність поняття «адміністрування» з позиції англо-американської традиції. Автор зауважує, що в іноземній практиці зміст цього поняття трактується широко, зокрема: як контроль та управління чимось (системами, організацією або бізнесом); як групу людей, які організують або контролюють щось; як уряд країни в особливий період часу; як процес управління чимось.

Багатоманітність поглядів щодо трактування поняття «адміністрування» наведена також у роботі О.Я. Лазор та О.Д. Лазор [1, с.111-121]. Автори, зокрема, посиляючись на словникові видання, зауважують, що адміністрування – це: керівництво і керування справами урядів та установ; виконання та реалізації public policy; узагальнений термін для усіх політичних рішень посадових осіб уряду; час в офісі основного виконавця [1, с.115].

Таким чином, узагальнюючи, слід зауважити, що поняття «адміністрування» у теорії і практиці розглядається багатоаспектно й диференційовано: як процес, як окремий вид управлінської діяльності, як уміння і навички, як функція менеджменту, як управлінська діяльність, як стиль управління, як вид менеджменту тощо.

1. Лазор О.Я. Публічне управління та адміністрування: ретроспектива деяких теоретичних аспектів / О.Я. Лазор, О.Д. Лазор // Університетські наукові записки. – 2015. – №56. – С. 111-121.

2. Серов О.В. Аналіз термінологічного забезпечення категорійно-понятійного апарату в галузі

знань «публічне управління й адміністрування» / О.В. Серов // Державне управління: теорія та практика. – 2016. – №2. – С. 15-23. 3. Яковлев І.П. Публічне адміністрування у сфері державної митної справи: термінологічний пошук / І.П. Яковлев // Європейські перспективи. – 2015. – №6. – С. 119-125.

В. К. Орлова, С. М. Кафка

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ВПЛИВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА БАЛАНСОВУ ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Виходячи зі змісту і призначення бухгалтерського обліку (виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень), проблеми оцінки об'єктів обліку (за справедливою, теперішню та іншою вартістю) не виникало. Облік завжди вівся за поточними цінами на момент операції, за ними й подавалася інформація у звітності підприємства.

Справедливе прагнення власників, акціонерів, потенційних інвесторів та інших зацікавлених користувачів бачити у фінансовій звітності реальну картину фінансового стану підприємства призвело до необхідності оцінювати статті фінансової звітності за цінами на момент складання звітності. Але підкреслюємо, мова не стосується цін, які використовують в процесі ведення обліку, а це стосується оцінки статей звітності. Такий підхід зафіксовано в багатьох нормативних документах з бухгалтерського обліку.

Результати такого обліку на звітну дату треба подавати у формі бухгалтерського балансу, дані якого слід трансформувати в звіт про фінансовий стан згідно вимог діючих стандартів з детальним розкриттям різниць між даними балансу і звіту про фінансовий стан. Бухгалтерський баланс і Звіт про фінансовий стан – це повинні бути окремі самостійні звітні форми. Що стосується стандартів, то можливо не випадково Комітет з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку заміняє МСБО на МСФЗ [1, 2], в яких наводяться вимоги до кожної статті звітності, в тому числі й до їх оцінки. Але це не стосується оцінок об'єктів бухгалтерського обліку. Не можна ототожнювати такий принцип бухгалтерського обліку – грошову оцінку та технічні способи оцінки активів, зобов'язань і капіталу на дату балансу. Це різні речі.

Якщо розглядати необоротні матеріальні активи, то насамперед, слід врахувати, що при їх придбанні (виготовленні) кошти вилучаються з обігу на тривалий період часу, але витратами вони визнаються по мірі отримання від їх використання доходу у формі амортизації. Таким чином, амортизувати потрібно раніше вилучені кошти. А якщо кошти не вилучались, то нема чого амортизувати. Різного роду дооцінки та безоплатне надходження необоротних активів не підлягають амортизації. Що стосується дооцінки, то логіка залишається таж сама: в обліку вона не відображається, а в звіті про фінансовий стан показується з розкриттям причин і застосований методів переоцінки.

Що стосується уцінки та втрати корисності, повинен бути такий самий підхід, але якщо відображати в обліку уцінку і втрату корисності, то може виникнути проблема з податком на додану вартість (ПДВ). Ця ситуація не розглядається в Податковому Кодексі України [3], але фіскальні органи трактують будь-яке зменшення вартості активів як використання цих активів на невиробничі цілі, що підлягає оподаткуванню.

Що стосується оподаткування податком на прибуток, то слід звернути увагу на вимоги ст. 138 ПКУ [3], згідно якого фінансовий результат з метою оподаткування коригується на наслідки відображення в обліку вимог П(С)БО [1] та МСБО [2], а саме: на суму витрат від зменшення корисності або на суму доходів від відновлення корисності основних засобів і нематеріальних активів. До речі, зменшення корисності може бути наслідком помилки при встановленні терміну

корисної експлуатації активу, але в будь-якому випадку кошти, витрачені в свій час на придбання необоротних активів, повинні бути повністю проамортизовані й виведені з під оподаткування, тобто включені у витрати діяльності, тому що ці витрати реально понесені, а це означає, що при визначенні фінансового результату вони повинні бути враховані.

Треба чи не треба коригувати оцінку статей звіту про фінансовий стан на дату звітності вирішує підприємство. Пропонуємо цю функцію покласти на інвентаризаційну комісію, але можуть бути й інші варіанти.

Викладені міркування слід враховувати при розробці облікової політики підприємства.

Отже, багатовікова практика майже технічного перенесення результатів бухгалтерського обліку у фінансову звітність є причиною того, що з метою отримання достовірної інформації про фінансовий стан підприємства пропонується всі зміни в оцінках об'єктів обліку відображати на рахунках бухгалтерського обліку. Це не відповідає змісту і призначенню бухгалтерського обліку і може привести до його руйнування.

Вважаємо, що в обліковій політиці слід передбачити ведення бухгалтерського обліку за цінами в момент здійснення операції (за історичними цінами). Результати обліку на звітну дату наводити в бухгалтерському балансі, данні якого після трансформації в зв'язку з переоцінкою на дату звітності окремих статей за справедливими цінами наводити в Звіті про фінансовий стан, детально розкрити причини і обґрунтувати використання техніку переоцінки. Це збереже бухгалтерський облік від руйнування і дозволить користувачам звітності мати достовірну інформацію щодо фінансового стану підприємства.

1. Міжнародні Стандарти Бухгалтерського Обліку URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=408095&cat_id=408093&time=1423500775962 (дата звернення: 15.04.2018). 2. Міжнародні Стандарти Фінансової Звітності URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=408095&cat_id=408093&time=1423500775962 (дата звернення: 15.04.2018). 3. Податковий Кодекс України: Закон від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 15.04.2018).

С.В. Паранчук, І.С. Скоропад, О.С.Червінська
Національний університет «Львівська політехніка»

ВПЛИВ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ДЕРЖАВИ

Важливим показником зростання економіки будь-якої держави та її потенціалу є рівень її відкритості та привабливості інвестування в неї. Інвестування займає важливе місце для розвитку економіки країни завдяки впливу на структурні зміни, які відбуваються в державі, що сприяє на підвищення конкурентоспроможності підприємств і життєвого рівня населення. Інвестиційна активність економіки має важливе значення для зростання виробничого потенціалу країни і формування дохідної частини державного та місцевих бюджетів. До основних факторів впливу на формування інвестиційного клімату можна віднести стан системи оподаткування та інфляційних процесів держави. Проблемою встановлення ролі та місця системи оподаткування та інфляційних процесів в механізмі стимулювання інвестиційної діяльності займаються багато вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема, таких як: Боярко І., Есіпов В., Колесник В., Коновалова Т., Кузьмін О., Москалюк Н., Пророк Р., Савченко А., Соколовська А., Чорний Л., Янель Ю. та ін.

У зв'язку з реформуванням податкової системи України актуальним є дослідження ефективності її дії на інвестиційну активність підприємств, а також впровадження пропорцій, спрямованих на вдосконалення податкових чинників, що впливають на інвестиційну діяльність.

Вважається, що за допомогою податків держава може регулювати інвестиційні процеси, як за рахунок впливу на рівень короткострокових та довгострокових заощаджень так і за допомогою податкових пільг та стимулів для вирішення певних інвестиційних завдань [1].

Вивчення процесу формування інвестиційного клімату країни є актуальним, оскільки в даний момент Україна потребує додаткового обсягу інвестиційного капіталу для стабілізації та зростання економіки, пов'язаного з анексією АР Крим та окупацією частини Донецької та Луганської областей. Тому створення сприятливого інвестиційного клімату є одним із важливих завдань для нашої країни. Відповідно, метою дослідження є аналіз впливу наявної податкової системи та інфляційних процесів на формування інвестиційного клімату держави [2, с.253].

Аналізуючи вплив податкової системи на інвестиційний клімат держави, після внесення змін до Податкового кодексу України, можна зробити наступні висновки: відчутно скоротилася кількість загальнодержавних і місцевих податків та зборів; запроваджено низку нових пільг з певних податкових платежів (підприємств паливно-енергетичного комплексу, готелів, підприємств електроенергетики, суднобудівної, літакобудівної, машинобудівної промисловості, сільського господарства та ін.); знижено ставки податку на прибуток, єдиного соціального внеску; запроваджено податкові канікули на 5 років для малого бізнесу; підвищилася ефективність системи адміністрування ПДВ, податку на прибуток підприємств; зменшилось кількість внесків до соціальних фондів; удосконалено систему електронного документообігу; відбулося зближення бухгалтерської та податкової звітності тощо [1].

Економічна категорія «інвестиційний клімат» дає можливість запропонувати систему заходів у межах якої відбувається процес інвестування, а у результаті – ефективне використання інвестицій. В економічній літературі зазначається, що інвестиційний клімат – це стан інвестиційного середовища, який характеризується зростанням валового внутрішнього продукту, рівнем податкової системи і наявних пільг, відсоткових ставок, інфляційних процесів, тарифів і цін, валютних курсів, цін на корпоративні та державні цінні папери, правового забезпечення інвестиційної діяльності [3]. Під інвестиційним процесами вважається зростання загального рівня цін в країні протягом певного періоду часу, що супроводжується знеціненням національної валюти.

Сучасні інфляційні процеси мають позитивні і негативні сторони. Незначні темпи інфляції сприяють пожвавленню кон'юнктури ринку, зростання цін і норм прибутку, а зростання темпів інфляції серйозно впливають на стабільність підприємств і фінансових установ, а в кінцевому рахунку на економічний розвиток держави [5]. Інфляція впливає на зміни фактичних умов надання позик та кредитів, при цьому складно передбачити, що впливає на ефективність інвестиційних проектів, які фінансуються за рахунок запозичених коштів. Окрім цього практика інвестиційного проектування передбачає врахування впливу інфляції на показники ефективності інвестиційного проекту, враховуючи прогнозні показники інфляції на протязі його життєвого циклу [4].

Таким чином, основні напрями впливу на формування інвестиційного клімату держави є важливими, але не єдиними чинниками. Окрім податкових чинників та інфляційних процесів в Україні необхідно прискорити запровадження реформ за рахунок лібералізації оподаткування, стабільності та уніфікації податкових правил для всіх суб'єктів господарювання, жорсткого контролю та невідворотності покарання за податкові правопорушення і подолання корупції тощо.

1. Закон України « Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» / (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 7-8, №9, ст.55) [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19/paran2#n2>. 2. Боярко І.М., Гриценко Л.Л. Інвестиційний аналіз: Навч. Посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 400с. 3. Есіпов. В. Е., Маховикова Г.А. та ін. / Економічна оцінка інвестицій. – СПб.: Вектор, 2009 – 301с. 4. Оцінка впливу інфляційного ризику на інвестиційний проект: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://masters.donntu.org/2011/iem/linenko/library/tez2.htm>. 5. Пророк Р.В. Система податкового стимулювання інвестиційної та інноваційної сфер діяльності у промисловості, 2010.-№9.-с.9-15.

ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ – ОСНОВА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Основою успішного функціонування будь-якої організації є її капітал. Серед його складових особливе значення за сучасних умов господарювання належить людському капіталу.

Дослідженню цього питання приділяють увагу багато сучасних науковців, серед яких не лише економісти (О.В. Романова, Т.В. Давидюк, Н.М. Королюк, Т.Ю. Павленко, Л. В. Іваненко, Т.А. Лех та ін.), а й відомі філософи, соціологи, психологи. Згідно з узагальненою їхньою думкою людський капітал є найціннішим ресурсом будь-якої організації, оскільки саме він, а не матеріальні засоби виробництва, є фактором підвищення конкурентоспроможності та економічного зростання підприємства [1, с. 59].

Відповідно до дослідження О.В. Романової, більшість науковців пов'язують поняття «людський капітал» із сукупністю «набутих людиною цінних якостей, які використовуються в процесі виробництва для формування, розвинення і накопичення ... майбутніх економічних вигод» [2, 155] для його власника чи використовується цілеспрямовано підприємством в сфері економічної діяльності.

Павленко Т.Ю. зазначає, що людський капітал формується на трьох рівнях: особистісному; мікроекономічному; макроекономічному [1, с. 62]. Класифікація видів людського капіталу дає змогу оцінювати його на рівнях окремої людини, підприємства чи держави загалом.

Згідно такої класифікації людського капіталу можна стверджувати, що його основа формується на першому та другому рівнях. На першому (особистісному) рівні людина отримує знання та навички шляхом набуття освіти, професійної підготовки та практичного досвіду. Якщо на першому рівні знання забезпечуються за рахунок загальної та професійної освіти в межах домогосподарства, то основою для здобуття знань на другому рівні є підприємство.

На другому (мікроекономічному) рівні людина шляхом підвищення кваліфікації з допомогою здобутків на підприємстві досягає тієї межі, коли інвестиції у її розвиток дають можливість отримувати вищі посади та забезпечувати розвиток персоналу організації. Саме за час роботи в організації основними інвесторами в капітал «виступають власники людського капіталу (працівники) з метою максимізації віддачі від минулих вкладень, а також підприємства та організації з метою максимізації інтегральних ефектів від використання людського капіталу залучених до штату працівників» [3, с. 223].

На третьому (макроекономічному) рівні накопичені вкладення в такі галузі як освіта, професійна підготовка, перепідготовка, профорієнтація призводять до того, що людина володіючи знаннями та можливостями управляє матеріальними засобами виробництва, що в підсумку призводить до отримання підприємством прибутку.

На останньому рівні вкладення у людський капітал починають трансформуватися у дохід як особисто для людини, так і для підприємства (чи держави). Для здійснення такого перетворення індивідові необхідно «стати суб'єктом праці та зайняти відповідну своєму освітньому, соціальному, культурному та духовному рівню професійну нішу, що дає змогу отримати не тільки професійний статус, але й доступ до додаткових доходів, які перевищують витрати, пов'язані з простим відтворенням працівника та родини» [4].

Отже, можна стверджувати, що людський капітал виступає одним з найцінніших ресурсів підприємства, при правильному інвестуванні в який зростають обсяги його доходу. Вдале вкладення фінансових ресурсів у розвиток людського капіталу сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності організації, а також проведенню інституціональних перетворень як на мікро-, так і на макрорівнях у соціально-економічній сфері.

1. Павленко Т.Ю. Формування і розвиток людського капіталу та його роль у підвищенні економіки України / Т.Ю. Павленко. Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики, 2014, №3 (27). С. 57-65. 2. Романова О.В. Людський капітал

як соціально-економічна та облікова категорії: аналіз наукових джерел / О. В. Романова // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. – 2013. – № 2. - С. 153-160. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2013_2_19.
3. Іваненко Л.В. Витрати підприємств на формування і розвиток людського капіталу на різних стадіях його життєвого циклу / Л. В. Іваненко Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/109818/17-Ivanenko.pdf?sequence=1.4>. Лех Т. А. Концепція формування та відтворення людського капіталу / Т.А. Лех. Ефективна економіка № 2, 2012. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=925>

Л.М. Пилипенко, А.С. Мороз, Ю.В. Демська
Національний університет «Львівська політехніка»

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВРАХУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ЇХНЬОЇ ВАРТОСТІ НА РИНКАХ КАПІТАЛІВ

Вартість підприємства є одним з найважливіших індикаторів ефективності його функціонування, особливо зважаючи на превалювання вартісно-орієнтованих підходів до управління. Цей показник відіграє важливу роль в інформаційному забезпеченні прийняття рішень різними групами зацікавлених сторін підприємств, що функціонують в економіках з розвиненими ринками капіталів. Очевидно, що найоб'єктивнішою необхідно вважати ту вартість підприємства, яка сформована за курсом його акцій на фондовому ринку. Проте обґрунтованість величини навіть ринкової вартості інколи викликає сумніви, чи то через значну волатильність на ринку, чи через інші фактори. Крім того, не всі суб'єкти господарювання мають змогу провести розміщення своїх акцій на фондових біржах, та й не у всіх державах (зокрема, в Україні) функціонують розвинені фондові майданчики. Зазначені аргументи засвідчують важливість і актуальність застосування розрахунково-аналітичних інструментів визначення вартості підприємств.

Основним джерелом фінансово-економічної інформації про стан і результати діяльності підприємства загалом і про фактори формування його вартості зокрема є система бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Ключовим показником вартості підприємства за даними бухгалтерського обліку та фінансової звітності є балансова вартість (нетто чи бруто). Здебільшого величина цієї вартості відрізняється (інколи навіть істотно, особливо у підприємств високотехнологічного сектору) від величини ринкової вартості підприємства, що може бути обумовлене низкою факторів, серед яких вчені й експерти-аналітики найчастіше виділяють: неможливість повноцінного представлення бухгалтерською методологією вартості інтелектуального потенціалу підприємства; використання у практиці бухгалтерського обліку прийому бухгалтерського судження (суб'єктивний аспект); ретроспективність бухгалтерської інформації, тоді як ринкова вартість підприємства зорієнтована на майбутнє (перспективу реалізації економічного потенціалу) тощо.

Серед альтернативних системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності розрахунково-аналітичних інструментів визначення вартості підприємства найбільшого поширення на сьогодні набув метод дисконтованих грошових потоків. Це обумовлено тим, що чистий грошовий потік на ринках капіталів сприймається як найважливіший показник, який відображає економічні вигоди підприємства. При цьому, найчастіше використовують модель FCFE (Free Cash Flow to Equity) – чистий грошовий потік на власний капітал. Практика показує, що в результаті застосування цієї моделі можна отримати величини вартостей підприємств, досить близькі до ринкових. Однак детальний аналіз моделі FCFE виявив низку її недоліків.

Одним з недоліків цієї моделі є те, що при прогнозуванні чистих грошових потоків та приведенні їхніх майбутніх вартостей до теперішнього часу використовують фактори, визначення яких базується на експертних судженнях. До таких факторів, зокрема, належать період прогнозування, ставка

дисконту, темпи зростання грошового потоку в прогнозний та постпрогнозний періоди тощо. Маніпулюючи цими факторами завжди можна «підігнати» кінцевий результат до необхідного рівня. Тому модель FCFE, як і бухгалтерська методологія, також не позбавлена суб'єктивізму.

Ще одним недоліком моделі FCFE є те, що розрахунок чистого грошового потоку базується на фінансових показниках (чистий прибуток, амортизація, зміни в робочому капіталі, капітальні інвестиції, чисті запозичення), джерелом даних яких є система бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Тому не можна однозначно стверджувати, що альтернативні розрахунково-аналітичні методики визначення вартості підприємства повністю позбавлені недоліків бухгалтерської методології репрезентації вартості.

Крім того, обчислення показника чистого грошового потоку здійснюється за непрямим методом, при цьому використання таких показників, як зміни в робочому капіталі, капітальні інвестиції та чисті запозичення спрямоване на врахування необхідності підтримки економічного потенціалу підприємства у розрізі його фінансових і фізичних компонентів (концепції збереження фінансового та фізичного капіталів). Однак на теперішній час не менш важливою є інтелектуальна компонента економічного потенціалу підприємства. Для підприємств високотехнологічного сектору ця компонента є особливо важливою і у своїй діяльності вони затрачують чимало фінансових ресурсів на її примноження та збереження. Загалом можна виділити такі два основних напрями затрат фінансових ресурсів на формування інтелектуальної компоненти економічного потенціалу: 1) проведення власних наукових досліджень чи придбання готових прав інтелектуальної власності; 2) придбання (поглинання) бізнесу, інтелектуальна компонента економічного потенціалу якого представляє інтерес для підприємства (так-звані M&A-угоди). Грошові потоки за першим напрямом можуть бути безпосередньо частково враховані в моделі FCFE (бухгалтерська методика визначення чистого прибутку передбачає вирахування поточних витрат на дослідження і розробки), проте решту, особливо видатки на M&A-угоди, – ні. Проведений кореляційно-регресійний аналіз зв'язку між показниками, що відображають генерування економічних вигод (виручка, чистий прибуток, власний капітал, ринкова капіталізація), та величиною гудвілу, який виникає в результаті виконання M&A-угод, десяти найбільших за ринковою капіталізацією високотехнологічних компаній (Apple Inc., Facebook Inc., Google Inc. (Alphabet Inc.), Microsoft Corp., Vodafone Group plc., Amazon.com Inc., Alibaba Group Holding Ltd, Oracle Corp., Intel Corp., Cisco Systems Inc.) засвідчив наявність високого рівня кореляції між ними.

Результати проведеного аналізу засвідчують необхідність врахування в розрахунково-аналітичних моделях визначення вартості підприємства, зокрема моделі FCFE, видатків на підтримку інтелектуальної компоненти економічного потенціалу підприємства (концепція збереження інтелектуального капіталу). В умовах інформаційно-інтелектуальної економіки (економіки знань) це може відігравати навіть більшу роль, ніж підтримка фізичної чи фінансової компонент економічного потенціалу, особливо для підприємств інтелектуалоемної сфери діяльності – так званих високотехнологічних підприємств.

В. М. Пилявець, В.В. Ясишена

Вінницький навчально – науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Збереження фінансової стабільності, посилення захисту споживачів і розвиток якісних фінансових послуг у сучасних умовах є неможливим без належного суспільного нагляду за ними. Важливу роль у забезпеченні громадського контролю за економічними агентами відіграють аудитори.

Економічна нестабільність та нові ринки стимулюють суб'єктів перевірки до пошуку компромісу між об'єктивними змінами в концептуальній основі та забезпеченні належної якості наданих послуг. З огляду на це, все частіше органи державного регулювання в різних країнах

починають переглядати нормативну базу діяльності аудиторів з метою недопущення зниження довіри до професії

Необхідно відмітити, що реформа аудиторської діяльності, яка відбувається в Україні продовжує набирати обороти. Протягом останніх двох років Європейський Союз надавав допомогу Уряду України та Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики у процесі розробки нового законодавства про бухгалтерський облік, фінансову звітність, аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. ЄС привітав прийняття у жовтні 2017р. змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та ухвалення в цілому проекту Закону України № 6016-д «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

Верховна Рада України прийняла в цілому даний закон в подальшому підписаний Президентом України, що знаменує реформу цієї сфери діяльності. Увійй закон має уточнити сферу дії аудиту, підвищити довіру інвесторів до вітчизняної фінансової звітності та відкрити західноєвропейський ринок для українських аудиторів.

Закон визначає правові основи аудиту фінансової звітності, здійснення аудиторської діяльності в Україні, регулює відносини, що виникають при її здійсненні, і призводить норми національного законодавства в сфері аудиторської діяльності у відповідність до законодавства Європейського Союзу, - наголошується в повідомленні президентської прес-служби. [1]

Згідно з нормами закону, пропонується створити Аудиторську палату України як професійну самоврядну організацію, яка буде забезпечувати реалізацію значної частини функцій з регулювання професійної діяльності аудиторів.

Також буде скорочено кількість реєстрів з п'яти до одного і створений єдиний реєстр аудиторів і суб'єктів аудиторської діяльності, в зв'язку з чим будуть зменшені витрати аудиторських компаній на навчання і сертифікацію.

Закон вступає в силу з 1 січня 2018 року і вводиться в дію з 1 жовтня 2018 року, крім положення, що стосується змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, яке вступає в силу через 12 місяців з дня набрання чинності цим законом.

Документ визначає професійні стандарти аудиторської діяльності та сферу громадського нагляду над нею, питання атестації та реєстрації діяльності.

Крім того, окремий розділ Закону присвячено особливостям проведення обов'язкового аудиту й аудиту підприємств, що становлять суспільний інтерес. Забезпечити належний рівень якості аудиторських послуг повинна система їх контролю, а також моніторинг ринку і конкуренції на ньому.

Аудиторам варто мати на увазі, що їм доведеться працювати в нових умовах галузевого самоврядування, а також рахуватися з новим регулюванням професійної відповідальності. Зокрема, обов'язкове проф страхування запропоновано замінити страхуванням цивільно-правової відповідальності.

Крім того даним Законом:

- уточнено механізм фінансування органу громадського нагляду - Аудиторської палати (перехід на змішану модель фінансування за рахунок фіксованого внеску та перемінної складової);

- визначені вимоги до суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності, у тому числі обов'язковий аудит державних унітарних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 % акцій належать державі, політичних партій;

- уточнено механізм обліку теоретичних знань, вимоги до атестації встановлено залежно від рівня професійної підготовки здобувача тощо.

Впровадження європейських та міжнародних стандартів в сфері аудиту та нагляду за аудиторською професією в цьому законі є частиною зобов'язань України в контексті Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Дійсно, імплементація Угоди передбачає впровадження в Україні нових правил, практик та інституцій, які будуть відрізнятися від усталених процедур. Необхідні зміни мають сприйматися відкрито та позитивно.[2]

Реформування аудиторської діяльності є критичним для України не тільки в контексті виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Насамперед, це необхідно для відновлення доброї репутації професії, встановлення довіри до фінансової звітності суб'єктів економічної діяльності і, як наслідок, для сприяння інвестиціям та міжнародній торгівлі.

Україна повинна прийняти найкращі міжнародні практики у сфері бухгалтерського обліку та аудиту так само, як вона реалізує реформи в багатьох інших областях, борючись із корупцією і прагнути забезпечити економічне відродження країни.

1. Порошенко підписав Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс] // ЦЕНЗОР.НЕТ – [Київ]. – Режим доступу : https://censor.net.ua/news/3048314/poroshenko_podpisal_zakon_ob_audite_finansovoyi_otchetnosti_i_auditorskoyi_deyatelnosti. – Назва з екрана. – Дата публікації : 2.02.2018. – Дата перегляду: 28.04.2018. 2. Реформа аудиту: важливо поставити правильний діагноз бізнесу [Електронний ресурс] // ZN.UA – [Київ]. – Режим доступу https://dt.ua/finances/reforma-auditu-vazhливо-postaviti-pravilniy-diagnoz-biznesu-266634_.html – Назва з екрана. – Дата публікації : 19.01.2018. – Дата перегляду: 27.04.2018.

О.М. Піхоцька

Національний університет «Львівська політехніка»

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД З ДЕРЖАВНИМ БЮДЖЕТОМ

Ключова роль у розвитку фінансового забезпечення місцевого самоврядування належить бюджетній децентралізації, і на цій основі, формування спроможного місцевого самоврядування з розширеними повноваженнями та сферами відповідальності.

З метою забезпечення ресурсної бази бюджетів об'єднаних територіальних громад (ОТГ) для фінансування видаткових повноважень Бюджетним кодексом України (ч. 4 ст. 67) визначено особливості формування бюджетів цих громад. Зокрема, бюджети ОТГ мають міжбюджетні відносини з державним бюджетом з відповідним ресурсним забезпеченням на рівні міст обласного значення, запровадження правових засад формування спроможних територіальних громад шляхом підвищення їх фінансової та економічної спроможності тощо. До таких бюджетів, крім доходів, що зараховуються відповідно до Бюджетного кодексу до бюджетів сільських, селищних, міських міст районного значення, також зараховується 60% податку на доходи фізичних осіб. Окрім цього, для цих бюджетів застосовується горизонтальне вирівнювання податкової спроможності: визначається базова (з державного бюджету – місцевому) чи реверсна (з місцевого бюджету – держбюджету) дотація. Базову дотацію отримують місцеві бюджети з рівнем надходжень податку на доходи фізичних осіб на одного жителя нижче 0,9 середнього показника по Україні (тобто 80 відсотків складової, необхідної до рівня показника 0,9). Для бюджетів, де цей показник вищий за 1,1 середнього в Україні, застосовується реверсна дотація (вилучається до державного бюджету 50 % перевищення індексу податкоспроможності 1,1). У бюджетах ОТГ з показником надходження податку на доходи фізичних осіб на одного жителя в межах від 0,9 до 1,1 вирівнювання не здійснюється (ні базової ні реверсної дотацій їм не належить).

Для забезпечення фінансової стабільності у 2016 році бюджетам ОТГ перераховано з державного бюджету 3,5 млрд. грн. міжбюджетних трансфертів, базову дотацію отримують 125 громад, а бюджети 34 громад є фінансово самостійними від державного бюджету, із них 23 бюджети затверджено з реверсною дотацією, 11 бюджетів сформовано без базової та реверсної дотацій [1].

У 2017 році з державного бюджету перераховано 9,6 млрд. грн. Крім того, у 2017 році місцевим бюджетам, які мають взаємовідносини з державним бюджетом, крім базової дотації,

освітньої та медичної субвенцій, передбачено додаткову дотацію на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я та субвенцію на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад.

Загалом, у 2018 році взаємовідносини з державним бюджетом матимуть 1288 місцевих бюджетів: 24 обласні бюджети, 148 бюджетів міст обласного значення та бюджет м. Києва, 450 районних бюджетів та 665 бюджетів об'єднаних територіальних громад. Базову дотацію отримуватимуть 930 місцевих бюджетів, реверсну дотацію – 223 (табл.1) [2].

Таблиця 1

Взаємовідносини місцевих бюджетів з державним бюджетом у 2018 році

Рівні бюджетів	Базова дотація		Реверсна дотація	
	кількість бюджетів	сума, млн. грн.	кількість бюджетів	сума, млн. грн.
Бюджети міст обласного значення	52	647,3	66	3 668,0
Бюджети ОТГ	498	1 897,6	107	503,1
Районні бюджети	363	4 598,2	45	503,4
Обласні бюджети	17	1 039,6	5	732,0
Разом	930	8 182,7	223	5406,5

Джерело: [2]

Для належного фінансування видатків на здійснення самоврядних повноважень фінансуватимуться видатки, які делегуються державою їм на виконання, бюджетам об'єднаних громад з державного бюджету перераховується освітня та медична субвенції.

Всього, в державному бюджеті 2018 рік передбачено 284 млрд. грн. субвенцій місцевим бюджетам, зокрема на утримання установ бюджетної сфери та реалізацію державних програм соціального захисту населення виділено:

- 61,7 млрд. грн. освітньої субвенції (на 22% більше від плану на 2017 рік);
- 57,4 млрд. грн. медичної субвенції (на 5% більше від плану на 2017 рік);
- 73,7 млрд. грн. на надання пільг та житлових субсидій населенню;
- 59,9 млрд. грн. на виплату допомог сім'ям з дітьми;

- на погашення різниці між фактичною вартістю теплової енергії, послуг з централізованого опалення, постачання гарячої води, централізованого водопостачання. Джерелом фінансування субвенції визначено надходження від погашення податкового боргу станом на 01.01.2018 з податку на прибуток, який сплачується підприємствами електроенергетичної, нафтогазової, вугільної галузей, а також із сплати частини чистого прибутку (доходу) державних унітарних підприємств та їх об'єднань, який сплачується підприємствами електроенергетичної, нафтогазової, вугільної галузей. [3]

Значним стимулом для ОТГ стала можливість отримання субвенції на формування інфраструктури цих громад. Слід зазначити, що перейти на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, отримати фінансову підтримку у вигляді даної субвенції можуть лише громади, межі яких повністю відповідають межах, визначеним перспективним планом формування територій. Значною проблемою на сьогоднішній день є те, що переважна більшість ОТГ, утворених в Україні в 2016 році, не відповідають затвердженому перспективному плану. Така тенденція стосується кожної з областей. Це означає, що за відсутності механізму визнання їх спроможними такі громади не вийшли у 2017 році на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, не отримали кошти на виконання делегованих повноважень з утримання установ освіти та охорони здоров'я і не отримали фінансової підтримки у вигляді субвенції на формування інфраструктури.

Однак, аналіз показав, що більшість бюджетів ОТГ є залежними від офіційних трансфертів. Тому, для досягнення результативної роботи і виконання усіх видаткових повноважень місцевого самоврядування має нарощувати власну ресурсну базу. Наявність фінансових ресурсів у розпорядженні органів місцевого самоврядування дає можливість громадам успішно виконувати

видаткові повноваження, направлені на соціально-економічний розвиток громади, зокрема, ремонт, будівництво доріг, благоустрій територій та проекти в житлово-комунальному господарстві, ремонт та будівництво шкіл, дитячих садків, лікарень, відкриття спортивних та культурних центрів, надання адміністративних послуг, створення в громадах відповідних центрів, здійснення інших видатків, які віднесені до їхніх повноважень.

1. Законодавче забезпечення впровадження реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади: основні досягнення та проблемні аспекти. Аналітична записка <https://www.niss.gov.ua/articles/2849/>. 2. Державний бюджет 2018 року та децентралізація: експертний аналіз <http://decentralization.gov.ua/news/7960/>. 3. Бюджет-2018 – черговий виклик для місцевого самоврядування <https://www.04141.com.ua/news/1829724>

О.І.Познякова

Національний університет «Львівська політехніка»

КОНЦЕНТРАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Банківська система України протягом останніх декількох років перебуває в стані структурної трансформації. Зниження кількості учасників ринку та посилення нерівності між ними призвело до підвищення концентрації банківського капіталу, зокрема того, що знаходиться у державній власності. Це, з одного боку, генерує позитивні результати, однак з іншого - сприяє формуванню монополії, створює загрози для конкуренції, що є негативним явищем незалежно від форми власності.

Протягом 2014-2015 років кількість банків в Україні зменшилась з 180 до 117. В умовах політичної та економічної кризи така зміна суттєво підірвала довіру до банківської системи України. Саме тому надзвичайно важливим є ефективне реформування банківського сектору і попередження виникнення монопольного становища найбільших банків країни.

Про посилення уваги НБУ до оцінки концентрації свідчить включення індексу Херфіндаля-Хіршмана (ННІ) зі значенням не нижче 800 за активами до переліку ключових індикаторів виконання Комплексної програми розвитку фінансового ринку України з 2020 року.

Показники індексу ННІ за загальними активами, представлені у табл. 1 свідчать про середній рівень концентрації банківської системи України за загальними активами. Однак слід відзначити високу динаміку індексу ННІ. В Україні після націоналізації ПАТ КБ «Приватбанку» склалася ситуація, коли державні банки за різними показниками, в тому числі, за загальними активами формують більшість у банківській системі України.

Таблиця 1

**Показники концентрації банківської системи України
за загальними активами в 2012–2017 рр.**

Індекс	2012	1.01. 2013	1.01.2014	1.01.2015	1.01.2016	1.01.2017
Індекс Херфіндаля-Хіршмана	427	471	516	566	964	1160
CR3 (%)	28	31	32	35	47	49
CR4 (%)	33	35	37	39	51	53

Розраховано на основі даних [1]

Зокрема показник CR4 згідно офіційних статистичних даних НБУ [1] розраховується на основі даних ПАТ КБ «Приватбанку», АТ «Укресімбанку», АТ «Ощадбанку» та АТ «Укргазбанку», які є державними. Згідно з рішенням Правління Національного банку України №161 від 20 березня 2018 року, до системно важливих банків відносяться ПАТ КБ «Приватбанк»,

АТ «Укресімбанк» та АТ «Ощадбанк». Саме тому важливим є питання, як відбудеться приватизація системоутворюючих державних банків, хто буде новими власниками і чи будуть між собою узгоджені антимонопольна політика Уряду з вимогами регулятора.

1. Статистичні дані фінансової звітності банків України, НБУ [Електронний ресурс] – Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>

В.М. Рожелюк, П.Н. Денчук

Тернопільський національний економічний університет

ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ У СФЕРІ БІЗНЕСУ

Бухгалтерський облік слугує зв'язком між фактами господарського життя та особами, що приймають рішення. При формуванні інформаційної бази слід враховувати, що існує ендогенне середовище, пов'язане з організаційною структурою підприємства, його потенціалом, географічними межами діяльності, менеджментом, та екзогенне середовище, з яким ця структура взаємодіє (рис.1).

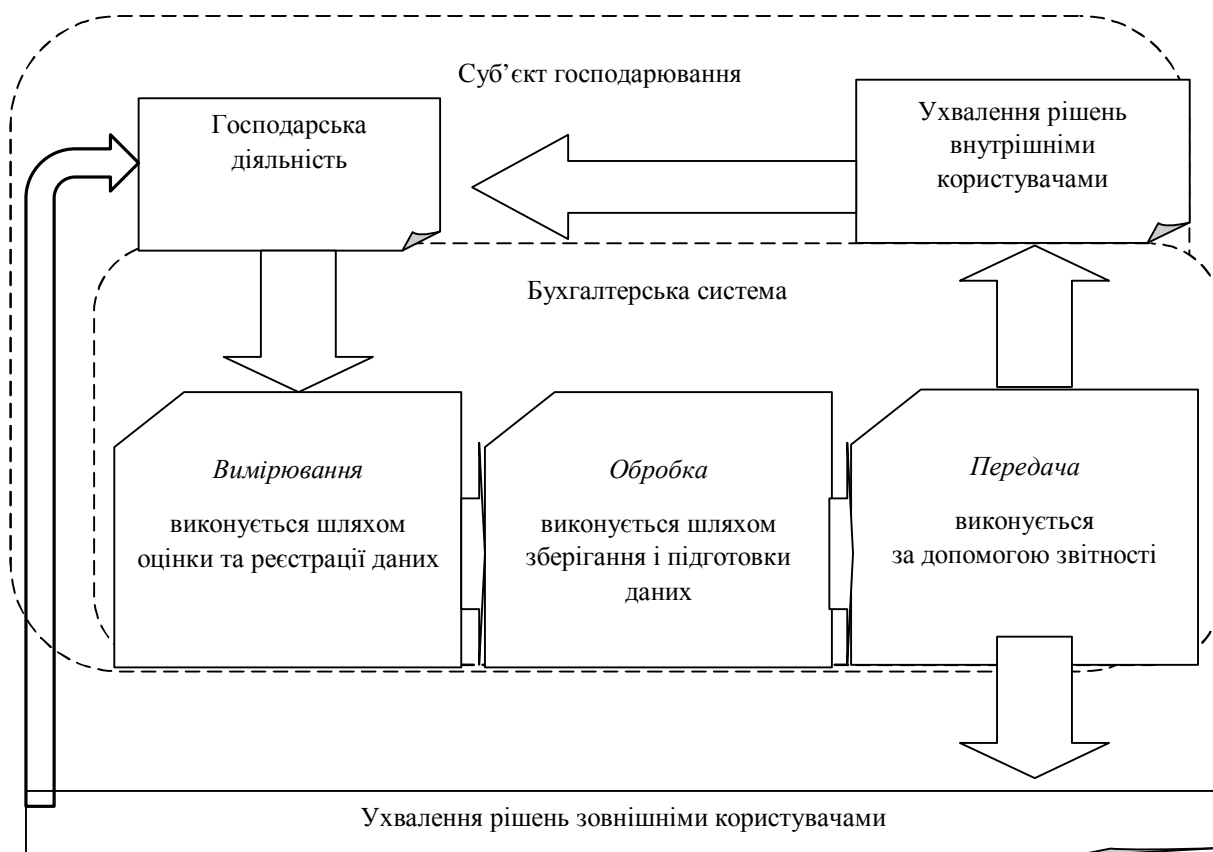

Рис.1. Бухгалтерський облік як інформаційна система підприємства [2, с.39]

Таким чином бухгалтерський облік здійснює вимірювання та реєстрацію діяльності суб'єкта господарювання, потім ці дані зберігаються в системі обліку і перероблюються в корисну інформацію, яка подається в визначений момент заінтересованим внутрішнім і зовнішнім користувачам для ухвалення ними рішень.

Система бухгалтерського обліку є відображенням стану та руху його об'єктів у процесі діяльності за допомогою спостереження, вимірювання, класифікації й узагальнення. Цей підхід визначає систему бухгалтерського обліку як певний логічний комплекс, сформований на базі Плану рахунків. Кожна структурна частина обліку (кошти, сировина, засоби) має замкнутий цикл і може бути самостійною системою (підсистемою), яка забезпечує узагальнену систему бухгалтерського обліку організаційно, технічно та нормативно.

Діяльність підприємств в умовах інформаційної економіки призвела до значного підвищення ролі бухгалтерського обліку та звітності. Адже система бухгалтерського обліку представляє собою найважливіший елемент інфраструктури ринкової економіки, яка зв'язує воедино як приватні, так і державні організації. Вона надає інформацію, необхідну для прийняття господарських та економічних рішень на мікрорівні і політичних - на макрорівні.

В умовах інформаційної економіки облік матеріальних об'єктів відходить на другий план.

Особливого значення набуває облік фінансово-економічного стану підприємства, зокрема наступна інформація про підприємство:

- за якими тенденціям воно розвивається;
- чи має воно певний запас стійкості відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями;
- чи достатньо власних коштів;
- чи платоспроможне воно;
- чи є джерела для подальшого розвитку;
- чи представляє дане підприємство будь-якої інтерес для інвесторів.

Така інформація дає змогу користувачам, зокрема інвесторам та кредиторам, проводити економічний аналіз та визначати доцільність вкладення коштів в діяльність підприємства. [1]

У наш час інформація відіграє вирішальну роль у діяльності управлінця з будь-яких питань, від неї залежить функціонування підприємства. Досвід процвітаючих компаній переконує, що їхній успіх завдячується наявністю добре функціонуючої інформаційної системи. Неможливо переоцінити значення повної та достовірної інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства для вирішення поточних та перспективних фінансово-господарських проблем.

Таким чином, бухгалтерська інформація, заснована на ефективній організації обліку важлива для бізнесу, по-перше, тому що допомагає менеджерам планувати і контролювати діяльність компанії, і, по-друге, дає можливість оцінити ситуацію компанії ззовні, що є важливою обставиною для традиційних користувачів, крім того, важливою функцією управління, яка забезпечується завдяки обліковій інформації є контроль.

1. Рожелюк В.М. Облікова інформація як елемент єдиного економічного інформаційного простору / В.М. Рожелюк, П.Н. Денчук / Теорія і практика ринкових перетворень: економічний та соціальний контекст: збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції (20-22 березня 2008 р., м. Вінниця). Том IV. – Вінниця: ВІЕ ТНЕУ, 2008. – С.45–48. 2. Рожелюк В. М. Організація бухгалтерського обліку діяльності переробних підприємств: монографія / В. М. Рожелюк. – К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – 488 с.

ДОЦІЛЬНА СОБІВАРТІСТЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ПЕРЕХОДІ З ПСБО НА МСФЗ

Після внесених змін у 2017 році до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» для багатьох підприємств постала необхідність обов'язкового переходу на МСФЗ, зокрема, це стосується підприємств, що становлять суспільний інтерес, а також тих, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення. Для такого переходу керівництву цих підприємств потрібно вирішити багато питань, одним з яких стане необхідність визначення оцінки основних засобів на дату переходу.

Основні засоби, як правила, займають досить вагому частку всього майна, а тому від вирішення питання їх оцінки в значній мірі залежить достовірність оцінювання всіх активів у Звіті про фінансовий стан.

Відповідно до МСФЗ 1 на дату переходу підприємства визначаються з доцільною собівартістю своїх статей, яка є «сумою, яку використовують як заміник собівартості чи амортизованої собівартості на певну дату. Подальша амортизація припускає, що суб'єкт господарювання первісно визнав актив або зобов'язання на певну дату та що його собівартість дорівнювала доцільній собівартості» [1].

У відношенні основних засобів (як і щодо інших своїх статей) підприємству слід переглянути всі свої облікові оцінки і політики на їх відповідність вимогам МСФЗ. Як правило, ці оцінки і політики повинні узгоджуватись з тими, що застосовувались відповідно до ПСБО і не суперечити МСФЗ. Винятком може бути тільки їх зміна на дату переходу через невідповідність МСФЗ, або якщо керівництво приймає рішення, що нові політики і оцінки надаватимуть достовірнішу і доречнішу інформацію.

В частині оцінювання основних засобів відмінностей у вимогах ПСБО 7 «Основні засоби» і МСБО 16 «Основні засоби» немає. Підприємства самостійно обирають одну з двох моделей: або облік за справедливою вартістю, або за собівартістю, зменшеною на суми будь-якої накопиченої амортизації та будь-яких накопичених збитків від зменшення корисності.

Більшість підприємств за ПСБО використовували другу модель, яка хоч і не дозволяла одержувати адекватну оцінку своїх основних засобів, але є значно дешевшою у застосуванні.

При переході на МСФЗ такі підприємства мають право залишитись на цій моделі. Але при цьому їм слід оцінити достовірність існуючих балансових вартостей.

Якщо історія існування підприємства є не надто давньою, то ймовірність того, що залишкова вартість основних засобів є далекою від реальності, є невеликою. У відношенні таких активів можна застосовувати облікову залишкову вартість в якості доцільної.

Але якщо говорити про необоротні активи «старих» підприємств, які були утворені ще за часів Радянського Союзу, пережили приватизацію, всі експерименти законотворців у обліковій сфері (повну відміну бухгалтерських підходів до амортизації і перехід на податкові методи, які не мали жодного відношення до реальності, застосування коефіцієнтів до амортизації, проведення податкових переоцінок, індексацій тощо), то вважати їх балансову вартість навряд чи можна адекватною і доцільною. У відношенні таких активів (наприклад, будівель, споруд, які вже використовуються більше 20 років), на нашу думку, доцільною краще прийняти справедливу вартість на дату переходу. Це зовсім не заставляє підприємства переходити повністю на модель оцінювання таких активів за справедливою вартістю. Вони і надалі можуть залишатись на тій моделі, що і раніше, але оцінка їх основних засобів, а отже і подальша нарахована амортизація буде достовірніша.

Ці ж міркування справедливі і у відношенні повністю проамортизованих основних засобів, що продовжують використовуватись на підприємстві. Наявність таких активів найчастіше зумовлена тим, що не правильно було оцінено їх очікуваний термін корисного використання, вибрано метод амортизації і т.д. На ці моменти за ПСБО, а тим більше на їх перегляд, як правило, ніхто не звертає уваги. ПСБО 7 навіть містить рекомендації щодо особливостей дооцінювання таких активів, узаконюючи їх існування (чого немає у МСБО 16). Якщо дотримуватись вимог МСБО, переглядати оцінки терміну корисного використання, ліквідаційної вартості, доречність застосовуваного методу амортизації принаймні на кожен дату балансу, то існування таких активів буде неможливим.

Ми вважаємо, що таку нульову вартість придатних до використання основних засобів не можна вважати доцільною. Такі активи ще приносять економічну вигоду підприємству (особливо, якщо це ще тривалі періоди в майбутньому), а у витратах сум їх амортизації не буде. Таким чином, не можна вважати фінансові результати діяльності правильними.

Тому, на дату переходу на МСФЗ ми рекомендуємо підприємствам провести інвентаризацію своїх основних засобів, звертаючи особливу увагу на їх стан і достовірність оцінки. Якщо за результатами такої перевірки комісія визначить відповідність оцінки стану об'єкта, то залишкова вартість такого об'єкта може вважатись доцільною. Якщо ж ні (об'єкт придатний до використання ще багато років, а він вже повністю проамортизований чи навпаки, об'єкт частково пошкоджений, що призвело до суттєвого зменшення його продуктивності, чи це є активи який вже дуже давно знаходиться в експлуатації) – то доречно для визначення його доцільної собівартості залучити професійного оцінювача, який зможе фахово це зробити. Стандарт дозволяє робити це вибірково у відношенні окремих об'єктів.

В результаті цього, підприємства зможуть забезпечити дотримання вимоги МСФЗ 1: починаючи з своєї першої фінансової звітності за МСФЗ всі застосовувані облікові оцінки і політики повністю відповідатимуть вимогам МСФЗ.

МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IFRS%2001_ukr_2016.pdf

Н.Г. Синютка

Національний університет «Львівська політехніка»

ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ ОФШОРНИХ ЮРИСДИКЦІЙ

Податкові притулки є характерним сучасним феноменом, витоки якого сягають кінця XIX ст. Офшор, офшорна зона, офшорна юрисдикція, офшорна територія (від англ. Offshore – «поза межами») – це фінансовий центр (невелика країна або її частина, острів), який надає податкові, інвестиційні пільги, забезпечує високий рівень конфіденційності банківських операцій для капіталу іноземних компаній, зареєстрованих на його території. Офшорна компанія – це самостійна юридична особа, яка оперує згідно із законодавством країни, в якій вона була заснована [1, 4]. Отже, термін «офшор» має не тільки юридичне, але й економіко-географічне, геополітичне походження. Головними конкурентними перевагами офшорних юрисдикцій Р. Мерфі та Р. Палан вважають ліберальний режим державного нагляду за діяльністю компаній, які належать нерезидентам, низький або нульовий рівень оподаткування за умов економічної та політичної стабільності, забезпечення конфіденційності реєстраційної та податкової інформації, а також розвинуте господарське законодавство, що забезпечує належне та швидке оформлення та виконання навіть складних фінансових схем, високий ступінь довіри до банківської системи тощо [4, с.2-3].

Етап перший - історична поява офшорів в кінці XIX ст. внаслідок спрощення процедури реєстрації компаній в американських штатах Нью-Джерсі та Делавер у 1880-1890-х роках. Прості

правила інкорпорації або т. зв. техніка «легкого включення», коли можна купити компанію «з полиці» - один з ключових аспектів стратегії податкового раю. Починаючи з 1920-х років швейцарський кантон Цуг скопіював цю практику та привніс її до Європи.

В свою чергу, британська судова система дозволила компаніям реєструватися у Великобританії без сплати податків (рішення щодо єгипетської Delta land and Investment Co. Ltd. V. Todd у 1929 році). Це закріпило можливість для компаній, зареєстрованих в Лондоні, і за умов ведення діяльності поза межами Великобританії, не підлягати оподаткуванню за британськими правилами. Саме цей випадок фактично створив юридичний прецедент, зробивши Британію «податковим раєм» [3]. Рішення британського суду виявилось фундаментальним, оскільки заклало правила не тільки для Сполученого Королівства, а й для всієї Британської імперії, її колоній, інших юрисдикцій, таких як Багами, Бермудські та Кайманові острови. Власне тоді і виник термін «офшор», хоча окремі дослідники вказують на його можливе американське походження у 1950-х рр.

Іншим рішенням для становлення офшорів стало схвалення у 1934 р. спеціального закону у Швейцарії, який запровадив кримінальну відповідальність за розголошення банківської таємниці. Як наслідок, в умовах політичної та військової нестабільності Другої світової війни Швейцарія виступила надійним притулком для іноземного капіталу, а банківська таємниця Швейцарії утворила третій і останній наріжний камінь офшорного світу [3]. Таким чином, завершується етап формування офшорів із трьох розрізнених інструментів: низький або нульовий рівень оподаткування для нерезидентів, спрощена процедура реєстрації компаній, юридично захищена секретність банківських операцій, активів та власників.

На наш погляд, все ж більшість існуючих податкових гаваней спочатку утворювалися хаотично навколо двох головних геополітичних полюсів на другому етапі свого розвитку - після закінчення Першої світової війни і до початку 1970-х років минулого століття. Один полюс розвивався в тісному зв'язку з Лондонським Сіті. Він об'єднав екс-колонії британської корони, такі як: Нормандські острови, Джерсі, Гернсі і острів Мен, Британські заморські території, серед яких Кайманові острови, Бермудські острови, Британські Віргінські острови, Теркс і Кайкос, Гібралтар, і віднедавна незалежні британські імперські колонії - Гонконг, Сінгапур, Багамські острови, Бахрейн і Дубаї. Фактично колишні колонії були позбавлені фінансового субсидування з британської казни та розпочали формування власних бюджетів за рахунок реєстрації та обслуговування офшорних компаній. Інший полюс розміщений в Європі і складається з країн Бенілюксу - Бельгія, Нідерланди і Люксембург - Ірландія, і, звичайно ж, Швейцарія та Ліхтенштейн. Важливі офшори, які не входять до складу двох названих полюсів, - Панама і, в меншій мірі, Уругвай [2, 3].

Упродовж ХХ століття офшори пройшли складні трансформації: від засобу залучення іноземних капіталовкладень в економіку окремих країн напочатку до негативних проявів такої діяльності, а саме: податкової конкуренції та ухилення від оподаткування, сприяння тіньовому фінансовому сектору, відмивання «брудних» коштів, приховування справжніх бенефіціарів активів, зростання спекулятивної складової, ослаблення економік країн-донорів [1, 4]. Наступним етапом існування податкових гаваней стала реакція на величезне розширення діяльності офшорів, яка розпочалася 1998 року з публікації доповіді ОЕСР про шкідливість явища податкової конкуренції. Поняття «офшорних фінансових центрів» потрапляє до офіційної термінології та закріплюється у класифікації міжнародних організацій, таких як FATF та FSF [1]. У тому ж році активізуються зусилля ЄС по боротьбі з податковими притулками. Європейські платники податків припинили або суттєво обмежили фінансові транзакції із податковими гаванями, змінені правила оподаткування прибутку, дивідендів, обрахунку податкової бази.

Сучасний етап (з 2013 р.) став часом безпрецедентної світової боротьби з офшорною сіткою – запровадження плану BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) та формування глобальної антиофшорної політики [2].

1. Крисоватий А. І., Мельник В. М. Сутність та концептуальні основи формування податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів / А. Крисоватий, В. Мельник, Т. Кошук // Економіка України. – 2016. - № 1. – С. 35-51. 2. Addressing Base Erosion and Profit Shifting. OECD.

2013. 18p. 3. Christensen J., Murphy R. *Closing the Floodgates: Collecting Tax to Pay for Development* / John Christensen, Ricard Murphy. - London: Tax Justice Network International Secretariat Ltd, 2007.- 152p. 4. Palan R., Murphy R., Chavagneux C. *Tax Havens: How Globalization Really Works* / R.Palan, R.Murphy, C.Chavagneux // Ithaca, Cornell University Press - 2010. – 123p.

О.С. Степанюк, Г.С. Степанюк, У.З. Костюк
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ІНСТРУМЕНТИ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ НАФТОГАЗОВИДОБУВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Стабілізація і динамічна рівновага техногенно небезпечних нафтогазовидобувних підприємств у навколишньому природному середовищі досягається завдяки еколого-економічному механізму управління, елементи якого постійно підлягають удосконаленню. Спираючись на основні положення теорії формування будь-якого типу механізму управління [1-3] еколого-економічний механізм управління техногенно небезпечними нафтогазовидобувними підприємствами можна трактувати як сукупність методів (сучасних управлінських технологій), інструментів екологічного менеджменту, економічних важелів екологічного управління, що впливає на процес розроблення і реалізації управлінських рішень щодо діяльності підприємств та їхнє нормативно-правове, фінансове, організаційне та інформаційне забезпечення

Формування еколого-економічного механізму управління нафтогазовидобувними підприємствами здійснюється з метою забезпечення належного управління ними і повинно включати, з одного боку, інструменти управління для одержання високих виробничих показників та економічної ефективності, а з другого – інструменти управління для сприяння раціонального природокористування, збереженню та ефективному відтворенню природних ресурсів. Такий механізм дозволить краще організувати еколого-економічну діяльність таких підприємств, контролювати її відповідність чинному законодавству, цілям і завданням загальної політики підприємства, підвищити конкурентоспроможність його продукції, а також мінімізувати ризики виникнення надзвичайних ситуацій, що є особливо актуальним для існуючих техногенно небезпечних виробництв нафтогазовидобувних підприємств.

Основні завдання використання еколого-економічних інструментів полягають у значній мінімізації природоохоронних витрат та у створенні умов і стимулів для прискорення впровадження новітніх технологій у нафтогазовидобувну галузь України, які мають стати одним із головних чинників підвищення рівня техногенної безпеки. Суть цих завдань зводиться до:

- впровадження системи обов'язкового страхування техногенно небезпечних виробництв нафтогазових підприємств;
- створення фондів страхування техногенно екологічного ризику;
- формування системи економічного регулювання і фінансування заходів (створення фінансових резервів) щодо зменшення техногенно екологічного ризику підприємства та ліквідації надзвичайних ситуацій;
- запровадження економічної відповідальності за завдані збитки;
- впровадження системи податкових і кредитних пільг при безаварійній роботі небезпечних підприємств та впровадженні ними екологобезпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій видобутку, транспортування та переробки сировини.

Еколого-економічні інструменти управління діяльністю нафтогазовидобувних підприємств повинні бути однією з найбільш вагомих частин управління економічною діяльністю промисловості відповідного регіону і держави загалом та розвиватись за такими головними напрямками: удосконалення механізму податкових платежів за забруднення навколишнього природного середовища; орієнтація штрафів і тарифів на розмір необхідних природоохоронних витрат;

проведення екологічного аудиту на відповідність продукції екологічним вимогам, стандартам і нормативам; урахування екологічного фактору в цінній та податковій політиці; звільнення від податку на прибуток діяльності, спрямованої на природоохоронні заходи; звільнення від податку на додану вартість робіт, що фінансуються з екологічних фондів.

1. *Економіка та управління підприємством: сучасні підходи, методи та моделі [Текст]: [кол. монографія] / за ред. Ларіонової К. Л. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2013. – 494 с.*
2. *Козловський В. О. Внутрішній економічний механізм виробничих підприємств: монографія / В. О. Козловський, Л. Г. Дончак. – Тернопіль: Крок, 2013. – 203 с.* 3. *Тімченко О. О. Економічний механізм управління підприємством / О. О. Тімченко, В. О. Черепанова // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: зб. наук. пр. темат. вип.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2015. – № 59 (1168). – С. 3-6.*

А.С. Стовпова

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

Розповсюдження електронної комерції в останні 10 років в Україні та в світі сприяло розвитку нових технологій розрахунку та появи засобів платежу, емітентом яких стали уже не державні органи країн, а комерційні структури. PayPal, QIWI, Яндекс-Гроші, RBK Money, WebMoney, а також криптовалюти Bitcoin, Ethereum тощо – все це прояви різних форм електронних грошей, що з'явилися та набули поширення у світі. Застосування таких засобів платежу сприяє зростанню динаміки бізнес-процесів, зручності у міжнародних розрахунках при оплаті роботи в ІТ-секторі, оплаті різних видів дистанційних робіт, коли працедавець та працівник знаходяться в різних країнах. В умовах глобалізації та розвитку електронних технологій та електронної комерції значення всіх цих засобів розрахунку буде тільки зростати, тому не відставати в цьому відношенні має й організаційно-методичне забезпечення бухгалтерського обліку і контролю електронних грошей.

Загальний обсяг електронних грошей випущених в Україні у 2016 р. склав 40,5 млн грн (для порівняння у 2015 р. – тільки 27,7 млн грн) [1]. Серед лідерів – Махі (Альфа-банк), GlobalMoney (Ощадбанк). А де ж тут світові лідери? Існуюче українське законодавство щодо електронних грошей дозволяє випуск їх тільки банкам. Суб'єкти господарювання здійснюють операції з електронними грошима тільки за правилами НБУ [2, п. 15.2; 3]. Саме згадані системи електронних грошей Альфа-банку та Ощадбанку й відповідають вимогам законодавства. Щодо всіх відомих WebMoney, QIWI Wallet та інших, то їх використання не узгоджувалося з НБУ. Стосовно криптовалюти Bitcoin, то вона також на даний момент законодавчо в Україні не визнана як система електронних розрахунків та навіть не рекомендована до використання НБУ (лист НБУ від 08.12.2014 р. № 29-208/72889). Однак, Bitcoin на сьогодні перебуває на піку своєї популярності на світових фінансових ринках: торги ф'ючерсами на Bitcoin дозволені на Чиказькій товарній біржі, на Нью-йоркській фондовій біржі, Токійській фінансовій біржі. Дана криптовалюта дозволена як засіб розрахунку в ряді країн за умови оподаткування: Німеччина, США, Велика Британія, Франція, більшість країн ЄС.

Вищеозначена ситуація призводить до певних проблем у бухгалтерському обліку, серед яких можна назвати:

- відсутність детальних рекомендацій щодо обліку електронних грошей;
- наявність сектору законодавчо дозволених електронних грошей та офіційно неузгоджених з НБУ;

– відсутність належним чином врегульованого податкового законодавства щодо електронної валюти.

Насьогодні єдине, що можна знайти більш конкретного в бухгалтерських стандартах та інструкціях – це субрахунок 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті». Інструкція до Плану рахунків визначає призначення даного субрахунку як такого, де відображаються операції з електронними грошима, які здійснюються комерційними агентами та користувачами, відповідно до нормативно-правових актів НБУ та правил використання електронних грошей, що узгоджені з НБУ [4]. Звідси випливає наступне:

– спеціальних рахунків для обліку інших, офіційно недозволених НБУ електронних грошей немає;

– немає й спецрахунку для обліку електронних грошей в іноземній валюті, хоча саме в міжнародних розрахунках і поширені електронні гроші.

Ще Інструкція до Плану рахунків зазначає, що в метою бухобліку не визнаються електронними грошима наперед оплачені картки одноцільового використання: дисконтні картки торговців, картки автозаправних станцій, квитки для проїзду в міському транспорті тощо, які приймаються як засіб платежу виключно їх емітентами [4]. Це є цілком логічним, так як такі засоби розглядаються в обліку як грошові документи.

В цілому в обліку залишаються відкритими низка питань:

– чи можна визнати вкладення в Bitcoin, переведення грошових коштів на електронний гаманець WebMoney активом?

– якщо це актив, то який саме? Чи слід його вважати еквівалентом грошових коштів чи це фінансова інвестиція?

– чи можна щодо таких об'єктів використовувати механізми обліку типу курсових різниць?

– яким чином розкривати щодо них інформацію у примітках до фінзвітності?

– з податкової точки зору чи можна пов'язувати придбання криптовалюти, переведення грошей на електронні гаманці з господарською діяльністю підприємства, якщо вони нелегалізовані НБУ?

– яким чином забезпечити контроль за такими об'єктами та на основі якого організаційно-методичного забезпечення здійснювати аудит операцій з електронними грошима?

Як бачимо, кількість питань, що ставляться перед сучасним бухгалтерським обліком, потребує ретельного дослідження природи електронних грошей, врахування існуючих світових тенденцій, розробки класифікації електронних грошей, розробки методичного забезпечення бухобліку операцій з електронними грошима. Концептуальна розробка даних питань є перспективним напрямом досліджень обліково-економічного спрямування.

1. Електронні гроші. Національний банк України. Офіційний веб-сайт. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=125412; 2. Закон України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” від 05.04.2001 р. № 2346; 3. Положення про електронні гроші в Україні, затверджене постановою НБУ від 04.11.2010 р. № 481; 4. Інструкція до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, наказ Міністерства фінансів від 21.12.1999 р. № 291.

ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ВЗАЄМВІДНОСИН ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ІЗ СУБ'ЄКТАМИ ЗОВНІШНЬОГО І ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

На сьогодні й надалі багато керівників часто легковажать управлінням економічними ризиками (в тому числі й ризиками взаємовідносин підприємства з суб'єктами його зовнішнього і внутрішнього середовища) внаслідок нерозуміння до кінця суті цієї категорії, необізнаності з можливістю достовірно оцінювати рівень ризику і впливати як на нього, так і на чинники виникнення та наслідки настання негативних подій. Однак часто виникає й проблема недостатніх знань менеджерів про методи зниження рівня ризиків та механізм вибору оптимального з них. Крім того існуючі моделі вибору інструментів управління ризиками мають значну кількість обмежень при застосуванні і неврахувань, що суттєво звужує можливості широкого практичного використання наукових розробок.

Вибираючи інструментарій управління ризиками взаємовідносин підприємства, менеджерам необхідно врахувати низку аспектів, і зокрема визначити етапи вибору методів та відповідних заходів управління цими ризиками:

1 етап. Чітко визначити чи варто започатковувати (продовжувати) взаємовідносини (певні господарські операції, проекти тощо) і знижувати їх ризик, чи краще їх уникнути. Для цього варто встановити критерії і граничні їх значення, при яких керівництво підприємства буде відмовлятися як від ненадійних контрагентів, так і від здійснення ризикових господарських операцій (проектів, управлінських рішень тощо). В процесі обґрунтування рішення про започаткування (продовження) взаємовідносини необхідно враховувати зокрема такі критерії:

- можливість ефективної діяльності підприємства без конкретних ризикових взаємовідносин з певним суб'єктом, без окремих ризикових господарських операцій (проектів тощо) з ним та наявність відповідних альтернатив;

- масштаб взаємовідносин з конкретним суб'єктом взаємовідносин;

- ймовірність виникнення певних негативних подій в процесі взаємовідносин;

- рівень накопичення негативних подій (фактів, ситуацій тощо) в процесі взаємовідносин;

- рівень загрозового впливу негативних подій, які можуть виникнути, в процесі взаємовідносин на фінансову стійкість їх сторін тощо.

Кожен суб'єкт повинен прагнути до мінімізації витрат ресурсів (фінансових, людських тощо) та часу на планування взаємовідносин, їх організування та контроль за виконанням зобов'язань в їх межах, оскільки необґрунтоване зростання цих витрат призводить до збільшення ризику взаємовідносин і очікуваних економічних втрат у разі їх розірвання [1].

2 етап. Визначити чи можливо ефективно управляти рівнем ризику конкретних взаємовідносин, чинниками впливу на нього та наслідками настання негативних подій. Для існування ризику необхідно щоб існувала альтернатива вибору, тому що в іншому випадку буде існувати не ризик, а стовідсоткова невідворотність настання події. Також необхідно розуміти чіткий взаємозв'язок між ризикоутворюючими чинниками, рівнем ризику і формами та масштабами його матеріалізації [2]. Рівень ризиків взаємовідносин тісно пов'язаний з таким поняттям як «надійність взаємовідносин», і має обернену залежність. Тому забезпечуючи вищу надійність взаємовідносин, сприяємо зниженню рівня їх ризику.

3 етап. Якщо менеджери погоджуються на мінімізацію ризику конкретних взаємовідносин, то потрібно визначити до якого рівня необхідно його знижувати, і які ресурси доцільно витратити на цей процес. В праці [3] зазначено, що для ефективного управління ризиками підприємства необхідно встановити межу їх допустимого рівня. Вона залежить від прийнятої стратегії

підприємства, сприйняття керівництвом стану та перспектив розвитку діяльності підприємства, середніх фінансово-економічних показників в галузі [4].

4 етап. Вирішити самостійно чи із залученням інших суб'єктів здійснювати зниження конкретних ризиків.

5 етап. Вирішити використовуючи, які конкретні методи здійснювати зниження рівня ризиків взаємовідносин чи як поєднати методи для досягнення кращих результатів управління цими ризиками.

6 етап. Аналіз потреби зміни методів зниження рівня ризиків взаємовідносин і способів поєднання цих методів, зважаючи на зміну важливості та надійності взаємовідносин, впливу на них факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

Формуючи набір інструментів, необхідно враховувати низку факторів, які впливають на управління ризиками, зокрема: місію та цілі підприємства, значення взаємовідносин з конкретними контрагентами для їх досягнення; схильність керівників підприємства до ризику, наявність фінансових ресурсів у підприємства тощо.

Одним з найважливіших рішень в управлінні ризиками є – прийняття чи мінімізація ризику певних господарських операцій (дій) у межах конкретних взаємовідносин або ухилення від нього чи від цих взаємовідносин загалом. Саме від цього рішення залежатиме вибір інструментів управління, тактика і стратегія їх застосування.

1. Дейч М. Є. Регулювання взаємовідносин підприємства з контрагентами / М. Є. Дейч // Економіка промисловості. – 2009. – № 47. – С. 88–93. 2. Чубай В. М. Напрямки аналізу економічних ризиків підприємства / В. М. Чубай // VII Міжнародна науково-практична конференція «Трансформаційні процеси в економіці держави та регіонів», 18-19 жовтня 2012. м. Запоріжжя, ЗНУ. – С. 148-149. 3. Вінницький П. А. Управління фінансовими ризиками підприємства / П. А. Вінницький, О. Ю. Шокало // Економічний простір. – 2010. – № 42. – С. 168 – 173. 4. Журавель К. В. Удосконалення якісної оцінки господарського ризику підприємства залізничного транспорту із застосуванням карти ризиків / К. В. Журавель // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. – № 28. – С.137–141.

О.І.Тивончук

Національний університет «Львівська політехніка»

ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ: КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ

Однією з найважливіших сучасних тенденцій у сфері розкриття інформації про діяльність компаній є розвиток нефінансової звітності, передусім інтегрованої (ІЗ). Її поява та розповсюдження були зумовлені поступовою зміною підходів до оцінювання вартості компаній та визначення факторів їх довготермінового стійкого (збалансованого) розвитку. Вже сьогодні окремі фондові біржі вводять вимоги до емітентів щодо обов'язкового розкриття соціальних і екологічних аспектів їх діяльності, які становлять невід'ємну частину ІЗ. Багато країн закріплюють вимоги до надання та підтвердження компаніями такої інформації на державному рівні. На думку фахівців EY (Ernst & Young), глобальної організації, що є міжнародним лідером у сфері аудиту, оподаткування і консультування, у перспективі інтегрована звітність може стати основною формою корпоративної звітності [1].

У 2013 р. Міжнародною радою з інтегрованої звітності була прийнята Міжнародна основа (концепція) інтегрованої звітності (International Integrated Reporting Framework) [2], спрямована на об'єднання та стандартизацію різних форм нефінансової звітності, інтеграцію фінансових та нефінансових показників, відображення взаємозв'язку між бізнес-моделлю компанії, її зовнішнім середовищем та капіталами (ресурсами). Прийняття міжнародної основи інтегрованої звітності (МОІЗ) стало також

важливим кроком до вирішення проблеми адекватного розкриття інформації щодо інтелектуального капіталу та нематеріальних активів як основних факторів формування вартості компанії сучасного постіндустріального типу, забезпечення стандартизації та зіставності такої інформації.

Базовою концепцією ІЗ є концепція капіталу, який визначено як запас вартості, що збільшується, зменшується чи перетворюється в результаті діяльності організації. Поряд з фінансовим, виробничим та природним, ІЗ передбачає також розкриття інформації про інтелектуальний, людський та соціально-репутаційний капітал компанії, причому трактування людського та соціально-репутаційного капіталу, представлене у МОІЗ, дає змогу розглядати їх як складові інтелектуального капіталу (нематеріальних об'єктів).

Методологічним базисом об'єктивного відображення у ІЗ капіталу, зокрема інтелектуального, виступають сформульовані МОІЗ керівні принципи підготовки та презентації інтегрованого звіту (див. табл.1). Як видно з таблиці, окремі принципи МОІЗ (суттєвість, достовірність й повнота, а також послідовність та зіставність) практично повністю корелюють з основоположними та посилювальними якісними характеристиками фінансової інформації, що визначені Концептуальною основою фінансової звітності [3]. Разом з тим, ІЗ не зводиться до простого комбінування фінансової та нефінансової звітності. Такі принципи як стратегічний фокус та орієнтація на майбутнє, пов'язаність інформації, взаємодія із зацікавленими сторонами відображають сфокусованість ІЗ на відображенні планів розвитку компанії та її цілей на майбутнє, взаємозв'язку і взаємозалежності між бізнес-моделлю, зовнішнім контекстом діяльності та очікуваннями зацікавлених сторін.

Таблиця 1

Керівні принципи підготовки та презентації інтегрованого звіту [2]

Принципи	Зміст
Стратегічний фокус та орієнтація на майбутнє (Strategic focus and future orientation)	Інтегрований звіт повинен включати аналіз стратегії організації, предметом якого, зокрема, є спрямування стратегії на забезпечення здатності організації формувати вартість в короткотерміновому, середньотерміновому та довготерміновому періодах, на використання капіталів та вплив на них
Пов'язаність інформації (Connectivity of information)	Інтегрований звіт повинен надавати цілісне уявлення про фактори, які впливають на здатність організації формувати вартість у часі, взаємозв'язок та взаємозалежності між ними
Взаємодія із зацікавленими сторонами (Stakeholder relationships)	Інтегрований звіт повинен містити аналіз характеру та якості взаємодії організації з основними зацікавленими сторонами, в тому числі розуміння й рівень врахування їхніх потреб та інтересів
Суттєвість (Materiality)	Інтегрований звіт повинен розкривати інформацію з питань, які істотно впливають на здатність організації формувати вартість у короткотерміновій, середньотерміновій та довготерміновій перспективі
Стислість (Conciseness)	Інтегрований звіт повинен бути стислим
Достовірність та повнота (Reliability and completeness)	Інтегрований звіт повинен включати в себе всі суттєві фактори (як позитивні, так і негативні) у збалансованій формі і без істотних помилок
Послідовність та зіставність (Consistency and comparability)	Інформація, що міститься в інтегрованому звіті, повинна бути представлена: на незмінній методологічній основі (постійне (із року в рік) застосування обраної політики звітності); у спосіб, що дає змогу провести порівняння з іншими організаціями (в тих випадках, коли це суттєво для власної здатності організації формувати вартість у часі)

Стислість розглядається як важливий елемент ефективної інтегрованої звітності, проте між цим принципом та принципом повноти може виникати явна суперечність, що вимагає застосування професійного судження та уточнення поняття «стислість» у наступних редакціях МОІЗ.

В Україні практика ІЗ компанії ще не набула належного розповсюдження. Наразі відсутній навіть офіційний переклад МОІЗ на українську мову. Водночас, підготовка та оприлюднення інтегрованих звітів вітчизняними компаніями сприятиме зростанню прозорості їхньої діяльності та управління, довіри та зацікавленості інвесторів та інших стейкхолдерів, забезпечить об'єктивніше комплексне оцінювання результатів діяльності компанії.

1. *Integrated reporting. Elevating value.* – EY, 2014. – 52 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Integrated-reporting/\\$FILE/EY-Integrated-reporting.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Integrated-reporting/$FILE/EY-Integrated-reporting.pdf). 2. *The International Integrated Reporting Framework* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>. 3. *The Conceptual Framework for Financial Reporting 2010: issued by the IAS Board in September 2010* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.econ.kyoto-u.ac.jp/~hujii/myweb/GradSchool%202011%20AccA%20No14.pdf>.

Д.М. Трачова

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» НААНУ

КОНЦЕПЦІЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ І ДОТРИМАННЯ КОНТРОЛЮ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

На даний час перед країною постало завдання переходу ресурсно-орієнтовної економіки на економіку інноваційну. Таким чином, напрямок розвитку економіки держави диктує переорієнтацію економіки підприємства. Інноваційний розвиток підприємств будь-якої галузі неможливий без модернізації виробничих активів, в першу чергу це стосується необоротних активів, адже саме вони є рушійною силою виробництва. Однак існуюча на даний момент амортизаційна політика не забезпечує навіть простого відтворення необоротних активів, не говорячи про їх модернізацію чи інноваційні перетворення процесу виробництва.

На даний момент майже всі нормативні документи, які стосуються формування амортизаційної політики, як на державному рівні так і на рівні підприємства, генеруються міністерством фінансів України. Пріоритетом при цьому є фіскальний інтерес держави. На підставі проведеного дослідження можна запропонувати міністерству економіки ініціювати та очолити державну програму стимулювання економічного розвитку підприємств шляхом здійснення інноваційного переобладнання в рамках ефективної амортизаційної політики.

Функції такої інституції повинні формувати амортизаційну політику на макrorівні в частині розробки концепції нарахування і контролю використання амортизаційних відрахувань, регулювання методології нарахування амортизації (норми, методи, коригуючі коефіцієнти за необхідності), гарантування здійснення і завершення анонсованих програм підтримки та стимулювання створення і використання амортизаційного фонду підприємства.

Здійснення амортизаційної політики на мікрорівні повинно забезпечувати формування масиву даних про наявні амортизаційні ресурси і напрями їх використання. Завданням підприємства по забезпеченню формування амортизаційної політики є обґрунтований вибір методів нарахування амортизації, визначення обґрунтованих строків корисного використання, забезпечення цільового використання амортизаційних відрахувань, своєчасне оновлення виробничих потужностей з урахуванням інноваційної складової, залучення і ефективне використання програм

стимулювання оновлення технологічної складової виробництва, формування об'єктивної інформації про фінансовий результат і майновий стан підприємства.

Учасникам процесу реформування амортизаційної політики підприємств на даний момент недостає інформованості в різних її сферах – як технічній, так і фінансовій. Для забезпечення ефективної реформи запропоновано створення концепції системи інформаційного забезпечення формування амортизаційної політики підприємства і дотримання контролю її здійснення. Концепція має бути зосереджена на формуванні масиву інформації щодо якісного складу основних засобів, стану амортизаційної політики підприємства, науково-технічних новацій та пропозиціях.

Мета концепції - прозорість і цілісність взаємозв'язків підсистем інформаційного забезпечення здійснення амортизаційної політики та можливість оперативної відповіді на запити користувачів інформаційної системи

Концепція має наступні складові:

1. Загальний опис і оцінка стану здійснення амортизаційної політики та його положення на мікро- та макрорівнях.

2. Цілі розвитку облікової складової здійснення амортизаційної політики на заданий період.

3. Проблеми і завдання, які повинні бути вирішені для досягнення стратегічних цілей інноваційного оновлення необоротних активів підприємств в рамках здійснення амортизаційної політики.

4. Шляхи і етапи досягнення стратегічних цілей здійснення амортизаційної політики шляхом удосконалення інформаційного забезпечення її складових.

5. Очікувані результати та стан реформування амортизаційної політики на кінець заданого періоду.

6. Показники, за допомогою яких може бути оцінено ступінь досягнення стратегічних цілей у вигляді коефіцієнту оновлення необоротних активів та відсотку підприємств, які є учасниками інформаційного середовища реформування амортизаційної політики підприємства і держави.

7. Характеристику системи управління, що забезпечує досягнення стратегічних цілей.

Запропоновано міністерству економіки здійснювати керування амортизаційною політикою за наступними напрямками:

1. Розробка концепції здійснення амортизаційної політики, визначення пріоритетних галузей, застосування можливих на даний момент стимулюючих заходів.

2. З урахуванням першого пункту визначити можливі норми, методи та коефіцієнти для застосування обліковими службами.

3. Здійснення оперативного контролю за рухом коштів на амортизаційних рахунках підприємств. З метою моніторингу ефективності амортизаційної політики здійснювати групування вартісних показників не тільки за видами необоротних активів, а більш детально по галузях економіки, що дозволить забезпечити єдиний підхід до концепції амортизаційної політики всієї галузі, враховувати при здійсненні державного регулювання напрями НТП, оптимальні строки експлуатації та норми амортизації.

З метою стимулювання модернізації виробництва та підвищення його економічної ефективності в рамках здійснення концепції інформаційного забезпечення формування амортизаційної політики пропонуються створення віртуальної інформаційної площадки для накопичення, обміну та використання оперативної інформації щодо стану виробничих потужностей підприємств, необхідності в фінансуванні процесів модернізації виробництва та залучення державної допомоги.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ І ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА УПРАВЛІННЯ НИМ

Державний борг є об'єктивним економічним явищем, зумовлених залучення державою додаткових фінансових ресурсів для забезпечення реалізації функцій і завдань, покладених на неї.

Сучасна економічна ситуація в Україні показує, що важливим фактором, який гальмує розвиток країни, є надмірне зростання боргового навантаження, залучення коштів на лише частково вигідних умовах поряд із неефективним та нецільовим їх використанням. Це перешкоджає довгостроковому економічному зростанню та погіршує стан фінансової безпеки. Тільки ефективна боргова політика зможе підвищити рівень боргової безпеки держави і дасть змогу знизити розмір дефіциту Державного бюджету України, сприяти економічній міцності країни [1].

Протягом 2009-2017 років обсяг державного та гарантованого державного боргу України зріс з 316 884,6 млн.грн до 2 141 674,4 млн.грн. Міністерство фінансів прогнозує зростання граничного розміру гарантованого державою боргу до кінця 2018 року у 2,3 рази. Згідно з повідомленням служби Міністерства фінансів України, гарантований державний борг у 2018 році може зрости до 747,6 млрд.грн. Співвідношення державного боргу до ВВП, згідно повідомлення, виросте з очікуваного 75,6% у 2017 році до 82,4% до кінця поточного року. В цілому, до кінця 2018 року державний борг не повинен перевищити 2,756 трлн.грн.[2].

Таблиця 1

Державний та гарантований державний борг України у 2018 році (млн.грн) [3]

	загальний борг	зовнішній борг	внутрішній борг
на 31.12.2017 р.	2 141 674,4	1 374 995,5	766 678,9
на 31.01.2018 р.	2 131 849,5	1 373 182,8	758 666,7
на 28.02.2018 р.	2 068 614,3	1 310 043,8	758 570,5

Таблиця 2

Державний та гарантований борг України в розрахунку на одну особу [3]

станом на 2018 р.	на одну людину, грн	на одного працюючого, грн	Усього, млн.грн
Державний зовнішній борг	25 650	67 505	1 087 579
Державний внутрішній борг	17 580	46 265	745 375
Гарантований державою зовнішній борг	6 736	17 727	285 604
Гарантований державою внутрішній борг	313	825	13 292
Всього	50 279	132 323	2 131 849

Ефективність управління державним боргом залежить від низки факторів, які впливають на поточні і стратегічні його завдання і дають можливість здійснювати вчасні і ефективні заходи. На думку Г.В.Кучер – це: рівень і стабільність розвитку економіки України; розвиток ринку державних боргових паперів; фінансову стабільність держави; обсяги грошової та товарної маси в обігу; ставки позичкового проценту; рівень інфляції та інфляційних очікувань; рівень «доларизації» економіки; незалежність національної боргової політики від політики кредиторів; досконалість національного законодавства [4],[1]. Для оптимізації боргової політики України необхідно враховувати напрями реалізації грошово-кредитної і бюджетної політик, знижувати боргові ризики, підвищувати попит на боргові цінні папери держави за рахунок збільшення рівня їх ліквідності тощо.

1.Юрій С.М. Фактори впливу на державний борг України. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/120.pdf](http://www.economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/120.pdf). 2.[Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <https://ukr.segodnya/enews/minfin-dal-prognoz-po-gosdolgu-ukrainy-na-2018-god-1105175.html>
 3.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cost.ua/budget/debt/> 4. Кучер Г.В. Ефективність системи управління державним боргом України /Г.В.Кучер,, Фінанси України. – 2012. - №6. – С. 44-57.

Л.Є. Фурдичко, Н. І. Дума
 Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми визначена тим, що страхування життя виступає одним з головних механізмів акумуляції персональних ризиків та фінансових ресурсів для їх регулювання, а також відіграє вагомую роль в забезпеченні соціальної стабільності в державі.

Страхування життя - це вид особистого страхування, який передбачає обов'язок страхувика здійснити страхову виплату згідно з договором страхування у разі смерті застрахованої особи, а також, якщо це передбачено договором страхування, у разі дожиття застрахованої особи до закінчення строку дії договору страхування та (або) досягнення застрахованою особою визначеного договором віку [1].

Страхування життя дає можливість звести до мінімуму ризику, які пов'язані із втратою громадянами доходу через втрату працездатності чи смерті годувальника у сім'ї, а також дозволяє забезпечити достойний рівень життя людини після виходу на пенсію. Окрім цього, ринок страхування життя виступає важливим джерелом довгострокових інвестицій, які спрямовуються в економіку країни.

Таблиця 1

Кількість страхових компаній в Україні

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.2015	Станом на 31.12.2016	Станом на 30.09.2016	Станом на 30.09.2017
Загальна кількість	361	310	323	296
в т.ч. СК "Life"	49	39	43	34
Співвідношення СК «Life» до загальної кількості, %	13,57	12,58	13,31	11,49

Джерело: сформовано автором на основі даних [2]

Протягом досліджуваного періоду 2015-2017 років кількість страхових компаній, що займаються страхуванням життя складає в середньому близько 12,74% серед усієї кількості страхових компаній України. За останні два роки цей показник істотно знизився на 1,82% у загальній структурі (або на 9 компаній в абсолютному виразі). Протягом досліджуваного періоду загальна кількість страхових компаній скоротилась на 18%, а страхові компанії «Life» – на 30,6%. Така ситуація певним чином зумовлена слабким інтересом населення до даного виду страхування. Відповідно на ринку залишаються лише ті страхові компанії, які мають достатні резерви та активи, які дозволяють їм вести рентабельну фінансову діяльність.

Серед проблем, які стримують розвиток страхування життя в Україні, можна назвати:

- Ø слабка довіра до страхових компаній з боку населення;
- Ø висока інфляція, нестабільність національної валюти, яка нівелює інвестиційну привабливість страхування;
- Ø недостатня ємкість страхового ринку;
- Ø суперечливе страхове законодавство;
- Ø низька спроможність населення та підприємств здійснювати покупку страхових послуг через відсутність вільних грошових коштів;

Ø наявність нестабільної політичної ситуації в державі;
Ø низький рівень страхової культури населення;
Ø відсутність законодавчої бази яка б гарантувала збереження вкладених коштів та прозорість інвестиційних інструментів.

Для забезпечення подальшого розвитку галузі страхування життя в Україні важливо здійснити заходи в таких напрямках:

Для подальшого розвитку ринку страхування життя в Україні необхідні наступні умови:

- зростання добробуту населення і поліпшення стану державних фінансів;
- розширення переліку страхових послуг у страхуванні життя, підвищення їхньої якості і конкурентоспроможності;
- забезпечення прозорості страхового ринку, створення єдиної бази даних;
- підвищення фінансової надійності вітчизняних страхових компаній на основі збільшення їх капіталізації;
- формування страхової культури громадян та підвищення фінансової грамотності учасників страхового ринку;
- удосконалення порядку оподаткування страхової діяльності;
- зростання довіри населення до діяльності страхових компаній;
- підвищення якості підготовки і перепідготовки кадрів у сфері страхування життя, особливо медичних андеррайтерів;
- розвиток страхового посередництва та посилення контролю за посередниками (брокерами, агентами і консультантами);
- модернізація страхового бізнесу у сфері страхування життя, впровадження в практику роботи страхових компаній новітні Інтернет-технології.

Підсумовуючи, варто відзначити значні виклики в діяльності страхових компаній на ринку страхування життя. З одного боку, страхування життя повинно займати важливе місце в житті населення, оскільки воно зменшує повсякденні ризики застрахованих, допомагає вирішувати державні соціальні проблеми, а також слугує джерелом покриття недостатніх внутрішніх інвестиційних ресурсів. З іншого боку, такий ринок знаходиться тільки на стадії розвитку в Україні. Для цього в першу чергу необхідним є зростання поінформованості населення в перевагах страхування життя та здоров'я населення, використання новітніх інструментів просування та продумана інвестиційна політика в умовах внутрішньої економічної кризи.

1. Закон України «Про страхування» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України.. – 1996. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>. 2. Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2017 року [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://forinsurer.com/files/file00631.pdf> - Назва з екрану.

І. Б. Хома, О. М. Костюк-Пукаляк
Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ АМОРТИЗАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ САЙТІВ

Основним активом, який дозволяє підприємству електронної комерції генерувати грошові потоки, є веб-сайт. Підприємства можуть власними силами розробляти сайти або звертатися до сторонніх організацій-розробників. Якщо сайт створюється своїми силами, то всі витрати, пов'язані з розробкою, акумулюються у складі капітальних інвестицій і формують вартість нематеріального активу – об'єкту авторського права.

Терміни корисного використання комерційного сайту є недосліджуваними в наукових колах, однак питання регулюються на законодавчому рівні та обліковими стандартами.

Податковий Кодекс України встановив термін корисного використання об'єктів інтелектуальної власності від 2 до 10 років [1]. П(с)БО 8 вказує, що термін корисного використання встановлюється підприємством самостійно, однак він не може перевищувати 20 років. Сам термін встановлюється із врахуванням періоду корисного використання аналогічних активів або їх очікуваного морального зносу [2].

На практиці термін корисного використання комерційного сайту визначається його здатністю приносити економічну вигоду без подальшої модернізації та підтримки. На відміну від виробничого обладнання, у первісному стані сайт не може приносити дохід. Якщо на початку свого життєвого циклу проводяться роботи по отриманню відвідувачів із пошукових систем, і сайт закріплює свої позиції у пошуковій видачі, то він матиме здатність приводити клієнтів протягом 5-7 років без модернізації та підтримки. При цьому щороку кількість клієнтів зменшуватиметься на 10-30% щорічно в залежності від рівня розвитку конкуренції у сфері діяльності сайту, що видно в табл. 1. Якщо ж безкоштовних відвідувачів немає з самого початку – можна говорити про те, що такий ресурс не здатний приносити дохід без застосування реклами [3].

Статистична інформація на прикладі сайту *poglyad.com* (табл. 1) показує, що щорічно підприємство втрачає від 15 до 30% грошових надходжень через відсутність його належної підтримки. Даний сайт не рекламується, а витрати на підтримку у незначних розмірах є недостатніми для того, щоб підтримувати ресурс на початковому рівні. Побудувавши лінію тренду до кривої грошових надходжень (рис. 1), видно, що сайт з високою ймовірністю втратить здатність отримувати економічні вигоди у 2019 році.

Таблиця 1

Динаміка грошових потоків сайту *poglyad.com* [3]

Показники	Роки				
	22013	2014	2015	2016	2017
Надходження коштів, тис. грн.	68,0	57,8	47,3	33,1	22,0
Витрачання на підтримку, тис. грн.	31,1	24,0	16,0	5,0	2,0
Витрачання на розробку, тис. грн.	48,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Інші витрачання, тис. грн.	5,8	5,9	3,9	3,2	2,6
Всього витрачання, тис. грн.	84,9	29,4	19,9	8,2	4,6

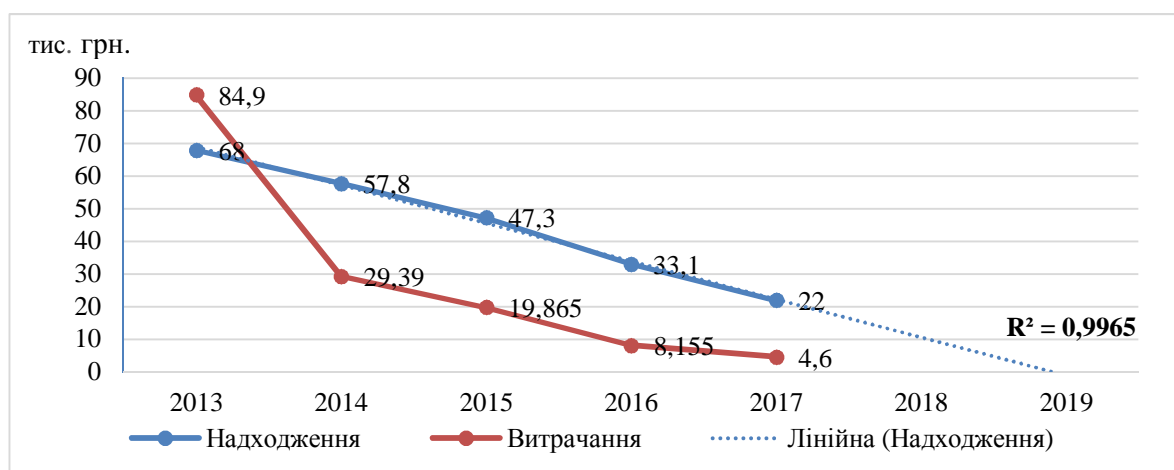

Рис. 1. Прогнозування економічної корисності комерційного сайту

Метод амортизації, так само як і термін корисного використання, у різних нормативних документах регулюється по-різному. У податковому обліку платники податку на прибуток для амортизації об'єктів авторського права застосовують тільки прямолінійний метод, за яким кожний об'єкт амортизується рівними частинами, виходячи з його первісної вартості протягом строку корисного використання [1]. При цьому сума ліквідаційної вартості дорівнює нулю. П(с)БО 8

передбачає можливість вільного вибору методу амортизації, виходячи з умов отримання економічних вигод. Якщо такі умови визначити заздалегідь неможливо, то підприємство застосовує прямолінійний метод нарахування амортизації [2].

На практиці, враховуючи, що комерційний сайт має здатність до поступового зменшення своєї економічної корисності, використання прямолінійного методу не дозволить відображати реальний фінансовий результат підприємства. Так як основна корисність сайту отримується протягом перших 2–3 років, необхідно використовувати більш пропорційні доходам методи амортизації: виробничий або метод подвійної залишкової вартості. Однак ведення подвійного обліку є незручним для управлінців та фінансових аналітиків, а тому для відображення амортизації більш раціонально використовувати прямолінійний метод амортизації [3].

Отже, у ході дослідження встановлено, що середній термін економічно-ефективного використання комерційного сайту становить 7 років, а при розрахунку амортизації слід використовувати прямолінійний метод.

1. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. // ВВР. – 2011. – №№13-17. – ст.112 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>. 2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи": Наказ Міністерства Фінансів України N 242 від 18.10.99. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>. 3. Сайт Погляд. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://poglyad.com>.

Г.Ю. Хоменко

Житомирський державний технологічний університет

ВЕНЧУРНА ФІЛАНТРОПІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

За теперішніх економічних та політичних умов в Україні все більшої актуальності набуває питання, які стосуються благодійної діяльності, соціальних інвестицій, філантропії, зокрема венчурної, тощо. За кордоном в розвинутих країнах питання фінансування соціальних проєктів є надзвичайно актуальним і йому приділяється достатня увага не тільки підприємцями, інвесторами, а й науковцями, які достатньо глибоко досліджують феномен соціальної відповідальності суб'єктів господарювання. Зокрема, в даному аспекті надзвичайно актуальним є питання щодо пошуку нових інноваційних механізмів фінансування проєктів в рамках здійснення благодійної діяльності. Даний спектр механізмів такого фінансування є достатньо широкий, до якого входять гранти, безвідсоткові кредити, гарантії по кредитах, облігації, венчурне фінансування тощо.

На думку професора Саламона, сьогодні у світі відбувається революція у фінансуванні благодійності і соціального підприємництва, народжується багато цікавих ініціатив, хоча на теперішньому етапі в цьому русі задіяне доволі вузьке коло підприємців та інвесторів. Він вважає, що для розширення даного кола необхідні інформування учасників процесу, широкий розголос в пресі та науковій літературі результатів діяльності організацій соціального сектору, законодавча підтримка нових інструментів фінансування, об'єднання провідних гравців сфери для обміну кращими практиками і лобювання загальних інтересів [1, с. 5].

Традиційні підходи до фінансування благодійності за сучасних умов господарювання не виправдовують очікувань, які покладені на них інвесторами та реципієнтами фінансових вкладень. Тому виникає необхідність пошуку нових альтернатив у сфері фінансування благодійності в Україні. Найбільш ризиковим та нетрадиційним підходом до фінансування соціальних проєктів є використання засад венчурної філантропії, що передбачає партнерство між інвестором та підприємством-реципієнтом, оскільки інвестор не тільки допомагає фінансово у розвитку того чи

іншого соціального проекту, а й має на меті використати весь свій досвід в управлінні та супроводі проекту під час його реалізації.

За кордоном використання засад венчурної філантропії набуло піку своєї популярності і на сьогодні даний механізм фінансування соціальних проектів і не тільки набуває популярності і в Україні. Тому в Україні варто сприяти розвитку венчурної філантропії, оскільки саме нові альтернативні інструменти та ідеї вкладення коштів безпосередньо пов'язані з венчурним фінансуванням і носять інноваційний характер.

Саламон Л. Финансовый рычаг добра: Новые горизонты благотворительности и социального инвестирования / Лестер Саламон; пер. с англ. – М.: Альпина Паблшер, 2016.

Р. Л. Хом'як

Національний університет «Львівська політехніка»

НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТОВОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В сучасних умовах господарювання реформування відіграє важливу роль у розвитку економіки країни. Зокрема це стосується і податкової системи України, реформування якої має забезпечити конкурентоспроможність у світовому фіскальному просторі. Для досягнення цього потрібно визначити основні напрями податкової політики. Адже сучасна податкова політика – це майстерність поєднання внутрішніх національних потреб та зовнішніх умов ведення бізнесу. Стратегічні орієнтири в податковій політиці повинні насамперед враховувати вкрай мінливу глобальну економіку та зміни в податкових системах інших країн, особливо торговельних партнерів та юрисдикцій з низьким податковим навантаженням [1].

В умовах євроінтеграції уряд України планує наблизити податкову систему України до європейських стандартів. Свідченням цього є проект лібералізації Податкового Кодексу України, який набрав чинності з 01.01.2018 року[2]. Відповідно до нього запроваджується мораторій на внесення змін до Податкового Кодексу протягом 3 років і з подальшою можливістю продовження ще на наступні роки. Основна мета ліберального Податкового Кодексу - зменшення податків і збільшення пільг для суб'єктів господарської діяльності. Важливим моментом цього проекту є поєднання податку на доходи фізичних осіб і єдиного соціального внеску, запровадження механізму блокування податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних, а також скасування акцизного податку з підакцизних товарів, які реалізуються суб'єктами господарювання.

Відповідно зміни торкнуться і Державної фіскальної служби, де проектом передбачається розділити її на сервісну службу і службу фінансових розслідувань, яка буде виконувати функцію податкової міліції.

Важливим моментом даного проекту є запровадження режиму «нульової декларації»[2], суть якого полягає в тому, що фізичні особи-резиденти зможуть задекларувати своє майно, доходи і немайнові права без притягнення їх до відповідальності та сплати податку і тим самим звільняються від обов'язку звітувати про джерела їх надходження.

Для суб'єктів мікро- та малого бізнесу спрощена система оподаткування набуває особливого режиму оподаткування [2]. З цією метою статус мікропідприємців планують розділити на дві групи: перша - з річним доходом до 2 млн. грн.; з фіксованою ставкою податку 500 грн. на місяць; і відсутністю найманих працівників; друга – річний дохід до 5 млн. грн.; ставка податку - 2% від обсягу доходу; найманих працівників не більше 10. Для підприємств малого бізнесу ставка податку буде залежати від зареєстрованості суб'єкта господарської діяльності, якщо він є платником ПДВ - 3% , якщо ні - 5%. від суми доходу. .

Реформування податкової політики та заходи удосконалення системи оподаткування може бути забезпечене лише за умови науково обґрунтованих і виважених дій з боку держави, заснованих на міжнародному досвіді та засадах захисту національних інтересів.

Романюта Е. Конкуреноспроможність української системи оподаткування в умовах інтеграції до європейського союзу / Е. Романюта - Вісник Тернопільського національного економічного університету № 2, 2017 р. 2. <https://taxlink.ua/ua/news/chomu-ukraini-potriben-liberalnij-pk-grigol-kata-madze.htm>.

Ю.Ю. Чебан, Т.О. Мороз

Миколаївський національний аграрний університет

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ КАДРІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Облік кадрів ведеться на всіх підприємствах, в установах, організаціях усіх форм власності, які мають право самостійно здійснювати прийняття та звільнення працівників. Обліку підлягають працівники усіх категорій незалежно від характеру роботи чи посади. Облік кадрів має забезпечувати достовірні відомості про кількість працівників за категоріями, професіями, кваліфікацією, освітою, стажем роботи, статтю, віком та іншими ознаками; про зміну кількості і складу працівників, а також про причини цих змін; про стан роботи з підвищення кваліфікації; про кількісний та якісний склад кадрів, тощо. Можливість одержання згаданих та інших даних про особовий склад забезпечується веденням кадровою службою відповідної документації. Вищезазначене підтверджує актуальність обраної теми дослідження.

Облік і контроль кадрів є напрямом дослідження таких вчених як Данюк В.М., Ломачинської І.М., Палехи Ю.І., Яценка І.В. та інших. Враховуючи значну наукову цінність досліджень, маємо на меті накреслити напрями удосконалення обліку і контролю кадрів у сільськогосподарському підприємстві, яке має особливості плинності кадрів, забезпеченості ними, найму сезонних працівників тощо.

Основні документи і питання підприємства, яким необхідно приділити особливу увагу в процесі контролю кадрової документації, наведено нами у табл. 1. Отже, алгоритм проведення внутрішнього контролю кадрової документації наприкінці календарного року може мати вигляд переліку питань, запропонований нами у таблиці 1.

Таблиця 1

Основні кадрові документи для здійснення контролю

Документ	Напрямок контролю
Статутні документи, колективний договір	Умови роботи працівників порівняно з законодавством України про працю
Правила внутрішнього трудового розпорядку	Наявність затверджених правил внутрішнього трудового розпорядку, в яких обов'язково має міститися така інформація: права та обов'язки працедавця і працівника, порядок прийняття, переведення та звільнення працівників, режим робочого часу та відпочинку, відповідальність за порушення трудової дисципліни тощо
Штатний розпис:	Наявність затвердженого штатного розпису, наявність наказів про внесення змін до штатного розпису, відповідність посад в штатному розписі найменуванню професій і посад, зазначених у Класифікаторі професій України
Особові справи працівників	Наявність особових справ усіх працівників, а також зазначається, які документи відсутні в особових справах
Особові картки працівників	Наявність особових карток, а також своєчасність заповнення і ознайомлення з ними працівників

Документ	Напрямок контролю
Трудові книжки працівників	Наявність всіх трудових книжок працівників; правильність записів у них відповідно до Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників
Книга обліку руху трудових книжок і вкладишів до них	Наявність та коректність оформлення: журнал повинен бути пронумерованим, прошнурованим, скріпленим підписом керівника і печаткою
Посадові інструкції	Наявність затверджених посадових інструкцій, а також підписів працівників про ознайомлення з ними
Накази з особового складу	Наявність наказів про призначення, переведення, звільнення працівників, наявність підписів працівників про ознайомлення з ними, відповідність посад із вказаними в трудових книжках та заявах про прийняття на роботу
Накази про надання відпусток	Тривалість щорічної відпустки – не менше 24 календарних днів на рік, розподіл щорічної відпустки на частини – основна безперервна частина не може бути меншою за 14 календарних днів, тощо
Накази про відрядження, з основної діяльності, інші накази	Наявність наказів, оплата праці під час відрядження та виконання інших доручень, дотримання вимог чинного законодавства
Журнал реєстрації наказів	Наявність та оформлення: журнал повинен бути пронумерованим, прошнурованим, скріпленим підписом керівника і печаткою
Графік відпусток	Наявність та надання відпусток відповідно до графіку, оплата
Табель обліку використання робочого часу	Наявність затвердженого табелю обліку робочого часу, дотримання норм тривалості робочого часу на підприємстві
Листки непрацездатності	Перевіряються на предмет правильності заповнення, підписи посадових осіб тощо
Положення про порядок обробки персональних даних	У базах персональних даних, згоди працівників на обробку персональних даних, повідомлення працівників про обробку їх персональних даних підприємством
Положення «Про службу охорони праці»	Наявність, дотримання вимог чинного законодавства
Положення «Про оплату праці, преміювання»	Наявність, нарахування і виплата премій

Узагальнення інформації звіту про перевірку кадрової документації може бути наступним: оцінка ситуації на підприємстві з ведення кадрових документів на певний момент часу; перевірка наявності всіх документів, які вимагаються трудовим законодавством і локальними нормативними актами підприємства; перевірка відповідності оформлення документів вимогам законодавства і захисту інтересів підприємства; перевірка локальних нормативних актів підприємства, використаних для контролю; перевірка кадрових процедур на відповідність вимогам законодавства; перевірка відповідності документів нормам архівного законодавства.

Крім того, такий звіт повинен містити посилання на конкретні статті нормативних правових актів, за якими на підприємстві є порушення; рекомендації щодо виправлення (надаються на кожне зазначене порушення, оскільки це внутрішня перевірка); оцінку ризиків за кожним порушенням (можливість трудового конфлікту або штрафних санкцій за наслідками перевірки контролюючими органами).

У зв'язку із прийняттям Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 18 червня 2015 року № 1000/5, маємо наголосити на необхідності дотримання основних їх положень, оскільки питання зберігання кадрової документації є одним з питань зовнішніх перевірок [1].

У переважній більшості сільськогосподарських підприємств відповідальної за ведення архіву особи немає. Кожен відповідає за зберігання тих документів, які складає та (або) підписує. На нашу думку, доцільним є виділення приміщення архіву та закріплення обов'язків зберігання документів підприємства за певною посадовою особою – секретарем, інспектором з кадрів, бухгалтером тощо.

1. Правила організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

В.М. Чубай

Національний університет «Львівська політехніка»

ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ УСУНЕННЯ

Дуже часто як вище керівництво підприємства, так й інші зацікавлені суб'єкти (банки, інвестори тощо) для прийняття управлінських рішень використовують дані фінансової звітності. Однак не рідко висновки зроблені користувачами на її основі виявляються хибними, а прийняті рішення – помилковими. Причин такої ситуації є доволі багато, однак однією з найпоширеніших проблем є те, що часто фінансова звітність не є достовірною через наявні у ній викривлення, що виникли внаслідок як помилок, так і шахрайства. Сьогодні й далі продовжується зростання кількості помилок і порушень в обліку та звітності на вітчизняних підприємствах внаслідок постійних змін у податковому законодавстві, виникнення час від часу суперечностей в низці нормативних актів і роз'ясненнях по них від різних контролюючих та інших державних структур тощо. Відсутність у багатьох бухгалтерів достатнього досвіду використання МСФЗ і МСБО теж негативно впливає на достовірність фінансової звітності, особливо в тих підприємств, які тільки нещодавно перейшли на використання цих стандартів. Крім того залишається достатньо багато підприємств, керівники яких різними способами прагнуть мінімізувати податкові платежі і відповідно часто це виливається у викривлення звітності. Зокрема, часто за рахунок неправомірного відображення в обліку витрат по фіктивно отриманим роботам і послугам від інших суб'єктів підприємницької діяльності, занижується як податок на прибуток, так і відповідно чистий прибуток та дивіденди, які згодом мали б бути виплачені засновникам. А це впливає на прийняття неоптимальних рішень щодо подальшої діяльності підприємства тими ж засновниками, які при аналізі фінансової звітності, не бачать схем ухилення від сплати податків чи оптимізаційних схем, що реалізують наймані керівники чи інші працівники.

Ситуація для користувача ще складніша коли він в процесі прийняття управлінського рішення зіштовхується з проблемою порівняння між собою показників різних підприємств, що складають звітність на основі різних стандартів (національних або міжнародних) і відображені в них цифри є доволі неспівставними (з позиції оцінки, класифікації, розкриття тощо). Ще однією проблемою є здебільшого неврахування користувачами фінансової звітності суттєвого впливу на її показники особливостей або змін облікової політики конкретного підприємства, з допомогою яких (зміни методів нарахування амортизації, методів списання виробничих запасів, зміни складу і баз розподілу загальногосподарських витрат (ЗВВ) тощо) можливо значно вплинути на величину витрат, що припадатиме на конкретні звітні періоди і відповідно змінюватиме фінансовий результат в потрібному для зацікавленої особи напрямі протягом цих періодів. Частина зовнішніх користувачів слушно аналізують квартальну звітність (за наявності доступу до неї), але часто не враховують при цьому особливості виду діяльності підприємства і приймають неправильні управлінські рішення. Наприклад, необдуманно сформована облікова політика в частині розподілу ЗВВ (за умови їх

великої суми, особливо постійної частини) для промислового підприємства, на продукцію якого є сезонний попит, може призвести до відображення в одному-двох міжсезонних кварталах у проміжній фінансовій звітності значно меншого чистого прибутку ніж в попередніх кварталах або й навіть збитків (за умови віднесення майже всієї великої суми постійних ЗВВ до складу нерозподілених і списання на собівартість реалізованої продукції у місяці їх виникнення, при незначних обсягах продажу продукції в цьому періоді). Такі тенденції без ретельного аналізу причин з боку користувачів можуть ускладнити процес залучення кредитних коштів, призвести до занепокоєння в інвесторів.

Щодо усунення частини проблем, що виникають в процесі використання фінансової звітності для прийняття управлінських рішень, залежно від виду користувачів (їх доступу до інформації, інших можливостей тощо) можна використати зокрема такі способи:

- попередня перевірка користувачем взаємоузгодженості показників різних форм фінансової звітності між собою, уважне дослідження приміток до фінансової звітності та врахування значної кількості інших фінансових та не фінансових показників, які характеризують як підприємство, так і зовнішнє середовище в якому воно функціонує;

- запровадження на підприємстві ефективної системи внутрішнього контролю (аудиту) в поєднанні з дієвим механізмом запобігання порушенням і помилкам в обліку і звітності, вчасного виявлення відхилень і оперативного реагування на них, корегування тактичних і стратегічних дій та цілей, виходячи з виявлених загроз та можливостей;

- ініціювання проведення аудиту аудиторською фірмою з високою репутацією та тривалим досвідом перевірок підприємств відповідного виду діяльності, але попередньо звернувши увагу чи є наявні негативні факти щодо її діяльності за останні роки (судові позови, приховування шахрайства тощо) та чи немає в неї конфлікту інтересів щодо аудиту відповідного підприємства, а також чи адекватно визначені терміни аудиту, виходячи із поставлених перед ним завдань і масштабів та особливостей діяльності підприємства;

- використання запропонованого нами LAOD-аналізу фінансової звітності підприємства з представленням важливих характеристик її показників в тривимірній системі координат для кращого сприйняття користувачем (додатково до табличного відображення результатів аналізу із зазначенням тенденцій зміни важливих характеристик показників по відношенню до попереднього чи базового періоду) та інші способи.

Якщо графічно в тривимірному вигляді відобразити зміну основних характеристик (на основі LAOD-аналізу) найважливіших показників фінансової звітності за декілька минулих звітних періодів, то також можна скласти думку й про стан ведення бухгалтерського обліку та суттєвість та систематичність помилок у фінансовій звітності підприємства, точність планування (бюджетування) і стан досягнення значень запланованих показників, стан і тенденції управління активами, елементами власного капіталу, зобов'язаннями, витратами й доходами, і відповідно скласти уявлення про стан управління діяльністю підприємства загалом.

Л.В. Ширяєва, К.Г. Івашенко

Одеський національний морський університет

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність цієї теми зумовлена тим, що в сучасних умовах господарювання завжди існує небезпека грошових втрат.

Під фінансовим ризиком підприємства розуміється ймовірність виникнення несприятливих фінансових наслідків в ситуації невизначеності умов здійснення його діяльності [1].

Питання, пов'язані з проблемами управління фінансовими ризиками, широко висвітлюються у працях таких вчених, як, О. Ширінська, І. Балабанов, М. Рогов, Л. Тулуш, О. Чумаченко,

В. Кузьмінський, І. Бланк, Б. Гардінер, П. Грабовий, А. Мазаракі, В. Успаленко, О. Альгін, В. Грушко та інших. Але, незважаючи на велику кількість наукових праць і значні досягнення в теорії та практиці управління фінансовими ризиками, ця тема продовжує залишатися предметом наукових досліджень.

Існують наступні методи оцінки фінансового ризику:

1. Якісна оцінка - це оцінка умов виникнення ризиків та визначення їх впливу на об'єкт стандартними методами і засобами. Вона являє собою експертні оцінки, що дозволяють створити структуру ризиків. Її завданням є виявлення причин і джерел ризику. Перевага такого підходу полягає в тому, що вже на початковому етапі аналізу можливо оцінити ступінь ризикованості і в разі чого відмовитися від прийняття того чи іншого рішення.

2. Кількісна оцінка полягає в обчисленні значень величин окремих ризиків і ризику об'єкта в цілому та виявленні можливого збитку. Найголовнішою та кінцевою стадією кількісної оцінки є вироблення системи антиризикових заходів і розрахунок їх вартісного еквівалента.

Важливу роль в управлінні фінансовими ризиками відіграє механізм нейтралізації ризиків, який ґрунтується на використанні певних прийомів і методів зменшення можливих фінансових втрат. Вибір останніх значною мірою залежить від індивідуального рішення підприємства [2, 3].

Рис. 1. Методи нейтралізації фінансових ризиків

При управлінні ризиком інвестору слід дотримуватися наступних принципів:

1. Визначення можливості втрати капіталу до банкрутства інвестора.
2. Передбачення наслідків ризику.
3. Визначення інвестором прийняттого для нього співвідношення між страховою премією і страховою сумою; уникнення можливості ризикувати великим заради малого.
4. Розрахунок максимально можливого розміру збитку.

Таким чином, під фінансовим ризиком розуміється ймовірність виникнення несприятливих фінансових наслідків в ситуації невизначеності умов здійснення господарської діяльності. Тільки комплексне використання кількісних та якісних оцінок фінансових ризиків забезпечить ефективне управління ними. Існує багато різних методів, які спрямовані на зниження фінансових ризиків, серед яких: ухилення від ризику, передача ризику, прийняття ризику на себе, диверсифікація та страхування ризику, хеджування, лімітування концентрації ризику. Вибір останніх значною мірою залежить від індивідуального рішення керівництва кожного підприємства. При управлінні ризиком, слід розуміти, що його уникнення та мінімізація може призвести до зниження ефективності діяльності підприємства.

1. Партин Г.О., Фінансові ризики підприємства та методи їх нейтралізації // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – №9 – Ст.215-220. 2. Козлов В. Г. Класифікація фінансових ризиків

[Електронний ресурс] / В. Г. Козлов // Сайт «Деньги и Кредит». – Режим доступу: <http://koryuka.org.ua/?p=136>. 3. Фінансові аспекти діагностики економічної безпеки підприємств портової галузі: монографія / [Л.В. Ширяєва, Л.П. Чиж, О.І. Шумлянська та ін.] ; під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л.В.Ширяєвої; Одес. нац. мор. у-т.-О.: Інтерпрінт, 2015.-174с.:табл.; іл.

Л. В. Ширяєва, Я. Ю. Покора
Одеський національний морський університет

ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Актуальність цієї теми зумовлена тим, що уже кілька десятиліть вчені намагаються знайти швидкі шляхи подолання інфляційних процесів. На сьогоднішній день, паперово-кредитні гроші займають панівний стан, у зв'язку з цим, інфляція є невід'ємною частиною економіки в сучасному світі. Для України ця проблема постає особливо гостро, оскільки за 27 років її незалежності так і не знайдено ефективного методу подолання інфляції.

Інфляція є зворотною стороною зниження купівельної спроможності грошей, і характерна для паперових і безготівкових грошей, які не мають власної вартості і не є реальним товаром [1].

Питання, пов'язані з проблемами управління інфляцією в перехідній економіці, широко висвітлюються у працях таких вчених, як А. Гальчинського, В. Геєця, С. Дзюбика, Б. Кваснюка, М. Коваля, Т. Ковальчука, О. Мельника, В. Найдюнова, М. Савлука, А. Савченка, В. Степаненко та інших. Але незважаючи на велику кількість наукових публікацій і певні досягнення в теорії і практиці управління інфляційним процесом, дана проблема продовжує залишатися предметом наукових досліджень. Існує безліч трактувань поняття інфляції зарубіжними та вітчизняними науковцями й вченими. На нашу думку, найбільш повно відображає сутність інфляції наступне визначення: інфляція – складне, багатофакторне, часом суперечливе економічне явище, що відображає процес підвищення загального рівня цін.

На сучасному етапі розвитку економіки для України характерною стала така закономірність інфляційного процесу, що національна грошова одиниця незабаром повністю втратить свою купівельну спроможність. Подібні адаптивні інфляційні очікування пов'язані з фактом існування політичної та економічної нестабільності, з діяльністю засобів масової інформації. При великих інфляційних очікуваннях і зростанні курсу іноземної валюти, населення воліє тримати свої заощадження не в національній валюті, а в доларах США або євро, що сприяє зростанню курсу цих валют і спекуляції з ними навіть без об'єктивних на те економічних причин. Дії суб'єктів господарювання, як і населення, в такому випадку орієнтовані на розміщення своїх грошових коштів та інших цінностей, які можуть втратити свою вартість через інфляцію, в товарні запаси, нерухомість, в валютні депозити, тобто в ті активи, ринкова вартість яких не залежить від знецінення національної валюти. Для зменшення потенційних втрат ці процеси необхідно здійснювати якомога швидше [3].

Для аналізу економічних перетворень, які відбувалися в Україні за останні 10 років, розглянемо графік динаміки зміни індексу інфляції в Україні, який представлений на рис. 1.

Наприкінці 2008 року характерним був початок кризових процесів в світових економіках і в економіці України зокрема. Та вже в 2009 році ситуація стабілізувалась, а індекс споживчих цін дорівнював 112,3%, зменшившись на 10% у порівнянні з попереднім показником. У 2010 році в Україні вперше одночасне зростання ВВП перевищило бюджетні прогнози, а інфляція була нижчою, ніж очікувалося, реальний показник був кращим на 4% (при прогнозі 13,1% інфляція склала 9,1%). Протягом 2011-2013 років спостерігається тенденція зниження показників інфляції. У 2014 р. реалізація накопичених в останні роки макроекономічних дисбалансів призвела до стрімкого зростання інфляції, що обумовилося девальвацією гривні в умовах зниження валютних надходжень та наростання панічних настроїв через військовий конфлікт на Сході України. У 2015 р. споживчі ціни зросли на 43,3%. З 2016 р. характерне стрімке зростання показників інфляції. [3]

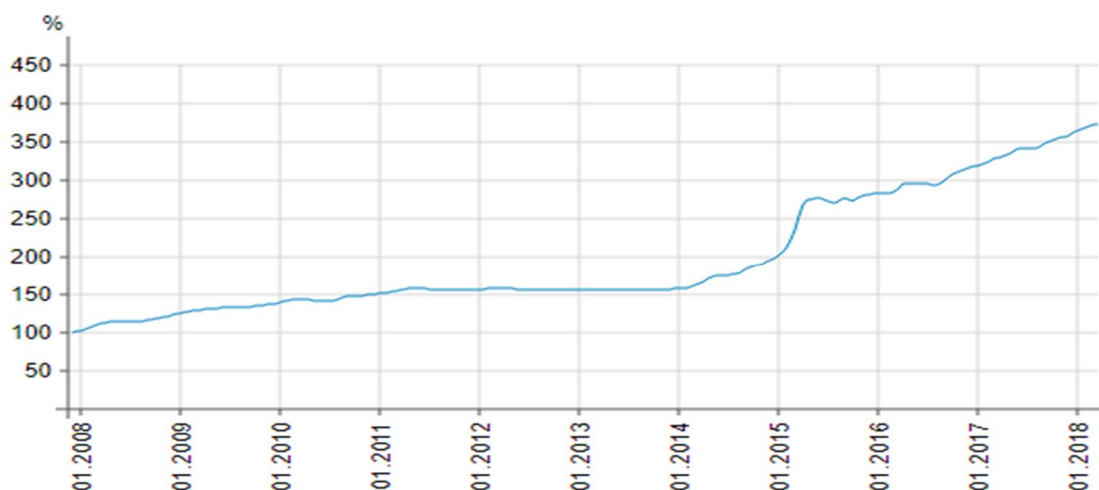

Рис. 1. Динаміка інфляції в Україні в 2008-2018 рр.
Представлено Міністерством фінансів України

Таким чином, в даний час інфляція негативно впливає на фінансову, грошову і економічну системи в цілому. Інфляція не тільки означає зниження купівельної спроможності, але і підриває можливості господарського регулювання. Якщо не протидіяти інфляційному процесу, його темпи дедалі швидшатимуть. Слід пам'ятати, що реальним підґрунтям для економічного зростання та стабілізації на грошово-кредитному сегменті ринку є не лише правильна грошово-кредитна політика, а й створення конкурентоспроможної економіки, пошук суб'єктами господарювання способів для розширення товарообороту.

1. Аналіз фінансової звітності підприємства (практикум) : навч. посіб. / [М. М. Марченко, Л. В. Ширяєва, Л. П. Чиж та ін.] ; під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. В. Ширяєвої ; Одес. нац. мор. у-т. – О. : Інтерпрінт, 2017. – 142 с. : іл. ; 2. Булавіна О.А. Прогнозування та регулювання інфляції в Україні. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук /О. А. Булавіна. – К.: КНЕУ, 2010. – 20 с. 3. Коментарі НБУ щодо інфляції та ВВП України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43401297>. 4. Ст. «Особенности инфляционных процессов в Украине». [эл. ресурс] – режим доступа: <http://www.konspekt.biz/index.php?text=30>

Л.В. Ширяєва, В.О. Шаповал
Одеський національний морський університет

СУЧАСНІ ПИТАННЯ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Від регулювання валютної політики залежить вся економіка країни. Законодавство може стимулювати або стримувати економічний розвиток. Валютна політика України проводиться Національним банком та іншими органами державного регулювання. За мету взято, забезпечення стійкого економічного зростання, підтримка цінової стабільності платіжного балансу та покращення макро і мікро економіки.

Діюче законодавство було прийняте, ще в 90-х роках. До сих пір, в Україні керуються прийнятим урядом ще в 1993 році, декретом «Про систему валютного регулювання і контролю». Більшість законів направлені на обмеження заходів щодо валютних операцій, через не актуальну систему валютного контролю. На даний момент це створює складний старт для бізнесу, що призводить

до зниження макроекономічного кругообігу на ринку, виробництву вітчизняного продукту та в кінцевому результаті еміграції підприємців для створення свого бізнесу в більш вигідних умовах.

Аналізуючи пройдені етапи країн з розвинутою ринковою економікою, можна сказати, що валютне регулювання реалізується в трьох основних еволюційних формах. Перший етап - період ослаблених, зруйнованих економік, нестабільності валюти і характеризується найбільш жорсткими обмежувальними заходами. Другий етап - це шлях до лібералізації в зв'язку з розвитком економіки, зовнішньоекономічної діяльності, зростанням валового продукту і зміцненням національної валюти. На даному етапі закономірно реалізується поступове пом'якшення валютних обмежень. І, нарешті, третій етап - валютна лібералізація, зняття обмежень. [1].

При валютній лібералізації функція контролю залишається, але застосовуються в більшій частині не адміністративні заходи, а інструменти кредитно- грошової, фіксальної політики.

На початку березня 2018 року було розроблено Національним банком законопроект "Про валюту". Нове законодавство передбачає покрокову валютну лібералізацію ринку. На даний час, документ очікує свого прийняття. Таким чином, при затвердженні нових змін, Україна, поступово перейде до другого, еволюційного етапу економіки, що в, першу чергу, дозволить українським підприємцям, без зайвих обмежень, розвивати мікро та макро економіку країни.

Ухвалення закону дозволить:

- здійснювати всі кредитно- фінансові операції, що прямо не заборонені законом;
- використовувати замість генеральних та індивідуальних ліцензій, лише одну, що значно прискорить процес документації;
- під валютний нагляд будуть потрапляти лише суми, що перевищують відмітку в 150 тисяч гривень, так як на разі всі операції підпадають під фінансовий моніторинг, це не дає зосередити сили на основних проблемах;
- буде припинено декларування валютних цінностей за кордоном, що також відіграє важливу роль для економіки країни.

Підводячи підсумок аналізу проблем валютної політики в Україні, важливо підкреслити наступні варіанти для їх вирішення:

- необхідно усунути регуляторні бар'єри для старту та ведення бізнесу;
- надати нові робочі місця в політиці молодим та перспективним фахівцям, котрі пройшли підвищення кваліфікації за кордоном, та набрались досвіду у країн- лідерів з сильною макро та мікро економікою. Дію пропозиції на практиці підтверджує розвиток країн з колишніми централізовано- плановими економіками. Грузія, Естонія, Литва, Латвія, мають вищі темпи економічного зростання, ніж Україна, через вчасну ліквідацію подібних проблем валютної політики. Регулюючи валютні відносини, акцент потрібно робити не на заборонах, а на створенні сприятливого валютного клімату, через комплексну модернізацію законодавства.

1. Валютна лібералізація в Україні: природний шлях чи запізнілі заходи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010082

І. Й. Яремко

Національний університет «Львівська політехніка»

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ В УПРАВЛІННІ ВАРТІСТЮ

На теперішній час найбільш ефективною вважається концепція вартісно-орієнтованого управління, яка, демонструючи збільшення ринкової вартості власного капіталу (ціну акцій) підприємства, дає змогу залучати акціонерний капітал у це підприємство як потенційно привабливий інвестиційний об'єкт. Показник вартості (критерій нарощеної (створеної) вартості) підприємства у сучасній економіці відіграє визначальну роль в управлінні, оскільки він синтезовано відображає фінансово-економічні параметри та очікувані перспективи його розвитку.

Концепція управління підприємством на основі критеріїв зростання вартості його бізнесу (Value Dased Management - VBM) сформувалась як інтегрована концепція, яка базується на фундаментальних результатах теорії корпоративних фінансів і методах стратегічного менеджменту. Розроблення і впровадження у практику цієї концепції пов'язується із зростанням кількості та ролі інституційних інвесторів, які, прагнучи максимізувати власний дохід, тиснули на управлінський персонал з метою переорієнтації діяльності останніх на максимізацію вартості підприємства. Попри те, інвестування капіталу акціонерами вимагає достовірних даних про теперішню вартість власного капіталу підприємства та визначення його майбутньої (очікуваної) вартості. Тобто йдеться про систему принципів, які характеризують «fair value, тобто справжню (чесну) вартість» підприємства.

Незважаючи на достатньо теоретично обґрунтований базис безпосередньо самої вартісної концепції управління, на практиці виникає низка проблем, передусім забезпечення у ній процесів об'єктивною інформаційною базою, яка, зокрема, пов'язується також недосконалістю діючої системи обліку, що формує показники фінансової звітності. Значна частина формалізованої інформації, що надходить на даний час на ринок у формі корпоративної звітності, не відповідає потребам її користувачів: «...всього 19% опитаних інвесторів і 27% аналітиків визнали фінансові звіти корисним інструментом встановлення реальної вартості компаній». Глобальне опитування компанією Pricewaterhouse – Coopers представників високотехнологічних галузей США і Канади все ж засвідчує про визнання корисності показників фінансової звітності для встановлення об'єктивної вартості ринкових суб'єктів.

Низький рівень адекватності формату звітності умовам ведення бізнесу в постіндустріальній економіці замінюється застосуванням значної кількості неформалізованих (нефінансових) показників (індикаторів), здебільшого вибудованих на основі експертних оцінок. За своєю природою нефінансові показники мають складний характер, самі по собі вони є умоглядними та узагальнено характеризують процеси функціонування, фінансово-майнові і ринкові позиції та перспективи компанії на ринках продукції, галузевої конкуренції, фондових ринках і ринках капіталів. Здебільшого нефінансові (неформалізовані) показники стосуються інформаційно-інтелектуальних економічних ресурсів і ринкових чинників цінності капіталу компанії.

Враховуючи недостатнє розкриття інформації про інтелектуальний капітал у фінансовій звітності, розробники й адепти стратегічних карт пропонують публікувати їх у складі пояснювальної записки до офіційної публічної звітності. Вважається, що методологічне обґрунтування сегрегації фінансових і нефінансових показників у системі BSC подолано. Проте, у багатьох дослідженнях і публікаціях подолання існуючих проблем розглядається в площині їх заміни формалізованими показниками публічної фінансової звітності.

Спрямованість адаптації «класичної» системи обліку і фінансової звітності у вартісно-орієнтовану систему науковці розглядають в різних ракурсах. Базовою і домінуючою позицією вважається необхідність максимально можливого переведення інформації в публічній звітності у вартісні показники: «основними вимогами до зміни концептуально-методологічних засад обліково-звітної системи є наближення балансової вартості суб'єкта ринкової економіки до його ринкової оцінки» [1, с.24]. Проте, переорієнтація єдиної формалізованої облікової звітної системи на вартісно-орієнтовану, що забезпечує інформаційну підтримку управління процесами формування вартості, ускладнюється низкою об'єктивних причин, що перешкоджають реалізації цієї функції.

Так, наприклад, Х. Кепнік у праці «Вартісно-орієнтований бухгалтерський облік: еволюція чи революція» визначив, що функція фінансового обліку не полягає у вимірюванні вартості бізнесу як цілого, а полягає у тому, щоб супроводжувати інформацію про економічні ресурси підприємства» [2]. На противагу цьому, М.Х. Еванс, відносно відображення в обліку результатів формування вартості підприємства, тобто забезпечення його сучасних фінансових функцій через публічне представлення показників у фінансовій звітності, вважає досяжними лише при відмові від використання традиційної бухгалтерської моделі [3]. О.А. Лаговська, визнаючи невідповідність існуючої методології бухгалтерського обліку новим умовам господарювання, доцільність впровадження концепції вартісно-орієнтованого управління у вітчизняну практику, обґрунтовує «необхідність трансформації концептуальних засад бухгалтерського обліку» [4, с. 115].

У базовій основі економічного оцінювання для вартісної парадигми і надалі спостерігається тенденція до використання у них дедалі більшої кількості неформалізованих показників, проте “дослідження, виконані Центром ділових інновацій (Center for Business Innovation) компанії “Ernst & Young”, показують, що аналітики надають нефінансовим показникам вищу значущість, ніж цього вимагається”, Відсутність задовільних наукових пояснень і обґрунтувань за методиками сформованих систем і моделей вартісної оцінки висуває вимогу вироблення суттєво нових принципів і на їх основі удосконалення концептуальних засад оцінювання вартісних параметрів підприємства з максимально можливим залученням формалізованих показників офіційної звітності підприємства.

1. Пилипенко Л.М. *Розвиток концепцій побудови системи публічної звітності корпорацій в умовах постіндустріальної економіки: монографія* / Л.М. Пилипенко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 336с. 2. Kapnick H. *Value-based accounting : evolution or revolution* / Harvey Kapnick. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://newman.baruch.cuny.edu/digital/saxe/saxe_1975/kapnick_76.htm . 3. Evans M.H. *Creating Value through Financial Management* / Matt H. Evans. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oercommons.org/courses/creating-value-through-financialmanagement/view> 4. Лаговська О.А. *Перспективи використання концепції вартісно-орієнтованого управління, як основи системної трансформації бухгалтерського обліку: передумови виникнення та генезис* / О. А. Лаговська // *Вісник СевНТУ : збірник наукових праць. Серія : Економіка і фінанси.* – 2012. – Вип. 130. – С. 111-116.

А.І. Ясінська

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Значимість і важливість трансакційних витрат в економіці країни є беззаперечними, так само як і фактична їх наявність на будь-якому підприємстві. Керівники, менеджери різних рівнів управління все більшу увагу сьогодні приділяють трансакційним витратам на рівні підприємства, адже вони здійснюють суттєвий вплив на результати господарської діяльності. Ефективність досягнення цілей підприємства, а також використання ресурсів, своєчасне виявлення факторів впливу на величину трансакційних витрат зумовлюють розроблення та впровадження нових підходів щодо розуміння специфіки цих витрат, зокрема, визначення їх сутності, типології, класифікації, відображення в обліку і звітності. З метою створення умов для досягнення поставлених цілей, управління підприємством здійснюється за функціями управління, однією з яких є контроль. У складовій системі управління підприємством контроль забезпечує зворотній зв'язок між об'єктом та суб'єктами управління. Особливість трансакційних витрат полягає в тому, що вони мають пряме відношення до процесу управління, і виникають вони, щоб забезпечити цей процес, тому саме контроль трансакційних витрат повинен підтвердити ефективність у їх виникненні. Основними завданнями внутрішнього контролю трансакційних витрат підприємства, які необхідно виконати можна віднести наступні:

- контроль щодо виконання правил отримання, обробки, інтерпретації, фіксації та передачі інформації про склад, розмір, місце, період виникнення трансакційних витрат;
- контроль за відображенням аналітичної інформації про величину трансакційних витрат у затверджених формах типових первинних документів на підприємстві;
- контроль за обліковим відображенням трансакційних витрат у затвердженому робочому плані рахунків та субрахунках;

- контроль за порядком організації та формування внутрішньої звітності, яка містить інформацію про трансакційні витрати (форма, терміни подання, показники тощо);
- визначення правильності застосування методів обліку і калькулювання витрат (включення трансакційних витрат у собівартість продукції, робіт, послуг);
- правильність узгодження облікової інформації фінансової та управлінської звітності для подання зовнішнім і внутрішнім користувачам;
- виявлення та попередження порушень щодо відображення трансакційних витрат у господарських операціях;
- правильність дотримання технології обробки облікової інформації з використанням комп'ютерної техніки;
- визначення величини збитку, виникнення якого спричинили порушення в обліку трансакційних витрат та неефективність їхнього здійснення;
- розроблення пропозицій та рекомендацій щодо усунення недоліків і порушень у здійсненні трансакційних витрат тощо.

Варто зазначити, що формулювання завдань внутрішнього контролю трансакційних витрат підприємства, використання різних методів, прийомів та способів, необхідно насамперед з врахуванням, як специфіки господарської діяльності окремого підприємства так і конкретної ситуації, яка понесла за собою виникнення трансакційних витрат.

P.I. Viblyi, I.I. Lashchuk, M.I. Zhulevych
Lviv Polytechnic National University

ANALYSIS OF INVESTMENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY IN LVIV REGION

For modern development of economy in Ukraine is pretty important a creation of a favourable investment climate in the country. The introduction of direct foreign investments contributes to economical and social development not only for the country, and also for some regions. This will increase the level of production, the increase in GDP, increasing the level of competition among domestic and foreign manufacturers, increase the share of the employed people, etc. In Ukraine, the economy operates by a background of huge lack of own financial resources, therefore creating a favorable climate for foreign investors is one of the most important tasks the State is facing. This is an effective way for balancing shortage of internal resources, as domestic investors are not able to fully compensate the lack of capital investments, which are necessary for maintaining and restore economical growth.

The development of each region directly depends on the amount of invested additional resources to it. It is obvious that foreign investors put capital in the most developed and favorable regions. One of the following regions is Lviv region, as it has a favourable geographical location, particularly borderline location, cheap raw materials, skilled work force and energy base. Investment activities of neighbouring countries in the region are easy to hold, because they are the main investors in the development of economic activity entities [1].

The amount of direct foreign investment (equity), floated into the Region since the beginning of investment on 31 December 2017, equals - 1187.7 million million us dollars. Investments to the economy of the region in 2017, are made by investors from 32 countries around the world. From the EU - 84.4% of the total investment, other countries around the world – 15.6%. Leaders in the investment of the enterprises to the Lviv region are the partners from Poland (375.9 million us dollars), Cyprus (203.4 million us dollars), Germany (109.5 million us dollars), Switzerland (71.6 million us dollars), Denmark (67.1 million us dollars), Austria (65.3 million us dollars) and Hungary (23.5 million us dollars) onto these countries is accounted 75.1% from the general amount of foreign direct investments [2].

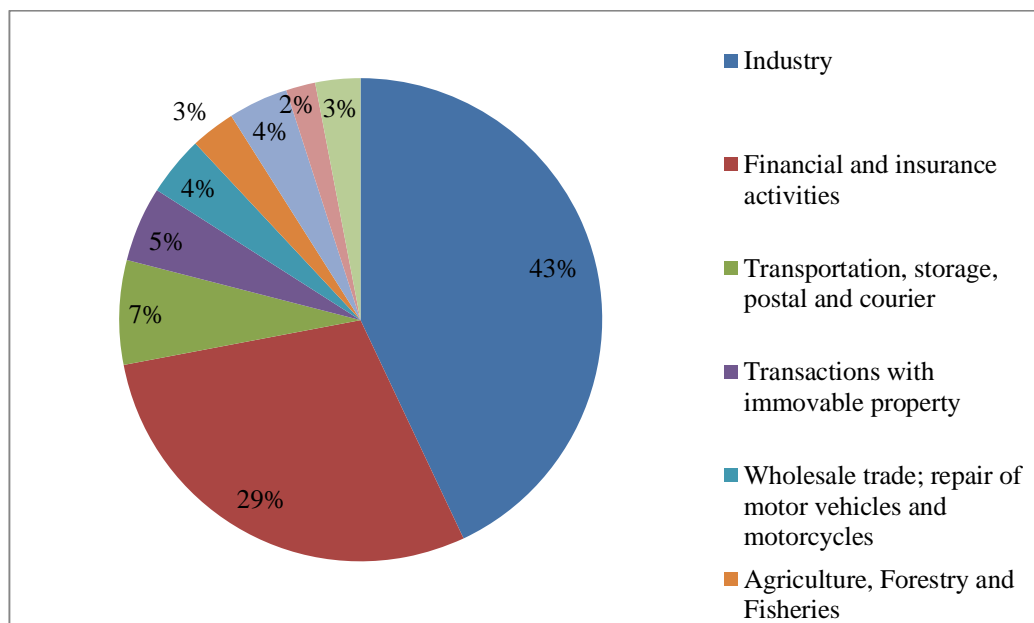

Figure 1. Foreign direct investment (equity) to the Lviv region for economic activities [2]

Substantial amounts of investment are directed at the industry, financial and insurance activities, transportation, storage, postal and courier, transactions with immovable property. The relative importance of foreign direct investments by type of economic activity is displayed in Fig. 1.

I believe that the amount of foreign direct investments to the Lviv region could be much greater because investors really see the potential in our region. This is because of the fact that Ukrainian legislation is not sufficiently close to a foreign one and it creates certain difficulties when introducing foreign investment. It is important to understand that this process is a long-term prospect for the development of countries and regions in general. That have implemented the new technology industries, shares his experience with local manufacturers, increases the social status of the population. It is important that the State removed the threats which affect the investment climate promoted by foreign economical activity in each area for uniform development.

1. *Ovstrovskaya N. S. features of direct investments in economy of Ukraine/N. S. Ovstrovskaya, Y. Grynyk/young scientist – 2017.-№10.-c. 978 – 981.* 2. *The official Web-site of the Chief of the Statistics Department of the Lviv region [electronic resource] – Mode of access to the resource: www.stat.lviv.ua*

Maryna Dubinina, Iryna Książyk
Narodowy Uniwersytet Rolniczy w Nikołajowie

AUDYT SKUTECZNOŚCI NARZĘDZIEM PAŃSTWOWEJ KONTROLI FINANSOWEJ

Podmioty gospodarcze, które funkcjonują w sektorze państwowym Ukrainy, co roku otrzymują coraz więcej praw w wykonaniu działalności gospodarczej. W taki sposób funkcje ekonomiczne budżetowych instytucji i państwowych przedsięwzięć adaptowane do działalności w warunkach gospodarki rynkowej, a kontrola finansowa przechodzi od tradycyjnego sprawdzania docelowego wykorzystania środków budżetowych, prawnego uzasadniania podziału asygnowań do audytu skutecznego i oszczędnego wykorzystania zasobów budżetowych.

Audyt skuteczności jest formą państwowej kontroli finansowej, skierowanej na określenie skuteczności wykorzystania środków budżetowych dla osiągnięcia celów i określenia czynników, które

temu przeszkadzają. Audyt skuteczności dokonywany w celu opracowania uzasadnionych propozycji odnośnie zwiększenia skuteczności wykorzystania środków państwowych i miejscowych w procesie wykonania programów budżetowych [1].

Również audyt skuteczności ma na celu ocenę poziomu oszczędności i efektywności zabiegów państwowych, programów i działalności struktur podlegających kontroli. Warto zaznaczyć, że audyt skuteczności w porównaniu z audytem finansowym jest procedurą szerszą i mniej reglamentowaną. Jeżeli audyt finansowy jest zasadniczo zabiegiem normatywnym i dosyć formalizowanym, to audyt skuteczności jest bardziej elastycznym systemem kontroli, przynajmniej w wyborze podmiotów sprawdzania, metod i sposobów podjęcia decyzji [2].

Audyt administracyjnej działalności (dalej AAD) jako forma państwowej kontroli finansowej już od dawna wykorzystana w praktyce światowej. Nazywano też go audytem odpowiednika jakości wydanym środkom, audytem efektywności i audytem skuteczności. Unia Europejska wysuwa wysokie wymagania do krajów-członków unii odnośnie ich roboty za oceną skuteczności. W wielu krajach część AAD wynosi 50-60% w ogólnym zakresie sprawdzania urzędów najwyższych państwowej kontroli finansowej [3, str. 10].

Metodologiczne zaopatrzenie audytu skuteczności polega w opracowaniu dokładnych metod sprawdzania czym jest kolejność zabiegów kontrolnych, metod zbioru i opracowania dowodów audytorskich i wniosków przedsięwzięć kontrolnych. Również metodyka powinna zawierać zasadnicze reguły i procedury, które należy wykonywać w procesie planowania, przeprowadzenia i opracowania wyników audytu skuteczności. Dane reguły określają porządek wyboru tematów i podmiotów sprawdzania skuteczności, ich poprzedniego studiowania, opracowania programów sprawdzania, definiowania ich celów i zagadnień, jak również opracowania kryteriów oceny skuteczności. Zajmują się też metodami przeprowadzania audytu skuteczności, gotowaniem decyzji, wniosków i poleceń według ich wyników. Zawierają też wymagania do struktur i opracowania raportów według rezultatu sprawdzeń.

Po wprowadzeniu audytu skuteczności system państwowej kontroli finansowej w Ukrainie wychodzi na nowy progresywny poziom rozwoju swojej działalności, który w dużym stopniu odpowiada cywilizowanym stosunkom ekonomicznym w całym świecie.

1. *Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 серпня 2004 р. № 1017.*
2. *Сподарик В. М. Аудит ефективності – нова форма державного фінансового контролю в Україні / В. М. Сподарик, Н. Ю. Хотнянська. - <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7623/1/86.pdf>.*
3. *Аудит адміністративної діяльності: Теорія та практика / Аудит адміністративної діяльності; (пер. з англ. В. Шульги). – К.: Основи, 2000 р. – С. 10.*

Olesia Lemishowska

Narodowy Uniwersytet «Politechnika Lwowska»

Jacek Obrzud

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

SPRAWOZDAWCZOŚĆ FINANSOWA KORPORACJI W WARUNKACH GLOBALIZACJI GOSPODARKI

Bez względu na przynależność jakiegokolwiek podmiotu działalności gospodarczej do określonej gospodarki narodowej, funkcjonuje ona w ramach obecnej światowej architektury finansowej i gospodarczej, z zastrzeżeniem zasad prowadzenia działalności gospodarczej, standardów technologii informacyjnych i komunikacyjnych. W tym kontekście ogromne znaczenie mają informacje podawane w publicznych raportach podmiotów gospodarki rynkowej, które wskazują na efektywność ich funkcjonowania, potencjał rozwojowy, atrakcyjność inwestycyjną, zdolność kredytową itp. Informacje te są wykorzystywane przez dość zróżnicowane instytucje - państwowe organy planowania, prognozowania i

regulacji procesów gospodarczych w ramach określonej gospodarki narodowej, formacje instytucjonalne na światowych rynkach kapitałowych i inwestycyjnych. Jakość, trafność i kompletność informacji dotyczących sprawozdawczości finansowej w skali finansowej dotyczy przede wszystkim transnarodowych i krajowych spółek o znaczeniu społecznym: "w globalnym otoczeniu gospodarczym wiele podmiotów gospodarczych zyskuje status społecznie znaczący, którymi są także korporacje" [1, str. 7].

Obecnie, w związku z globalizacją gospodarki, rozwiązuje się problemy i sposoby zwiększenia zasad sporządzania sprawozdań publicznych przez korporacje z różnych krajów w ramach konwencji MSSF i GAAR w zakresie koordynacji przepływu informacji na międzynarodowych rynkach kapitałowych: "transformacje gospodarcze pod wpływem mechanizmu rynkowego wymagają nowych wzorców w kształtowaniu poziomu przejrzystości informacji finansowych do odpowiedniego środowiska globalnego" [2, str. 193]. Najważniejszymi cechami jakościowymi informacji jako takich, a w związku z tym informacjami przedstawionymi w publicznej sprawozdawczości korporacyjnej są przejrzystość, celowość, niezawodność i porównywalność. W hierarchicznej strukturze właściwości informacji sprawozdawczych dostarczanych przez Radę Standardów Rachunkowości Finansowej (FASB), są wydzielane właściwości na podstawie orientacji na użytkownika i decyzję. Właściwościami, zorientowanymi na użytkownika, są uważane za odbieralne i akceptowalne w procesie podejmowania decyzji, ale właściwościami zorientowanymi na rozwiązaniach są odpowiedniość i niezawodność.

Wymagania użytkowników mają decydujące znaczenie w odniesieniu do jakościowej charakterystyki informacji, ponieważ to właśnie na potrzeby użytkowników zewnętrznych tworzone są raporty, które muszą cechować się jakością, co stanowi cechę łączącą publiczną sprawozdawczość finansową przedsiębiorstw. Kryteriami jakości sprawozdawczości finansów publicznych są: istotność, której przejawem jest możliwy wpływ na zmianę osądu na podstawie danych sprawozdania finansowego pod wpływem korekty danych dowolnego artykułu, zmian w ratingach, korekty błędów w raportach z poprzednich okresów, itp. Obejmują one również klarowność (permisywność), integralność (koreluje ze znakiem kompletności), kolejność (ciągłość, spójność użycia przez korporację ściśle określonych metod (procedur) księgowych w różnych okresach czasu), porównywalność (zdolność porównywania informacji różnych korporacji) i trafność (przydatne stosowanie dla celów jej przeznaczenia).

Powyższe wymagania są w dużej mierze subiektywne. Jednak oczywiste problemy istniejących konwencji standaryzacji sprawozdawczości finansów publicznych (korporacyjnych) dotyczą: zasad uznawania poszczególnych przedmiotów rachunkowości i, odpowiednio, wersów bilansowych i form sprawozdawczości; zastosowanie szacunków w systemie rachunkowym do weryfikacji kosztów poszczególnych obiektów raportujących, odzwierciedlenie wartości rezydualnej środków trwałych (problemy odpisów amortyzacyjnych od niepodlegających negocjacji aktywów w warunkach postępu technologicznego i szybkiego starzenia się urządzeń technologicznych). Osobno należy podkreślić problem odzwierciedlenia w bilansie przedsiębiorstw niematerialnych zasobów gospodarczych, w szczególności trudności w identyfikacji pewnych rodzajów wartości niematerialnych i składników kapitału intelektualnego i intelektualnego, brak dobrze uzasadnionej i ogólnie akceptowanej metody ich wyceny oraz sformalizowany w jakiś sposób zasad spisywania wartości dla nowo tworzonego produktu lub metod wyceny utraty wartości przez tego rodzaju aktywa.

Przedstawione i inne problematyczne aspekty powodują niespójność ogólnej treści koncepcyjnej i metodologicznej tworzenia wskaźników publicznej sprawozdawczości finansowej przedsiębiorstw dla potrzeb nowoczesnej gospodarki rynkowej, ukierunkowanej na kryteria wartościowe: "niewystarczające jest wykorzystywanie tradycyjnego pakietu sprawozdawczości finansowej jako źródła informacji do oceny wartości przedsiębiorstwa w obecnych warunkach rozwoju światowej gospodarki" [3, str. 17].

Aby przezwyciężyć istniejące problemy, badacze oferują różne sposoby i metody dostosowania nowoczesnego formatu sprawozdawczości finansowej do potrzeb praktyki, w szczególności zdolności do oceny efektywności działania przedsiębiorstw typu korporacyjnego według kryteriów wartościowych. Warunkowo zwanym głównym kierunkiem takich badań globalnych to opracowania tematyczne "Rachunkowość i raportowanie w systemie zarządzania wartością": "odzwierciedlenie wskaźników wartości w sprawozdaniach finansowych sprawia, że jest ważnym źródłem informacji do analizy mechanizmów zarządzania kapitałem, oceny efektywności wykorzystania zainwestowanych środków oraz

określania poziomu wartości dodanej zainwestowanego kapitału, co jest istotnym interesem dla akcjonariuszy przedsiębiorstwa i jego potencjalnych inwestorów" [3, str. 266].

Rozwój takiej adaptacyjnej podstawy koncepcyjnej dla rachunkowości i sprawozdawczości naukowej widzą w uzupełnieniu klasycznych form sprawozdawczości finansowej w inne wskaźniki o charakterze finansowym i niefinansowym o czynnikach wpływających na ujawnianie informacji o wartości przedsiębiorstwa. Jednak dotychczasowa konfiguracja tych wskaźników nie została ukształtowana. W tym celu proponuje się stosowanie metod normalizacji i przekształcania sprawozdawczości księgowej. Jednakże, jeden nie przewiduje rozpatrywania niektórych aktywów wytwórczych, które mogą mieć znaczący wpływ na przepływy pieniężne i wartości rynkowej spółki, a drugi, który obejmuje dostosowanie danych raportowania w celu dostosowania informacji rachunkowych, wspólnych standardów, zawiera pewne wątpliwości - reklasyfikacja punktów sprawozdawczości i wprowadzenie w niej korekcji jest możliwym środkiem doprowadzenia sprawozdawczości do zgodności z wymogami MSSF / US GAAP / MSR. Jednakże nie opracowano jeszcze ogólnie przyjętego standardu doprowadzenia sprawozdawczości przedsiębiorstwa dla odzwierciedlenia jego stanu wartościowego na rynkach kapitałowych i inwestycyjnych.

Brak sformułowanej koncepcji nowego, adekwatnego do potrzeb współczesnej gospodarki, formatu publicznej sprawozdawczości finansowej zastępuje się zastosowaniem różnych rodzajów aktuarialnych systemów rachunkowości, które, jak się uważa, mogą przekształcać tradycyjne wskaźniki księgowe w kryteria wartościowe. Tego typu rachunkowość prowadzona jest metodą podwójnego zapisu i poprzez określone metody przetwarzania danych księgowych dostarcza informacji o zmianach wartości rynkowej przedsiębiorstwa. W praktyce w większości przypadków służby księgowe nie prowadzą takiej rachunkowości i nie przekazują jej w celu interpretacji giełdom lub ekspertom ds. wyceny. Oczywiście jest, że w ten sposób stosowane są różne metody, które tracą element porównywalności wskaźników publicznej sprawozdawczości finansowej różnych korporacji.

Przedstawione problemy dotyczące możliwych sposobów dostosowania tradycyjnego (znormalizowanego) formatu sprawozdawczości finansowej do współczesnych kryteriów, a także istniejących pilnych potrzeb praktyki w nowym typie sformalizowanych wskaźników sprawozdawczości finansowej, aktualizują badania w kierunku opracowania odpowiedniej dla nowoczesnej gospodarki sprawozdawczości finansowej przedsiębiorstw.

1. *Pulypenko L. M.. Opracowanie koncepcji stworzenia publicznego systemu raportowania dla korporacji w gospodarce postindustrialnej: Monografia / LM Pulypenko - Lwów: Wydawnictwo Politechniki Lwowskiej, 2016 r. - 336 s.* 2. *Dostępność sprawozdawczość finansowa: Nowy trend: w książce „rachunkowości, analizy, audytu, rachunkowości i podatków w zglobalizowanej gospodarce” / Y. Dankiva - Użhorod: Wydawca UzhNU "Goverla", 2018. - 300 s.* 3. *Koryagin M.V System rachunkowości przedsiębiorstw zarządzania kosztami: teoretyczne i metodologiczne koncepcje: monografia / M.V.Koryahin. - Lwów: LKA, 2012. - 380 s.*

Maria Plekan

Narodowy Uniwersytet «Politechnika Lwowska»

Dominik Kowal

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie

FUNKcjONALNOŚĆ INFORMACJI O INNOWACYJNYM POTENCJALE PRZEDSIĘBIORSTWA

Celem każdego rodzaju innowacyjnej działalności jest zwiększenie efektywności finansowo-gospodarczej i konkurencyjności przedsiębiorstwa. Działalność Innowacyjna realizowana jest za pomocą wdrożenia do produkcji i podaży rynku nowego lub udoskonalonego produktu, wdrożenia nowej technologii lub nowych rozwiązań organizacyjno-technologicznych w produkcje, administracyjny lub komercyjny zakres działalności przedsiębiorstwa.

Konceptualnym odbiciem zjawiska działalności innowacyjnej jest pojęcie „innowacyjność”, które rozwija się i jest precyzowane podczas wielu badań teoretycznych, metodologicznych i empirycznych. Również w celu zapewnienia procesów zarządzania działalnością innowacyjną w ogóle, jak i w celu zarządzania dowolnym obszarem działalności innowacyjnej bardzo ważne są obiektywne informacje na temat różnych rodzajów potencjału innowacyjnego, są one decydującą podstawą zarządzania rozwojem nowoczesnego przedsiębiorstwa. Potencjał innowacyjny przedsiębiorstwa jest integralnym podsystemem jego ogólnego potencjału gospodarczego i składa się z szeregu różnego rodzaju zasobów informacyjnych. Biorąc pod uwagę dynamiczne zmiany w strukturze zarówno potencjału innowacyjnego, jak i ogólnego potencjału, całkowity potencjał gospodarczy przedsiębiorstwa jest uważany za złożony dynamiczny stochastyczny system, z ogólnej całości którego mogą być wyróżnione potencjał kadrowy produkcyjny innowacyjny i potencjał organizacyjny zarządczy. [1]. Informacje w ogóle, a mianowicie o takim rodzaju potencjału gospodarczego jak innowacyjny, w ogóle odgrywają znaczącą rolę w procesie zarządzania przedsiębiorstwem, ponieważ są stosowane do wszystkich procesów, które zachodzą w przedsiębiorstwie, są głównym czynnikiem i źródłem jego działalności. Ta informacyjna funkcja przyczynia się do rozwoju postępu naukowo-technicznego, pomagając na podstawie nabytego doświadczenia kształtować i wdrażać progresywne rozwiązania [2].

Do informacji o działalności innowacyjnej przedsiębiorstwa odnoszą się informacje na temat rynku, na którym działa przedsiębiorstwo, konsumentów, pośredników, dostawców, konkurentów, organizacje ds. sprzedaży, działania promocyjne, procesy technologiczne w przedsiębiorstwie, organizacje ds. opracowania nowego produktu, personel, środki trwałe i aktywa obrotowe, na temat struktury zarządzania, działalności innowacyjnych jednostek organizacyjnych w przedsiębiorstwie i tym podobne. Należy również zauważyć, że takie informacje będą dotyczyć procesów zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych, które zachodzą w przedsiębiorstwie. Brak pełnej bazy dla projektów innowacyjnych prowadzi do niemożności koordynacji funkcjonowania podmiotów działalności innowacyjnej [3].

Do środków, które mają na celu rozwiązanie takich problemów, można zaliczyć: stworzenie jednolitego funkcjonującego krajowego systemu innowacyjnego, który jest kształtowany na różnych poziomach; informowanie ogólniepaństwowego systemu wyszukiwania, zbierania, gromadzenia, przetwarzania, przechowywania, rozprzestrzeniania i dostarczania informacji w zakresie rozwoju innowacyjnego; zapewnienie wykorzystania istniejących naukowo-technicznych opracowań w ich innowacyjnym wdrażaniu [4].

Zatem informacje w procesie zarządzania rozwojem przedsiębiorstwa, w szczególności jego składnikiem informatycznym, daje możliwość znacznie poprawić wyniki działalności przedsiębiorstwa i uzyskać dane, które są niezbędne do jego zarządzania.

1. Łapin E.W. *Potencjał gospodarczy przedsiębiorstwa*. - Sumy: Wydawnictwo dom handlowy „Uniwersytecka książka”, 2012. -310 s. 2. Szeluk L.O. *Informacje marketingowe: samouczek: / [Szeluk L.O., Krykaweć W.Je., Dejnega I.O.] - Równe: wydawca Oleg Zeń, 2008. – 456 s.* 3. Kanafočka G. *Stan, perspektywy rozwoju procesów innowacyjnych na Ukrainie i możliwości ich wpływu na kształtowanie PKB [Zasób elektroniczny]*. - Tryb dostępu: <http://www.vlasnasprava.info>. 4. Burkiński B.W. *Strategia innowacyjna rozwoju regionu społeczno-gospodarczego / B.W. Burkiński, Je. W. Lazariewa - Odesa: Instytut problemów badań rynkowych i ekonomicznych środowiskowych Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, 2017. – 140 s.*

З М І С Т

І.В. АЛЕКСЄЄВ, О.І ДЕМКІВ, С.І. ГРИЦА ПРОБЛЕМИ ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ.....	5
І.В. АЛЕКСЄЄВ, А.В. МАЗУР МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	6
С.Я. БАБІНСЬКА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЦЕСІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ.....	8
О.Ю. БАЛАЗЮК, І.М. СИСОЄВА ОБЛІК ІНВЕСТИЦІЙ ЗА УМОВ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ.....	9
С.П. БАРАНОВСЬКА МЕТОДИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	10
З.В. БИЛЕНЬ АВТОМАТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ.....	11
М.К. БОНДАРЧУК ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В ОБ'ЄДНАННЯХ ПІДПРИЄМСТВ.....	12
А.Г. БУХТІАРОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ.....	13
В.І. ВАРЦАБА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ ГРОМАД.....	15
О.С. ВИСОЧАН СФЕРИЧНА АБЕРАЦІЯ ЯК РІЗНОВИД ВІДХИЛЕНЬ ОБЛІКОВО- ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ ЗА УМОВИ ЇХ РУХУ ДО СПОЖИВАЧА.....	17
П.І. ВІБЛИЙ, І.І. ЛАЩИК, І.Л. ДАНИЛІВ МІЖНАРОДНІ РЕЗЕРВИ УКРАЇНИ ТА ЇХНЯ ДОСТАТНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ.....	18
Р. М. ВОРОНКО, О. С. ВОРОНКО РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ.....	20
Т.І. ВОСКРЕСЕНСЬКА ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ.....	21

Н.М. ВОСЬКАЛО, В.І. ВОСЬКАЛО ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВІДСТРОЧЕНИХ ПОДАТКОВИХ АКТИВІВ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ.....	23
В.О. ГАНУСИЧ, Я.В. ШЕВЕРЯ РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У КРУГООБІГУ КАПІТАЛУ.....	24
П.М. ГАРАСИМ, Н.М. КЛИМ РЕНТНА ПЛАТА ЗА СПЕЦІАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ У БЮДЖЕТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ.....	26
В. В. ГИК ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В КЛАСТЕРІ.....	28
О.І. ГРИЦАЙ ЕЛЕКТРОННЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПДВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ.....	30
Й.Я. ДАНЬКІВ, В.К. МАКАРОВИЧ ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ КАПІТАЛЬНИХ ВКЛАДЕНЬ.....	32
Н.І. ДЕМКІВ РЕЄСТРАЦІЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ЄС.....	34
О.М. ДЕМЧУК ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕ ВИПЛАТУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ.....	35
В.І. ДОВБЕНКО РОЛЬ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ.....	37
В.Й. ЖЕЖУХА ПРОБЛЕМИ РЕІНЖИНІРИНГУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	38
І.В. ЖИГЛЕЙ, Д.М. ЗАХАРОВ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.....	39
А.Г. ЗАГОРОДНІЙ, Г.О. ПАРТИН ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ: НЕОБХІДНІСТЬ, МОДЕЛІ ТА ФОРМИ.....	41
А.Г. ЗАГОРОДНІЙ, В.Я. ОЛІХОВСЬКИЙ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ КАРТ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ.....	42

Ю.Б. ІВАНОВ ПОДАТКОВА КОНКУРЕНЦІЯ ТА КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ.....	44
О.Ю. ІВАНОВА, В.І. ЛАПТЄВ ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	45
І.М. ІВАШКІВ, М.І. АБРАМИК ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТОВАРОВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	46
Г.І. КІНДРАЦЬКА БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ: ФАКТОРИ СТРИМУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	47
Л.Г. КЛЬОБА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	49
З.О. КОВАЛЬ АЛГОРИТМ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ НА ЕТАПАХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	51
І. Ю. КОНДРАТ, Н. Б. ЯРОШЕВИЧ, М. В. ЛИВДАР ПАРАДОКС СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я США ТА УКРАЇНИ.....	52
Н.С. КОСАР, Н.Є. КУЗЬО ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ НА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ.....	54
О. О. КОЦЬ, А. Ю. ЯРМОШУК СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ФІНАНСУВАННЯ СПОРТУ В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОНОМ.....	56
О. О. КОЦЬ, В. І. ЯРУТА ІНФЛЯЦІЙНЕ ТАРГЕТУВАННЯ ЯК СТРАТЕГІЯ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД ВСТАНОВЛЕННЯ ТАРГЕТА ІНФЛЯЦІЇ.....	57
П.О. КУЦИК БІЗНЕС-МОДЕЛЮВАННЯ В ПОКРАЩЕННІ ІНФОРМАТИВНОСТІ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ.....	59
І.І. ЛАЩИК, П.І. ВІБЛИЙ, А.М. ГОНТКІВСЬКА СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	61
Н.О. ЛИТВИНЕНКО АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК ДЛЯ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ.....	63

І. В. ЛУЦЮК МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ.....	64
Л.М. ЛУЧИШИН ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА.....	66
А.В. МАЗУР, М.І. ВИШНЕВСЬКА «BLOCKCHAIN» – МОЖЛИВІСТЬ ЧИ ЗАГРОЗА ДЛЯ ФОНДОВОГО РИНКУ?.....	68
О.Г. МЕЛЬНИК, М.Є. АДАМІВ ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИЙ АСПЕКТ.....	70
Б.Є. МЕРЦІЙ ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	71
Н.О. МИКИТЮК МОЖЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ДЕРЖАВИ ДО ФІНАНСУВАННЯ МЕДИЧНИХ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ.....	72
Н.В. МОРОЗ КРЕДИТУВАННЯ УРЯДОМ УКРАЇНИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ЗАХОДІВ НАСЕЛЕННЯ.....	73
І. Р. НАВОЛЬСЬКА, Н. В. МОРОЗ ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ.....	75
М.М. НАШКЕРСЬКА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ.....	76
В.В. ОВЧАРУК БАГАТОАСПЕКТНІСТЬ ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ.....	78
В. К. ОРЛОВА, С. М. КАФКА ВПЛИВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА БАЛАНСОВУ ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА.....	79
С.В. ПАРАНЧУК, І.С. СКОРОПАД, О.С. ЧЕРВІНСЬКА ВПЛИВ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ДЕРЖАВИ.....	80
Г.О. ПАРТИН, Н. І. ЗАЯЦЬ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ – ОСНОВА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	82

Л.М. ПИЛИПЕНКО, А.С. МОРОЗ, Ю.В. ДЕМСЬКА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВРАХУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ЇХНЬОЇ ВАРТОСТІ НА РИНКАХ КАПІТАЛІВ.....	83
В. М. ПИЛЯВЕЦЬ, В.В. ЯСИШЕНА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АУДИТУ В УКРАЇНІ.....	84
О.М. ПІХОЦЬКА МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД З ДЕРЖАВНИМ БЮДЖЕТОМ.....	86
О.І. ПОЗНЯКОВА КОНЦЕНТРАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ.....	88
В.М. РОЖЕЛЮК, П.Н. ДЕНЧУК ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ У СФЕРІ БІЗНЕСУ.....	89
Т.В.САВЧУК, І.В.САВЧУК ДОЦІЛЬНА СОБІВАРТІСТЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ПЕРЕХОДІ З ПСБО НА МСФЗ.....	91
Н.Г. СИНЮТКА ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ ОФШОРНИХ ЮРИСДИКЦІЙ.....	92
О.С. СТЕПАНЮК, Г.С. СТЕПАНЮК, У.З. КОСТЮК ІНСТРУМЕНТИ ЕКОЛОГО -ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ НАФТОГАЗОВИДОБУВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ.....	94
А.С. СТОВПОВА ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ.....	95
О.В. ТЕСАК ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ВЗАЄМОВІДНОСИН ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ІЗ СУБ'ЄКТАМИ ЗОВНІШНЬОГО І ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	97
О.І.ТИВОНЧУК ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ: КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	98
Д.М. ТРАЧОВА КОНЦЕПЦІЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ І ДОТРИМАННЯ КОНТРОЛЮ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	100

Л.Є. ФУРДИЧКО ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ І ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА УПРАВЛІННЯ НИМ.....	102
Л.Є. ФУРДИЧКО, Н. І. ДУМА ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ.....	103
І. Б. ХОМА, О. М. КОСТЮК-ПУКАЛЯК ОСОБЛИВОСТІ АМОРТИЗАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ САЙТІВ.....	104
Г.Ю. ХОМЕНКО ВЕНЧУРНА ФІЛАНТРОПІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	106
Р. Л. ХОМ'ЯК НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТОВОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	107
Ю.Ю. ЧЕБАН, Т.О. МОРОЗ ОБЛІК І КОНТРОЛЬ КАДРІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ.....	108
В.М. ЧУБАЙ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ УСУНЕННЯ.....	110
Л.В. ШИРЯЄВА, К.Г. ІВАЩЕНКО ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	111
Л. В. ШИРЯЄВА, Я. Ю. ПОКОРА ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ.....	113
Л.В. ШИРЯЄВА, В.О. ШАПОВАЛ СУЧАСНІ ПИТАННЯ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	114
І. Й. ЯРЕМКО ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ В УПРАВЛІННІ ВАРТІСТЮ.....	115
А.І. ЯСІНСЬКА ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА.....	117
P.I. VIBLYI, I.I. LASHCHUK, M.I. ZHULEVYCH ANALYSIS OF INVESTMENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY IN LVIV REGION.....	118

MARYNA DUBININA, IRYNA KSIĄŻYK AUDYT SKUTECZNOŚCI NARZĘDZIEM PAŃSTWOWEJ KONTROLI FINANSOWEJ.....	119
OLEŚIA LEMISHOWSKA, JACEK OBRZUD SPRAWOZDAWCZOŚĆ FINANSOWA KORPORACJI W WARUNKACH GLOBALIZACJI GOSPODARKI.....	120
MARIA PŁEKAN, DOMINIK KOWAL FUNKCJONALNOŚĆ INFORMACJI O INNOWACYJNYM POTENCJALE PRZEDSIĘBIORSTWA.....	122

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

МАТЕРІАЛИ

XVII Міжнародної наукової конференції

ФІНАНСОВИЙ РИНОК: ІНСТИТУЦІЇ ТА ІНСТРУМЕНТИ

3–6 червня 2018, м. Львів

Відповідальний за випуск І. В. Алексєєв

Комп'ютерне верстання

Художник-дизайнер

Галини Сукмановської

Уляна Келеман

Підписано до друку 25.05.2018.

Формат 60×84¹/₈. Папір офсетний. Друк офсетний.

Умовн. друк. арк. 15,3. Обл.-вид. арк. 11,1.

Наклад 75 прим. Зам. 180794.

Видавець і виготівник: Видавництво Львівської політехніки
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4459 від 27.12.2012 р.

вул. Ф. Колесси, 4, Львів, 79013

тел. +380 32 2582146, факс +380 32 2582136

vlp.com.ua, ел. пошта: vmr@vlp.com.ua